T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MUĞLA, BEÇİN KARAPAŞA MEDRESESİ RESTORASYON PROJESİ VE YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ

Maide Berfu BAYRAKTAR

YÜKSEK LİSANS

Mimarlık Anabilim Dalını

Kasım-2019
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUĞLA, BEÇİN KARAPAŞA MEDRESESİ RESTORSYON PROJESİ VE YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ

Maide Berfu BAYRAKTAR

Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı

Danışman: Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU

2019, 170

Her toplumun ayakta durmasını ve nesiller boyu devamlılığını sürdürmesinde büyük rol oynayan en büyük etken şüphesiz ki o toplumun kültürel değerleridir. Yok olmaya yüz tutmuş her kültürel miras korunarak sonraki nesillere aktarılmalıdır. Mimari eserleri korumanın en iyi yolu da onlara yeni bir işlev yükleyerek yaşamasını sağlamaktır.

Bu çalışma kültürel mirasımızın bir parçası olan Karapaşa Medresesi'nin harap olduğu durumdan kurtarılması ve yeni bir işlev yükleyerek nesiller boyu yaşatılması amacıyla bilimsel bir altlık oluşturmaktadır. Ayrıca çalışma kapsamında eğitim anlayışı, medrese öncesi eğitim yapıları ve medreseler incelenmektedir.

Birinci bölümde, çalışmanın amacı, kapsamı ve sonuçlandırılması noktasında yapılan ön araştırma ve yöntemler anlatılmıştır.

İkinci bölümde, çalışmanın temel kavramı olan eğitim anlayışı ve toplumsal işleyişi incelenmiştir.

Üçüncü bölümde, İslamiyet sonrası eğitim yapılarının ortaya çıkışından medreselere kadar ki süreç anlatılmıştır.

Dördüncü bölümde, Karapaşa Medresesi'nin bulunduğu bölge ve beşinci bölümde de Karapaşa Medresesi incelenmiştir.

Altıncı bölümde Karapaşa Medresesi mimari açıdan elde edilen sözlü, yazılı ve yapısal kaynaklar ile kıyaslanarak değerlendirilmiştir.

Yedinci bölüm Çalışmanın amacından sonucuna kadar ki sürecin değerlendirilerek, önerilerin ve çalışmanın öneminin sunulduğu bölümdür.

Sonuç olarak Karapaşa Medresesi şuan ki durumu ve geçirdiği evreler araştırılarak bir çalışma hazırlanmış ve bu çalışma doğrultusunda öneriler getirilerek kullanılabilmesi ve kültürel değerimizin nesiller boyu devamlılığının sağlanabilmesi yolunda bir adım atılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Başkent, Beçin, Karapaşa Medresesi, Medrese, Menteşeoğulları, Muğla, Restitüsyon, Rölöve

ABSTRACT

MS THESIS

MUĞLA, BEÇİN KARAPAŞA MADRASAH RESTORATİON PROJECT AND REFUNCTİONİNG

Maide Berfu BAYRAKTAR

Konya Technical University
Institute of Graduate Studies
Department of Architecture
Advisor: Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU

2019, 170

Undoubtedly, the cultural values of that society play a major role in the survival and continuity of each society for generations. Every cultural heritage that has gone into extinction must be preserved and passed on to subsequent generations. The best way to preserve architectural works is to provide them with a new function.

This study constitutes a scientific base for rescuing the Karapaşa Madrasa, which is a part of our cultural heritage, from the ruined situation and for the survival of generations by installing a new function. In addition, education mentality, pre-madrasah education structures and madrasahs are examined within the scope of the study.

In the first part, the purpose, scope and preliminary research and methods for finalization of the study are explained.

In the second part, the basic concept of education, education mentality and social functioning are examined.

In the third chapter, the process from the emergence of post-Islamic education structures to madrasahs is explained.

In the fourth chapter, the region where the Karapaşa Madrasa is located and in the fifth chapter the Karapaşa Madrasa is examined.

In the sixth chapter, Karapaşa Madrasah has been evaluated by comparing with oral, written and structural sources obtained from architectural point of view.

Section Seven is the section where the process from the aim of the study to the conclusion is evaluated and the suggestions and the importance of the study are presented. As a result, a study has been prepared by investigating the current situation and the phases of the Karapaşa Madrasa, and a step has been taken to ensure the continuity of our cultural value through generations.

Keywords: Capital, Beçin, Karapaşa Madrasa, Madrasah, Menteşeoğulları, Muğla, Restitution, Building Survey

ÖNSÖZ

İlk olarak tez kapsamında bana Karapaşa Medresesi'ni çalışabilme imkânı sağlayan, ilgisi ve yönlendirmeleri ile destek olan Beçin Antik Kenti Kazı Başkanı Prof. Dr. Kadir PEKTAŞ'a teşekkür etmek isterim. Bütün süreç boyunca desteğini ve yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU'na teşekkürlerimi sunarım. Büyük ölçüde geniş kaynak ve bilgi birikimi ile her daim yanımda olan Y. Mimar Murat Erdal DERE'ye, tez kapsamında danışman hocamla hazırlamış olduğum makalenin araştırma ve yayın çalışmaları sırasında bilgi ve yardımlarıyla destek olan Doktor Öğretim Üyesi Ünal BOZYER'e teşekkürlerimi sunarım. Karapaşa Medresesi'ne ait geçmişe dair çektiği fotoğrafları benimle paylaşan Prof. Dr. Remzi DURAN'a teşekkürlerimi sunarım. Rölöve çalışmaları sırasında yardımcı olan rölöve ekip arkadaşlarımın her birine, nokta bulutu verisi sağlayarak çalışmalarıma büyük katkıda bulunan Leica'nın Ege Temsilcisi M. Tahir TURAN'a teşekkürlerimi sunarım. Bu zorlu süreçte her türlü manevi destekte bulunan akrabalarıma ve iyi dilekleri ile yanımda olan arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım. Son olarak bütün hayatım boyunca her daim yanımda olan annem Hatice BAYRAKTAR, babam Ahmet BAYRAKTAR ve kardeşlerim Abdulahad BAYRAKTAR, Şeyma Sueda BAYRAKTAR, Taha Ebrar BAYRAKTAR olmak üzere en değerli varlığım olan aileme teşekkür ediyorum.

Maide Berfu BAYRAKTAR
KONYA-2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **iv**

ABSTRACT ..... **v**

ÖNSÖZ ..... **vi**

İÇİNDEKİLER ..... **vii**

SİMGELER VE KISALTMALAR ..... **x**

1. GİRİŞ **1**

1.1. Çalışmanın Amacı 2
1.2. Çalışmanın Kapsamı 3
1.3. Kaynak Araştırması 4
1.4. Materyal ve Yöntem 5
1.4.1. Klasik yöntem 6
1.4.2. Kullanılan teknolojik araçlar 6
1.4.3. Bilgisayar ortamında kullanılan programlar 8

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE **9**

2.1. Eğitim 9
2.2. Medeniyetlerde Eğitim 9
2.3. İslâm Öncesi Türklerde Eğitim 11
2.4. İslâm'da Eğitim 12

3. İSLÂMİYET SONRASI EĞİTİM YAPILARININ ORTAYA ÇIKIŞI **14**

3.1. Yaygın Eğitim Yapıları 14
3.1.1. Mescit 14
3.1.2. Camii 15
3.1.3. Suffa 16
3.1.4. Küttab 16
3.1.5. Zaviye ve tekkeler 17
3.2. Osmanlılarda örgün eğitim müesseseleri 17
3.2.1. İlk seviyedeki eğitim öğretim müesseseleri 18
3.2.1.1. Sıbyan mektepleri 18
3.2.2. Orta ve yüksek seviyedeki eğitim müesseseleri 19
3.2.2.1. Enderun mektepleri 19
3.2.2.2. Medreseler 20
3.2.2.2.1. Medreselerin tarihi süreci 20
3.2.2.2.1.1. Selçuklular dönemi 21
3.2.2.2.1.2. Beylikler dönemi medreseler 21
3.2.2.2.1.3. Osmanlı dönemi medreseler 22
3.2.2.2.2. Medrese eğitimi 22
3.2.2.2.3. Medrese mimarisi 23

4. MUĞLA İLİNİN FİZİKİ, SOSYAL, TARİHİ VE TİCARİ ÖZELLİKLERİ 29

4.1. Muğla İlinin Fiziki ve Sosyal Özellikleri ... 29
4.1.1. Muğla ilinin doğal bitki örtüsü ... 29
4.1.2. Muğla ilinin topogafik yapısı ... 29
4.1.3. Muğla ilinin iklim yapısı ... 30
4.1.4. Muğla ilinde ulaşım ... 30
4.1.5. Muğla ilinde demografik ve idari yapı ... 30
4.1.6. Muğla ilinin tarihsel gelişim ... 30
4.1.6.1. Antik dönem ... 30
4.1.6.2. Osmanlı dönemi ... 31
4.1.6.3. Cumhuriyet dönemi ... 32
4.1.6.3.1. Muğla ilinin ticari ve ekonomik gelişimi ... 32

5. KARAPAŞA MEDRESESİ ... 34

5.1. Yapının Yeri ve Bugünkü Durumu ... 34
5.2. Yapı inşa Tarihi, Yapının Banisi ve Kitabesi ... 34
5.3. Yapı Plan Özelliği ... 35
5.4. Malzeme, Teknik ve Bezeme Özellikleri ... 36
5.5. Karapaşa Medresesi'nin Bugünkü Durumu ... 37
5.5.1. Taçkapı ... 37
5.5.2. ZK-01 / Avlu ... 39
5.5.3. ZK-02 / Talebe hücresi ... 41
5.5.4. ZK-03 / Talebe hücresi ... 43
5.5.5. ZK-04 / Talebe hücresi ... 46
1.1.1. ZK-05 / Kışlık dershane ... 49
5.5.6. ZK-06 / Ana eyvan ... 52
5.5.7. ZK-07 / Kışlık dershane ... 54
5.5.8. ZK-08 / Talebe hücresi ... 57
1.1.2. ZK-09 / Talebe hücresi ... 61
5.5.9. ZK-10 / Talebe hücresi ... 64
5.6. Karapaşa Medresesi Restitüsyon Raporu ... 67
5.6.1. I. dönem restitüsyon kararları ... 67
5.6.1.1. Cepheler ... 68
5.6.1.2. Taçkapı ... 69
5.6.1.3. Kapı ve pencereler ... 70
5.6.1.4. Ocak ve nişler ... 71
5.6.1.5. Zemin ve üst örtü ... 74
5.6.2. II. dönem restitüsyon ... 75

6. KARŞILAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME ... 79

6.1. Verilerin Toplanması ... 79
6.1.1. Yapıdan elde edilen bilgiler ... 79
6.1.1.1. Varlığı kesin bilinenler ... 79
6.1.1.2. Yapıda bulunmayıp izler doğrultusunda varlığı ve yeri bilinenler ... 79
6.1.1.3. İzi olmayıp yapıda var olduğu mimari gereklilik açısından düşünülenler ... 80
6.1.1.4. Yapıda çalışma sonucunda yeri tespit edilip biçim ve boyutu yapı içerisindeki karşılaştırmalar sonucunda bilinenler ... 81

6.1.2. Yapı dışındaki kaynaklardan elde edilen Bilgiler 91
6.1.2.1. Yapıda izi ve yeri bulunan ve aynı bölge içerisinde yer alan yapılar karşılaştırıldığında elde edilen veriler 91
6.1.2.2. Yapıda izi bulunmayan ve aynı bölge içerisinde yer alan yapılar karşılaştırıldığında elde edilen veriler 91
6.1.3. Arşivden Elde Edilen Bilgiler 93
6.1.3.1. Koruma kurulu arşivi 93
6.1.3.2. Eski fotoğraflar 93
6.1.3.3. Eskizler 94
6.1.4. Sözlü Kaynaklardan Elde Edilen Bilgiler 95
6.1.5. Karapaşa Medresesi ile ortak mimari özelliklere sahip medreseler arasında karşılaştırma yapılması 95
6.1.6. Karapaşa Medresesi ile inşası yakın döneme denk gelen XIV. Yüzyıl medreselerinden birkaçı ile karşılaştırma yapılması 98
6.2. Yeniden İşlevlendirilmesi 102
6.2.1. Beçin Bölge Müzesi 103
6.2.2. Özel Zanaat Kurs Yeri ve Beçin Kütüphanesi 103

7. SONUÇ 105

KAYNAKLAR 106

EKLER 112

ÖZGEÇMİŞ 170

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar

Hz. :Hazreti

C.C. :Celle Celalühu

S.a.v. :Sallallahu aleyhi ve sellem

Cm : Santimetre

ZK :Zemin Kat

Km :Kilometre

Bkz :Bakınız

1. GİRİŞ

Geçmişten günümüze bütün medeniyetler tarih sahnesinde varlığını koruyabilmek adına kültürel kimlik ve değerlerini bir sonraki nesillere aktarmayı, gelecek kuşakları inandıkları yolda eğitmeyi hedeflemişlerdir. Bu doğrultuda eğitimi, yaşamın merkezine koymuşlardır. Aynı zamanda uzun yıllar varlığını koruma özelliğine sahip mimari eserlere de toplumsal benliği yansıtmışlardır. Bu sayede daha geniş alanlara yayılarak tarihte uzun süreli olarak kalıcı izler bırakmışlardır. Başta, eğitime verilen önemden dolayı eğitim yapıları kültürel mirasın en önemli parçalarından biri olmuştur. Toplumsal kimliği taşımanın yanında mekânın insan üzerinde oluşturduğu fiziksel ve psikolojik etkiler göz önünde bulundurulduğunda eğitim adına elverişli ortamı sağlamak en önemli vazifesi olmuştur.

Zaman içerisinde siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik değişimlerin etkileri mimari eserlere de yansıtılmıştır. Bu değişimler zamanla eğitimin, eğitim anlayışının ve eğitim yapılarının değişerek farklılaşmasına sebep olmuştur. Kimi değişimler iyi yönde etkiler gösterirken kimileri de bazı yapıların eğitim adına kullanımını olumsuz yönde etkilemiştir. Kullanılamayan her mekân yok olmaya mahkûm bırakılmıştır. Türk-İslâm tarihi boyunca en önemli eğitim yapılarından biri olan medreseler de her geçen gün kaybolan kültürel değerlerimizden biri olmuştur.

Muğla'da bulunan Karapaşa Medresesi de günümüze kadar ulaşabilmiş, ancak atıl durumda olan medreselerden biridir. Bulunduğu konum itibariyle, Anadolu'da en iyi korunmuş Türk yerleşimi olan ve Menteşeoğulları Beyliği'ne başkentlik yapmış Beçin'de yer almaktadır. Giriş eyvanının ve giriş eyvanının iki yanında hücrelerinin olmaması gibi çok ender görülen bu özellikler yapının önemini attırmaktadır. Bu hususta Karapaşa Medresesi hem kültürel mirasımızın yok olmaya yüz tutmuş bir parçası olarak hem de yapısal farklılıklarından dolayı inceleme konusu olmuştur.

Bu çalışma kapsamında, yapıya yeni bir işlev kazandırarak kültür mirasımızın bir değeri olan bu yapıyı ve değerlerimizi uzun yıllar daha ayakta tutabilmek, böylesi önemli bir bölge olan Beçin'i yaşatabilmek, aynı zamanda diğer kullanılmayan mimari kültürel varlıklarımızın da yaşatılması hususunda örnek olabilmek amacıyla bilimsel bir altlık oluşturulmuştur.

1.1. Çalışmanın Amacı

Türk-İslâm tarihinde büyük rol oynayan medreseler günümüzde kullanılmayarak atıl durumda bırakılan eğitim yapılarıdır. Kimisi dönemin şartlarından dolayı terk edilmiş, kimileri de kullanıcı ve çevre şartlarından dolayı zarar görmüştür. Medreselerin kapatılması ile birlikte de zararın önüne geçilememiş ve her geçen gün toplumsal yaşamdaki varlıklarını kaybetmişlerdir. Karapaşa Medresesi de günden güne kaybolan kültürel miraslarımızdan birisidir.

Karapaşa Medresesi bulunduğu konum itibariyle bir zamanlar Menteşeoğulları Beyliği'ne başkentlik yapmış Beçin'de yer almaktadır. Birçok tarihi kültür mirasımızın yer aldığı Beçin Anadolu'da korunmuş en iyi Türk yerleşimi olma özelliği taşımaktadır. Bölge halkının zaman içerisinde ovaya yerleşmesiyle kent ile beraber yapılar da terk edilmiştir. Günümüzde kullanılmayan ve atıl durumda olan Karapaşa Medresesi'nin üst örtüsü tamamen yok olmuş, yapı çok ağır tahribatlara uğramış ve büyük boyutlarda yıkılmalar gerçekleşmiştir. Karapaşa Medresesi daha fazla müdahale edilmediği sürece günden güne yok olacaktır.

Karapaşa medresesi Menteşeoğlularına başkentlik yapan Beçin'de yer almasından dolayı önemli bir yere sahiptir Plan özellikleri olarak da örneğine pek sık rastlanılmayan biçimde giriş eyvanı ve giriş eyvanının her iki yanında bulunması gereken odaların olmaması Karapaşa Medresesinin önemini büyük ölçüde arttırmaktadır.

Başta tarihi değerlerimizi taşıyan, Karapaşa Medresesi'nin onarılıp yeniden işlevlendirilmesi yoluyla toplumsal hayata kazandırılması, kültürel değerlerimizin korunarak gelecek nesillere aktarılması ve Anadolu'da varlığını büyük oranda koruyan Türk yerleşimi, Menteşeoğulları Beyliği'nin başkenti olmasından dolayı büyük öneme sahip olan Beçin'in aynı şekilde varlığını koruyarak uzun yıllar tarih sahnesinde yer alması amaçlanmıştır.

1.2. Çalışmanın Kapsamı

Tezin asıl konu başlığının anlatımına geçilmeden önce, kavramsal çerçeve adı altında medreselerin en birincil fonksiyonu olan eğitim üzerine yapılana araştırmadan bahsedilmiştir. Eğitimin toplumsal hayattaki ve medeniyetlerdeki önemi, günlük yaşam içerisindeki varlığı incelenmiştir. Giriş bölümünü oluşturan bu araştırmalar eğitim yapılarının ortaya çıkışından, mekânsal tasarım sürecine kadar her aşamada, gerek çalışma temelini oluşturan medreseleri gerekse diğer bütün eğitim yapılarını etkileyen bir durum arz etmesinden dolayı üzerinde durulması gereken konulardır.

İslâmiyet'in ortaya çıkışıyla birlikte eğitimde yaşanan büyük değişim günümüzde Türk-İslâm eğitim tarihine birçok eğitim yapısı kazandırmıştır. Çalışmanın bu bölümünde dönemin ihtiyaçları doğrultusunda ortaya çıkan ve şartlar gereği oluşturulan eğitimin işleyişi ve eğitim yapıları anlatılmaktır. Birbirini izleyen süreçte her bir yapının ortaya çıkışında kimi zaman toplumsal yaşayışın, kimi zaman da eğitim yapılarının yetersizliği gibi sebepler mekânların sürekli olarak farklılaşmasına sebep olmuştur. Tezin ana kapsamında yer alan medreselerin eğitim adına kullanılmasına kadar olan süreçte her bir yapı mekânsal tasarım sürecine bir fikir ve deneyim katmıştır. Her gözlem ve deneyim medreselerin ortaya çıkışında göz ardı edilemez bir oranda önem arz etmektedir.

Çalışma konu başlığında yer alan Karapaşa Medresesi tezin en temel araştırma konusunu oluşturmaktadır. Medreseyi araştırmadan önce bulunduğu dönem, kurulduğu topraklar, bölge halkının yaşamı ve yapının başından geçen süreçler incelenerek, yapının geçmişi ve günümüzdeki durumunu etkileyen olgular ortaya konulmuştur. Bu ön araştırmaların ardından yapının günümüzdeki durumu gözlemlenerek rölövesi alınmıştır. Rölöve çalışmasıyla beraber yapının incelenmesi Restitüsyon evrelerine altlık oluşturmuştur. Karapaşa Medresesi, yapının eğitim yapısı olarak inşa edildiği zamana denk gelen I. Restitüsyon ve terk edildikten uzun bir süre sonra konut olarak kullanıldığı II. Restitüsyon olarak iki dönemde incelenmiştir.

Son olarak Karşılaştırma ve Değerlendirme bölümünde rölöve ve restitüsyon projeleri çizilen Karapaşa Medresesi restitüsyonlarına dair elde edilen bilgiler kaynaklarına göre sınıflandırılmıştır. Dönemsel ve tipolojik benzerlik gösteren diğer medreselerin ortak ve farklı yönleri ile karılaştırılmalı tablo oluşturularak yorumlanmıştır. Çalışmanın amacı kapsamında Karapaşa Medresesi'ne yaşamının devamlılığı için yeni işlevler önerilmiştir. Sunulan işlevlerden biri üzerinden restorasyon projesi çizilmiştir.

Bütün tez çalışması boyunca elde edilen çıkarımlar sonuç kısmında çalışmanın önemiyle birlikte sunulmuştur. Kullanılan her bir araştırma ve kaynak çalışmaya ve çalışmanın önemine büyük oranda katkıda bulunmuştur.

1.3. Kaynak Araştırması

Çalışma kapsamında incelenen Karapaşa Medresesi'ne ait çok fazla doküman bulunmamamasın karşın tez içeriğinde yer alan diğer konu başlıkları adına birçok kaynak elde edilmiştir. Gerek kitaplar gerekse yayınlanmış tez ve makalelerden yararlanılarak sürdürülen süreçte, Muğla Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nde de alınan izinle beraber arşiv incelemesi yapılmıştır. Karapaşa Medresesi adına daha önceden herhangi bir çalışma yapılmadığı sadece tescil fişi olduğu belirtilmiştir. Alınan tescil fişinde de yeterli bilgi bulunamamaktadır. Çalışmaya yardımcı bir diğer kurum ise Beçin Kalesi Kazı Evi olmuştur. Başta Kazı başkanı Prof. Dr. Kadir PEKTAŞ olmak üzere bütün kazı ekibinin yardımlarıyla geçmiş yıllara dair kazı sonuçları incelenmiş, yapıda yapılan incelemelerle bilgi birikimlerinden yararlanılmıştır. Karapaşa Medresesi'ne yakın bir konumda yerleşim gösteren yerli halk sayesinde de sözlü kaynaklar elde edilmiştir.

Araştırma süresince pek çok medrese hakkında resimlere yer verilerek çalışma desteklenmiştir. İnternet üzerinden fotoğraf ve video paylaşımının yapıldığı bir web sitesi olan www.flickr.com sitesi sayesinde birçok resme çalışmada yer verilme imkânı bulunmuştur.

Çalışma boyunca yapılan yayın araştırmaları neticesinde incelenen en temel araştırma kaynakları aşağıda yer almaktadır

Arık (1985) yapılan VII: Kazı Sonuçları Toplantısı'nda 1984 yılına ait yapmış olduğu kazı çalışmalarından bahsetmiştir. Yapmış oldukları kazılar neticesinde ele aldıkları Karapaşa Medresesi adına birçok bulgu elde etmişlerdir. Yapılan sondaj çalışması ile birlikte yapı hakkında bilinmedik gerçekler gün yüzüne çıkmıştır

Binler ve Kılıcı (1995) tarafından Vakıflar Dergisi'nde yayınlanan yazıda Karapaşa Medresesine benzerliğiyle ele aldığımız Sinanaeddin Medresesi üzerine geniş çaplı bir araştırma yapılmıştır. Sinanaeddin Medresesi üzerine yapılan bu çalışmanın gerek yapı plan şeması ve çok sayıda fotoğrafın olması gerekse yapıya ait özelliklerin

anlatımı medrese hakkında geniş çapta bilgi sahibi olmamıza yaramıştır. Bu durum Karapaşa Medresesi hakkında büyük anlamda yönlendirme sağlamıştır.

Duran (1995) Menteşe Beyliği Mimarisi adlı doktora tezi kapsamında birçok bölgeye seyahatte bulunmuştur. Arşiv belgeleri, kazı raporları gibi daha birçok alanda araştırma yaparak hazırlamış olduğu doktora tezi Karapaşa Medresesi adına büyük katkısı olan bir kaynak olmuştur. Yayın dışında Remzi Duran ile yapılan görüşmede, seyahetlerine ait fotoğraf, eskiz çalışması ve bilgiler elde edilmiştir.

Kazıcı (1983) Ana Hatları ile İslâm Eğitim Tarihi adlı kitabında medreseler ve medreseler öncesi eğitim yapıları, eğitim biçimi hakkında verdiği kalıcı bilgiler ile çalışmanın genişletilmesine yardımcı olmuştur.

Kuran (1969) Anadolu Medreseleri adlı kitabınında, medrese eğitimi dışında Danişmendli, Artukoğulları, Selçuklu, İlhanlı medreseleri ve 12.-13. Yüzyıllara ait Anadolu Medreseleri gibi pek çok konuda yaptığı analizlerle bilgi vermektedir. 14. yüzyıl medreseleriyle yapılan karşılaştırmalı tabloda Kuran'ın sağlamış olduğu bilgiler sayesinde çalışmanın yönlendirilmesinde büyük bir katkısı olmuştur.

Sözen (1970) Anadolu Medreseleri Selçuklu ve Beylikler Devri adlı kitabında kapalı ve açık avlulu medreseleri türü, kat sayısı, eyvan sayısı gibi çeşitli sınıflandırmalar yaparak incelemiştir. Pek çok medrese hakkında plan şeması ve bilginin yer aldığı bu kitap sayesinde gerek Karapaşa Medresesi gerekse 14. yüzyılda inşa edilmiş kimi medrese hakkında analiz yapılabilmektedir. Edinilen bilgiler sayesinde Sözen çalışmanın gidişatına ışık tutmuştur.

Yeğin (1973) İslâmi-İlmi-Edebi-Felsefi Yeni Lügat adlı sözlüğünde birçok kelimenin mana karşılığı hakkında bilgiler edinilmiştir. Edinilen bilgiler çalışmaya katkı sağlamıştır.

1.4. Materyal ve Yöntem

Tez kapsamında rölövesi alınan Karapaşa Medresesi'nde birkaç farklı yöntem uygulanmıştır. Pek çok klasik yöntemin yanında teknolojik araçlar ve farklı yazılımlardan yararlanılmıştır.

1.4.1. Klasik yöntem

Her türlü çizimin yapılabileceği eskiz kâğıtları, kâğıtların sabit ve düzgün durmasına yarayan altlıklar (tahta plakalar), kırmızı kot yerlerini belirtmek üzere tebeşir ve tahta kalemlerden yararlanılmıştır. Kırmızı kotları almak amacıyla kullanılan ince şeffaf hortum, su terazisinin daha iyi görünmesini sağlayacak olan mavi-yeşil renkli antifriz, her türlü ölçüm alma imkânını sağlayan, çelik şerit metreler kullanılmıştır.

İlk olarak rölöve ekibi arasında, yapılan görev ve paylaşımlar, aşama ile yapılacaklar ve dikkat edilmesi gereken noktalar konuşularak belirlenmiştir. Plan üzerinde daha fazla ayrıntının gösterilmesi amacıyla kapı, pencere ve ocaklardan geçirilmek üzere kırmızı kot hizası işaretlenmiştir. Belirlenen bu sıfır kot hizası hortum yardımıyla yapıdaki bütün mahallere taşınmıştır.

Bir yandan plan çizimi yapılmıştır. Yapılan plan üzerinden kesit yerleri belirlenerek şematik olarak eskiz kâğıtlarına çizilmiştir. Alınan kırmızı kot hizalarından plan üzerinde en boy ve çapraz ölçüler alınırken, çizilen kesitlere de duvarlar üzerinde yer alan boşluk ve yapı elemanlarının alt ve üst hizaların kotları, sıfır kotundan itibaren ölçülerek yazılmıştır. Dış cephede yer alan duvar ve boşluklar sıralı ölçü mantığı ile boydan boya ölçüm yapılarak plana aktarılmıştır. Aynı şekilde yüksekliklerde kırmızı kot hizasından ölçülerek eskizlere işlenmiştir.

1.4.2. Kullanılan teknolojik araçlar

DEWALT DW088LR lazer çizgi hizalama aleti yardımıyla, ince şeffaf hortum ile alınan sıfır kot hizaları kontrol edilmiştir (Şekil 1.1.).

Şekil 1.1. DEWALT DW088LR lazer çizgi hizalama aleti ile sıfır kotu kontrolü

Yer yer uzaklık ölçmeye yarayan lazer metre kullanılmıştır. Her türlü belgelemenin yanında üç boyut nokta bulutu verisi elde etmek için DJİ Phantom 4 Pro Dron'nun Karapaşa Medresesi üzerinde uçuşu sağlanmıştır (Şekil 1.2.).

Şekil 1.2. DJI Phantom 4 Pro (Bayraktar, 23.04.2018)

Yapı köşe noktalarını belirlemek için High Target HTS40R ve buna bağlı olarak koordinat belirlemek için V100 GNSS kullanılmıştır (Şekil 1.3.). Ancak yapının düzgün köşelere ve nitelikli hatlara sahip olmaması bu aletlerin bu yapı için uygun olmadığını göstermiştir.

Şekil 1.3. High Target HTS40R ve V100 GNSS (Bayraktar, 23.04.2018)

Yapıya ait fotoğrafları belgelemek adına Canon fotoğraf makinası kullanılmıştır. DJI Phantom 4 Pro Dron kullanılarak çekilen fotoğraflar ile birlikte üç boyutlu nokta bulutu verisi çıkarılmıştır.

1.4.3. Bilgisayar ortamında kullanılan programlar

Plan kesit ve görünüş çizimleri ve High Target HTS40R verilerini birleştirmek üzere Autocad 2018, Photoshop CS6, üç boyutlu nokta bulutu verisi oluşturmak için de Agisoft PhotoScan Professional programları kullanılmıştır (Şekil 1.4.).

Şekil 1.4. Agisoft PhotoScan Professional nokta bulutu verileri

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışma kapsamında ele alınan Karapaşa Medresesi eğitim amacıyla inşa edilmiş bir yapıdır. Bilindiği üzere, yapıya yüklenen her fonksiyon mekânın kullanımını ve mimari tasarımını etkilemektedir. Bu yüzden kavramsal çerçeve olarak "eğitim" ilk ele alınan konudur.

2.1. Eğitim

Latinceden hem bitki hem hayvan hem de çocukların bakımı ve yetiştirilmesi anlamlarında kullanılan 'Educere' kökenli eğitim kelimesi, Türkçede 1940'larda maarif, tedrisat, talim ve terbiye gibi sözcüklere karşılık gelecek şekilde kullanılmıştır ve 'eğmek' kökünden türemiştir. Bu kök, bükmek, uygulamak, öğretmek, yetiştirmek, geliştirmek, alıştırmak, egemenlik altına almak, yenilgiye uğratmak, kırmak ve yönlendirmek gibi anlamlara gelir (Yücel, 2014).

Her toplum kendine özgü bir yaşam biçimi benimsemiş ve bu doğrultuda gerek inanışları gerekse hayata olan bakış açılarıyla kendilerini geliştirmişlerdir. Elbette ki gelişmek yeterli olmamış ve bu değerleri korumanın peşine düşmüşlerdir. İşte bu yüzdendir ki bütün toplumlarda eğitimin amacı yeni kuşaklara sahip olunan kültürel değerleri aktararak daha iyi bir toplumun yetişmesini sağlamanın yanı sıra tarih sahnesindeki varlığını koruyarak uzun yıllar kültürel kimliğiyle söz sahibi olabilmektir.

En eski kültürlerde okul tarzında kurumlar, öğretmen gibi görevlendirilmiş eğitmenler neredeyse hiç bulunmamakla birlikte genellikle bütün toplumsal çevre ve etkinlikler okul işlevi görüp yetişkinlerin hepsi eğitmen vasfını yüklenmiştir. Zaman ilerledikçe toplumların sürekli olarak iletişim halinde olması aktarılacak olan bilginin çoğalmasına ve karmaşıklaşmasına yol açmıştır. Bu ve bunun gibi nedenlerin ortaya çıkması eğitimin artık kurumsallaşarak disiplin altına alınması gerekliliğini gözler önüne sermiştir.

2.2. Medeniyetlerde Eğitim

Arapça kökenli olan medeniyet; "şehircilik, iyi ve ferah yaşayış" anlamlarına gelmekte olup geçmiş ile gelecek nesil arasında aktarılarak köprü görevi gören bütün

kültürel değer ve öğretileri barındırmaktadır (Yeğin, 1973). Gelmiş geçmiş bütün medeniyetler kendilerine göre bir yaşam biçimi benimsemiş, kendilerine özgü kültür ve değerlerini oluşturmuşlardır. Nasıl ki gelenek ve görenekler, inanışlar toplumdan topluma değişiyorsa eğitim anlayışı, eğitim şekli, eğitim yapıları da o toplumun yaşam biçimi doğrultusunda değişip şekillenmiştir.

En ilkel toplumlarda eğitim sistemi yazının ilk ortaya çıktığı günden itibaren büyük bir değişim göstererek yeni bir boyut kazanmıştır. Okuma-yazma ile başlayan eğitim ilerleyen yüzyıllarda matematik, geometri, astronomi, doğa bilimleri, felsefe, din gibi birçok uzmanlık alanının eklenmesiyle birlikte gelişmiştir.

Mezopotamya'da yapılan kazı çalışmaları sonucunda tarihin en eski yazı tabletlerinin Sümerlere ait olduğu belirlenmiştir (Özgül, 2011). Bunun yanı sıra tarihte bilinen en eski mektepler Tunç Çağı'nda yazının bulunmasıyla birlikte Mezopotamya'da kurulmuş olup bünyesinde talebelerin oturması için taştan veya kerpiçten sıralar olduğu anlaşılmıştır. Sümer ve Akkadlar'da edubba (tablet evi) denilen mektepler, mabetlere bitişik yapılmış ve dersler din adamları tarafından verilirmiştir (Bozkurt, 2004).

Tunç çağının diğer önemli kültürlerinden biri olan Mısır'da da eğitim küçük yaşta başlamıştır. Ezberlemeye yönelik temel bir eğitimin ardından uzmanlık alanları üzerinde dersler verilmiştir. Matematik, tıp gibi uzmanlık derslerinin yanında spor ve dans gibi sosyal aktivitelerin yapıldığı alanlarda da eğitimler verilmiştir (Bağdatlı Çam, 2016). Birçok konuda Sümerlilerden örnek alan Mısır medeniyeti papirüsü icat ederek ilk defa ders kitabı kavramını ortaya atmıştır (Semerci, 2004).

Yunanlılarda küçük yaşta başlayan eğitim paralı olarak verilmiştir. Okuma-yazma, aritmetik ve edebiyat gibi alanlar temel eğitimi oluşturmuştur. Bunun dışında jimnastik, oyun gibi fiziksel eğitim alanlarında ve müzik, lirik şiir gibi alanlarda da ayrıca eğitim verilmiştir. İsteyenler temel eğitimi bitirdikten sonra tıp, hukuk, felsefe, hitabet gibi uzman dersleri almıştır. Spartalılar ve Atinalılar olarak eğitim anlayışı ikiye bölünmüştür. Spartalılar savaşçı, güçlü olmaya meyilli bir toplum yetiştirirken Atinalılar daha çok beşeri ilimlerin varlığını sürdürmeyi amaçlamıştır (Tekin, 2016).

Roma imparatorluğu coğrafi olarak Afrika'dan İngiltere'ye kadar geniş topraklar üzerinde hüküm sürmüş ve büyük bir medeniyet kurmuştur. Yayıldığı bu geniş coğrafyada birçok kültürle karşılaşmıştır. Yunan kültürel değerleri ve eğitimi gibi konular, bütün karşı koymalara rağmen Roma'yı esir almıştır. Eğitim, diğer bütün medeniyetler de olduğu gibi Roma medeniyetinde de ailede başlamıştır. Toplumun örf ve

geleneklerinden bahseden öyküler anlatılarak geçmiş değerler çocuklara aktarılmaya çalışılmıştır.

Eğitim 7 yaşında başlayıp 14 yaşında tamamlanacak şekilde ayarlanmıştır. İlk sınıflar açık terasta (Pergula) yapılmıştır. Yunan etkisinde kalan Roma eğitiminde Yunanca ve Latince olmak üzere iki dil eğitimi verilmiştir. Roma devleti, sadık ve itaatkâr yurttaşlar yetiştirilmesine büyük önem göstermiş ve bu doğrultuda eğitim anlayışını yönlendirmiştir (Söylemez, 2015).

Bir diğer önemli gelişmelerin yaşandığı İran'da eğitim; dinsel inanış doğrultusunda kötülükten uzak durup iyilik Tanrı'sının yararına çalışmayı, adaletli, irade sahibi bireyler olmayı hedeflemiştir. Aşırılıktan kaçınmanın, ölçülü olmanın ve üstünlüklere saygı duymanın gerekliliği aşılanmıştır. Bunların yanında açlığa ve soğuğa alışmak, ok atmak gibi yetenekler geliştirilerek, savaşçı ruha sahip bireyler yetiştirilmiştir (Arslan, 2015).

2.3. İslâm Öncesi Türklerde Eğitim

Türk milleti İslam'dan öncesinde ve sonrasında, yaşam tarzı, coğrafi etki gibi değişkenler neticesinde dönemin getirilerine göre eğitim anlayışını şekillendirmiştir. İslâmiyet'ten önce, töre çerçevesinde şekillenen ve sözel bilgi aktarımının olduğu bir eğitim yapısı mevcutken, özellikle Göktürk ve Uygurlar ile başlayan süreçte, yerleşik hayatın da etkisiyle, yazılı eserler çoğalmış ve İslâmiyet'le birlikte, gelenek-görenekler dini anlayışla harmanlanarak, Türk-İslâm sentezi adı altında yeni bir form ortaya koyulmuştur (Celayir, 2019).

Eski Türklerde ve Müslüman Türk Devletlerindeki eğitim sistemi; savaşçı, cesur, yiğit, mert ahlaklı, bireyler yetiştirmeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda boy içerisinde herkes tarafından onaylanan başarı, kahramanlık, beceri gibi kişinin sahip olduğu özelliklere göre isimler verilmiştir.

Toplumun içinde bulunduğu şartlardan kaynaklanan hayvan yetiştiriciliği, binicilik, avcılık, avcılığa bağlı olarak atıcılık, ok-yay kullanımı ve boyun güvenliği için olmazsa olmaz olan savaş oyunları gibi eğitimler ile Türk toplum yapısının önemli bir figürü olan Alp'ın öne çıkan özellikleri yeni nesil yetiştirmede temel gaye olmuştur (Taşkın, 2008).

2.4. İslâm'da Eğitim

İslamiyet'in ilk günlerinden beri eğitime ve okuma-yazmaya büyük önem verilmiştir. Kur'an-ı Kerim'in inen ilk beş ayeti de bunu açıkça ortaya koymaktadır (Şekil1 2.1).

Şekil 2.1. Alâk suresinin ilk beş ayeti (www.bilgimanya.com)

Birçok yerde, insanın kendisine olduğu kadar, ailesine, yaşadığı topluma ve bütün dünyaya faydalı bir birey olması gerektiğinden sıkça bahsedilerek, bu yolda yetişmiş salih bir birey olmak için ilmin şart olduğuna inanılmıştır. Arapça sözlükte; "Okumakla veya görmek ve dinlemekle veya İhsan-ı Hakla elde edilen malûmat, bilmek, idrak etmek" anlamlarına gelen, ilimde, eğitim ve öğretim temel koşul olarak görülmüştür (Yeğin, 1973).

İslâmi eğitim ilk peygamber olan ilk insan Hz. Âdem'le birlikte ve Allah tarafından kendisine ilim öğretilmesi sayesinde uygulamaya başlanmıştır. Allah İnsana bilmediklerini öğretmesinin yanı sıra Alâk suresinin dördüncü ayetinde de belirtildiği üzere kalemle yazmayı öğretmiştir. Böylece insanın sahip olduğu ilmi muhafaza etmesini sağlamış ve ilmi yazısıyla kitaplarda muhafaza eden insanoğlu böylece tüm tecrübelerini sonraki nesillere aktarmıştır.

İlk İslam toplumu Yüce Allah'ın (c.c.) "Oku" emrini yerine getirerek ilk önce Kur'an-ı Kerim'i okuyup O'nu ezberlemeye başlamışlardır. Ardından namazı okuyarak, öğrenerek kılmaya, duaları tekrar yoluyla ezberlemeye ve anlamlarıyla birlikte

öğrenmeye. İslam'ın diğer tüm emir ve yasaklarını okuyarak hayatlarında uygulamaya başlamışlardır. Sadece okuyup öğrenmekle kalmamış, öğrendikleri ve inandıkları bu yolda, salih insanlar yetiştirmek için, gelecek nesillere bilgi aktarımında bulunmuşlardır.

3. İSLÂMİYET SONRASI EĞİTİM YAPILARININ ORTAYA ÇIKIŞI

3.1. Yaygın Eğitim Yapıları

Yaygın eğitim, halk arasında kabul gören, öğrenmeyi talep eden her yaş grubuna hitap eden, belirli bir sistematiğin olmadığı (yoklama alma, saatlere göre ayarlı dersler, yaş gruplarına göre sınıflandırma gibi) eğitim yapılarıdır. Toplum da söz ve bilgi sahibi kişiler eğitici olarak görülmektedir İslâm'da eğitim, evde ailede başlayıp, daha sonrasında ilk olarak mescitlerde görülmeye başlanmıştır.

3.1.1. Mescit

Arapça kökenli olan "Mescit", kelimesi sözlükte; "Secde edilen yer, Namazgâh" anlamına gelmektedir (Yeğin, 1973). İslâm inancına göre; yaşamın tek gayesi, Allah'ı Rabb olarak bilip, Ona kulluk edip, secde etmektir. İşte bu yüzdendir ki; Müslümanlar, ayak bastıkları topraklarda, kalacakları bir haneden önce namaz kılacakları yeri düşünmüşlerdir. Mescidi merkeze koyup evleri etrafına kurmuşlardır. Bu şekilde mescit şehrin odak merkezi olmuştur. İlerleyen zamanlarda, şehirlerin hızla büyümesiyle birlikte, hemen hemen her mahallede birer mescit inşa edilmiştir.

Hz. Peygamber (s.a.v.) döneminden beri mescitler, ibadet mekânı olmanın yanında eğitim mekânı olarak da kullanılmıştır. Eğitim görmek isteyenler evlerine en yakın konumda bulunan mescitlerde toplanmıştır. İbadet etmek için inşa edilen mescitler bu şekilde ilim yuvası haline de gelmiştir.

Medine'de Mescidi Nebevi'de verilen dersler ile birlikte eğitim-öğretim faaliyetlerinin düzenli bir hale geldiği mescitlerde, başta Kur'an-ı Kerim dersleri verilip, oluşturulan halakalarda tekrar ezber yöntemi uygulanmıştır. Kur'an-ı Kerimi anlama ve öğrenme esas görülmüştür (Atmaca, 2015). Hadisler anlatılmış, salih birey olma yolunda nasıl davranılması gerektiği konusunda talebelere eğitim verilmiştir. Hz, Peygamber'in vefatından sonra da, İslâmiyet'i yayma düşüncesiyle gidilen her yerde, mescitlerde hadis bilgileri öğretilmeye ve eğitim verilmeye devam edilmiştir.

3.1.2. Camii

Camii Arapça kökenli bir kelime olup, Arapça sözlükte; "1.İslâm mabedi, ibadet yeri olan bina, 2. Cem' edici, toplayıcı içine alan" anlamlarına gelmektedir (Yeğin, 1973).

İslamiyet'in hızla yayılmasıyla birlikte, şehirler genişlemiş ve buna bağlı olarak da, birçok yerde mescit yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Bu durum sonucunda, bazı önemli ve gerekli noktalarda, daha büyük toplanma mekânları yapılarak bu ihtiyaç giderilmek istenmiştir. Başta, cuma ve bayram namazları olmak üzere, toplanma amacıyla camiler inşa edilmiştir (Akın, 2016).

Eğitim almak isteyen herkesin gelebildiği camilerde eğitim, ders verecek olan kişinin, sırtını bir kolona yaslayarak, karşısında hilal şeklinde dizilen talebelere ders vermesi şeklinde gerçekleştirilmiştir. Yer kalmadığı durumlarda ikinci bir halaka oluşturulmuştur. Bu şekilde, ders veren muallimin belirli sayıda talebe ile daha verimli bir şekilde anlatım gerçekleştirmesi amaçlanmıştır (Atmaca, 2015). Her bir talebenin önünde rahle ve rahlelerin üzerinde ders kitapları, çalışma notları bulunup, ezber ve tekrar usulüyle mescitlerde olduğu gibi, Kur'an, hadis ve fıkıh dersleri verilmiş, salih bir bireyin nasıl davranması gerektiği anlatılmıştır. Özellikle Cuma namazları sonrasında toplanan halka dini ve dünyevi bilgiler verilmiştir

Eğitimlerin düzenli olarak verildiği ilk yapılar olan mescitler ve camiler, ilerleyen zamanlarda bazı ihtiyaçlar için yetersiz kalmıştır.

Cami ve mescitlerde, namaz kılan, ibadetlerini yapan insanlar ile ders alan talebeler birbirlerini rahatsız etmemek için, rahat hareket edememişlerdir.

Zamanla ilmin ilerlemesi ile yeni ilim dallarının ortaya çıkması, cami ve mescitlerde sadece dini eğitim verilemeyeceğini ortaya koymuştur.

İslam âleminde Sünniler ile Şiiler arasındaki çekişme, siyaset ve eğitim gibi alanlarda da rekabete sebep olmuştur.

Bunun gibi sebeplerden ötürü, ibadet mekânı ve eğitim mekânlarını ayrıştırma yoluna gidilmiştir.

3.1.3. Suffa

Cami ve mescitlerin yanı sıra, İslâm devleti kurulduğunda yapılan ilk icraatlardan biri de mescidin yanına kurulan "Suffa" olarak adlandırılan eğitim yapısı olmuştur. Hz. Peygamber (s.a.v.) Medine'ye hicret etmesinin ardından, Mescid-i Nebevi'yi üç bölümden oluşacak şekilde inşa ettirmiştir. Bu mekânlardan biri, namaz kılınan ve Cuma namazlarının da kılınabilmesi adına geniş tutulan üstü kapalı Suffa alanıdır. Suffe kelime anlamı olarak "gölgelik alan" anlamına gelmektedir (Gündoğdu, 2016). Namaz ibadetinin yerine getirildiği Mescid-i Nebevi, bu ana işlevi yanında Müslümanların önemli hususları konuşmak üzere bir araya geldiği toplanma alanı da olmuştur (Ateş, 1994).

Hz Peygamber'in ders verdiği suffaya, seçkin sahabeler ve önemli ashaplar yetiştirilmiştir. Yeni başlayan öğrencilere okuma-yazma, Kur'an- Kerim'i okuma, anlama, ezberleme ve Hz. Peygamber'in hadislerini öğrenme gibi dersleri icra etmek üzere başka muallimlerde suffalarda ders vermiştir. Ayrıca yapıya bitişik olarak inşa edilen ve "Suffa" olarak adlandırılan, gündüzleri ilim yuvası, geceleri ise evsiz kimselerin ve misafirlerin barınması amacıyla üzeri kapalı bir bölüm tahsis edilmiştir. İslâm'ın esaslarını öğrenmek amacıyla Medine dışından gelen talebeler için, eğitimin yanında yatakhane görevi görmüş, evi ve ailesi olmayan fakir kimseler için de barınma ihtiyacını karşılamıştır. Burada barınanların ihtiyaçlarının büyük bir bölümü, cömert sahabeler tarafından karşılanmıştır.

3.1.4. Küttab

İslamiyet'in zuhurundan önce de var olan "mahalle mektebi" anlamına gelen küttablar, bir nevi sıbyan mektebi görevi görmüştür. İslamiyet öncesi sadece okuma-yazmanın öğretildiği bu yapılarda, İslâmiyet'in gelmesiyle birlikte dini eğitimde verilmeye başlanmıştır (Kazıcı, 1983). Böylelikle okuma-yazma, hadis dersleri, Kur'an-ı Kerim öğretimi, görgü kuralları gibi derslerin işlendiği, günümüz anaokulu ve ilköğretim seviyesinde eğitimin verildiği bir yapı haline gelmiştir. İlerleyen zamanlarda yerini, daha sistematik bir eğitim kurumu olan Sıbyan Mektepleri'ne bırakmıştır (Birekul, 2018).

3.1.5. Zaviye ve tekkeler

Zaviye ve tekkeler Müslümanlar aracılığıyla tevhit inancını yayarak, gönüllüler aracılığıyla sosyal ve dini hizmet sunulan, bütün insanlığa iman sevgisini aşılamak maksadıyla kurulmuş eğitim yapılarıdır. Gençler, yaşlılar, hizmetçiler ve halvete çekilenler gibi birçok farklı grubun bulunduğu tekkelerden farklı olarak, zaviyelerde daha çok yaşlılar bulunmaktaydı. Bu özellikten olsa gerek ki tekkelerden küçük olanlara genelde zaviye denilmiştir (Aladağ, 2018). İslâm kültür tarihi boyunca önemli bir yere sahip olan tekkeler ve zaviyeler, tasavvuf düşüncesinin, anlayış ve terbiyesinin işlendiği derinleştirildiği ve halka takdim edildiği eğitim yapıları olarak nitelendirilmişlerdir (Kazıcı, 1983).

Arapça'da zaviye "toplamak; men etmek" anlamlarına gelmekte olup "köşe, bucak, evin bir odası" manâsı da taşımaktadır. Terim anlamına bakıldığı zaman ise "herhangi bir tarikata mensup dervişlerin, bir şeyhin idaresinde topluca yaşadıkları ve gelip geçen yolculara bedava yiyecek, içecek, yatacak yer sağlayan yerleşme merkezlerinde veya yol üzerindeki bina yahut bina topluluğu" şeklinde kullanıldığı görülmektedir. Tekke ise (Tekye, galat); "dayanma, dayanılacak yer, tarikat mensuplarının oturup kalktıkları, ayin icra ettikleri yer" anlamı taşımaktadır.

Tekkelerde eğitim zorunlu olmamakla birlikte belirli bir yaş sınırı da bulunmamaktadır. Birebir eğitim üzerinde gelişirken, belirli bir süre zarfı da yoktur. Sınıf atlayanların olduğu kadar eğitimini tamamlayamayanlar da bulunmaktadır (Kara, 2008). Tekke ve zaviyelerin masrafları da genellikle vakıflar tarından karşılanmaktadır.

Kara (2008) makalesinde, Osmanlı topraklarında yer alan tekkelerin daha çok ahşap malzemeden yapıldığını ve bu yüzden de büyük bir kısmının yangın, deprem gibi doğal afetlere karşı dayanıksız olduğunu belirtmiştir. Yapılarda görülen bu olumsuz etken ile bunun dışında zamanın bir getirisi olarak birçoğu günümüze ulaşamamıştır.

3.2. Osmanlılarda örgün eğitim müesseseleri

Örgün eğitim yapılarında, Yaygın eğitim yapılarından farklı olarak, belirli yaş ve bilgi seviyesindeki insanlar gruplanarak, her gruba farklı bir ders işleyişi uygulanmıştır.

Yoklama alınarak devam durumuna bakılmış, belirli bir saat çizelgesiyle dersler işlenmiştir. Kısacası örgün eğitim yapıları, yaygın eğitim yapılarından göre daha sistematik bir eğitim anlayışını benimsemiştir

3.2.1. İlk seviyedeki eğitim öğretim müesseseleri

3.2.1.1. Sıbyan mektepleri

Sıbyan, Arapça bir kelime olan sabinin çoğuludur ve küçük erkek çocuk anlamına gelmektedir. Mektep ise "ke-te-be" kökünden türeyen Arapça bir kelime olup, "yazı yazma öğrenilen yer" demektir (Dikmen ve Toruk, 2017). Kelime köklerinden de anlaşılacağı üzere, Sıbyan Mektebi; "küçük erkek çocuklarının eğitimi için açılan ilkokul" demektir. Sıbyan her ne kadar erkek çocuk manasına gelse de, sıbyan mekteplerinde erkek öğrencilerin yanı sıra kız çocukları da aynı şekilde eğitim görmüş, kimsesiz ve fakir çocuklara öncelik tanınmıştır (Güvenç, 2013) .

Karahanlı ve Selçuklular'da "Sıbyan Mektebi" olarak isimlendirilen ilkokullar, halk arasında "Mahalle Mektebi", Osmanlı vakfiyelerinde ise, "Dar'üt-talim, Muallimhane, Mekteb-i İbtidaiye Mekteb-i Sıbyan, Dar'üs-Sıbyan, Dar'ül-ilm, Mektebhane, Daru'l-ibn, İptida-i mekteb" gibi çeşitli isimlerde anılmıştır. Çoğu taş malzeme ile yapılan bu okullara "Taş Mektep" adı da verilmiştir (Kökhan, 2011).

Taşkın (2008) Klasik Dönem Osmanlı Eğitim Kurumları başlıklı makalesinde, Osmanlılarda Sıbyan mekteplerinde ki eğiticilere, "Muallim", bu hocaların yardımcılarına "kalfa", talebelerine de "talebe", "suhte", "tilmiz", "puser" ve "şakird" denildiğini dile getirmiştir.

İslâm tarihinde ilk müfredatın, Hz. Ömer tarafından yapıldığı bilinen Sıbyan Mektepleri zaman içerisinde değişim göstererek, müfredatında gelişmeler kat etmiştir. İlköğretim düzeyinde eğitim veren Sıbyan mekteplerinde, başlangıçta yazı öğretilmiş, daha sonraları okuma-yazmanın yanında, basit hesap işlemleri, ahlâkî terbiye ve temel İslami bilgiler de verilmeye başlanmıştır. Bu temel eğitimlerin yanı sıra, Güzel yazı yazma ile hat öğrenimi, Kur'an talimi, tecvit ve ilmihal okutulması, kıraat, hatim indirilmesi gibi daha pek çok dersin işlendiği sıbyan mektepleri de olmuştur (Anonim, 1996).

Mescit ve camilerdeki eğitim sisteminde görüldüğü gibi, yere halkalar halinde dizilen öğrencilerin önlerindeki rahle üzerine koyduğu kitaplarla, eğitimde genel olarak, bilgilerin daha çabuk kavranıp daha çok akılda kalmasını sağlayan, ezber-tekrar ve tekerleme yöntemleri uygulanmış çeşitli ödüller ile talebeler öğrenime teşvik edilmiştir. Eğitimde her hangi bir zaman sınırlaması konmamış, öğrenmeyi talep eden bütün çocuklar, öğreninceye kadar eğitime devam etmiştir.

Sıbyan mektepleri büyük çoğunlukla tek dershaneden oluşan kâgir yapılardır. Küçük bahçelerinde genel olarak helâ ve çeşme bulunmaktadır. Yaygın olarak kullanılan plan şemasına göre; kare veya dikdörtgen planlı, tek kapalı dershane mekânına sahiptir. Bu mahalde, ocak, fevkani mazgal pencereler ve nişler bulunmaktadır. Kimi sıbyan mekteplerinde, dershaneye ek olarak bir de eyvan bulunmaktadır. Bu yarı açık mekân yazları derslik ve teneffüs ihtiyacı için kullanılmıştır.

Sıbyan Mektepleri, mahalle köşe başlarında olabildiği gibi Külliye içerisinde de yer almıştır. Genel olarak sesi önleyebilmek adına diğer mekânlardan uzak ve ulaşımı kolay olması adına külliye girişinde dini bir mekân, camii veya mescit bitişiğinde konumlandırılmıştır. Hayırsever şahıslar tarafından yaptırılan Sıbyan Mekteplerine, vakfedilen gelirlerle, hem yapıya ait ihtiyaçlar hem de muallimlerin maaşları karşılanmıştır (Dikmen ve Toruk, 2017).

31 Mart 1924 Tevhid-i Tedrisat kanunun yürürlüğe girmesi ile sıbyan mektepleri ve bu mektepleri ayakta tutan vakıfların yaşamına son verilmiştir.

3.2.2. Orta ve yüksek seviyedeki eğitim müesseseleri

3.2.2.1. Enderun mektepleri

II Murat tarafından 15. yüzyılın ortasında kurulan Enderun Mektepleri, Fatih Sultan Mehmet tarafından geliştirilmiştir (Akarsu, 2004). Enderun Mektebi, Topkapı Sarayı içinde bulunan çok önemli bir eğitim kurumu idi. Bu okulun görevi, orduda ve sarayda görev alacak çeşitli elemanları yetiştirmekti (Akkutay, 1984).

Öğrencileri devşirmeler arasından seçilen Enderun mektebi belli bir sanayi eğitim ve yaygın eğitim yeri olmakla birlikte usta-çırak ilişkisine dayalı eğitim anlayışının benimsendiği bir eğitim ocağıydı. Enderun mektebinde öğrenciler iki gruba ayrılmaktaydı. Birinci grup Acemi Oğlanlar adını taşırdı. İkinci grup ise İç oğlanlar adını

taşırdı (Kılınç, 2012). Buraya sadece devşirmeden gelenler alınırdı. Bununla beraber bazen rehine olarak İstanbul'a getirilmiş olan başka hükümdarların çocukları da burada eğitilirdi (Kazıcı, 1983).

3.2.2.2. Medreseler

Medrese, Arapça "derase" kelimesinden türemekte ve Arapça sözlükte; "İlim öğrenilen yer, ders okutulan yer, İslâmi İlimleri okuyan talebelerin yatıp kalktıkları ve tahsil için çalıştıkları vakıf odalarının bulunduğu bina." gibi anlamlara gelmektedir (Yeğin, 1973). Orta ve yüksek seviyede eğitim veren bu kurumlar, avlu etrafına toplanmış, farklı işlevdeki odaların bir araya gelmesiyle oluşturulmuştur. Şahıslar tarafından yapılan ve yaşaması için vakıflar kurulan medreseler, kimi zaman ülkenin ihtiyaç duyduğu, müderrisleri, devlet adamlarını, adalet mensuplarını yetiştirmiş, kimi zamanda çeşitli şekillerde halka faydalı bir kurum olmaya çalışmıştır (Özkan, 2007).

3.2.2.2.1. Medreselerin tarihi süreci

İslâm tarihinde, bilimin gelişmesi ve bütün dünyaya yayılmasında büyük payı olan medreselerin, tarih boyunca ilk ne zaman kurulduğu ve kullanıldığı tartışma konusu olmuştur. Toplumlar arası etkileşimin hızlı olması, medreselerin ilk ortaya çıkış zamanının netleştirilememesine sebebiyet vermiştir.

Medreselerin varlığından önce 11. yüzyıla kadar İslâm ülkelerinde eğitimin verildiği yaygın eğitim kurumları zamanla, siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel yapıda yaşanan değişmeler neticesinde eğitim adına gerekli olan ihtiyaçları karşılayamamıştır. Toplumsal gelişmenin bir getirisi olan temel bilimlerin önemsenmeye başlanmasıyla da birlikte eğitimin işleyişi ve eğitim yapıları adına değişime gidilmiştir.

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) vefatından sonra, Sünni ve Şii mezhepler arasında çıkan rekabet gündelik hayata, siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel her konuya yansımıştır. Şii mezhebi olan ve 910 yılında Abbasi devletinden ayrılarak bağımsızlığını ilan eden Fatımiler, Şii mezhebini yaymak için eğitim yapılarını kullanmışlardır. Bunların en başında da, en eski İslâm Üniversitesi olan "El-Ezher'i ve bir kütüphane, kültür merkezi olan Dar'ül Hikme'yi Kahire'de inşa etmişlerdir. Daha sonraları El Ezher Şii propaganda merkezi haline gelmiştir (Bayram, 2014).

Eğitim yapılarını dahi etkileyen bu mezhep ayrılıklarının etkisiyle, Şiiliğe karşı Sünniliği geliştirmek ve yaymak amacıyla, 11. Yüzyıl başlarında, Gazneliler tarafından, Sebük Tegin döneminde, Nişabur'da ilk devlet medreseleri inşa edilmiştir (Bayram, 2014).

11. yüzyılın sonlarına doğru gelene kadar, toplumdan topluma birçok medrese ve medrese seviyesinde üniversite eğitim yapısı oluşturulmuştur. Her ne kadar tarih sahnesine adını yazdıran, yazdırmayan birçok medrese olsa da, İslâm dünyası için medreselerin doğuşu, ilk ve tam anlamıyla sistematik bir eğitimin başlatılmasını ve geliştirilmesini sağlayan Büyük Selçuklular tarafından olmuştur.

3.2.2.2.1.1.Selçuklular dönemi

Büyük Selçuklular (1038-1194) Tuğrul Bey döneminde Nişabur'da, Sultan Alparslan'ın oğlu Melikşah'ın vezirlerinden olan Nizâmülmülk tarafından ilk sistematik eğitim yapısına sahip Nizamiye Medreseleri'ni (1040) kurulmuştur (Bayram, 2014). Ardından Nizamülmülk'ün başlattığı medrese yaptırma geleneği İslam dünyasında hızla yayılmış, yapılan medreseler Nizamiye Medresesi'ni örnek alarak inşa edilmiştir (Hızlı, 1987).

Nizamiye medreseleri dönemin mezhepsel çatışmalarını ortadan kaldıracak birlikteliği sağlamak ve devlet adamları yetiştirmek üzere inşa edilmiştir. Bu medreselerde ağırlıklı olan din, dil ve hukuk derslerinin yanı sıra tıp, riyaziye, heyet; yani matematik ve astronomi dersleri de okutulmuştur (Kömürcüoğlu ve Kömürcüoğlu, 2009). Hükümdarlar ve ileri gelen kesimler tarafından birçok medrese yaptırılmış, devlet adamları tarafından medresede eğitim verenler büyük önem görmüştür (Hızlı, 1987).

3.2.2.2.1.2.Beylikler dönemi medreseler

Selçuklu Devleti'nin yıkılmasıyla ortaya çıkan Beylikler döneminde, Büyük Selçuklularda var olan medrese yaptırma geleneği devam etmiştir. Dönemin şartları gereği beylikler arasında rekabetin oluşması, çok sayıda nitelikli ilim, kültür, sanat eserlerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu dönemde de devlet adamları tarafından eğitim verenler büyük saygı ve öneme sahip olmuştur (Çiftçioğlu, 2006). Beylikler döneminde medreseler, Selçuklularda olduğu gibi açık avlulu bir sistemde inşa edilmiştir.

Az da olsa kapalı avlulu medreseler de görülmektedir. Artuklu, Karakoyunlu, Hamitoğulları ve Karamanoğulları'na ait medreselerde Selçuklu geleneğinin, plan kadar mimari elemanlar ile süslemede de uygulandığı görülmüştür (Özkan, 2007).

3.2.2.2.1.3.Osmanlı dönemi medreseler

Osmanlı Dönemi'nde ilk medrese 14. yüzyılın başlarında İznik'te Orhan Bey tarafından kurulmuştur. Zaman içerisinde ilk medreselerin sultanlar tarafından yaptırılmasıyla Bursa, Edirne gibi büyük başkent şehirlerinde çok sayıda medrese inşa edilmiştir. İstanbul'un fethedilmesiyle de bu faaliyetler en üst seviyeye ulaşmıştır. Zamanla medreselerin sayısında görülen artış teşkilatlanmaya gidilme ihtiyacı doğurmuştur.

İznik'de Orhaniye Medresesi'nin kuruluşundan yetmiş yılı aşan ilk dönemde Osmanlı medreseleri kurulumunu tamamlayarak Yıldırım Beyazıt döneminde ilk defa teşkilatlanmaya tabi olmuştur. Semaniye Medreselerinin (Fatih Sultan Mehmed'in 1471'de İstanbul'da yaptırdığı sekiz medresenin adı) kurulduğu dönem ikinci dönem olarak kabul edilerek, medreseler adına asıl teşkilatlanma bu dönemde gerçekleşmiştir. Medreselerin gelişme devri olarak nitelendirilmiştir. Semaniye Medreseleri'nin yapımından Süleymaniye Medreseleri'nin kuruluşuna kadar geçen devir medreselerin üçüncü teşkilatlanmasının gerçekleştirildiği yükselme dönemi kabul edilmiştir. Süleymaniye Medreseleri'nin kuruluşundan II. Meşrutiyete kadar olan dönem ise medreselerin en uzun devrini temsil etmektedir. Bu dönem medreseler için duraklama-gerileme-çökme devri olarak nitelendirilmiştir. II. Meşrutiyetten kaldırılışına kadarki son dönemde de dördüncü ve beşinci teşkilatlanmalarını yaparak yenilenme yoluna gidilse de başarılı olamamıştır. Tevhidi Tedrisat Kanunu ile de Medreseler eğitime kapatılmıştır.

3.2.2.2.2. Medrese eğitimi

İslâm ilimlerinin ve dışarıdan gelen ilimlerin belirli bir oranda okutulduğu medreseler Genel Medrese olarak adlandırılmıştır. Bu eğitim kurumunda dersler iki gruba ayrılmıştır. Kelâm, mantık lügat, belagat, tarih, coğrafya, felsefe, astronomi ve matematik gibi ilimlerin verildiği, Ulûm-i âliye olarak adlandırılan medreseler bu

gruplardan birini temsil etmiştir. Diğer bir grup ise Ulûm-i diniye olarak isimlendirilip Kur'an ilimleri, hadis ve fıkıh gibi dersler okutulmuştur (Hazer, 2002).

Genel eğitimin verildiği medreseler dışında belirli alanlarda öğretimin yapıldığı İhtisas Medreseleri diğer bir medrese eğitim yapısı olmuştur. Okutulduğu ihtisas alanına göre farklılaşmışlardır. Darül-Hadis, Hz. Peygamber'in söz ve davranışlarının oluşturmuş olduğu hadisleri öğretmeye yönelik yerler olmuştur. İlki Halep Atabeklerinden Nureddin Mahmud Zengi tarafından Şam'da kurulmuştur. Osmanlı döneminde hadis dersleri dışında tefsir gibi İslâmi ilimlerde okutulmuştur (Bozkurt, 1993b). Diğer bir ihtisas medresesi Darûl-Kurra, Kur'an-ı Kerim'ın farklı lehçelerde okutulması şeklinde eğitim verilmiştir. Daha çok Cami içerisinde veya çevresinde kurulmuşlardır. Tekrar ve uygulama şeklinde eğitim sürdürülmüştür (Bozkurt, 1993a). Darû'l-tıbb adıyla anılan medreseler de sağlık ve tedavi alanında teorik ve pratik bilgilerin verildiği eğitim müessesesidir.

Osmanlı Dönemi medrese eğitim yapılarında 16. Yüzyılın ortalarına kadar müderrisin merkeze alındığı bir eğitim sistemi, daha önceki dönemlerden kalma bir gelenek doğrultusunda benimsenmiştir. Müderrrisin yönettiği derslerde bir kitabın seçilerek takip edilmesi şeklinde bir eğitim yapılmıştır. Sınıf geçme yerine kitap geçme yöntemi uygulanmıştır. Dersler seçilen kitabın adına göre anılmıştır. Bulunduğu seviyeye göre özet veya ayrıntılı kitaplar seçilmiştir.

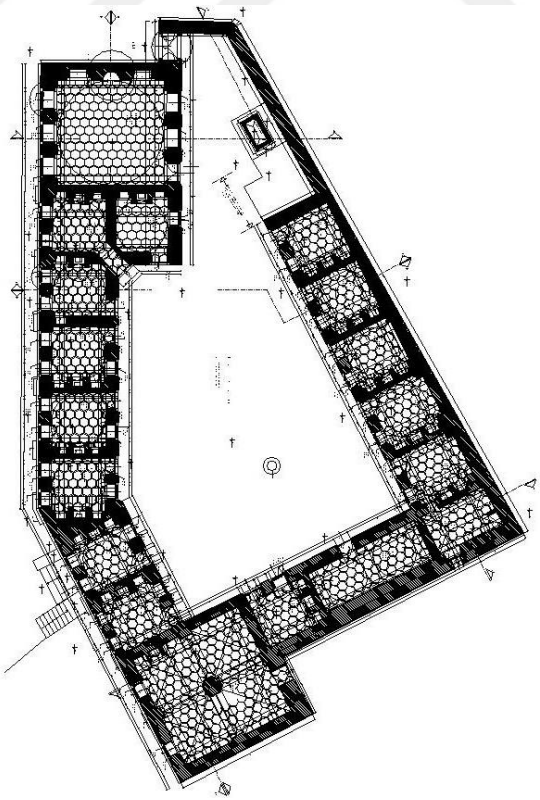
3.2.2.2.3. Medrese mimarisi

Genel tipoloji olarak medreseler, içe dönük yapıda olup, dışa kapalı, bir veya iki katlı yapılardır. Medreseleri oluşturan temel mekânlar yapı girişini tanımlayan bir taçkapı, ortak alan niteliğindeki medrese mimarisinin temel unsuru olan avlu, avluya bağlanan talebe hücreleri, dershaneler ve eyvanlardır. Bu temel unsurların yanında, kimi zaman, kütüphane, türbe, mescit, helâ, havuz, çeşme, müderris odası gibi mekânlar da medrese içerisinde yer almıştır.

Başta coğrafi konum ve çevresel etkiler olmak üzere, dönemin etkisindeki mimari anlayış, yaşam biçimi, yapının bulunduğu ortam gereği çevrede bulunan elemanlar ve daha birçok çeşitli şartlardan dolayı medrese mimarisi değişim göstererek, bulunduğu ortama uyum sağlayacak şekilde gelişmiştir. Temel kurgu sabit kalmakla birlikte, çeşitli plan tipleri ortaya çıkmıştır.

İklimin büyük bir getirisi olarak, medreseler kapalı avlulu (kubbeli) ve açık avlulu medreseler olarak iki temel gruba ayrılır. Kışlık bölgelerde kapalı avlulu olarak ortaya çıkan medreseler, iklimin sıcak olduğu bölgelerde açık avlulu yapısıyla görülmektedir. Anadolu'nun kuzeyinde Danişmentliler tarafından kapalı avlulu medreseler inşa edilirken, Anadolu'nun güneyinde yer alan Artuklularda da açık avlulu sistem kullanılmış olması da bunun bir örneğidir (Yılmaz, 2017). Kimi bölgelerde ise hem kapalı avlulu medrese hem de açık avlulu medrese yapısı bir arada bulunmaktadır.

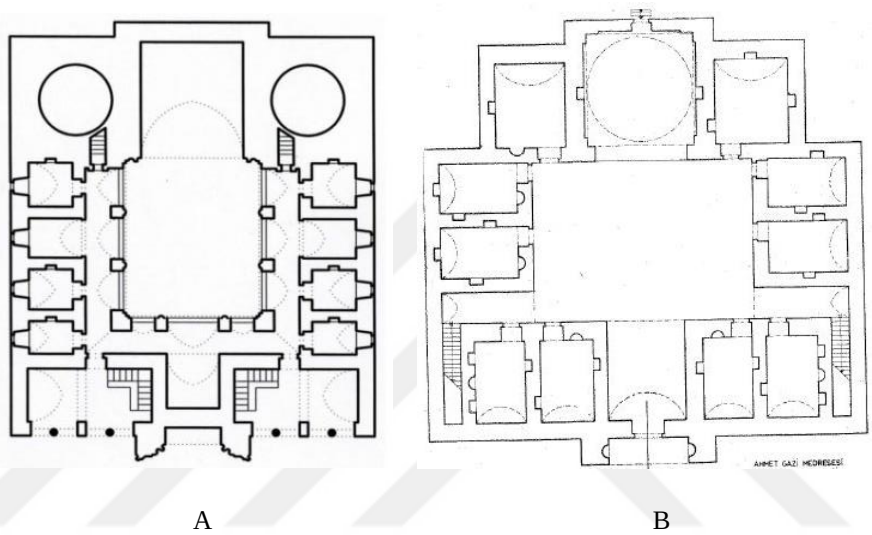
Avlu: Medrese mimarisinin şekillenmesinde, temel biçimi, avlu ve avlu etrafına dizilmiş hücrelerin, bir araya gelmesi oluşturur. İstisnalar hariç, bütün mahaller direkt olarak avluya açılmaktadır. Avlunun bu özelliği mekânlar arasında, iletişim kurulmasında, etkin rol oynamaktadır. Ortak kullanım ve toplanma, bir araya gelme işlevlerine yardımcı olan avlu, bir eğitim yapısında en gerekli olan etkileşim ile bilgi aktarımına katkı sağlamasıyla, medrese yapısını oluşturan en önemli özelliğe sahip mekândır. Yapıdaki konumuna ve işlevlerine göre genel olarak kare ve ya dikdörtgen formda bulunan avlu, kimi yapılarda da medresenin yer aldığı coğrafi özelliklere göre değişim göstermiştir. (Şekil 3.1.)

Şekil 3.1. İstanbul Siyavuş Paşa Medresesi Planı

Açık Avlulu Medreseler: Genellikle sıcak iklim etkisinin hâkim olduğu yerlerde görülen açık avlulu medreselerde, avlunun geniş tutulması itibariyle, kareye yakın dikdörtgen bir yapı formu ortaya çıkmaktadır. Bu tip medreselerde kimi zaman avluda bir su unsuruna rastlanmaktadır.

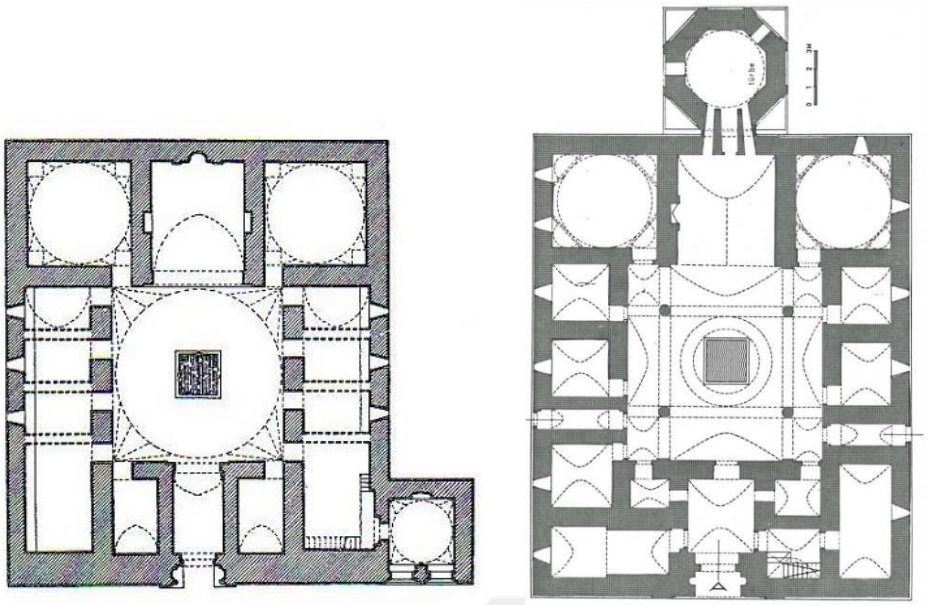
Açık avlulu medreselerde çoğu kez yarı açık mekân etkisi oluşturan revaklı bir yapıya sahip avlunun, revaksız olarak direkt etrafındaki mahallere bağlandığı da görülmektedir (Şekil 3.2.).

Şekil 3.2. Sırasıyla A) Açık avlulu, revaklı yapıya sahip medrese örneği Niğde Ak Medrese (www.okuryazarim.com), B) Açık avlulu, revaksız yapıya sahip medrese örneği Muğla Beçin Ahmet Gazi Medresesi (Sözen, 1970)

Kapalı Avlulu Medreseler: Daha çok soğuk iklimlerin yaşandığı bölgelerde, avlu, iklimin sert koşullarından korunmak için kapatılma ihtiyacı duyulmuştur. Genellikle kubbe ile örtülü olan avlu, kimi yapılarda tonoz örtü ile kapatılmıştır. Kubbeyle örtülü olan kapalı avlulu medreselerde genellikle kubbenin oturma sistemine göre avlu, kare ya da kareye yakın bir form oluşturmaktadır. Açık avlulu medreselerde genelde şadırvan olan su unsuru, kapalı avlulu medreselerde çeşme ya da havuz olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kapalı avlulu medreselerde kimi zaman avlu üst örtüsü beden duvarına direkt olarak otururken, kimi zaman da avlu üst örtü kubbe geçiş elemanları ile ayaklar üzerine oturur (Şekil 3.3.). Üst örtüden ana yapıya geçişteki bu farklılaşma da, kapalı avlulu medreselerde başka bir gruplandırma oluşturur.

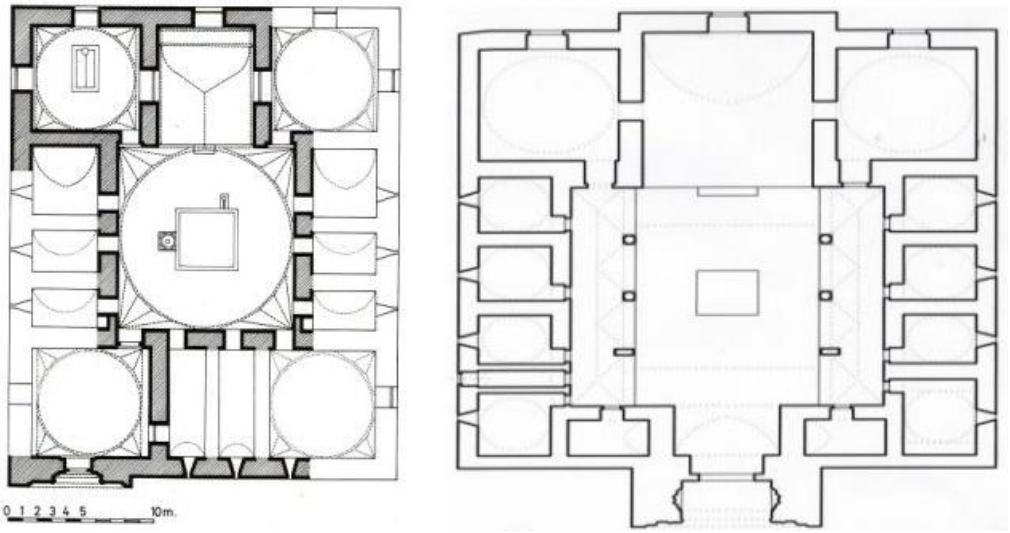

A B

Şekil 3.3. Sırasıyla A) Kubbesi direkt ana beden duvarlarına oturan kapalı medrese örneği Afyon Taş Medrese (www.okuryazarim.com), B) Avlu üst örtüsü geçiş elemanları ile revaklara oturan kapalı avlulu medrese örneği Isparta Ertokuş Medresesi (www.okuryazarim.com)

Eyvan: Üç tarafı kapalı, bir tarafı açık, üzeri tonoz veya kubbe ile örtülü mahal olarak tanımlanan eyvan, birçok yapıda kullanılan önemli bir mekân olarak karşımıza çıkmaktadır. Açık cephesi genellikle avluya bakan ve kimi yapıda, avludan birkaç basamak ile yükseltilerek daha tanımlı bir mekân haline getirilen eyvan, avludan sonra, medreselerin gruplandırılmasında belirleyici bir unsurlardan biridir.

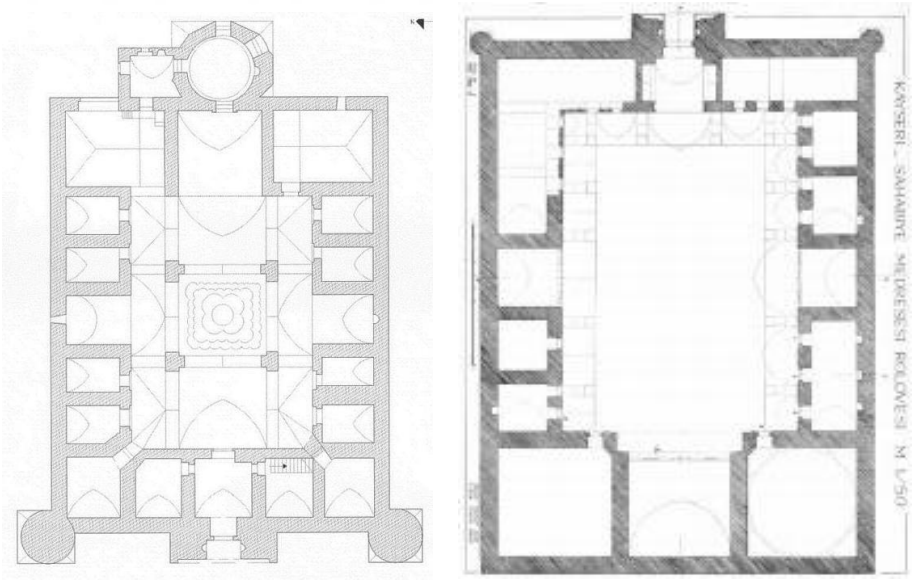
1-2 Eyvanlı Medreseler: Tek eyvanlı medreselerde sadece giriş eyvanı ya da ana eyvan görülürken, iki eyvanlı medreselerde genel olarak, eyvanlardan biri giriş eyvanı iken bir diğeri de ana eyvandır (Şekil 3.4.). Taçkapı ile girilen giriş eyvanı avluya açılmaktadır. Giriş eyvanıyla aynı aksta yer alan ve giriş eyvanının tam karşısında bulunan Ana eyvan ise genel olarak, avludan bir iki basamak ile çıkılan ve üst örtüsü yükseltilerek asal yapıdan ayrıştırılan bir mekân olmuştur. Kıble yönü duvarına mihrabın bulunduğu ve vakit namazlarının kılındığı mescit mekânı olan bu mahal, yazları aynı zamanda derslik olarak kullanılmaktadır. Üst örtüsü sivri, beşik tonoz ile örtülüdür.

A B

Şekil 3.4. Sırasıyla A) Tek eyvanlı medrese örneği Konya Karatay Medresesi (www.okuryazarim.com) B) İki eyvanlı medrese örneği Karaman Hatuniye Medresesi (Sözen, 1970)

3-4 Eyvanlı Medreseler: 1-2 eyvanlı medrese tipolojisinden farklı olarak genelde giriş aksına dik vaziyetteki aksın, karşılıklı iki ucunda, avluya açılan yan eyvanlar yer almaktadır (Şekil 3.5.).

A B

Şekil 3.5. Sırasıyla A) Üç eyvanlı medrese örneği Erzurum Yakutiye Medresesi (www.okuryazarim.com), B) Dört eyvanlı medrese örneği Kayseri Sahabiye Medresesi

Taçkapı: Genel itibariyle, ilmin doğudan geldiği inancıyla medreselerin doğu cephesinde yer alan taçkapı, medreseye girişin sağlandığı, asal yapıdan daha yüksekte tutulmuş, dışarı doğru çıkıntı yapan, yapının dış cephesinde en çok dikkat çeken, medresenin karşılama mekânıdır. İhtişamlı yapısıyla taçkapı birçok hat çeşidi ve bezeme, motif türüyle kuşatılmış bir yapıdır. Üzerinde, yapının hangi amaçla, ne zaman, kim tarafından yapıldığını gösteren bir kitabe ile yapı geçmişi hakkında önemli bilgiler verirken, aynı zamanda, pencere, sütunçe, mukarnas, hayvan figürü, rozet, niş gibi unsurlar da çoğu kez taçkapının bir parçası olmuştur. Bütün bu ince işçilik şaheserlerinin aksine, çok sade işlenmiş taçkapı örnekleri de görülmektedir.

Dershane: Anadolu Selçuklu döneminde medrese mimarisine katılan kışlık dershane, genel olarak ana eyvanın her iki tarafına yerleştirilmiş mekânlardır. Diğer mekânlardan daha büyük tutulan bu mahallere girişler kimi medreselerde diğer odalardaki girişlere göre daha büyük ve gösterişlidirler. Genel olarak üst örtüsü yapı genelinde görüldüğü gibi beşik tonoz ya da kubbedir. Kışlık dershaneler derslik yerine kimi zaman mescit, kimi zamanda türbe olarak kullanılmaktadır.

Talebe Hücreleri: Avlunun genel olarak giriş aksına paralel olarak uzanan, kare veya kareye yakın dikdörtgen formda mekânlardır. Genel itibariyle üst örtüsü avluya dik uzanan beşik tonozdan oluşmaktadır.

Türbe: Medreseyi inşa ettiren kişiler, devlet büyükleri, zenginler ve toplumda ileri gelen büyükler için inşa edilen türbeler, medrese içine ve ya medreseye bitişik konumda bulunmaktadır. Genel olarak kapıları medrese içine açılan türbeler, yapı içerisinde bir mekân olarak tasarlanırken, kimi zaman da bir eyvanın yahut bir dershanenin türbeye dönüştürülmesi yoluyla da ortaya çıkmaktadır.

4. MUĞLA İLİNİN FİZİKİ, SOSYAL, TARİHİ VE TİCARİ ÖZELLİKLERİ

4.1. Muğla İlinin Fiziki ve Sosyal Özellikleri

Muğla, Türkiye'nin güneybatı ucunda yer alan, Aydın, Denizli, Burdur ve Antalya illeri ile çevrili bir alanda yer almaktadır. Bir tarafında Akdeniz diğer bir tarafında ise Ege Denizi bulunmaktadır. Ege bölgesinde yer alan Muğla dağlarla korunmalı bir plato üzerinde olmasına rağmen kıyı ile iç Anadolu'yu birbirine bağlayan yollara hâkim bir konumdadır (Tekeli, 2006). Muğla, Türkiye'nin en uzun sahil şeridine sahip olması ile birlikte dağların denize dik uzanmasından dolayı birçok koya sahiptir. İlçeleri; Bodrum, Dalaman, Datça, Fethiye, Kavaklıdere, Köyceğiz, Marmaris, Menteşe, Milas, Seydikemer, Ortaca, Ula, Yatağan olmakla birlikte birçok tatil köyünü de içinde barındırmaktadır. Muğla sosyal yaşam olarak merkezde yerli halkın gündelik yaşantısını sürdürdüğü sakin bir yerleşim alanıdır. Bunun aksine birçok turistin olduğu sahil kesimleri daha hareketli bir yapıya sahiptir. Üniversite merkez yerleşkesi Muğla Menteşe'de bulunmakta olup birçok fakülte şehrin çeşitli ilçelerinde yer almaktadır.

4.1.1. Muğla ilinin doğal bitki örtüsü

Akdeniz ikliminin görüldüğü Muğla ili büyük ölçüde yeşil bir alana sahiptir. Dağlarda verimli gür ormanlara sahip olmakla birlikte kıyılardaki yamaçlar makilerle örtülüdür. Ormanlarda büyük çoğunlukla Kızılçam, Karaçam ve Ardıç bulunmaktadır (Yavaşlı ve ark., 2013). Bunların dışında Ladin, Fıstıkçamı, Çınar, Söğüt, Servi, Palmiye, Okaliptus gibi daha pek çok ağaç türüne de sahiptir. Muğla'daki en önemli ağaç türü de "Sığla Yağı"'nın çıkarıldığı dünyada sayılı yerde bulunan "Günlük Ağaçları"'dır.

4.1.2. Muğla ilinin topogafik yapısı

Muğla merkez yerleşim alanı denizden 670 m yükseklikte Asar Dağı'nın eteklerinde bulunmaktadır. Şehir merkezi çöküntü ova şekline oluşmuştur. Birçok ilçesi deniz kenarında olup kent merkezi deniz kıyısına yaklaşık olarak 25-30 km uzaklıkta yer almaktadır. 1. Derece deprem bölgesinde yer alan Muğla toprak bakımından sert kayalıklı bir yapıya sahiptir. Toprak cinsi Terrarossadır. Nehirlerin fazla olması sebebiyle alüvyonlu topraklara da sahiptir.

4.1.3. Muğla ilinin iklim yapısı

Muğla'da Akdeniz iklimi görülmekte olup yazları sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlıdır. Yazın sahil kesimleri denizden gelen esinti ile serinlik kazanmaktadır. Kıyıdan iç kesimlere doğru ilerledikçe karasal iklimin etkileri görülür. Bol miktarda yağış almaktadır. Karadeniz'den sonra en çok yağış alan bölgedir. Kar yağışı çok nadir olmakla birlikte genellikle dağlık alanlarda görülmektedir.

4.1.4. Muğla ilinde ulaşım

Hava, kara, deniz ulaşımının kullanıldığı Muğla birçok turistin uğrak yeridir. İki hava alanına ve çok sayıda limana sahiptir. Şehir içlerinde ulaşım dar cadde ve sokaklardan sağlanmaktadır. Muğla ilçelerinin genel olarak yüz ölçümü açısından geniş olmaması ilçe içerisinde her yere olan ulaşımın süresini düşürerek kolaylık sağlamaktadır.

4.1.5. Muğla ilinde demografik ve idari yapı

30 Mart 2014 tarihinde büyükşehir olmuştur.

4.1.6. Muğla ilinin tarihsel gelişim

4.1.6.1. Antik dönem

Muğla'da ilk yerleşimlerin ne zaman başladığı hakkında önemli bir bilgi yoktur. Fakat kentin eskiden İç Karya olarak adlandırılan bölgede yer aldığı bilinmektedir. Karya'nın M.Ö.2000'de Hititlerce de bilinen bir medeniyet olduğu göz önüne alınırsa Muğla'da yerleşimin bu tarihlere kadar geriye gittiği söylenebilir. Bazı kaynaklarda da bu bölgeye ilk yerleşenlerin Hititler olduğu yazılıdır.

Antik Karya bölgesinin en eski yerleşimlerinden biri olan Muğla, bilinen tarihi boyunca başlangıçta Anadolu'nun yerli halkı Karyalıların, ardından kısmen ve kısa dönemler halinde Mısır, Asur ve İskit işgallerinin, zamanla da özellikle kıyılarda

Helenistik kolonizasyon hareketinin egemenliği altında kalmıştır. Önce Medler, daha sonra Persler Muğla'yı idareleri altında almışlar ve bölgeyi bir satrap aracılığıyla yönetmişlerdir. Büyük İskender'in ordularıyla gelişinde Muğla bölgesi bir Karya satrapı tarafından yönetilmekte idi.

Helen kavimleri Karya bölgesine kıyılardan başlayan çok uzun bir süreçte nüfuz etmişlerdir. Knidos (Datça yarımadasının ucu) ve Halikarnas (Bodrum) ile başlayan Helen kolonizasyonu ile zamanla Daldala (Dalaman), Stratonikea (Yatağan Eskihisar),Nakrasa (Karakuyu), Akassos (Bozüyük) ve Fethiye çevresinde de Telmessos, Xantos (Kınık), Patara (Minare) ve Tlos (Eşen) kentleri kurulmuştur (www.mugla.tarimorman.gov.tr).

4.1.6.2. Osmanlı dönemi

Sırasıyla Frig, Lidya, Pers, Makedon, Bergama Krallığı ve Roma hâkimiyetini yaşayan şehir, Menteşe Bey tarafından 1284'te alınmasıyla ilk defa Türk hâkimiyetine girdi.

Yıldırım Beyazıd tarafından 1391'de Osmanlı hâkimiyetine giren Muğla'daki bu ilk Osmanlı hâkimiyeti geçici olmuş, şehir 1402'de Timur tarafından alınmış ve nihayetinde 1425 yılında 2. Murat devrinde tam anlamıyla Osmanlı devletine bağlanmıştır. Kentin siyasi önemi Osmanlı devrinde daha da artmıştır, çünkü Menteşe Beyliği devrinde bu bölgenin yönetim merkezi Milas iken, Osmanlı devleti bu yeni sancağın yönetim merkezi olarak Muğla'yı seçmiştir.

Muğla, Osmanlı devleti dönemi boyunca dışarıya kapalı küçük bir şehir olarak kaldı. I. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkan Osmanlı İmparatorluğu toprakları İtilaf Devletleri tarafından paylaşılınca Muğla 11 Mayıs 1919 tarihinde İtalya tarafından işgal edildi. Menderes boyunca başlayan Yunan işgaline karşı kurulan direniş faaliyetlerine katılmıştır. Ege'de 57. Tümenden kalanlarla birleşen gönüllüler, Aydın çarpışmalarında düşmana ağır kayıplar verdirmişlerdir. İtalya, 2. İnönü Zaferi kazanıldıktan sonra ülkesindeki iç siyasal dalgalanmalarını öne sürerek 5 Temmuz 1921'de Muğla'dan ayrılmıştır (www.mugla.tarimorman.gov).

4.1.6.3. Cumhuriyet dönemi

Cumhuriyetin kurulmasından sonraki idari yapılanmada Muğla ilinin yönetim merkezi olan şehir, dağlık yapısı ve dışarıya açılan elverişli bağlantı yollarına sahip olmadığından gelişememiştir. Yıllarca sadece il merkezi olmasının verdiği hareketlilikle gelişmeye çalışan Muğla son yıllarda özellikle üniversitenin açılması, yeni sanayi bölgesinin kurulması ve turizm faaliyetlerinin de artmasıyla dışarıya açılmaya ve gelişmeye başlamıştır.

2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı kanun ile Muğla'da sınırları il mülki sınırları olan büyükşehir belediyesi kuruldu ve 2014 Türkiye yerel seçimlerinin ardından büyükşehir belediyesi çalışmalarına başladı (www.mugla.tarimorman.gov).

4.1.6.3.1. Muğla ilinin ticari ve ekonomik gelişimi

Muğla'nın ekonomisi çok yönlü olup, tarıma, turizme, sanayi ve ticarete dayanır. En çok turist gelen illerden biri olmasından ötürü turistik tesisler giderek artmaktadır.

Tarım: Muğla ili dağlık bir arazi olduğu için ekime müsait arazisi azdır. Buna rağmen ülkenin önemli tarım üretim merkezlerinden biridir. Tarımda; gübreleme, sulama, ilâçlama ve modern tarım araçları kullanılmaktadır. Tahıl, turunçgiller ve sanayi ürünleri (tütün) başta gelir. Başlıca tarım ürünleri buğday, arpa, mısır, bakla, pamuk, tütün, susam ve anasondur.

Sebzecilik gittikçe gelişmekte, seracılık ve turfanda sebzecilik yaygınlaşmaktadır. Türkiye'de kuşkonmazın tamamı Muğla'da yetişir. Ayrıca yetiştirilen lahana, pırasa, ıspanak, patlıcan, salatalık, domates, fasulye, biber, soğan, bakla ve karnabahar başta İzmir ve İstanbul olmak üzere diğer illere gönderilir.

Bölge büyük ölçüde zeytin ağaçları ile kaplıdır. Zeytin üretiminin yüzde 80'i Milas'ta yapılır. Bunun yanı sıra mandalina, portakal, limon, şadok gibi çok sayıda ve çeşitte turunçgiller yetişmektedir. Turunçgiller başta Köyceğiz olmak üzere kıyı şeridinde daha büyük oranda varlığını göstermektedir.

Hayvancılık: Muğla ilinde hayvancılık ikinci derecede bir gelir kaynağıdır. Küçükbaş hayvan sayısı azalırken kümes hayvanları miktarı artmaktadır.

Türkiye'de en çok bal büyük ölçüde arıcılığın yapıldığı Muğla'da elde edilir. Sahil bölgesi olmasının getirisi ile balıkçılık da bölgede gelişim gösteren bir sektör halindedir.

Kefal, barbunya ve mercanbalığı bol miktarda yakalanır. Türkiye'de süngerin tamamı buradan çıkarılır.

Ormancılık: Muğla ili orman bakımından çok zengindir. Ormanları gür ve verimlidir. Ormanlarda çam türü ağaçlar çoğunluktadır. Dünya'da çok az yerde rastlanan "günlük" ağaçları Türkiye'de Muğla ormanlarında bulunur. Bu ağaçların gövdelerine çentikler açılarak kap bağlanır. Bu çentikten akan sığla yağı toplanarak sanayi ve kozmetik sektörlerinde kullanılır. Aynı zamanda ormanlardan defne yaprağı ile reçine elde edilir.

Madenler: Muğla maden varlığı bakımından da çok zengin bir ildir. İşletilen başlıca madenleri linyit, krom, zımpara, giofrik, boksit, kuvarsit, mika ve panzadır.

Türkiye'nin en zengin linyit yatakları Muğla'nın Yatağan ilçesindedir. Ponza Bodrum'da ve Giofrik merkez ilçe ile Yatağan'da bulunmaktadır. Yatağan linyitlerinin küllerinde uranyum görülmektedir.

Sanayi: Muğla ilinde sanayi tarıma dayalıdır ve sanayi kuruluşlarının büyük çoğunluğu devlet kuruluşudur. İmalat sanayii gelişme hâlindedir.

Enerji: Yatağan Termik Santrali üç ünitelidir. Milâs ve Yeniköy'de de enerji santralları vardır. Pek çok ilçede rüzgâr tribünleri ile enerji üretimi sağlanmaktadır. Güneşli gün sayısının fazla olması ile güneş enerjisi üretimine de büyük oranda yer verilmektedir.

Ulaşım: Muğla ili kara, hava ve deniz yolları, başta turistik bir bölge olmasından dolayı zenginlik göstermektedir.

Denizli-Isparta-Antalya yönünde uzanan E-24 kara yolundan Aydın'dan ayrılan 6 numaralı kara yolu Muğla'ya bağlanır.

Muğla il kıyılarında çok sayıda tabiî liman vardır. Başlıca liman ve iskeleleri Bodrum, Marmaris, Güllük, Fethiye, Günlükbaşı ve Göcek'tir. İstanbul-İskenderun arasında sefer yapan Denizcilik Bankasına ait gemiler Bodrum, Marmaris ve Fethiye'ye uğrarlar. Marmaris ve Bodrum'da yat limanları vardır.

1982'de işletmeye açılan Dalaman Havaalanına yurt içi ve yurt dışından turist taşıyan uçaklar inmektedir (www.cografya.gen.tr).

5. KARAPAŞA MEDRESESİ

5.1. Yapının Yeri ve Bugünkü Durumu

Karapaşa Medresesi, Menteşeoğullarına başkentlik yapmış Muğla'nın Milas ilçesinde bulunan Beçin Kalesi ören kazı yerinde, eski yerleşim alanını çevreleyen büyük surların dışında güneyde yer almaktadır. Milas merkeze 1.5 km uzaklıkta yer alan Karapaşa Medresesi, kendisi gibi birçok tarihi yapının da bir arada olduğu sarp, kayalık bir tepede konumlanmıştır.

14. yüzyılın son çeyreği ile 15. yüzyılın başları arasında yerleşmenin olduğu Beçin bölgesi 17. yüzyıldan sonra yerleşmenin ovaya kayması üzerine terk edilmiştir (Arık, 1985).

Zaman içerisinde çeşitli tahribatlar görerek günümüze ulaşan Karapaşa Medresesi büyük ölçüde uğradığı hasar sonucu oldukça harap bir duruma düşmüştür. Üst örtüsü tamamen yok olan medresenin bugünkü haliyle özellikle dış cephe beden duvarlarında büyük ölçüde yıkılmalar oluştuğu görülmektedir. Tamamen moloz taşlardan oluşan bir yapı olarak karşımıza çıkan medresede gerçekleşen yıkılmalar yapıya ait pencere, kapı, ocak ve niş gibi yapı elemanlarının yok olarak tanımsız hale gelmesine sebep olmuştur.

Karapaşa Medresesi yakın çevresinde bir adet kuyu ve bir adet dut ağacı bulunmaktadır. Yerli halk tarafından çok sayıda zeytin ağacı dikilmiş olan bölgede dikenli çalılar ve ekin yapılan araziler de bulunmaktadır. Yapıya giriş yapılan cephenin önünden toprak bir yol geçmektedir (Şekil 5.1.).

Şekil 5.1. Karapaşa Medresesi yakın çevresi kalıntısı (Bayraktar, 02.05.2018)

5.2. Yapı inşa Tarihi, Yapının Banisi ve Kitabesi

Genel olarak medreselerin taçkapısında, yapının inşa tarihi, yapıyı yaptıran kişi, yapının kullanımı hakkında bilgilerin verildiği kitabe ve bani yer almaktadır. Ancak Karapaşa Medresesi taçkapısının yıkılması sonucu yapıya ait bani ve kitabenin de varlığı hakkında bilgi edinilememektedir. Karapaşa Medresesi tarihine baktığımız zaman, ne inşa tarihi, ne de banisi hakkında net bir bilgiye ulaşılamamakla birlikte, çeşitli görüşler yer almaktadır.

Halk arasında "Zindan Hanı" olarak adlandırılan Medrese, sanat tarihçisi Ayda Arel ve Mehmet Oluş Arık tarafından "Karapaşa Medresesi", sanat tarihçisi Metin Sözen ve Remzi Duran tarafından ise "Karapaşa Medresesi veya İlyas Bey Medresesi" olarak tanımlanmaktadır (Duran, 1995). Ayrıca İsmail Hakkı Uzunçarşılı tarafından da Karapaşa Hanı olarak adlandırılmaktadır (Arel, 1968).

Arel (1968) Menteşe Beyliği Devrinde Peçin Şehri adlı makalesinde Ahmet Gazi'nin mezar taşında, "Menteşe Bey Kuri (veya Kuru) bey" olarak yazıldığını belirterek, adı geçen Kuru Bey'in, Medresenin isminde geçen Karapaşa ile aynı kişi olduğunu ve yapının "Kara Paşa" adında birine atfedildiğini söylemektedir.

Metin Sözen'in araştırmaları doğrultusunda, Menteşe Sancağı Evkaf Defteri'nde, İlyas Bey'in, Beçin'de bir Medrese yaptırdığından söz edilmektedir. Buradan yola çıkan Sözen Karapaşa Medresesi'ni İlyas Bey'in yaptırdığı kanaatine varmaktadır (Duran, 1995).

Duran (1995) doktora tezinde ise Karapaşa Medresesi'nin İlyas Bey dönemine göre erken, Orhan Bey dönemine göre daha geç bir yapı karakteri gösterdiğini belirtmektedir. Anadolu Selçuklu geleneklerinden tam kopamamış bulunmasından dolayı da 14. yüzyılın ortalarında inşa edildiğini ön görmektedir.

5.3. Yapı Plan Özelliği

Kareye yakın dikdörtgen bir formda olan Karapaşa Medresesi, simetrik bir yapıya sahiptir (Şekil 5.2.). Açık avlulu, tek katlı, tek eyvanlı medrese tipolojisinde yer almaktadır. Kuzeybatı cephesinde yer aldığı bilinen Taçkapıdan direkt olarak avluya ulaşılan bu yapıda genel medrese mimarisinde görülen giriş eyvanı ve giriş eyvanın her iki tarafına konumlandırılması beklenen mahallere ait izlere rastlanamamıştır.

Şekil 5.2: Karapaşa Medresesi vaziyet planı (Bayraktar, 23.04.2018)

Taçkapının tam karşısında medreseye ait tek eyvan olan ana eyvan yer almaktadır. Diğer bütün mahallerden büyük ve yüksek tutulmuş olan ana eyvan, dışarı doğru çıkma yapmayarak, yapı ana kütlesiyle bir bütün oluşturmaktadır. Avlu zemin kotundan daha yüksek bir zeminde yer alan ana eyvanın her iki tarafında da derslikler bulunmaktadır. Giriş aksının sağında ve solunda karşılıklı olarak üçer adet talebe hücresi yer almakta olup ortadaki hücrelerin diğer hücrelerden daha dar olduğu görülmektedir. Medrese içerisindeki her bir mahale giriş avludan sağlanmaktadır.

5.4. Malzeme, Teknik ve Bezeme Özellikleri

Günümüzde yapının moloz taş örgü duvarlardan oluştuğu görülmektedir. Bunun yanı sıra yer yer ahşap hatıllara ve tuğla parçalarına rastlanılmaktadır. Güneydoğu cephesindeki derslik duvarlarında sonradan yapıldığı anlaşılan sıvalar yer almaktadır. Yapının büyük ölçüde tahribata uğramış olması, malzeme ve teknik bilgi açısından kesin bir sonuca ulaşılamamasına yol açmıştır.

13 Temmuz 1984 - 13 Ağustos 1984 tarihleri arasında M. Oluş Arık döneminde Medrese duvarları boyunca yapılan sondaj çalışmaları neticesinde, toprak altında kalmış düzgün taş kaplamalar ortaya çıkmıştır (Arık, 1985). Bunun yanı sıra sözlü kaynaklara göre zaman içerisinde bu bölgede yaşayan halkın yapıya ait dış cephe kaplamalarını

sökerek başka yerlerde kullanmak için taşıdıkları dile getirilmiştir. Bu durum, yapı beden duvarlarının kabayonu taş ve kesme taş ile kaplandığını göstermektedir.

Karapaşa Medresesi'ne bugün baktığımızda herhangi bir süslemeye rastlanılamamaktadır. Cephede kullanılan düzgün kesme taş kaplamaların sökülmüş olması ve yapıda en fazla bezemenin bulunabileceği taçkapının yıkılarak tamamen ortadan kalkması yapının özünde nasıl bir süsleme yapısına sahip olduğunun ortaya çıkmasına engel teşkil etmektedir.

5.5. Karapaşa Medresesi'nin Bugünkü Durumu

5.5.1. Taçkapı

Karapaşa Medresesi'ne giriş kuzeybatı cephesinden sağlanmaktadır. Ancak yapının bugünkü durumuna bakıldığında, avlunun kuzeybatı cephesinde var olması gereken beden duvarı ve taçkapısı günümüze ulaşamamıştır.

Çalışma kapsamında medrese genel tipolojisi göz önünde bulundurularak, giriş eyvanı ve taçkapının yerini tespit etmek adına bir açmada kazı yapılmasına karar verilmiştir. Yapılan kazı çalışması sonrasında avlunun kuzeybatı cephesinden dışarı doğru çıkıntı oluşturan taçkapıya ait duvar kalıntılarına rastlanırken, giriş eyvanının olabileceğine dair herhangi bir iz bulunamamıştır. Bunun yanı sıra Beden duvarının toprak altında devam eden kısmı ile taçkapıdan avluya girişte beden duvarı hizasında bulunan bir basamak yüksekliğinde eşik de ortaya çıkmıştır (Şekil 5.3.).

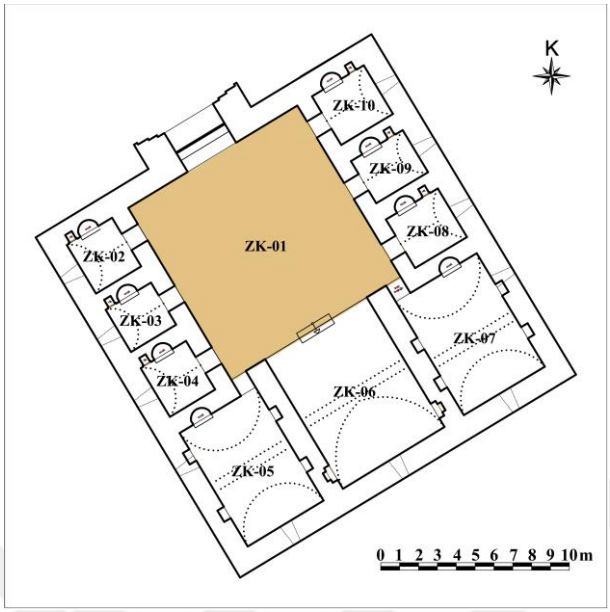
Şekil 5.3. Yapılan kazı çalışmasında ortaya çıkan taçkapıya ait duvar kalıntısı (Bayraktar, 28.10.2018)

Bugünkü haliyle yerinde sadece toprak altında bir miktar kalıntısı bulunan taçkapıya ait olduğu düşünülen parçalar bir zamanlar bu yapıda yaşamış olan kullanıcılar tarafından yapının çeşitli yerlerine taşınmıştır (Şekil 5.4.).

Şekil 5.4. Taçkapıya ait olduğu düşünülen taşlar (Bayraktar, 28.10.2018)

5.5.2. ZK-01 / Avlu

Şekil 5.5. ZK-01 Avlu

Açık avlulu medrese tipolojinde yer alan yapıya ait en büyük mekân kareye yakın forma sahip olan avlusudur (Şekil 5.5.). Günümüzde avlunun birçok yerinde yapıdan dökülen moloz taş yığınları bulunurken bahar dönemlerinde büyük ölçüde bitkilenme gerçekleşmektedir. Bütün mekânların avluya bakan duvarlarında kapı yerlerinde büyük ölçüde yıkılmalar olmuştur.

Avlu da dâhil yapının bütün duvarlarında gelişigüzel dağılmış delikler bulunmaktadır. Arel (1968) Anadolu Sanatı Araştırmaları dergisinde yayınlanan bir araştırmasında yapıdaki delikler hakkında zeminden üst örtüye kadar yatay sıralar halinde düşeyde düzensiz olarak yer aldıklarından bahsetmektedir. Bu deliklerin inşaatta kullanılan moloz taşlardan irilerinin dört köşe bir boşluk oluşturacak biçimde birleştirilmesi ile meydana geldiğinden söz ederek, o bölgede inşaatlarda kullanılan hafif iskelelere ait kiriş yerleri olabileceğini öne sürmüştür. Beçin yapılarında bulunan ortak bir özellik olduğunu dile getirmiştir (Şekil 5.6.).

A B C

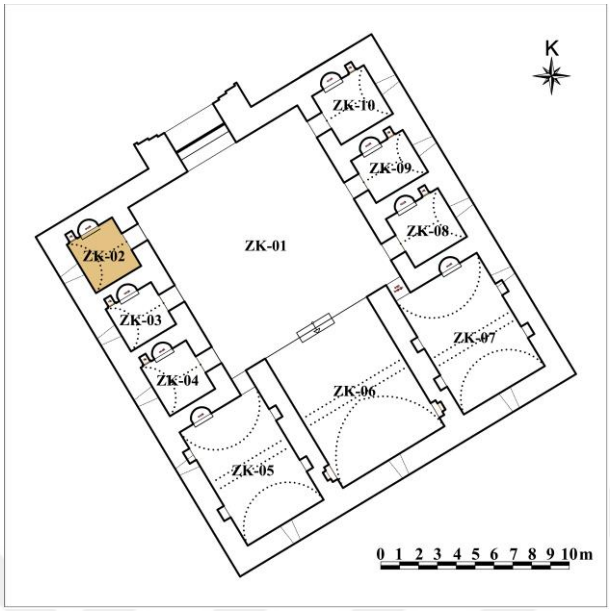
Şekil 5.6. Beçin'de bulunan birkaç yapıda görülen delikler A)Yelli Medresesi (Bayraktar, 22.07.2017), B) Üç Göz Hanı (Bayraktar, 22.07.2019) C) Kızıl Han (Bayraktar, 22.07.2019)

Medrese giriş kısmındaki açmada yapılan kazı neticesinde yapının avlu döşemesinin bugünkü toprak zemininden ortalama 50 cm aşağıda yer aldığı görülmektedir. Başka yapılardan getirildiği anlaşılan büyük boyutlardaki kaplama taşları kullanılarak düz bir zemin oluşturulmuştur. Bu durum yapıda devşirme taşların kullanıldığını göstermektedir. Bunun yanı sıra açık avlulu medreselerde genel olarak herhangi bir su unsuru kullanılmasına karşın Karapaşa Medresesi'nde böyle bir su yapısının varlığına dair iz bulunamamıştır. VII: Kazı Sonuçları Toplantısı'nda konuşan kazı başkanı M. Oluş Arık (1985) 1984 yılında yapılan sondaj çalışmalarında avluda revak olduğuna dair herhangi bir kalıntıya rastlanılmadığını dile getirmiştir (Şekil 5.7.).

Şekil 5.7. Yapılan kazı neticesinde ortaya çıkan devşirme malzemeler ile oluşturulmuş avlu zemini

5.5.3. ZK-02 / Talebe hücresi

Şekil 5.8. ZK-02 talebe hücresi

Üst örtüsü tamamen yok olan ve büyük ölçüde duvarları yıkılan ZK-02 numaralı mekânın (Şekil 5.8.) duvarlarında kısmi olarak sıva izleri görülmektedir. Yapı genelinde bulunan delikler, bu mahalde güneybatı dış cephe beden duvarı ile avlu cephesi duvarında yer almaktadır.

Kuzeybatı cephesinde yer alan duvar tamamen yıkılmış durumdadır. Yapıdaki diğer talebe hücrelerinden yola çıkılarak yıkılan bu duvarda bir adet ocak ve bir adet niş olduğu düşünülmektedir (Şekil 5.9.).

Şekil 5.9. ZK-02 nolu mekânın yıkılan kuzeybatı cephesi beden duvarının dış cepheden görünümü

Mazgal pencere olduğu düşünülen güneybatı duvarında pencere açıklığının olduğu bölge büyük ölçüde yıkılarak dış beden duvarının ikiye bölünmesine neden olmuştur (Şekil 5.10.).

Şekil 5.10. ZK-02 numaralı mahalin güneybatı dış cephe beden duvarı

Güneydoğu cephesine baktığımız zaman, ZK-03 mahaline ait olan ocak yerinin yıkılarak, odalar arası geçiş yapılacak bir duruma geldiği görülmektedir. Yine bu cephede, ocak üzerinde bulunan izlerden bu odanın tonoz bir üst örtüye sahip olduğu ve güneybatı-kuzeydoğu yönünde avluya dik olarak uzandığı anlaşılmaktadır (Şekil 5.11.).

Şekil 5.11. ZK-02 mahali ile ZK-03 nolu talebe hücresi arasındaki tonoz başlangıcının görüldüğü duvar

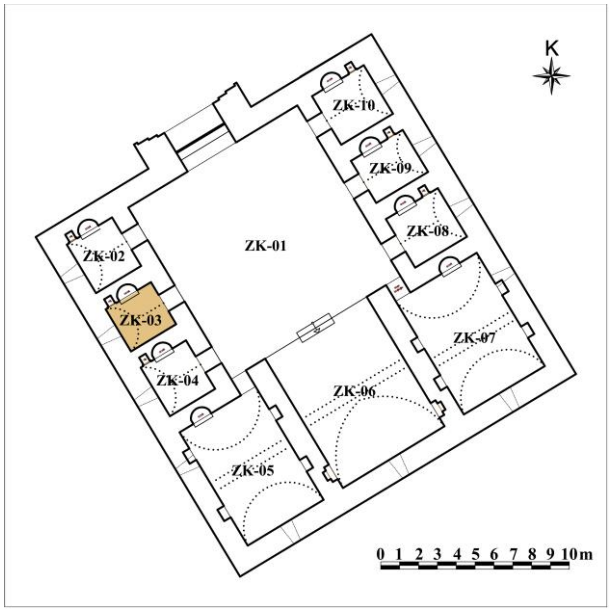
ZK-02 nolu talebe hücresinin avluya bakan cephesindeki duvarda, avlu ile oda arasında geçişi sağlayan kapının çevresi ile yıkılarak biçimsiz bir hal aldığı görülmektedir. Yine bu duvar üzerinde tonozun duvar ile oluşturduğu bağlantı izi

gözlemlenmektedir. Mekânın üst örtüsünden sonra yukarıya doğru devam eden duvarda herhangi bir sıva bulunmakta olup harçsız moloz taştan oluşmaktadır (Şekil 5.12.).

Şekil 5.12. Avlu ile ZK-02 nolu talebe hücresine avludan girişin sağlandığı yıkılmış duvar

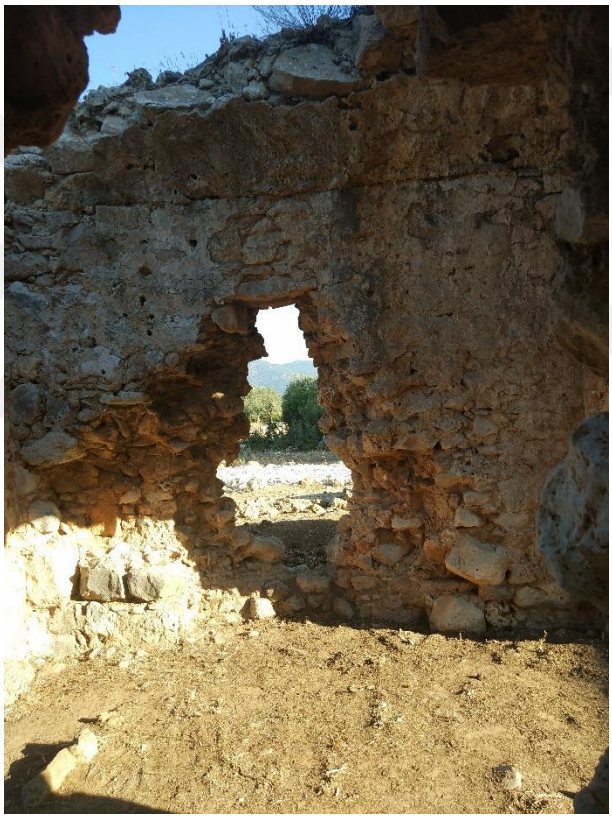
5.5.4. ZK-03 / Talebe hücresi

Şekil 5.13. ZK-03 talebe hücresi

ZK-02 nolu mahalden daha iyi korunmuş durumda olan ZK-03 nolu talebe hücresinde (Şekil 5.13.) sıvaların bir kısmı dökülmüş olmakla birlikte, moloz duvarlar üzerinde hâlâ bir miktar sıva bulunmaktadır. Üstü tonoz ile örülen mahalin tonoza ait bir kısmı varlığını korumaktadır.

Yapı genelindeki bütün odalarda görüldüğü gibi, Zk-03 nolu talebe hücresinde de ocak ve nişin bulunduğu kuzeybatı duvarı belli bir ölçüde yıkılarak, büyük bir boşluk oluşmuştur. Oluşan bu boşlukla beraber niş tamamen ortadan kaybolmuş ve ocak tanımsız hale gelmiştir (Şekil 5.14.).

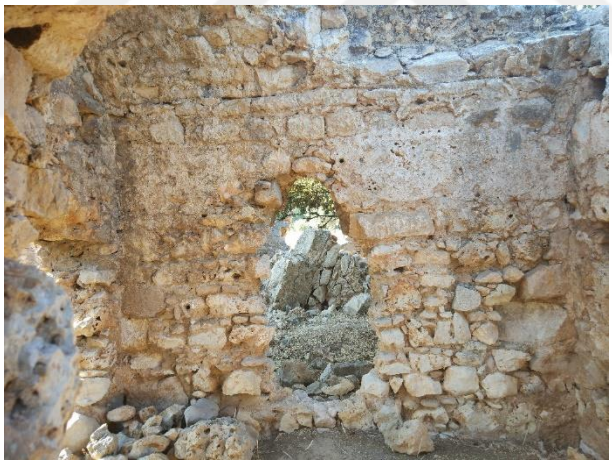
Şekil 5.14. ZK-03 mahaline ait ocak ile niş açıklığının bulunduğu duvar

ZK-03 mahaline ait güneybatı duvarında, bir önceki mekânda olduğu gibi mazgal pencere açıklığı çevresinde oluşan yıkılmalar duvarı iki parçaya bölmüştür (Şekil 5.15.).

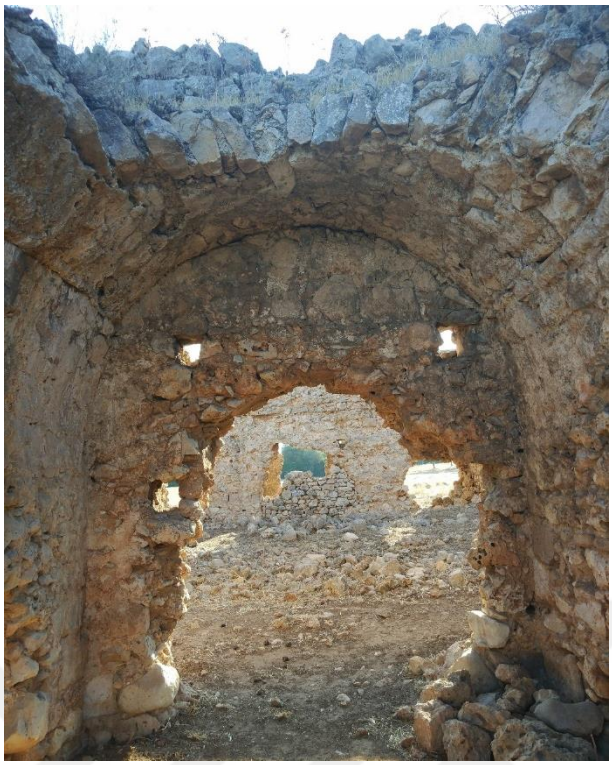
Şekil 5.15. ZK-03 mahaline ait mazgal pencerenin yıkılması ile ikiye bölünmüş dış cephe beden duvarı

Güneydoğu duvarına baktığımız zaman, ZK-02 nolu mekânda görüldüğü gibi bir sonraki mahalin niş ve ocak bulunan kuzeybatı duvarına sırtını yaslamış olan sağır duvarın bir miktar yıkılarak ocak yeriyle birleştiği görülmektedir. Ve bu da odalar arasında büyük bir açıklığa sebep olmuştur (Şekil 5.16.).

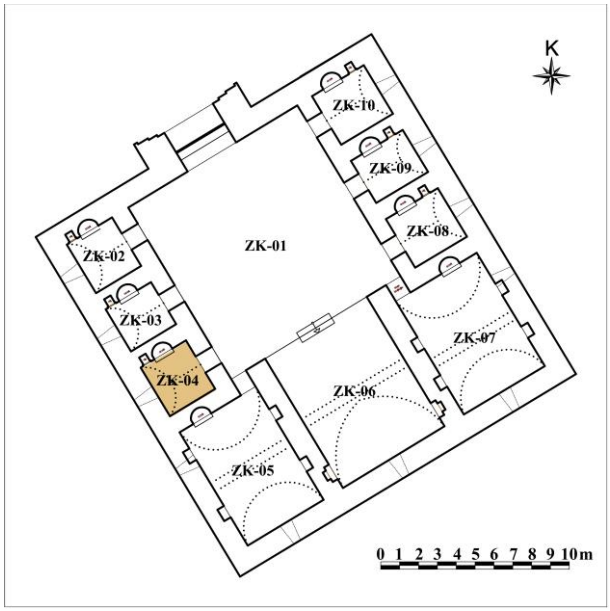
Şekil 5.16. ZK-03 nolu mahalin zamanla tahribata uğrayarak yıkılan sağır duvarı

Tonozun bir parçasının bulunduğu avluya bakan duvarda avludan geçişin sağlandığı kapı açıklığı çevresi boyunca oluşan yıkılmalar neticesinde kapı tanımsız hale gelmiştir (Şekil 5.17.).

Şekil 5.17. ZK-03 nolu mekân ile avlu arasında geçişin sağlandığı büyük ölçüde yıkılmış duvar

5.5.5. ZK-04 / Talebe hücresi

Şekil 5.18. ZK-04 talebe hücresi

Yapı geneline bakıldığında en büyük tahribatın yaşanmış olduğu ZK-04 nolu mahalin (Şekil 5.18.) dershaneye bakan duvarı, avlu cephesindeki duvarı ve üst örtüsü

yıkılarak, geriye çok az bir parça duvar kaldığı görülmektedir. Harap durumda olan bu odanın yıkılmış duvarları dışında, gün geçtikçe yapıya zarar verecek durumda büyük ölçüde bitkilenme olduğu da görülmektedir.

Kuzeybatı duvarında, niş ile ocak arasında olması gereken duvar yıkılarak nişin tanımsız hale gelmesine sebebiyet verirken ocak yeri biçimini koruyamayarak yıkıma uğramıştır. Duvarın üst kısmında tonoz başlangıcı hâlâ varlığını korurken yapıya zarar veren bitkilenme de dikkati çekmektedir (Şekil 5.19.).

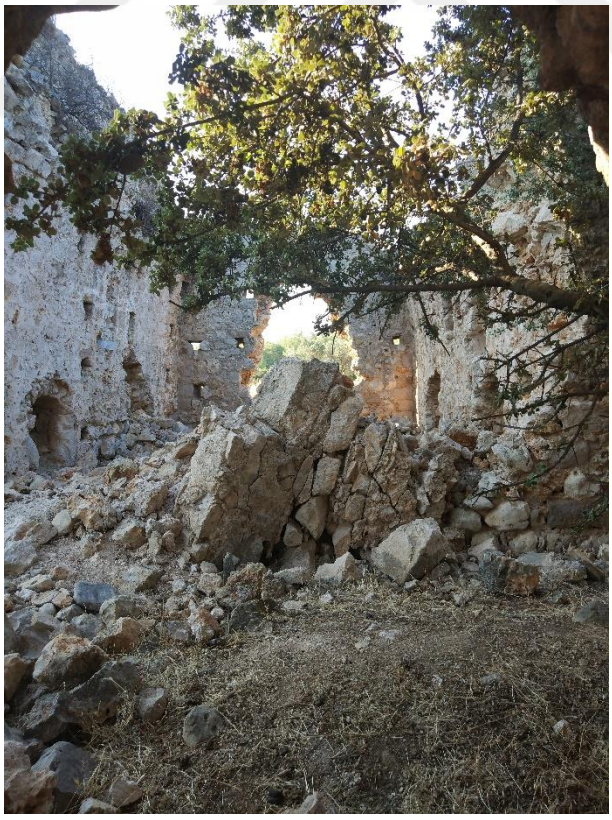
Şekil 5.19. ZK-04 mahali yıkılarak tanımsız hale gelen ocak ve nişten geriye kalanlar

ZK-04 mahaline ait dış cephe beden duvarında varlığını sürdüren ağaç, duvarı sarmış durumda olup mazgal pencere açıklığı boydan boya genişleyerek duvarı iki parçaya ayırmıştır (Şekil 5.20.).

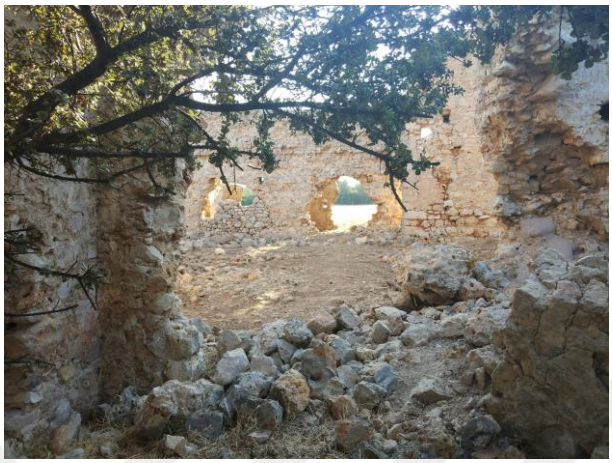
Şekil 5.20. Bitkilenmenin olduğu ZK-04 nolu mekânın duvarında ağaç bulunan cephesi

Dershane ile odayı ayıran duvar çok az bir parça dışında tamamen yıkılmış durumdadır. Yerde bulunan yığıntıya bakıldığında moloz taştan örülmüş duvarın üzerinde sıva bulunmaktadır. Bunun yanı sıra ayakta duran duvarda tonozu işaret eden kemervari başlangıç görülmektedir (Şekil 5.21.).

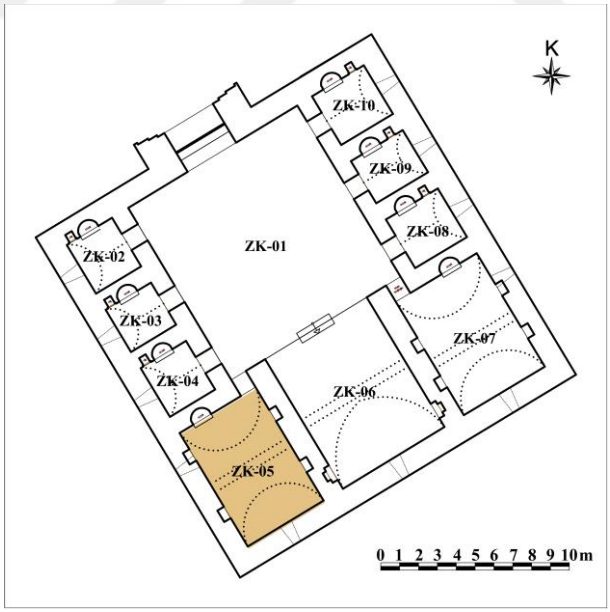
Şekil 5.21. ZK-04 nolu mahal ile karşılık dershane arasında kalan yıkılmış duvar

Avluya bakan yıkılmış duvardan geriye çok az bir parça duvar yerini koruyabilmiştir. Bu duvar dışında geriye sadece moloz taş dökütüleri bulunmaktadır (Şekil 5.22).

Şekil 5.22. ZK-04 nolu mahal ile avlu arasında kalan yıkılmış duvar

1.1.1. ZK-05 / Kışlık dershane

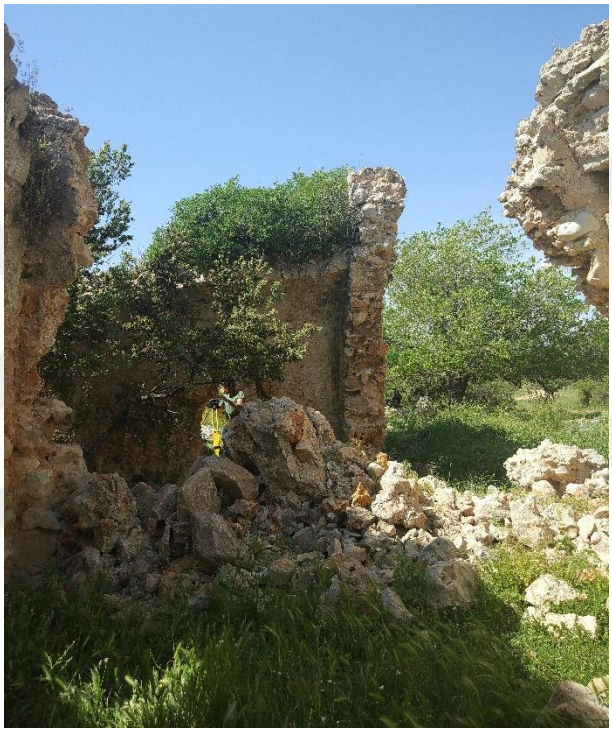

Şekil 5.23. ZK-05 kışlık dershane

Zeminde büyük ölçüde moloz taş yığını bulunan ZK-05 nolu kışlık dershanenin (Şekil 5.23.) üst örtüsü yapıdan gelen izlerden anlaşılacağı üzere beşik tonoz olup,

günümüze kadar varlığını koruyamayarak tamamen ortadan kaybolmuştur. Bugün hâlâ varlığını koruyan duvarların, pembemsi sıva ile kaplandığı görülmektedir.

ZK-05 numaralı mekânın kuzeybatı duvarı tamamen yıkılmıştır. Yapıdaki diğer kışlık dershanede talebe hücrelerinde olduğu gibi kuzeybatı duvarında bir adet ocak olduğu görülmektedir. Simetrik bir yapıya sahip medresenin ZK-05 nolu kışlık dershanesinin bu yıkılan duvarında da ZK-07 mahalinin kuzeybatı duvarında olduğu gibi bir adet ocak olduğu düşünülmektedir (Şekil 5.24.).

Şekil 5.24. ZK-05 nolu dershanenin yıkılan duvarı

ZK-05 nolu kışlık dershanenin mevcutta mazgal pencere açıklığı bulunan güneybatı duvarında yer yer dökülmeler ve aşınmalar olsa da diğer mekânlara nazaran büyük ölçüde pembemsi sıva bulunmaktadır. Üst örtüyle birlikte tonozu taşıyan kaburga kemeri yıkılmış olup kemer başlangıcı yapı duvarında derin bir iz bırakmıştır. Bunların yanı sıra üst kısımları kemerli iki adet niş de duvarda yer almaktadır (Şekil 5.25.).

Şekil 5.25. ZK-05 nolu mekânın pembemsi sıva ile kaplı, mazgal pencereli güneybatı duvarı

Güneydoğu cephesi dış beden duvarının büyük ölçüde yıkılması, duvara nitelik kazandıracak yapı elemanlarının yok olmasına sebep olmuştur. Duvarda sadece yapının her yerinde görebildiğimiz iskele kiriş yerleri olduğu düşünülen delikler ve fevkani bir konumda yer alan kemer izi görülmektedir (Şekil 5.26.).

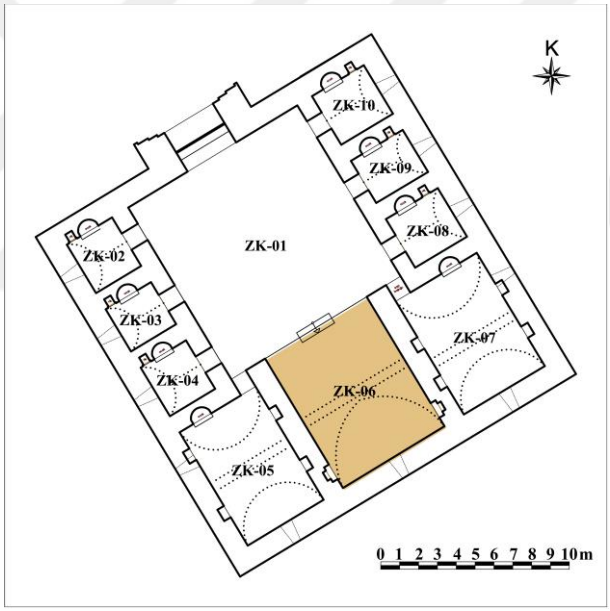
Şekil 5.26. ZK-05 nolu kışlık dershanenin fevkani bir konumda kemer izi görülen güneydoğu duvarı

Kışlık dershanenin ana eyvanla arasında kalan duvarda iki adet üzeri kemerli niş bulunduğu görülmektedir. Yapının birçok yerinde mevcut olan delikler dışında 4 adet büyük boşluk bulunmaktadır. Bu boşlukların tonoza destek için yapılan kaburgaların duvara bağlayıcı elemanlar olduğu düşünülmektedir (Şekil 5.27.).

Şekil 5.27. Kışlık dershane ile ana eyvan arasında kalan duvar

5.5.6. ZK-06 / Ana eyvan

Şekil 5.28. ZK-06 ana eyvan

Medrese giriş aksında, taçkapının tam karşısında yer alan ana eyvan (Şekil 5.28.) Karapaşa Medresesi'ne ait tek eyvandır. Diğer bütün kapalı mahallerden büyük ve üst örtüsü yüksek tutulmuş olan bu mekân, cephede dışarı doğru çıkma yapmayarak, yapı ana kütlesiyle bir bütün oluşturmaktadır. Aynı zamanda avlu döşeme kotundan daha yüksek bir zeminde yer almaktadır. Günümüzde sadece yerde bir iz olarak görülen ve 1984 yılında yapılan sondaj çalışmalarına göre, M. Oluş Arık'ın (1985) VII: Kazı Sonuçları Toplantısı'nda yaptığı açıklamada, avludan ana eyvana geçişin orta kısmında yer alan ve

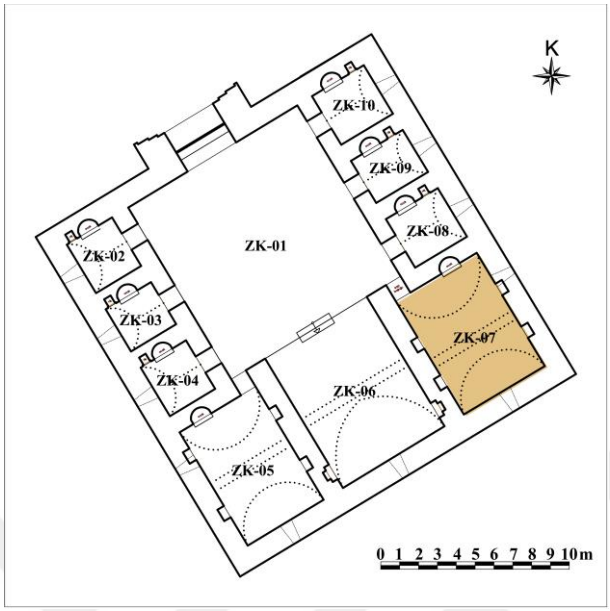
her iki yanında da eyvan ağzını tanımlayan duvarların olduğu iki basamaklı bir merdivenin yer aldığı belirtilmektedir.

Mekâna girişin karşısındaki duvara yakın konumda, birisi güneybatı bir diğeri kuzeydoğu duvarında yer alan karşılıklı iki çökertme içerisinde niş bulunmaktadır. Dershanelerde bulunan nişlerden birer tanesinin yıkılması ile ana eyvanda gözlenebilir boyutta boşluklar oluşmuştur. Bölge yapılarında ve Karapaşa Medresesi'nde görülen iskele delikleri ana eyvan duvarlarında da gelişigüzel dağılmış durumdadır. Talebe hücrelerinden farklı olarak, üzeri kuzeybatı-güneydoğu yönünde avluya dik uzanan sivri beşik tonoz ile örtülüdür. Tıpkı dersliklerde olduğu gibi üst örtüyü taşımak için kullanılan kaburga kemerine ait izlerde bu mekânda yerini göstermektedir (Şekil 5.29.).

Şekil 5.29. Ana eyvan

5.5.7. ZK-07 / Kışlık dershane

Şekil 5.30.: ZK-07 kışlık dershane

Sözlü kaynaklara göre 1980'li yıllarda bölge halkı tarafından kullanılan ZK-07 nolu kışlık dershanede (Şekil 5.30.) biri sonradan yapılan iki, adet ocak bulunmaktadır.

Avludan geçişin sağlandığı dershanenin giriş kısmı tamamen yıkılmış ve daha sonra yeniden onarılmıştır. Duran'ın (1989) çektiği fotoğrafa göre yerli halkın oturduğu dönemde yeniden örülen bu giriş kısmına bir pencere açılmıştır. Günümüzde ise yapılan pencere yıkılarak kapı açıklığı durumuna gelmiştir. Aynı duvarda bir de ocak bulunmaktadır. Yapıdaki varlığını koruyan tek ocak bu mahalde yer almaktadır (Şekil 5.31.).

Şekil 5.31. ZK-07 kışlık dershaneye avludan girişin sağlandığı kuzeydoğu duvarı

ZK-07 nolu dershanenin büyük ölçüde ayakta duran, ana eyvana bitişik duvarında, mekânın beşik tonoz olan üst örtüsünü taşımaya yardımcı kaburga kemer izi görülmektedir. Kaburga ile duvar arasında bağlantının yapıldığı düşünülen dört adet büyük delik bulunmaktadır (Şekil 5.32.).

Şekil 5.32. ZK-07 nolu mahalde beşik tonoz üst örtüyü taşıyan kabur kemer başlangıç izi

Güneydoğu cephesinde bir adet kapı açıklığı bulunmaktadır. Üzeri ahşap hatılla desteklenmiş olan bu kapı yapıya sonradan açılmıştır. Dershanenin üst örtüsü beşik tonoz

olmakla birlikte günümüze kadar varlığını koruyamayarak yıkılmıştır. Yıkılan üst örtü yerine bu yapıyı mesken edinen yerli halk tarafından kiremit çatı yapılmıştır. Duvarda görülen izler ve mahalin çeşitli yerlerinde bulunan kiremitler buna bir delil olarak gösterilebilmektedir (Şekil 5.33.).

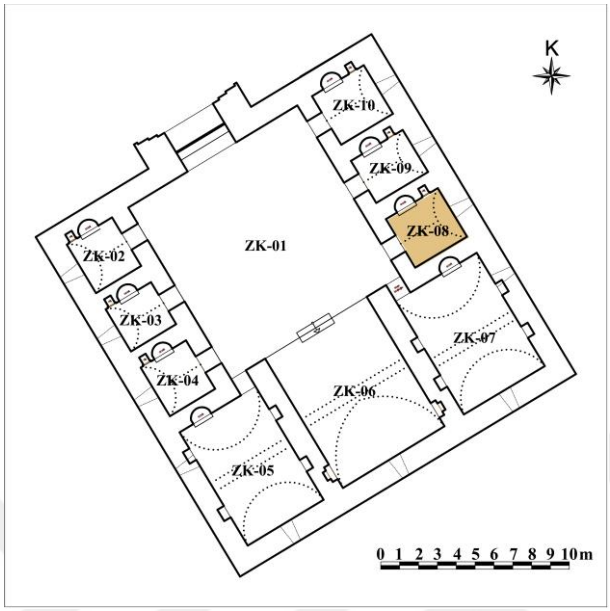
Şekil 5.33. ZK-07 nolu kışlık dershaneye sonradan eklenen ocak ile kapı

Büyük ölçüde yıkıma uğrayan kışlık dershanenin kuzeydoğu duvarı ikiye bölünmüş vaziyette olup iskele delikleri dışında, kapatılmış bir niş izi de yer almaktadır (Şekil 34).

Şekil 5.34. ZK-07 mahaline ait kapatılmış nişin yer aldığı güneydoğu cephesi duvarı

5.5.8. ZK-08 / Talebe hücresi

Şekil 5.35. ZK-08 talebe hücresi

ZK- 08 nolu talebe hücresinin (Şekil 5.35.) üst örtüsü beşik tonoz olup günümüze kadar varlığını koruyamayarak tamamen yok olmuştur. Duvarları büyük ölçüde hasarlara uğramıştır. Büyük oranda pembemsi sıvaya rastlanılan duvarlarda yer yer karamalar olduğu görülmektedir.

ZK-08 nolu mahalde bütün talebe hücrelerinde olduğu gibi kuzeydoğu cephesinde bir adet ocak ve bir adet dikdörtgen çökertme içerisinde niş bulunmaktadır. Bugünkü durumuna bakıldığı zaman ocak ve nişin çökertmesini oluşturan ağız kısmının yıkılmış durumda olduğu görülmektedir (Şekil 5.36.).

Şekil 5.36. ZK-08 nolu talebe hücresine ait ocak ve niş

Avludan girişin sağlandığı duvarda büyük oranda yıkılmanın olması kapı boyutu ve tasarımı hakkında öğrenilebilecek bilgiye ulaşılmasını büyük oranda olumsuz etkilemiştir. Zk-08 nolu mahale ait kuzeybatı duvarında kapı boşluğunun yanı sıra iskele delikleri ve üst örtünün beşik tonoz olduğu açıkça görülmektedir (Şekil 5.37.).

Şekil 5.37. ZK-08 nolu talebe hücresine avludan girişin yapıldığı duvar

ZK-08 nolu talebe hücresinin ZK-07 nolu kışlık dershane ile arasında kalan duvarda dershaneye ait ocak yerinin yıkıldığı, daha sonra yapıyı kullanan yerli halk tarafından bu boşluğun tuğla ve moloz taşlarla örülen bir duvarla kapatıldığı görülmektedir. Duvarın belli bir seviye üzerinde yer alan pembemsi sıva üzerindeki kararmanın kullanım esnasında oluşan is nedeniyle oluştuğu düşünülmektedir (Şekil 5.38.).

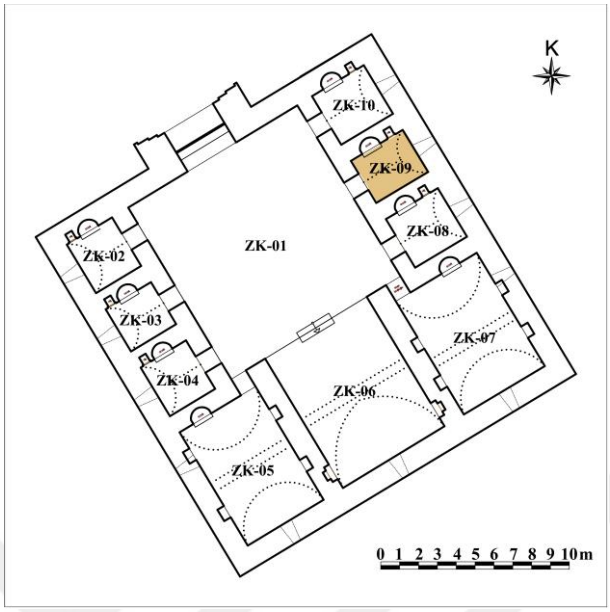
Şekil 5.38. ZK-08 nolu talebe hücresi ile Zk-07 nolu dershane arasında kalan onarılmış duvar

Yapının genel tipolojisinden yola çıkarak mazgal pencere olduğu düşünülen ZK-08 nolu talebe hücresi duvarında oluşan büyük orandaki yıkılma duvarı ikiye bölmüştür. Sözlü kaynaklara göre yapıyı konaklama amacıyla kullananlar tarafından avludan girişin sağlandığı kapılar kapatılarak mazgal pencerelerin olduğu bu duvarlardan kapı açılmıştır (Şekil 5.39.).

Şekil 5.39. ZK-08 nolu talebe hücresinin mazgal penceresi yıkılan güneydoğu cephe beden duvarı

1.1.2. ZK-09 / Talebe hücresi

Şekil 5.40. ZK-09 talebe hücresi

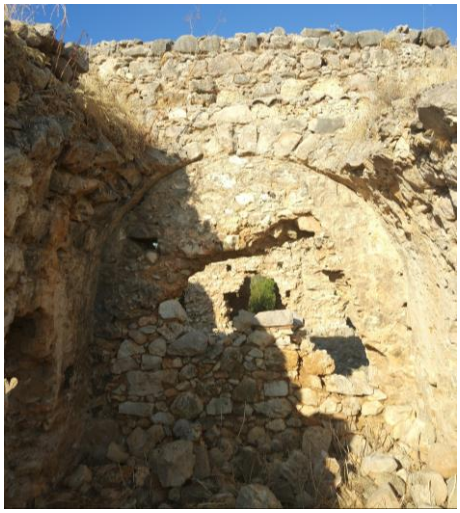
Karapaşa Medresesi'nin Zk- 09 nolu talebe hücresinde (Şekil 5.40.) yapının günümüze ulaşmış tek sağlam nişi bulunmaktadır. Nişin dışında bir de ocağın yer aldığı mahalde mazgal pencere olduğu düşünülen dış cephe beden duvarı ve avludan girişin yapıldığı duvarda büyük ölçüde yıkılmalar olmuştur.

Mahalin kuzeydoğusundaki ocak yerinin alt kısmı çökmüş durumdadır. Ocak önünde düzgün blok taşların olduğu görülmektedir. Aynı duvar üzerinde dikdörtgen biçiminde çökertmeli nişin korunuyor olması diğer mahallerdeki nişleri yorumlamamıza imkân sağlamaktadır (Şekil 5.41.).

Şekil 5.41. ZK-09 nolu talebe hücresine ait ocak yeri ve niş

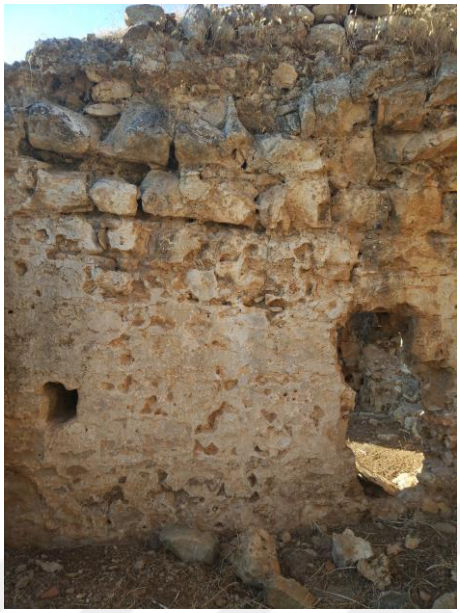
ZK-09 nolu mahale ait duvarda, yıkılan kapı kısmının 1980'li yıllarda konaklama yapısı olarak kullananlar tarafından moloz taşlar ile örülerek kapatıldığı görülmektedir. Duvarda bariz bir şekilde üst örtünün beşik tonoz olduğuna işaret eden iz, tonozun formunu ve yerini belirlemektedir. Bunun yanı sıra yıkılmış olan beşik tonozdan daha üst bir kotta kiremit çatıya dair tuğla izleri görülmektedir (Şekil 5.42.).

Şekil 5.42. ZK-09 nolu talebe hücresine ait ocak yeri ve niş

ZK-08 nolu mahale ait ocak yerinin yıkılması ile ZK-09 nolu talebe hücresi arasında bir boşluk meydana gelmiştir. Bu boşluğun konaklama yapısı olarak kullanıldığı sırada mekânlar arasında geçişi sağlamak amacıyla açıldığı düşünülmektedir. Aynı duvar

üzerinde aşınmasına rağmen büyük ölçüde pembemsi sıvanın varlığını koruduğu görülmektedir (Şekil 5.43.).

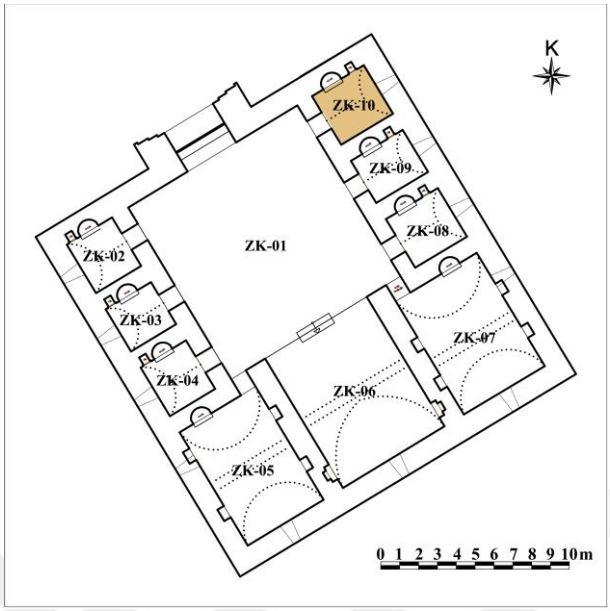
Şekil 5.43. ZK-09 nolu talebe hücresine ait sağır duvarda yıkılma sonucu oluşan boşluk

ZK-09 nolu talebe hücresinin dış cephe beden duvarındaki yıkılma diğer talebe hücrelerinde de olduğu gibi duvarı iki parçaya ayırmıştır (Şekil 5.44.).

Şekil 5.44. ZK-09 mahalinde mazgal pencerenin yer aldığı yıkılmış duvar

5.5.9. ZK-10 / Talebe hücresi

Şekil 5.45. ZK-10 talebe hücresi

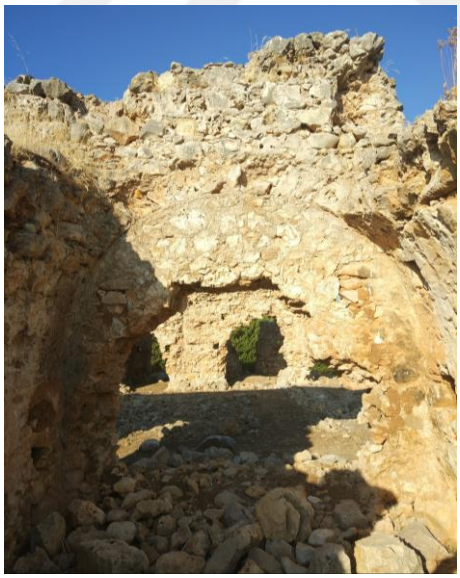
Taçkapıdan girince solda yer alan ZK-10 nolu mekân da (Şekil 5.45.) Karapaşa Medresesi'ne ait bir talebe hücresidir. Ocak ve niş yerlerinin yıkılarak tanımsız hale gelmesi, giriş kapısı ve mazgal pencere hizalarının yıkılmış olması, üst örtüsünün tamamen yok olması mekânın nasıl da büyük bir ölçüde tahrip olduğunu gözler önüne sermektedir. Bu mahal de doğu cephesinde bulunan diğer mekânlar gibi, sözlü kaynaklar göre 1980'li yıllarda yaşam alanı olarak kullanılmıştır.

ZK-10'da ocak ve nişin yer aldığı kuzeydoğu dış cephe beden duvarında oluşan yıkılmalar ocak ve nişi tanımsız hale getirmiştir (Şekil 5.46.).

Şekil 5.47. ZK-10 nolu talebe hücresine ait ocak ve niş yeri

Bütün talebe hücrelerinin avluya geçiş kısımlarında kapı etrafında yıkılmanın oluşması kapıyı tanımsız hale getirerek büyük bir boşluk oluşmasına neden olmuştur. (Şekil 5.47.)

Şekil 5.47. ZK-10 nolu mahalin avludan girişin yapıldığı duvarda yıkılma sonucu oluşan büyük boşluk

Zk-10 nolu mahalin güneydoğu cephesi sağır duvardır. Duvarda az miktarda pembemsi sıva bulunmaktadır. Büyük olasılıkla ZK-07 nolu dershanede görülen kiremit izinde olduğu gibi tek eğimli kiremit çatının oturması adına bu duvarın üst kısmı tıraşlanmıştır (Şekil 5.48.).

Şekil 5.48. ZK-10 talebe hücresine ait sağır duvar

Mazgal pencerenin olması gerektiği kuzeydoğu duvarı ikiye bölünecek şekilde ortadan yıkılmıştır. Bu duvar üzerinde sadece iskele deliği olarak düşünülen küçük boşluk yer almaktadır (Şekil 5.49.).

Şekil 5.49. ZK-10 talebe hücresine ait ikiye bölünmüş mazgal pencerenin yer aldığı güneydoğu duvarı

5.6. Karapaşa Medresesi Restitüsyon Raporu

Karapaşa Medresesi tarihi ve yaptıranı hakkında kesin bir bilgi bulunmamakla birlikte çeşitli görüşler yer almaktadır. Duran (1995) doktora tezinde, Sözen'in Menteşe Sancağı Evkaf Defteri'ne göre İlyas Bey'in bir medrese yaptırmış olduğu ve bu medresenin Karapaşa Medresesi olduğunu öne sürmesine karşın, bu medresenin İlyas Bey dönemine göre erken Orhan Bey dönemine göre geç bir yapı karakteri olduğunu belirtmiştir. Selçuklu mimari üslubunu barındırması yapının 14. yüzyılın ortalarında inşa edildiğini düşündürmüştür.1391 yılında Ahmet Gazi'nin ölümüyle birlikte başkentin Balat'a kaymış olması şehrin terk edilerek yalnızlaşmasına sebep olmuştur. (Tekeli, 2006) Kullanılmayan her bir yapı zaman içerisinde aşınma, yıkılma gibi olumsuz faktörlere maruz kalmıştır. Karapaşa Medresesi de terk edilen yapılardan biri olmuştur. Uzun yıllar sonra sözlü kaynaklara göre 1980'li yıllarda Karapaşa medresesi tekrar kullanım görerek amacı dışında konaklama yapısı olarak kullanılmıştır.

Çalışma kapsamında Karapaşa Medresesi'nin 14.yüzyılın ortalarına denk geldiği düşünülen inşa tarihi I. Dönem Restitüsyonunu oluşturmaktadır. Ve bu dönem yapının genel hatlarıyla mimari yapısının ortaya konduğu evredir. Medresenin konut olarak kullanıldığı 1980'li yıllar ise II. Dönem restitüsyonunu oluşturmaktadır. Döneme ait izlerin varlığı yapının özgün mimari tasarımını etkilerken, günümüzde hala yapıda gözleniyor olması bu dönemin restitüsyon için bir nitelik arz etmesine sebep olmaktadır.

5.6.1. I. dönem restitüsyon kararları

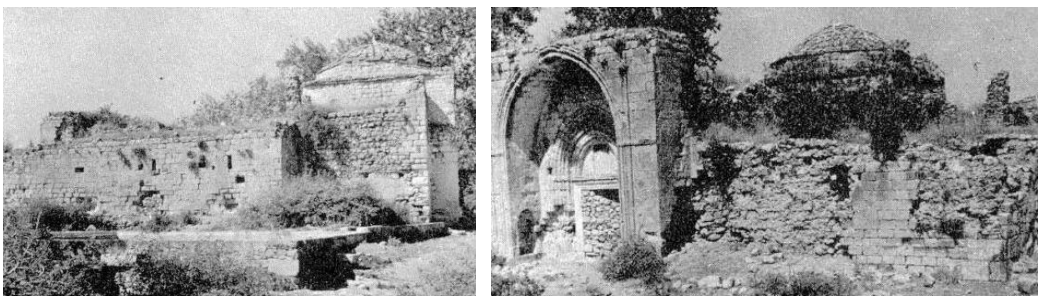
Günümüz itibariyle üst örtüsü tamamen yok olan Karapaşa Medresesi birçok açıdan büyük tahribatlara uğrayarak nitelikli yapı elemanları tanımsız hale gelmiştir. Büyük ölçüde zarar gören yapı hakkında birçok bilgi eksik kalmaktadır. Ancak bulunduğu bölge itibariyle Beçin'de bulunan diğer yapılar ile benzer özelliklere sahip olması, bu yapılardan alınabilecek ortak veriler ile Karapaşa Medresesi Restitüsyonu hakkında yorum yapmamıza yardımcı olmaktadır. Ayrıca 14. yüzyılın ortalarından sonra inşa edildiği düşünülen medrese hakkında dönemsel olarak yakın zamanda inşa edilen medreseler incelenerek yapı hakkında genel bir yaklaşım yapılabilmektedir. (Ek-7)

5.6.1.1. Cepheler

Sözlü kaynaklara ve 13 Temmuz 1984 - 13 Ağustos 1984 tarihleri arasında Beçin kazı başkanı M. Oluş Arık döneminde medrese duvarları boyunca yapılan sondaj çalışmaları neticesinde, toprak altında kalmış düzgün taş kaplamalar yapı dış cephesinde kesme taş kullanıldığını ortaya koymuştur (Arık, 1985). Ne ölçüde kesme taş olduğu tam olarak bilinmese de kıymetli bir taş olmasından dolayı yapı köşelerinde kullanılmasının tercih edildiği düşünülmektedir. Aynı bölgede yer alan diğer bir medrese olan Ahmet Gazi Medresesi'nin (1375) hem restorasyonu hem de eski fotoğraflarında yapı ön cephesinde ve yapı köşe duvarlarında bir iki sıra kesme taş kullanılması Karapaşa Medresesi içinde aynı şekilde kullanımının olabileceğini düşündürmüştür (Şekil 5.50). Bunun yanı sıra sözlü kaynaklara göre, yapınım duvarlarındaki kesme taş ve düzgün taşların o bölgede yaşayan halk tarafından söküldüğünün belirtilmesi yapı köşelerinden geriye kalan dış cephe beden duvarlarında kabayonu taş kullanıldığını düşündürmüştür. Bütün bu verilerden yola çıkarak Karapaşa Medresesi'nin ön cephesinin tamamı ve yapı dış beden duvarlarının köşeleri belli bir oranda kesme taş geriye kalan beden duvarının dış cephesinin ise kabayonu taş ile kaplandığı önerilmiştir.

A B

C D

Şekil 5.50. Sırasıyla A ve B) Ahmet Gazi Medresesi restorasyonu (Bayraktar, 22.07.2019), C ve D) Ahmet Gazi Medresesi restorasyon öncesi fotoğrafları (Arel, 1968)

5.6.1.2. Taçkapı

Günümüzde sadece kazı çalışmasında temeli ortaya çıkan taçkapıya ait başka hiçbir veri bulunamamaktadır. Sadece dönem itibariyle çok süslü olmasa da yapıda en bezemeli yerin burası olduğu düşünülmektedir. Yapısal olarak çok büyük benzerlik gösteren ve yapımı aynı dönemlere gelen Korkuteli'nde yer alan Sinaneddin Medresesi taçkapısı (Şekil 5.51.) ve Karapaşa Medresesi ile aynı bölgede, aynı dönemlerde yapıldığı düşünülen Ahmet Gazi Medresesi taçkapısı (Şekil 5.52.) arasındaki benzerlikler ele alınarak bir taçkapı önerisi getirilmiştir.

Şekil 5.51. Korkuteli Emir Sinaneddin Medresesi taçkapısı (www.flickr.com)

Şekil 5.52. Beçin Ahmet Gazi Medresesi taçkapısı

5.6.1.3. Kapı ve pencereler

Karpaaşa Medresesi'nde günümüz itibariyle avludan girişin sağlandığı mahallere ait kapıların boyut biçim gibi niteliklerine dair hiçbir iz bulunmamaktadır. Örnek medreseler incelendiği zaman zeminden belirli bir ölçüde yükseltilen kapının üzerinin çeşitli formlarda geçildiği gözlenmektedir. Başta yapı ile aynı topraklarda bulunan Ahmed Gazi Medresesi olmak üzere Karapaşa Medresesi yakın dönem medreselerinde mekânlara girişin sağlandığı kapıların üst kısımlarının taşlar ile kemer oluşturulduğu görülmektedir (Şekil 5.53.). Karapaşa Medresesi'nin günümüzde mekânlara girişlerin sağlandığı kapı yerlerinde oluşan boşlukların boyutları ve örnek medreseler üzerine yapılan araştırmaların sonucu göz önünde bulundurulmuştur. Bu doğrultuda medrese iç mekân kapılarının yerden bir eşik yüksekliğinde tutularak kapı üst kısımlarında düzgün taş bloklar ile kemer oluşturulduğu öngörülmüştür.

A B C

Şekil 5.53. Sırasıyla A) Mardin Taceddin Mes'ud Medresesi (Kuran, 1969), B) Muğla Beçin Ahmed Gazi Medresesi (Bayraktar, Fotoğraf: 22.07.2019), C) Antalya Sinaneddin Medresesi (Binler ve Kılıcı, 1995)

Yapısal form gereği bütün mahallerin dışa bakan cephelerinde mazgal pencereler olduğu, gerek mimari gereklilik olarak gerekse araştırmalar sonucu elde edilen veriler doğrultusunda önerilmektedir. Formu bozulsa da yapıda yeri tek var olan, ZK-05 nolu kışlık dershaneye ait mazgal pencereden yola çıkılarak, bütün mahallere aynı yükseklik ve boyutlarda birer mazgal pencere eklenmiştir. Bunun dışında ZK-05 nolu kışlık dershanenin güneydoğu cephesi dış beden duvarında yer alan kemerin pencere hizasından yukarıda olması bunun bir boşaltma kemeri olabileceğini düşündürmüştür.

Tarih boyunca Menteşeoğulları Beyliği dönemine ait Balat İlyas Bey Camii, XIII. Yüzyılda yapıldığı düşünülen Konya Ali Gav Medresesi ve daha birçok yapı ve medresede pencere ile kapı üzerlerinde yukarıdan gelen yükü azaltmak üzere boşlatma kemeri çeşitli formlarda kullanılan bir yapı unsuru olmuştur (Şekil 5.54.).

A B C

Şekil 5.54. Sırasıyla A) Aydın İlyas Bey Camii (1404) (Arel, 1968) B) Konya Ali Gav Medresesi (13.yy) (Bayraktar, 20.08.2019) C) İzmir Ataullah Medresesi (16.yy.) (www.visitizmir.org)

5.6.1.4. Ocak ve nişler

Karapaşa Medresesi geneli itibariyle ana eyvan hariç bütün talebe hücrelerinin kuzeybatı cephesi duvarlarında bir adet ocak ve bir adet niş bulunmaktadır. Ancak günümüzde birçoğunun varlığını koruyamadığı görülmektedir. Ocak ve nişlerin tanımsız hale gelmesine karşın talebe hücrelerinde görülen izler ve Ek- 3'te yer alan Remzi Duran'a ait eskiz çalışması, yapıda bulunan bütün talebe hücrelerinin kuzeybatı duvarında bir ocak ve bir niş olduğunu işaret etmektedir.

Talebe hücrelerine ait ocak yerleri çeşitli nedenlerden dolayı tanımsız hale gelmiştir. Bacaları yıkılmış olsa da baca kanallarının varlığı ocak yerlerini gösteren bir veri olmuştur (Şekil 5.55.).

Şekil 5.55. Sırasıyla ZK-02, ZK-03, ZK-04, ZK-08, ZK-09, ZK-10 nolu talebe hücrelerine ait ocakların baca kanalları (Bayraktar, Fotoğraf:13.09.2019)

Talebe hücreleri dışında yapıda şuan mevcut olan iki ocak daha ZK-07 nolu kışlık dershanede bulunmaktadır. Yapısal ve mekânsal özelliklere bakıldığı zaman bu ocaklardan dış cephe beden duvarında yer alan ocağın sonradan yapıldığı anlaşılmaktadır. Onun dışında ZK-08 nolu talebe hücresi ile dershanenin ortak duvarında yer alan diğer ocağın yapısal özelliği ve mimari gereklilikten dolayı orijinal olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda simetrik yapıya sahip medresedenin diğer bir kışlık dershanesi olan ZK-05 nolu mahalin de kuzeybatı cephesinde yer alan yıkılmış duvarda bir adet ocak olduğu öngörülmektedir. Sonradan yapıldığı anlaşılan ocağa ise I. Dönem Restitüsyon'da yer verilmemiştir (Şekil 5.56.).

Şekil 5.56. Sırasıyla ZK-07 kışlık dershaneye ait muhdes ocak ve orijinal ocak (Bayraktar, 29.07.2018)

Karpaşa Medresesi'nde iki farklı niş tipi olduğu görülmektedir (Şekil 5.57). Kışlık dershanede kemerli nişler yer alırken, diğer mekânlarda daha küçük boyutlarda dikdörtgen formda nişler yer almaktadır. Duran (1995) doktora tezinde bu küçük nişleri dikdörtgen çökertmeler içinde niş olarak betimlemiştir.

Şekil 5.57. Yapıda bulunan üç farklı niş (Bayraktar, Sırasıyla 22.07.2017, 23.04.2018)

Yerleri büyük ölçüde belirgin olan kışlık dershanelerin her birine dörder kemerli niş önerilirken ana eyvana da biri güneybatı diğeri kuzeydoğu olmak üzere iki dikdörtgen formlu niş önerilmiştir. Talebe hücrelerinin neredeyse hepsinde nişler çeşitli şartlardan dolayı yıkılarak kaybolmuştur. ZK-08 nolu mahalde kısmen varlığını koruyan niş dışında yapıda en sağlam biçimde formunu ve boyutunu koruyan tek niş ZK-09 nolu mahalde yer almaktadır (Şekil 5.58.)

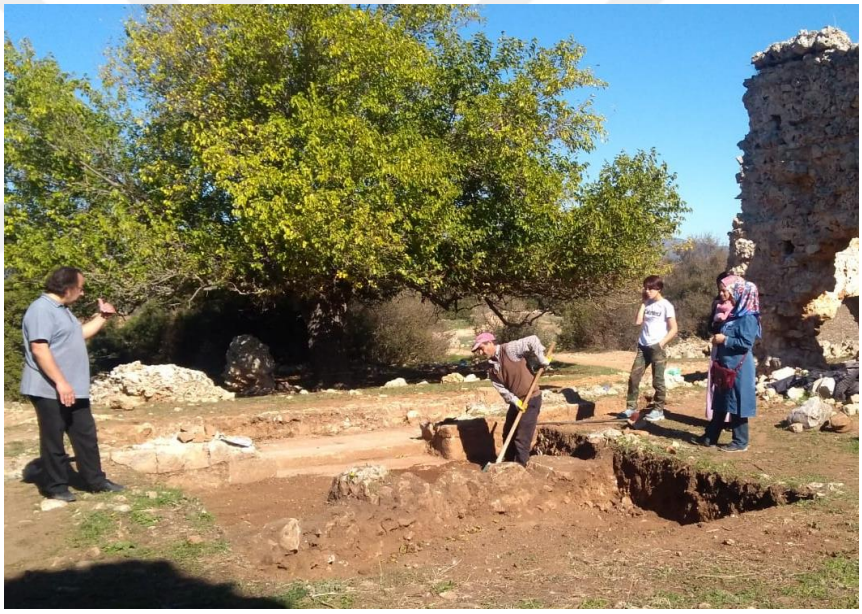

Şekil 5.58. Sırasıyla ZK-08 ve ZK-09 nolu talebe hücrelerine ait nişler (Bayraktar, Fotoğraf:29.07.2018)

Simetrik yapıya sahip medresede yıkılan nişlerin yerine, duvardaki yıkılmalardan ve yapıda varlığını koruyan nişlerden yola çıkarak her talebe hücresinin kuzeybatı cephesi duvarında bir niş olduğu kabul edilmiştir. Varlığını koruyan ZK-09 nolu talebe hücresinde yer alan dikdörtgen formlu nişin bütün talebe hücrelerinde ve ana eyvanda aynı şekilde biçimlendiği öngörülmüştür.

5.6.1.5. Zemin ve üst örtü

Yapıda taçkapının yerinin tespiti için yapılan kazı çalışması sonucunda yapının gerçekte var olan zemininin şu anki moloz taş yığınlarıyla dolu toprak zeminden ortalama 50 cm aşağıda olduğu tespit edilmiştir (Şekil 5.59.). Farklı yapılardan getirilen düz devşirme kaplama malzemeleri ile döşeme oluşturulmuştur.

Şekil 5.59. Avluda yapılan kazı çalışmaları neticesinde ortaya çıkan zemin kotu (Bayraktar, 28.10.2018)

Karapaşa Medresesi'ne ait üst örtü tamamen yıkılmış olsa da, yapı duvarlarından gelen kemer başlangıçları ve tonoz izlerinden mahallerin üst örtüsünün tonoz olduğu anlaşılmaktadır. Talebe hücrelerinin üst örtüsü avluya dik uzanan beşik tonoz ile örtülmüş iken dershaneler bunlara dik olarak beşik tonoz ile kapatılmıştır. Ana eyvanın ise sivri beşik tonoz ile avluya dik bir şekilde uzanan üst örtüye sahip olduğu önerilmiştir (Şekil 5.60.).

Şekil 5.60. Sırasıyla ana eyvana ait sivri beşik tonoz üst örtü örneği (Bayraktar, 23.04.2018) ile talebe hücresi ve kışlık dershaneye ait beşik tonoz üst örtü başlangıcına dair örnek (Bayraktar, 29.07.2018)

Ana eyvan ve kışlık dershanelere ait üst örtünün yanı sıra tonozları taşımak adına kaburga kemerler kullanılmıştır. Günümüzde kaburga kemerlerden geriye bir şey kalmamış olsa da duvarlarda hala izleri d

urmaktadır. Bu kemerlerden her biri tonozu ortalayacak şekilde mahalin ortasına yerleştirilmiştir. (Şekil 5.61.).

Şekil 5.61. ZK-05 ve ZK-07 nolu kışlık dershaneler ile ana eyvanın üst örtüsünü destekleyen kaburga kemer izleri (Bayraktar, Fotoğraf:29.07.2018)

5.6.2. II. dönem restitüsyon

Karapaşa Medresesi I. dönem restitüsyonundan farklı olarak yapının doğu cephesinin konaklama yapısı olarak kullanımından dolayı II. dönem resitüsyonunda sadece bu mekânlarda değişiklikler yapıldığı görülmektedir.

ZK-07 nolu kışlık dershane ve ZK-09 nolu talebe hücresinde görülen kiremitlerden yola çıkılarak Karaapaşa Medresesi'ne ait doğu cephesi odalarının üstünün tek eğimli Alaturka kiremit çatı ile kapatıldığı anlaşılmaktadır (Şekil 5.62.).

Şekil 5.62. Sırasıyla ZK-07 ve ZK-09 mahallerinde muhdes çatı kiremit izleri (Bayraktar, 29.07.2018.)

Üst örtü dışında ZK-07 nolu kışlık dershanenin avludan yapılan girişinin kapatılarak pencereye çevrildiği Duran'ın 1989'da çekmiş olduğu fotoğrafta görülmektedir. (Şekil 5.63.) (Fotoğrafın tamamı için Ek-1 bkz.)

Şekil 5.63. ZK-07 nolu kışlık dershanenin kapatılarak pencereye çevrilen giriş kapısı (Duran,1989)

Kapatılan bu girişin yerine mahal girişinin güneydoğu cepheden açılan bir kapı ile sağlandığı görülmektedir (Şekil 5.64.). Açılan bu kapının üzeri günümüzde ahşap bir lento ile geçilmektedir.

Şekil 5.64. ZK-07 nolu kışlık dershaneye ait muhdes kapı boşluğu

ZK-07 nolu kışlık dershaneye açılan muhdes kapının hemen yanında da yine sonradan yapıldığı anlaşılan bir ocak yer almaktadır. Ocak cephede dışa doğru kesme taştan örülmüş bir duvar ile çıkıntı oluşturmaktadır (Şekil 5.65.).

Şekil 5.65. ZK-07 nolu mahale sonradan eklenen ocağın cepheden görünümü (Bayraktar, 29.07.218)

Yapıda yapılan gözle görülür başka bir değişim de talebe hücrelerinin giriş kapılarında gerçekleşmiştir. ZK-08, ZK-09, ZK10 nolu mahallerin avludan sağlanan girişleri kapatılarak bu mahallere giriş kuzey doğu cephesinden açılan birer kapı ile sağlanmıştır. Avludan geçişin kapatıldığı hücrelerden Zk-09 nolu mahalde bugün hala izleri görülmektedir (Şekil 5.66.).

Şekil 5.66. ZK-09 nolu talebe hücresinin kapatılan giriş kapısı (Bayraktar. Fotoğraf:29.07.2018)

Günümüzdeki durumuyla talebe hücrelerine avludan geçişin sağlandığı giriş kapılarının kapatıldığı görüşüne, Duran'ın 1989 yılında çekmiş olduğu fotoğraf (Ek-1) ve 1995 yılında yazmış olduğu doktora tezinde geçen satırlar destek olmuştur.

Yapılan araştırmalar ve alınan kararlar doğrultusunda II. Dönem restitüsyonu oluşturulmuştur.

6. KARŞILAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME

6.1. Verilerin Toplanması

6.1.1. Yapıdan elde edilen bilgiler

6.1.1.1. Varlığı kesin bilinenler

Karapaşa Medresesi günümüzde büyük oranda yıkılmış ve harap olmuş durumda olsa da duvarların varlığını koruyabilen kısımları mekânsal olarak medresenin mahallerini ortaya koymaktadır.

6.1.1.2. Yapıda bulunmayıp izler doğrultusunda varlığı ve yeri bilinenler

Genel medrese tipolojisi doğrultusunda Karapaşa Medresesi'ne ait bir taçkapısı olması beklenirken günümüzde yapının kuzeybatı cephesinde büyük bir boşluk olduğu görülmektedir. Yapıya girişin direkt avludan olması beklenmeyen bir durumdur. Bunun üzerine taçkapı hakkında veri elde etmek üzere kazı yapılmıştır. Yapılan kazı çalışması sonucunda taçkapıya ait duvar izleri taçkapının varlığını ve yerini ortaya çıkartmıştır.

Günümüzde ZK-07 nolu kışlık dershane hariç bütün mahallerde yıkılmış olan ocakların baca kanalları kısmen de olsa varlığını korumaktadır. Bu kanallar sayesinde yerleri belli olan ocakların her talebe hücresinde kuzeybatı cephesi duvarında olduğu anlaşılmaktadır.

ZK-05 nolu kışlık dershanenin güneybatı duvarında, aynı mahal içerisinde yer alan pencereden daha yüksekte ve daha küçük boyutta kemer izi görülmektedir. Pencere seviyesinden daha yüksekte olması ve günümüzde toprak olan zeminin aslında yaklaşık 50 cm aşağıda olduğu düşünüldüğünde bu kemerin boşaltma kemerine ait olduğu anlaşılmaktadır. Genellikle kapı ve pencere üzerine yukarıdan gelen yükü hafifletmek için kullanılan boşaltma kemeri böylesine büyük bir mekân için kullanılabilir niteliktedir. Süslemesi ile biçimi tam olarak bilinmese de arka cephede olması ve bölge itibariyle yapıların sade olduğu düşünülmesi, hiçbir süsleme izine rastlanılamamış olan Karapaşa Medresesi'ne ait bu boşaltma kemerlerinin de sade bir yapıda olduğunu düşündürmüştür. Bu doğrultuda çalışma kapsamında sade form ve yapıda boşaltma kemerleri önerilmiştir.

Mekânlara ait üst örtü tamamen ortadan kaybolmuş olmakla birlikte, duvarlarda görülen tonoz başlangıçları sayesinde mekânların üst örtüsünün ana eyvanda sivri tonoz ve diğer mekânlarda ise beşik tonoz olduğu anlaşılmaktadır. Yarım kalan kemer izleri tamamlandığında üst örtülerin formu ortaya çıkmaktadır.

Üst örtü dışında kışlık dershaneler ve ana eyvanda görülen izler sayesinde bu mahallerde tonozu taşımak adına destekleyici bir kaburga kemer kullanıldığı anlaşılmaktadır.

6.1.1.3. İzi olmayıp yapıda var olduğu mimari gereklilik açısından düşünülenler

Günümüzde ZK-05 nolu kışlık dershanenin güneybatı duvarlarında kemer izi dışında büyük bir açıklık bulunmaktadır. ZK-07 nolu kışlık dershanenin güneybatı duvarında ise sonradan yapıldığı anlaşılan bir ocak ve kapı bulunmaktadır. ZK- 05 nolu mahalden yola çıkarak büyük bir yıkılmanın olması duvar üzerinde boşaltıcı bir unsurun olduğunu düşündürmektedir. Mekânın boyutuna bakıldığı zaman doluluk-boşluk oranına göre böylesine büyük bir mekânın tek bir mazgal pencereyle aydınlatılamayacağı düşünülmektedir. Bu analizden yola çıkılarak kışlık dershanelerin güneybatı duvarında bir mazgal pencere olduğu anlaşılmaktadır. Metin Sözen'in 1970, "Anadolu Medreseleri Selçuklu ve Beylikler Dönemi" adlı kitabında, Karapaşa Medresesi'ne ait kışlık dershanelerin dış cephelerinde ikişer pencere olduğunu belirtmesi bu yargıyı desteklemektedir.

Büyük oranda yıkıma uğrayan talebe hücrelerine ait avlu cephesi ve dış cephesinde yer alan duvarlarda her hangi bir yapı elemanına ait izlere rastlanılamamıştır. Ancak genel medrese mimarisi ve yapıya ait plan şeması düşünüldüğünde mekânlara girişin avludan sağlandığı ortadadır. Büyük ölçüde açılmanın olduğu talebe hücrelerine ait avlu cephesi duvarlarında kapı olduğu mimari bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Dış cephe beden duvarında yer alan büyük boşluklarda ise mekân aydınlatması için pencere olması beklenen bir durumdur. Mekânların boyutuna bakıldığı zaman talebe hücreleri için gerekli olan genel medrese tipolojisinde görülen mazgal penceredir.

Giriş aksının tam karşısında yer alan ana eyvanın güneydoğu duvarı büyük oranda yıkılmış durumdadır. Duvarda gerçekleşen yıkılma duvar üzerinde bir açıklık veya zayıflık olduğunu düşündürmektedir. Medrese mimarisinde çoğu zaman mescid olarak kullanılan ana eyvanda kıble yönünü gösteren bir mihrap kullanıldığı görülmektedir. Ek-7'de 14. Yüzyıl medreselerinden bir kaçı incelenerek tablo haline getirilmiş ve incelenen

bu medreselerin çoğunda da ana eyvanda mihrap olduğu görülmüştür. Karapaşa Medresesi'nin yakın çevresinde başka her hangi bir yapı olmaması, ana eyvanın mescid olarak kullanıldığını düşündürmektedir. Bu düşünce neticesinde ana eyvanın büyük oranda yıkılan duvarının güneydoğu cephede yer alması da bu yargıyı destekler nitelikte olup üzerinde ana eyvana ait bir mihrap olduğunu doğrular niteliktedir.

1984 yılında Karapaşa Medresesinde sondaj çalışması yapıldığı ancak avluda bir su unsuru olduğuna dair herhangi bir sonuç çıkmadığı belirtilmiştir. Açık avlulu medreselerde gerek iklim şartları, gerekse kullanım açısından genel olarak avluda bir su unsuru kullanılmaktadır. Günümüzde medresenin hemen yakınında kuzeyde sonradan yapıldığı anlaşılan içi su ile dolu bir kuyunun bulunması açık avlulu yapıya sahip Karapaşa Medresesi'nin avlusunda bir süs havuzu olabileceği önerisinin getirilmesine katkı sağlamıştır.

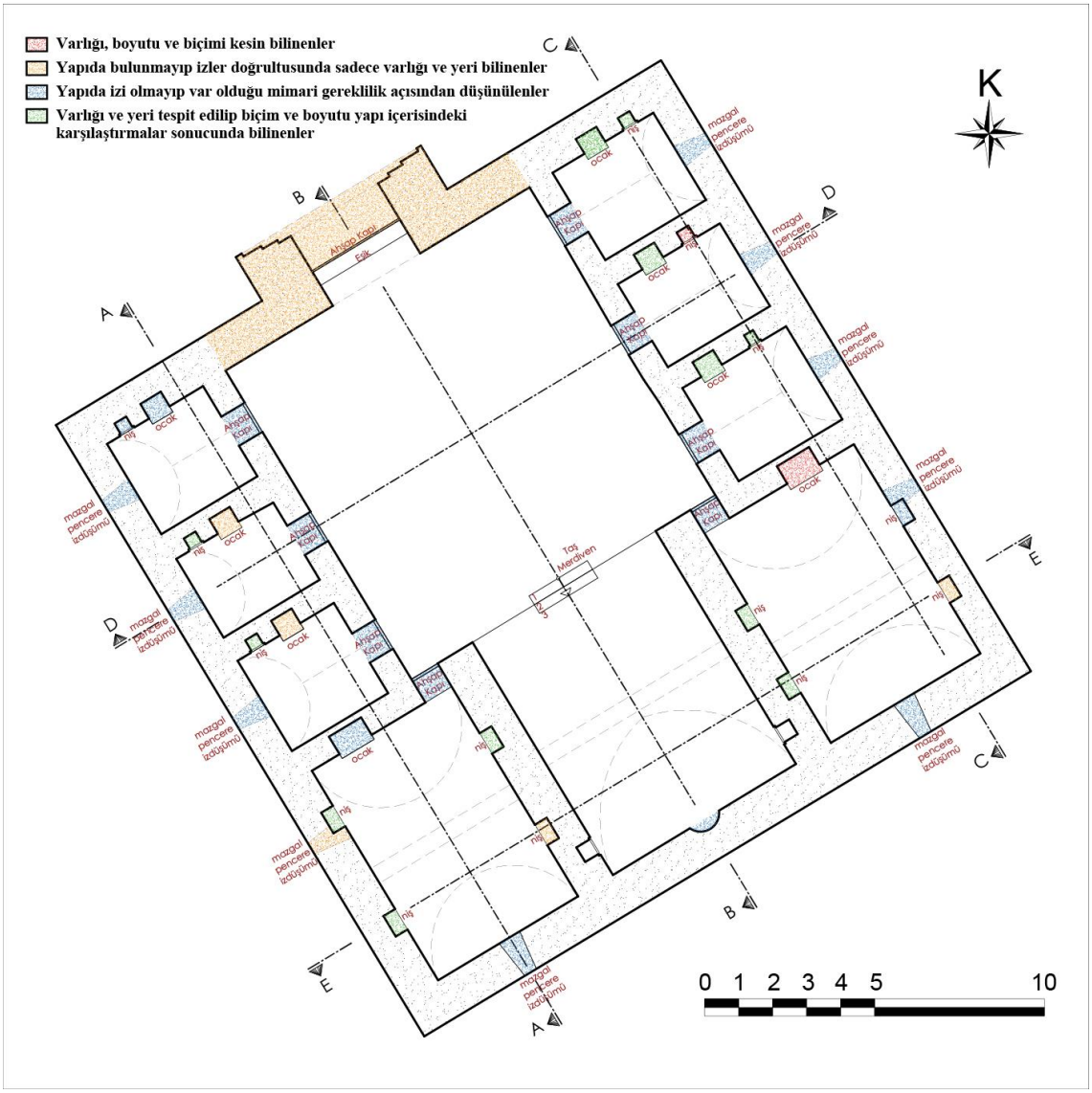
6.1.1.4. Yapıda çalışma sonucunda yeri tespit edilip biçim ve boyutu yapı içerisindeki karşılaştırmalar sonucunda bilinenler

Medresenin simetrik yapısından dolayı talebe hücresinde yeri belirlenen nişlerin yapıdaki en sağlam durumda olan ZK-09 nolu talebe hücresindeki niş ile aynı formda olduğu öngörülmüştür.

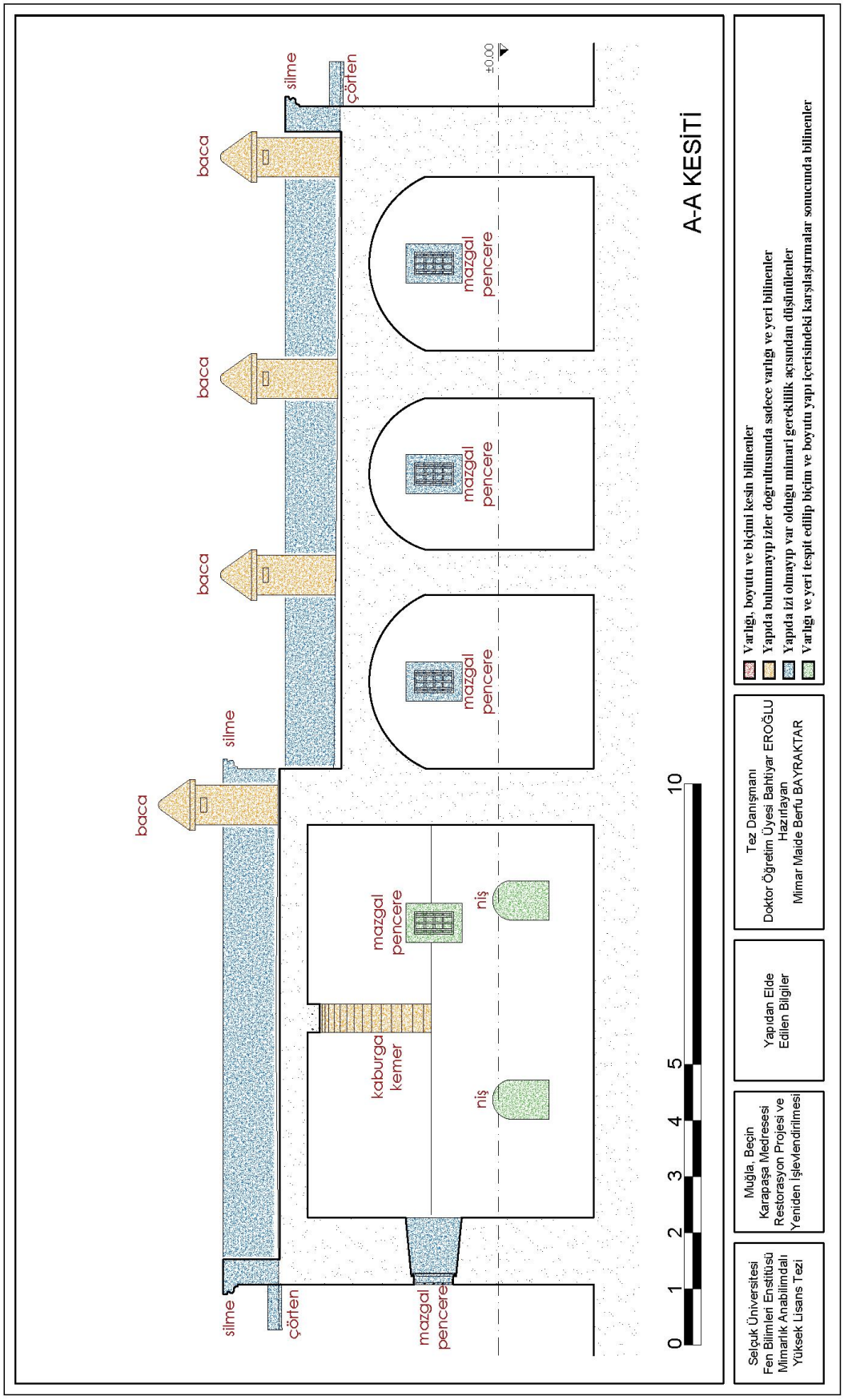
Talebe hücrelerinde olduğu gibi ZK-07 nolu kışlık dershanenin de giriş aksına göre simetriğinde bulunan ZK-05 nolu kışlık dershane ile aynı yapı elamanlarına sahip olduğu düşünülmektedir. Bu yaklaşım ile ZK-07 nolu mahale de Zk-05'te görüldüğü gibi aynı sayı ve biçimde olmak üzere dört niş eklenmesi ile gerçekleştirilmiştir.

Mimari gereklilik doğrultusunda talebe hücrelerinin dış cephe beden duvarında var olduğu anlaşılan mazgal pencerelerin yapıda varlığı, biçimi ve boyutu tek belli olan ZK-05 nolu kışlık dershanede bulunan mazgal pencere ile aynı olduğu öngörülmüştür.

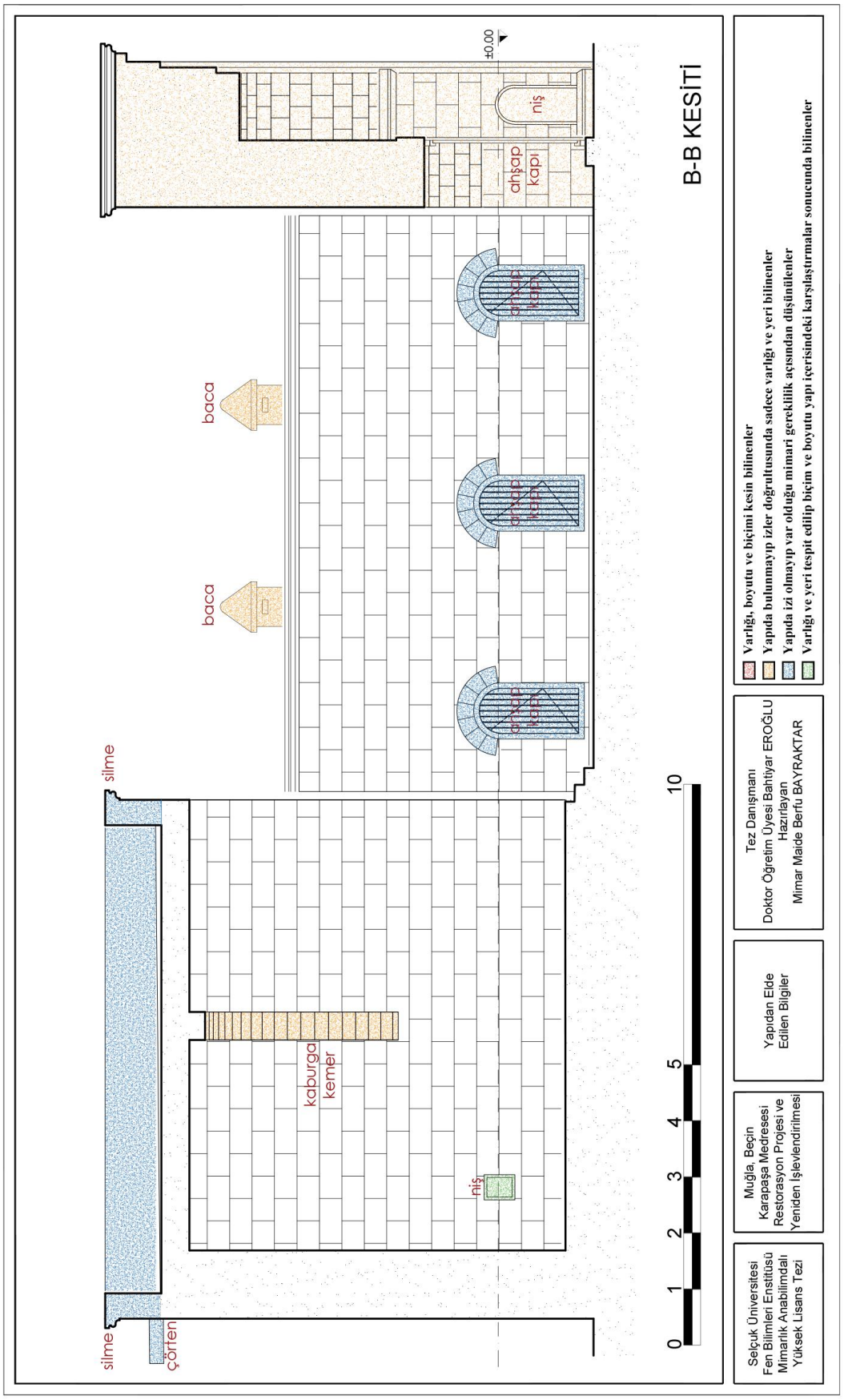
Karapaşa Medresesi'nde yapılan incelemeler sonucunda yapıdan elde edilen verilerin haritası Şekil 6.1. ile Şekil 6.9. arasında verilmiştir.

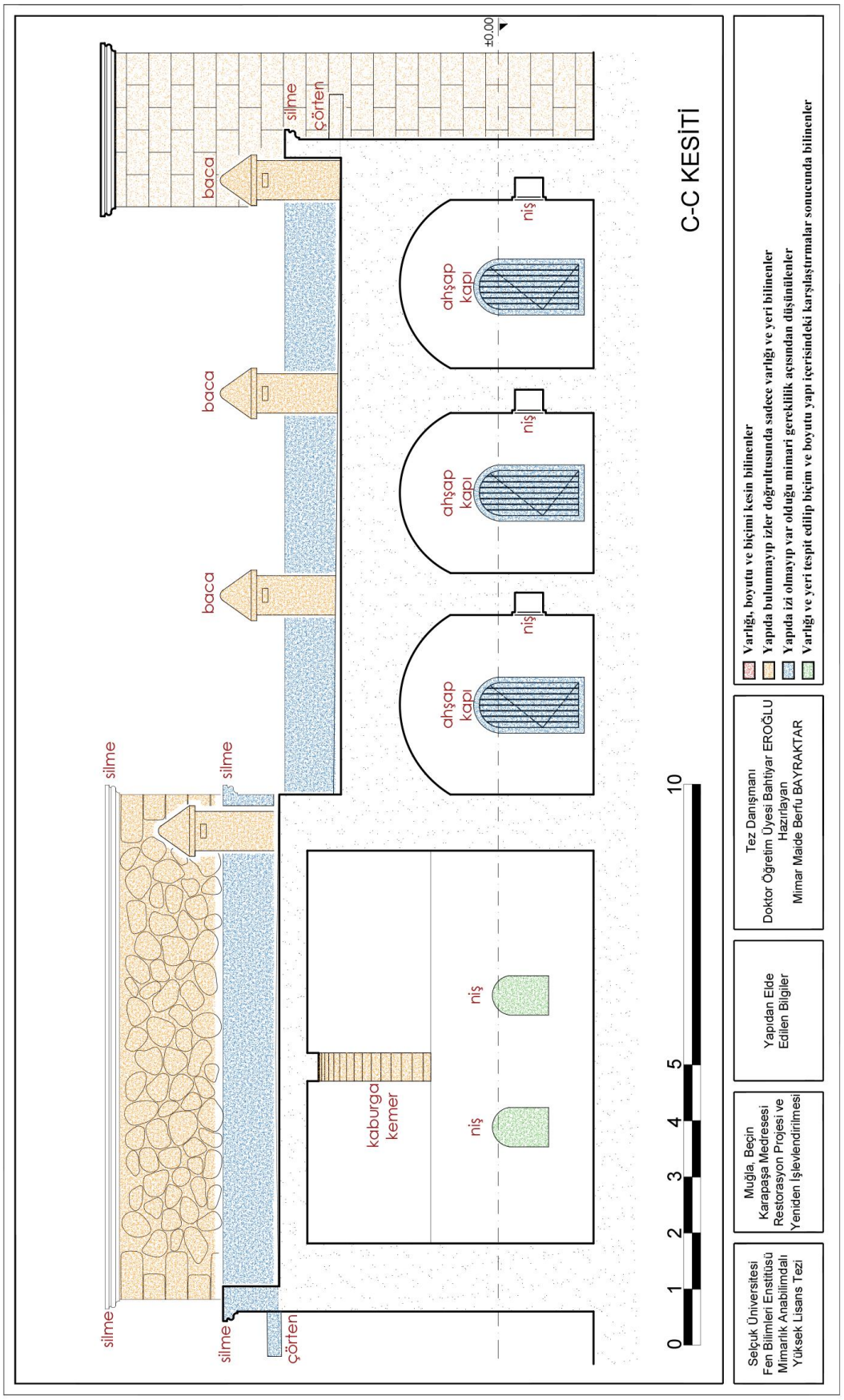
Şekil 6.1. Medrese planı yapıdan elde edilen veriler haritası

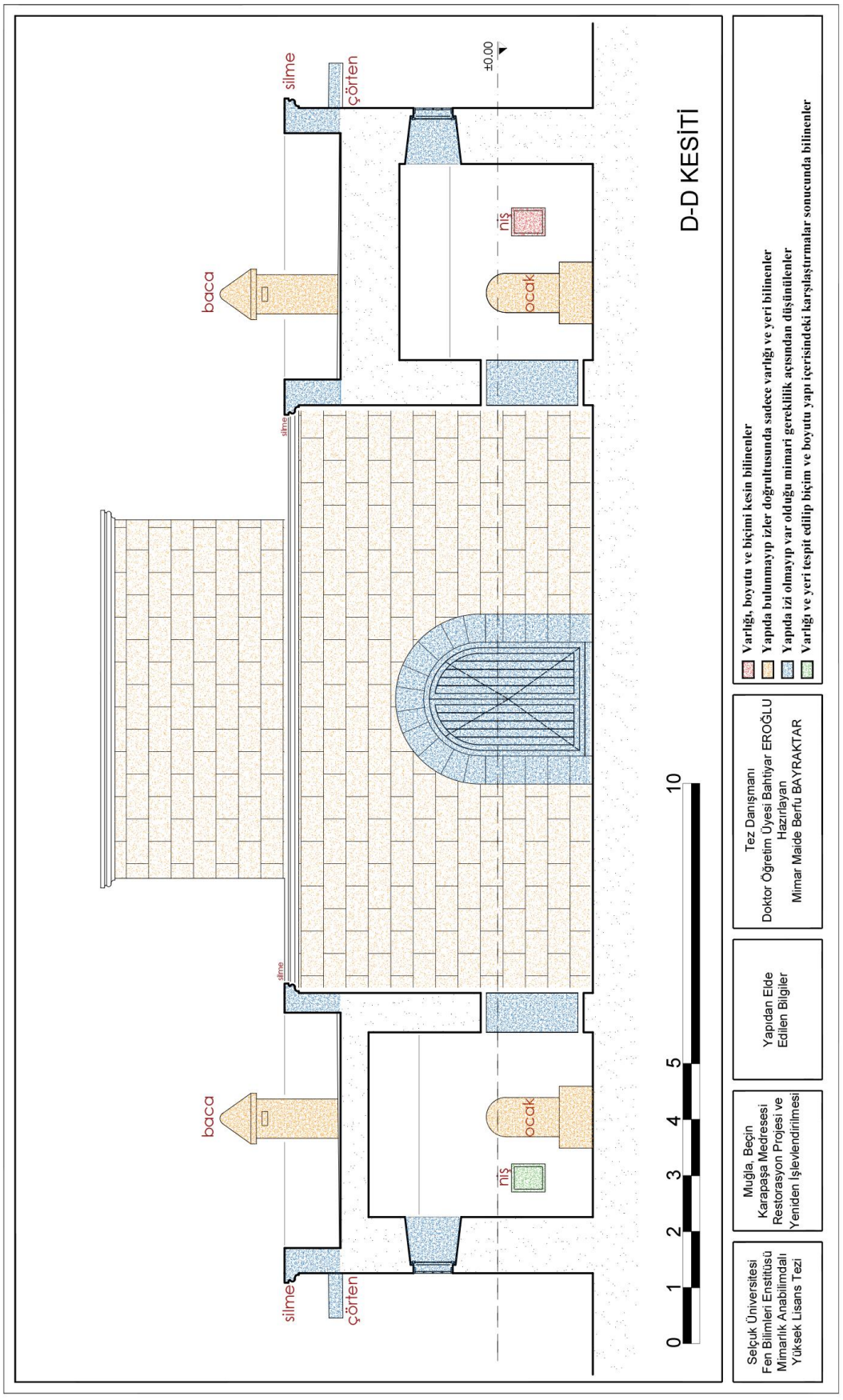
Şekil 6.2. A-A kesiti yapıdan elde edilen veriler haritası

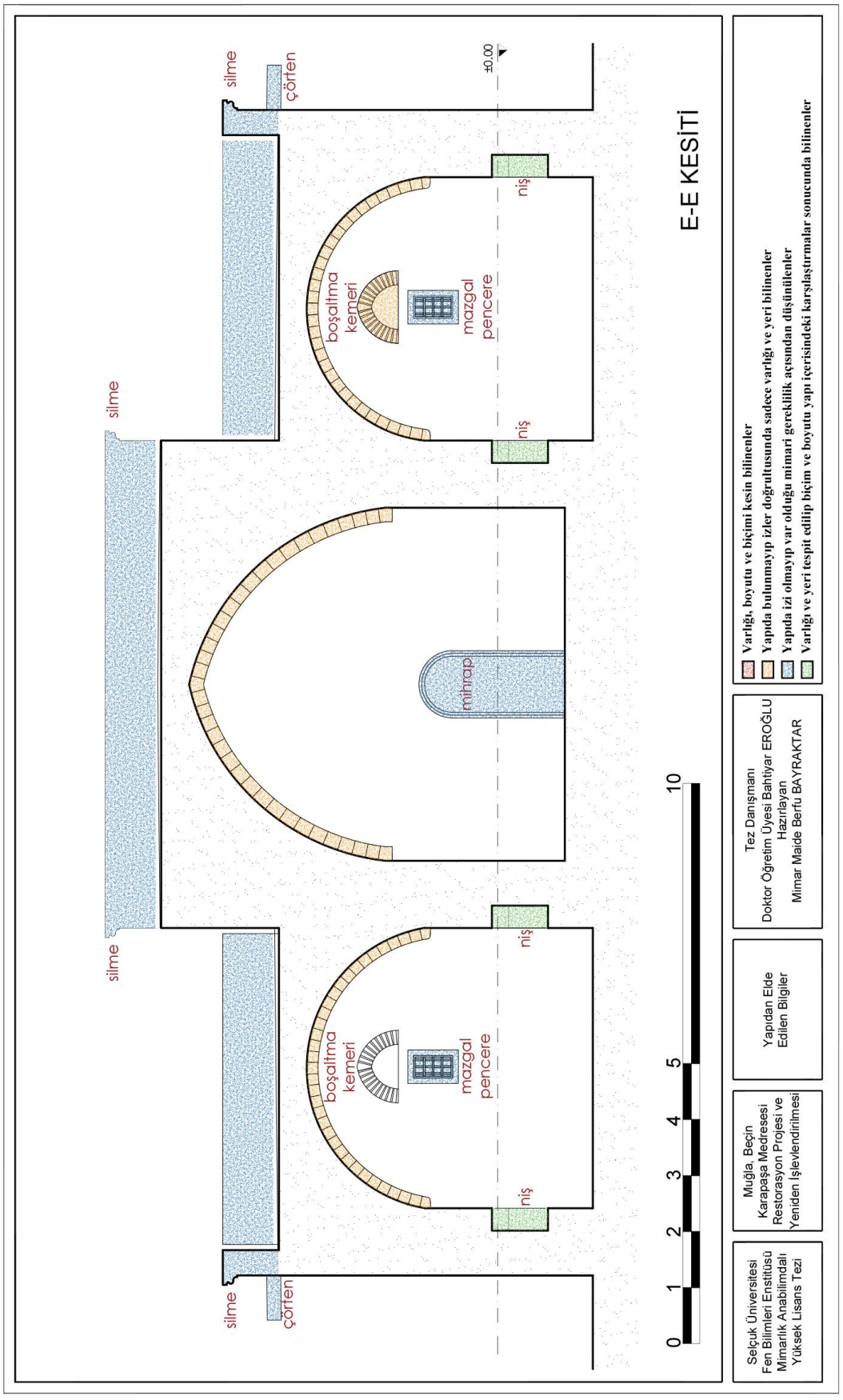
Şekil 6.3. B-B kesiti yapıdan elde edilen veriler haritası

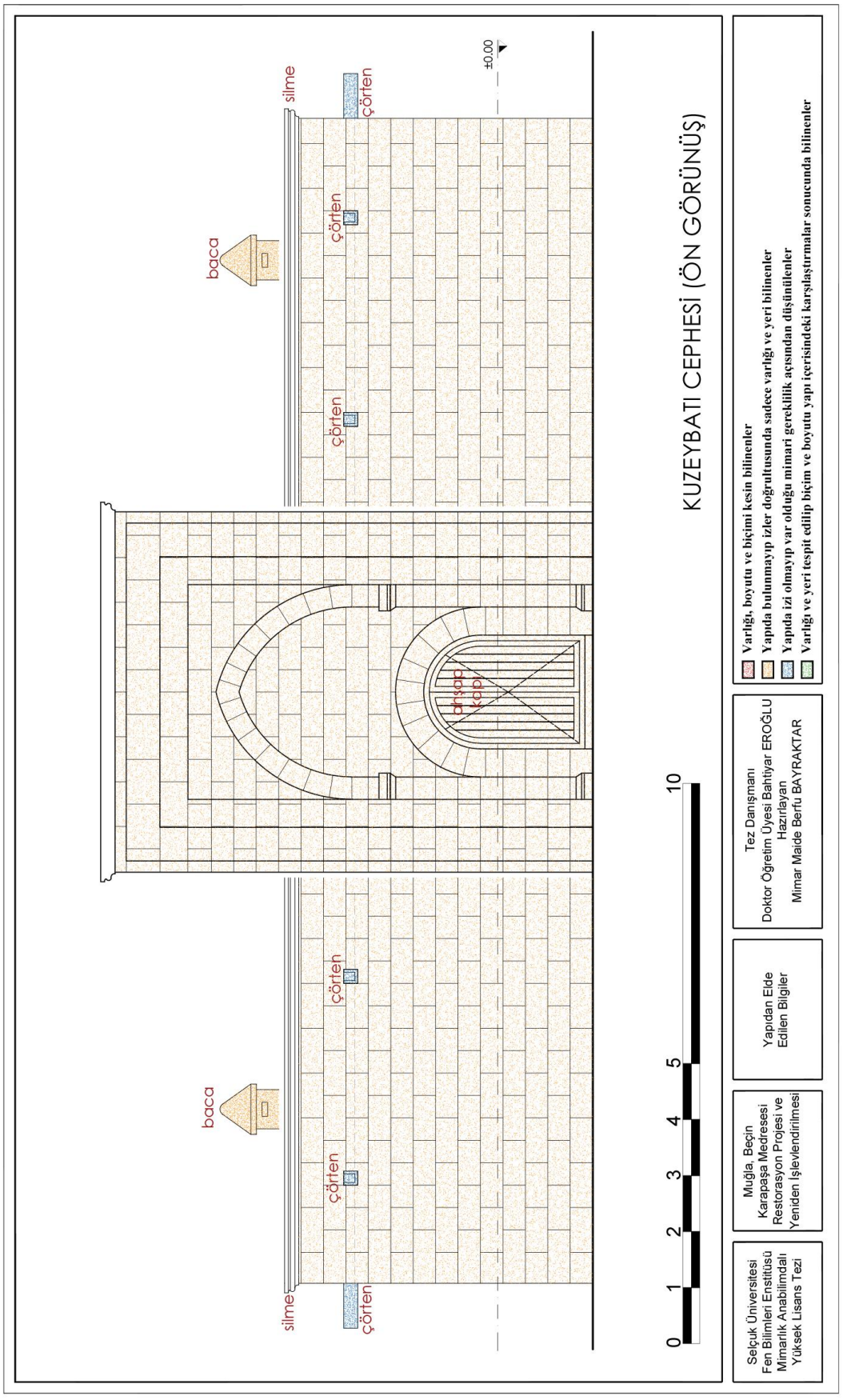
Şekil 6.4. C-C kesiti yapıdan elde edilen veriler haritası

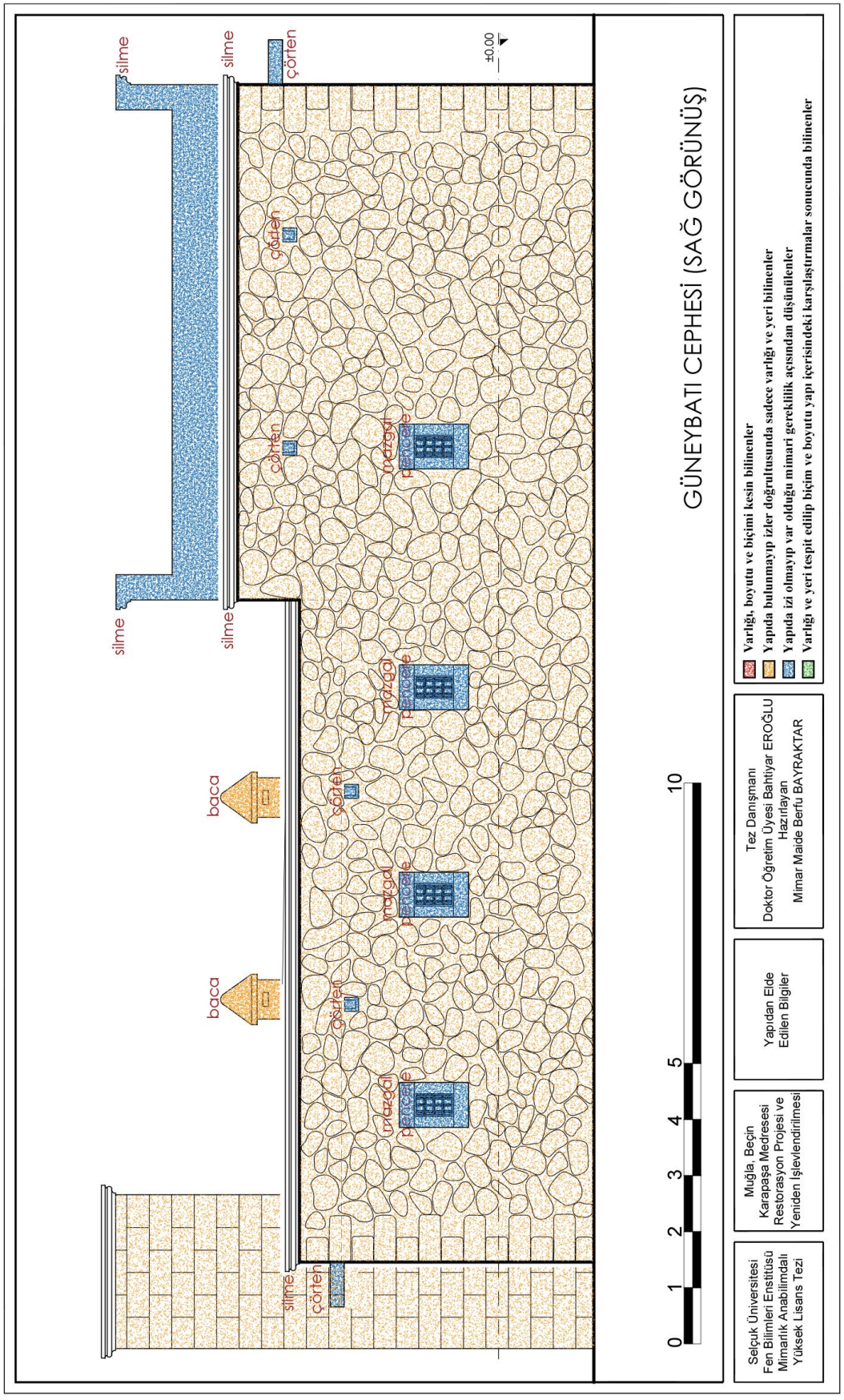
Şekil 6.5. D-D kesiti yapıdan elde edilen veriler haritası

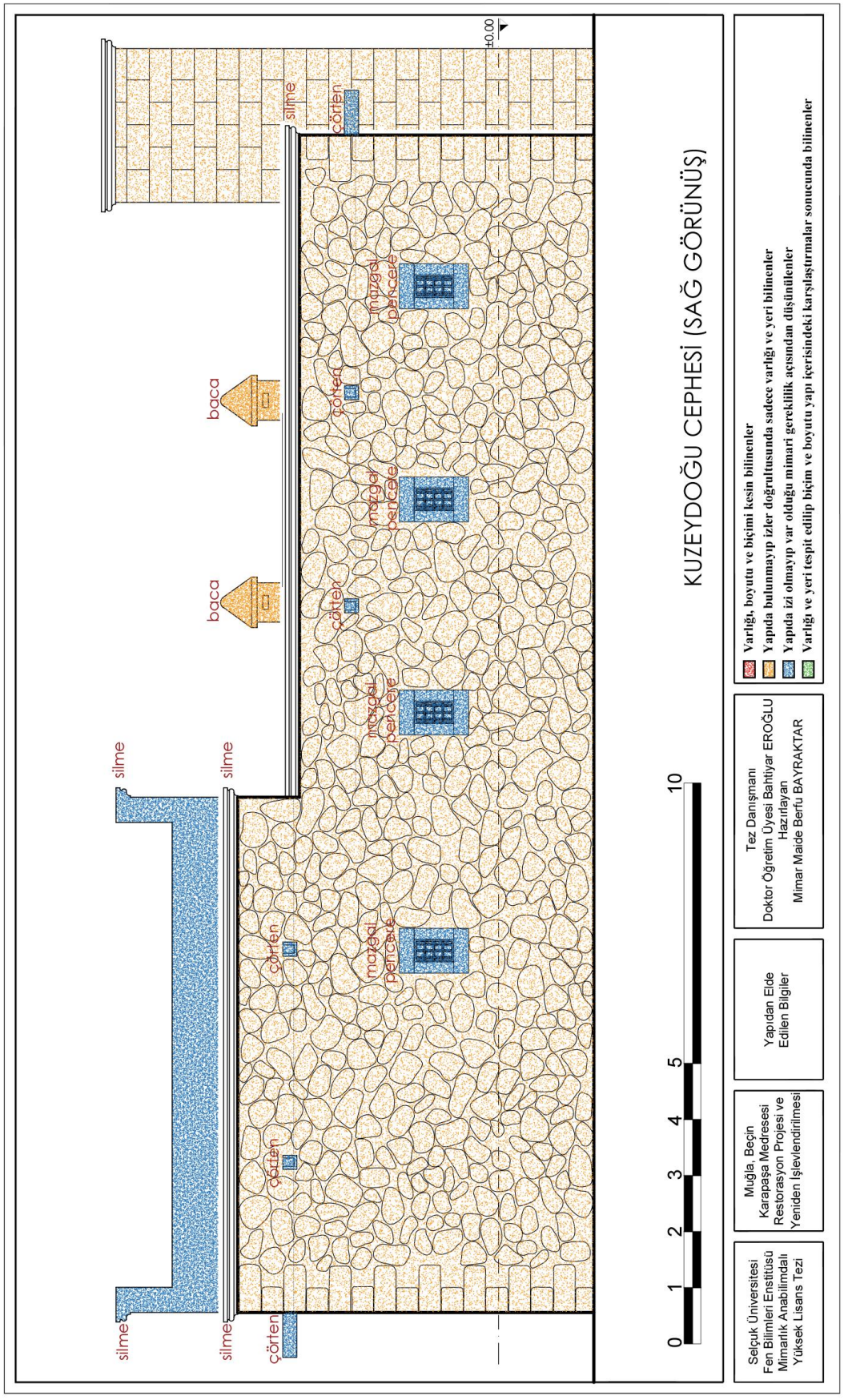
Şekil 6.6. E-E kesiti yapıdan elde edilen veriler haritası

Şekil 6.7. Kuzeybatı (ön görünüş) yapıdan elde edilen veriler haritası

Şekil 6.8. Güneybatı cephesi (sağ görünüş) yapıdan elde edilen veriler haritası

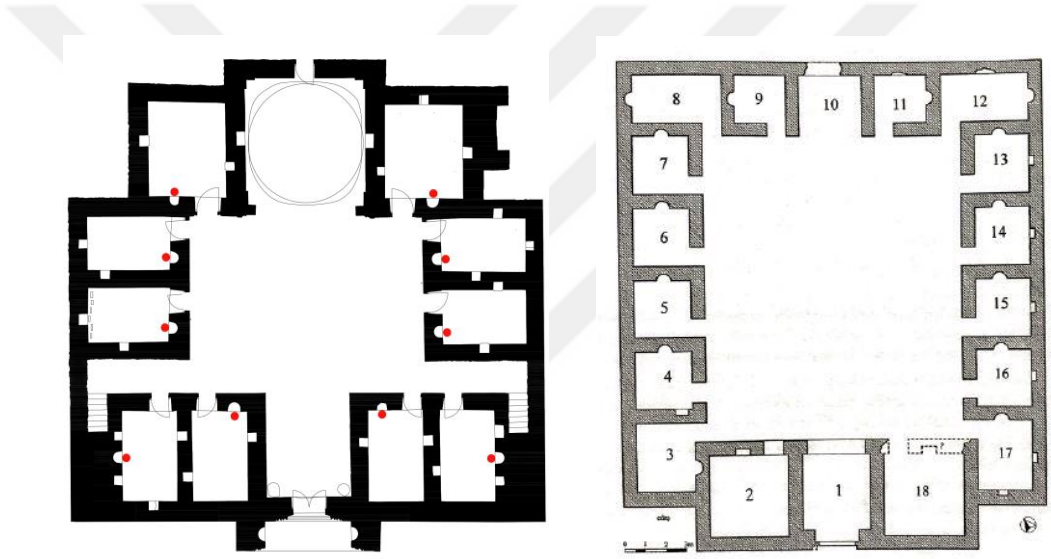

Şekil 6.9. Kuzeydoğu cephesi (sol görünüş) yapıdan elde edilen veriler haritası

6.1.2. Yapı dışındaki kaynaklardan elde edilen Bilgiler

6.1.2.1. Yapıda izi ve yeri bulunan ve aynı bölge içerisinde yer alan yapılar karşılaştırıldığında elde edilen veriler

Karapaşa Medresesi'ne ait bütün kapalı mekânlarda ocak olduğu görülmektedir. Bölgedeki diğer yapılar incelendiğinde Ahmet Gazi Medresesi ve Orman Tekkesi gibi yapılarda da bütün kapalı hücrelerde ocağın var olması bütün kapalı hücrelerde ocak olabilirliğini destekler niteliktedir (Şekil 6.10.).

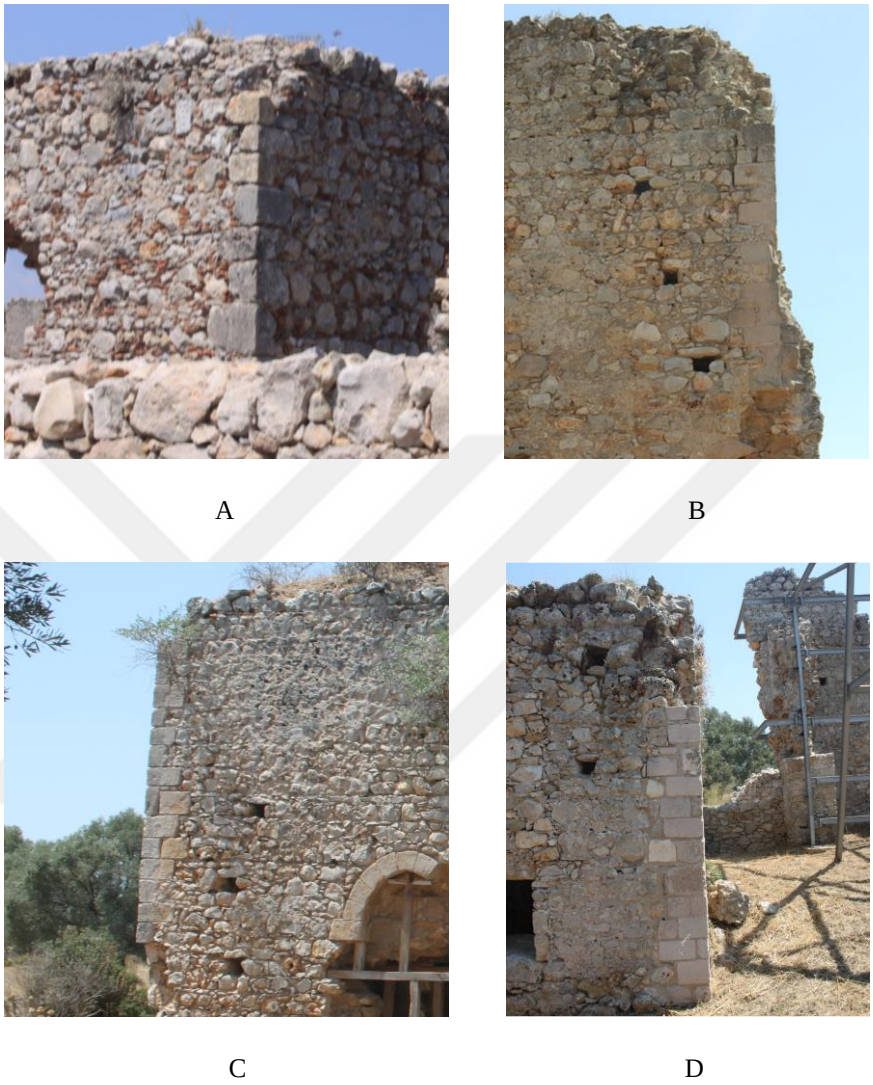
A B

Şekil 6.10. Sırasıyla Beçin'de yer alan A)Ahmet Gazi Medresesi ve B) Orman Tekkesi (Ürer,2017), (Rölöve ve çizim E. Daş) planlarında görülen ocak yerleri.

6.1.2.2. Yapıda izi bulunmayan ve aynı bölge içerisinde yer alan yapılar karşılaştırıldığında elde edilen veriler

Yapı dış cephesine bakıldığında sadece moloz taştan oluşmuş yığma duvar görülmekle birlikte, sözlü kaynaklara göre cephede kesme taş ve düzgün taş bloklar kullanıldığı ancak o bölgede yaşayan halk tarafından bu taşların başka yapılarda kullanılmak üzere sökülerek taşındığı belirtilmiştir. Bölgede bulunan yapılar

incelendiğinde, Beçin'de yer alan yapıların köşelerinde kesme taş kullanıldığı görülmektedir (Şekil 6.11.).

Şekil 6.11. Sırasıyla Beçin'de bulunan eserlerden A) Orhan Cami B) Kızılhan C) Yelli Cami D) Yelli Medresesi'nde cephelerin köşelerinde kullanılan kesme taşlar (Bayraktar, 22.07.2017)

1984 yılında yapılan sondaj çalışmalarından elde edilen sonuçlara göre yapının köşe noktalarında kesme taş olduğu belirtilmiştir. Böylelikle dış cephe beden duvarı hizası boyunca toprak zeminde devam ettiği görülen taş sırasının aslında kabayonu ve kesme taştan oluşan cephe kaplamasına ait olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 6.12.).

Şekil 6.12. Karpaşa Medresesi dış cephe beden duvarında görülen taş hizaları (Bayraktar, 13.09.2019)

6.1.3. Arşivden Elde Edilen Bilgiler

6.1.3.1. Koruma kurulu arşivi

Muğla Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nde yapılan incelemede Karapaşa Medresesi hakkında aydınlatıcı veriler elde edilememiş sadece tescil fişine ulaşılabilmiştir. Elde edilen tescil fişi yapının genel plan şemasını anlatırken aynı zamanda şematik bir eskize de yer verilmiştir. Ancak büyük ölçüde doldurulmamış olan tescil fişinde, plan üzerinde yanlışlıklar yer almaktadır.

6.1.3.2. Eski fotoğraflar

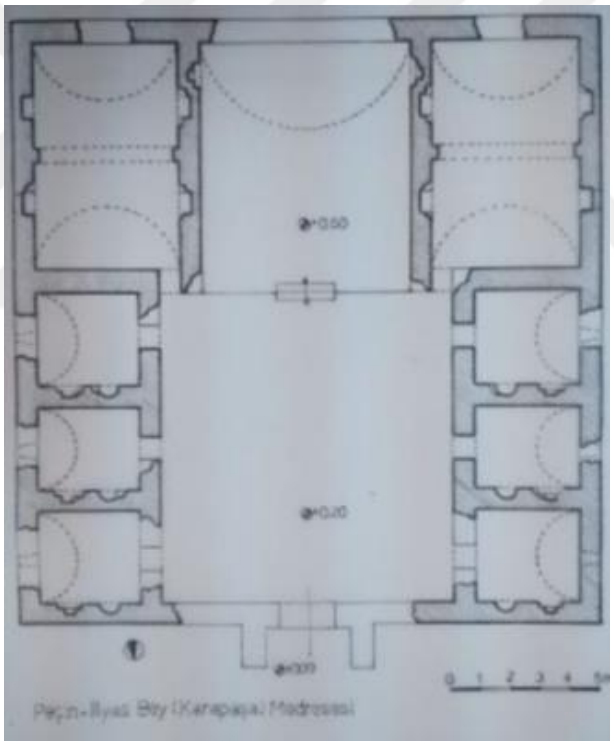
Karapaşa Medresesi'ne ait fazla bir veri bulunmamakla birlikte Remzi Duran'ın çekmiş olduğu siyah beyaz fotoğraflar temin edilmiştir. Duran bu fotoğrafların yılını 1989 olarak tarihlendirmiştir. (Ek-1) II. Dönem restitüsyonuna ait veriler taşıyan bu fotoğraflar aynı zamanda ZK-05 nolu kışlık dershaneye ait yıkılan duvarı kısmen de olsa varlığını göstermektedir.

Siyah-beyaz fotoğrafların dışında Duran'ın 1992 yılına ait çekmiş olduğu renkli fotoğraflarda temin edilmiştir. Ancak yapının bugünkü durumundan çok da farklı olmadığı görülmektedir.

Metin Sözen'in 1970, "Anadolu Medreseleri Selçuklu ve Beylikler Dönemi" adlı kitabında Karapaşa Medresesi'ne ait bir adet fotoğraf bulunmaktadır. Fotoğraf Ek-5'te büyük oranda yıkılmış bugünkü durumuna benzer nitelikte yer almaktadır.

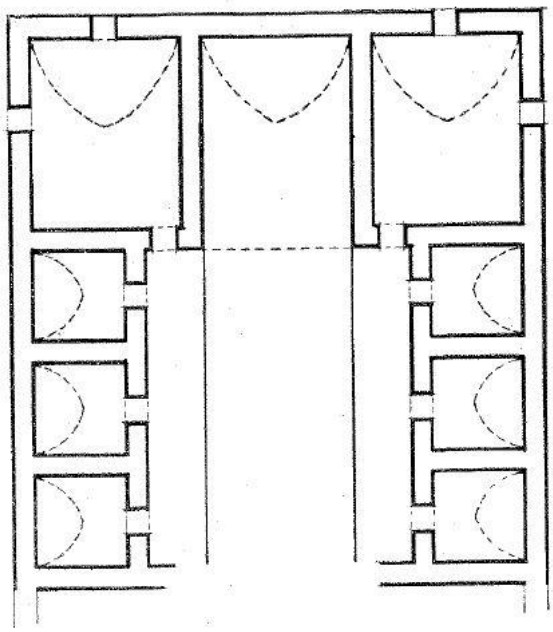
6.1.3.3. Eskizler

Remzi Duran'dan alınan Karapaşa Medresesi'ne ait eskiz planı Ek-3'te yer almaktadır. Eskizi incelediğimizde ana eyvana iki basamak ile çıkıldığı, yıkılan ZK-07 nolu kışlık dershanenin güneydoğu duvarında yer alan nişler, yine dershanelere ait tonoz üst örtünün taşınmasına yardımcı olan kaburga kemerleri, talebe hücrelerinde ocak ve nişlerin yeri ile taçkapının konumu belirtilmiştir (Şekil 6.13).

Şekil 6.13. Remzi Duran'dan alınan eskiz çalışması (Bayraktar, 03.12.2018)

Metin Sözen'in 1970, "Anadolu Medreseleri Selçuklu ve Beylikler Dönemi" adlı kitabında Karapaşa Medresesi planını gösteren bir eskiz yer almaktadır (Ek-6). Eskizde kışlık dershanelerin girişinin avludan sağlandığı ve bu mekânların dış beden duvarında ikişer pencere olduğu görülmektedir. Bu bilgiler dışında paylaşılan bu eskiz yapı hakkında istenen yeterli veriyi sunmamaktadır (Şekil 6.14.).

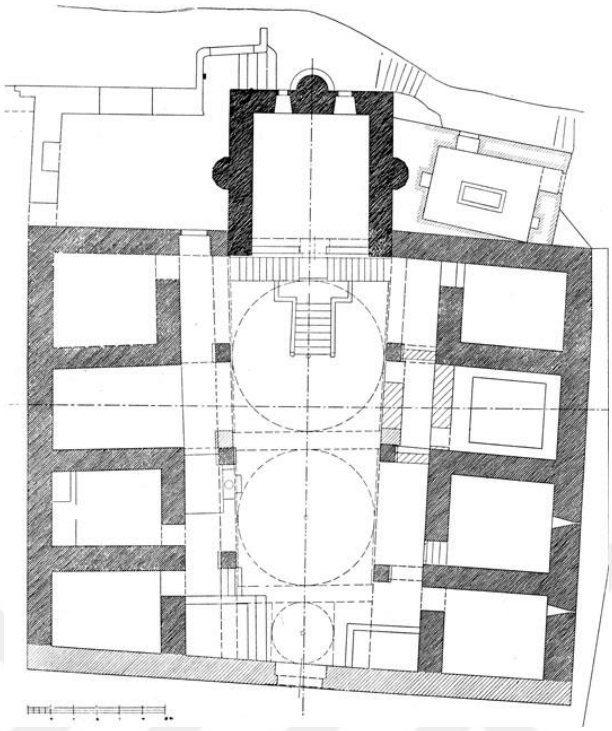
Şekil 6.14. Metin Sözen'in 1970, "Anadolu Medreseleri Selçuklu ve Beylikler Dönemi" adlı kitabında yer alan Karapaşa Medresesi'ne ait plan eskizi

6.1.4. Sözlü Kaynaklardan Elde Edilen Bilgiler

Sözlü kaynaklardan elde edilen bilgilere göre 1980li yıllarda medresenin bulunduğu bölgede yaşayan halk tarafından konaklama yapısı olarak kullanıldığı anlatılmıştır. Ve bu doğrultuda II. Dönem restitüsyonu oluşturulmuştur. Bunun dışında I. Dönem restitüsyonunu belirleyecek bir durum olarak yapının cephesinde bulunan kesme taş ve düzgün taş blokların sökülerek başka yapıda kullanılmak üzere taşındığı belirtilmiştir.

6.1.5. Karapaşa Medresesi ile ortak mimari özelliklere sahip medreseler arasında karşılaştırma yapılması

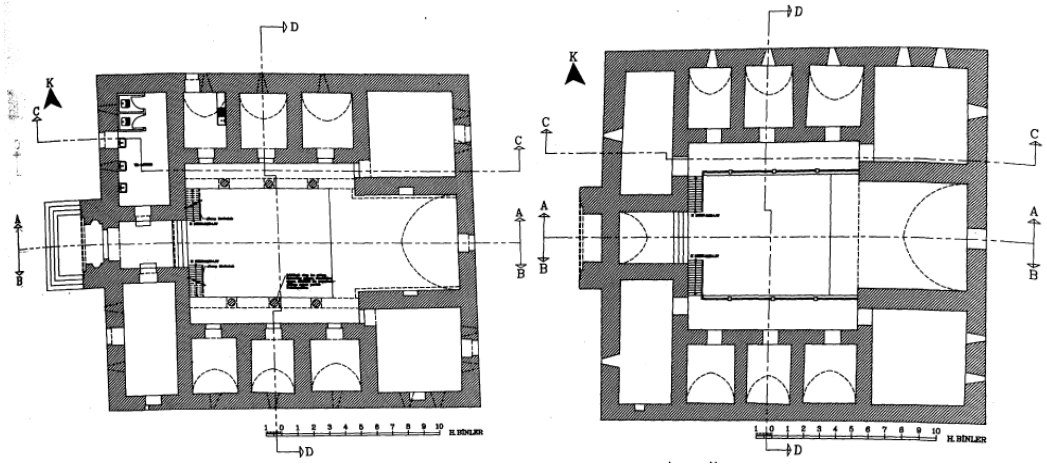
Çalışma kapsamında ele alınan Karapaşa Medresesi, örneğine rastlamadığımız bir plan şemasına sahiptir. Kareye yakın açık avlulu yapı da giriş eyvanı bulunmamaktadır. Aynı zamanda genel medrese tipolojisinde görülen giriş eyvanının iki yanında yer alması gereken mekânların varlığı da söz konusu değildir. Duran (1995) doktora tezinde, Karapaşa Medresesi'nin giriş kısmına benzer olarak bu özelliğe Anadolu'da sadece Eskişehir Üçler Tepesinde yer alan Seyyid Gazi Külliyesi'ndeki Ümmühan Hatun Medresesi'nde rastlanıldığından bahsetmektedir (Şekil 6.15.).

Şekil 6.15. Seyyid Gazi Külliyesi Ümmühan Hatun Medresesi (www.archnet.org)

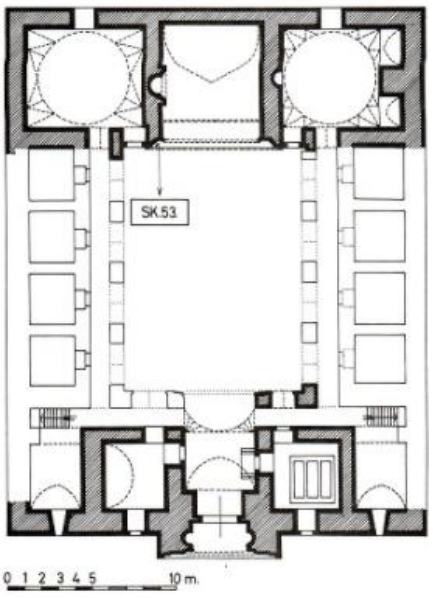
Karapaşa Medresesi'ndeki diğer bütün mekânlardan yüksekte tutulan ana eyvan dışarı çıkıntı oluşturmayacak şekilde yapı beden duvarı ile bir bütün olarak çözümlenmiştir. Bu ve benzeri özellikler yapıya ayrıcalık katmaktadır. Mekânsal kurgu ve çeşitli özellikleri ile Karapaşa Medresesi'ne benzerlik gösteren birkaç yapı bulunmaktadır. Mekânsal kurgu ve plan özelliklerine bakıldığı zaman bu yapıya en çok benzeyen medresenin Emir Sinaneddin Medresesi olduğu aşikârdır. Antalya'da yer alan ve 1319 yılında yapılan Emir Sinaneddin Medresesi Elmalı Mahallesi eski adıyla Kara Paşa Mahallesinde yer almaktadır.

Sinaneddin Medresesi iki katlı açık avlulu bir yapıda olup revaklı bir sisteme sahiptir. Plan özelliği olarak ana eyvanının dışa doğru çıkıntı yapmayacak şekilde ana yapı ile bir bütün halinde çözümlenmesi, mekânsal kurgunun Karapaşa Medresesi ile aynı olması, mazgal pencere ve niş gibi yapı eleman özelliklerinin kullanım olarak Karapaşa Medresesi'ne benzerlik göstermesi gibi birçok ortak nokta Karapaşa Medresesi ile olan benzerliğini gözler önüne sermektedir (Şekil 6.16.).

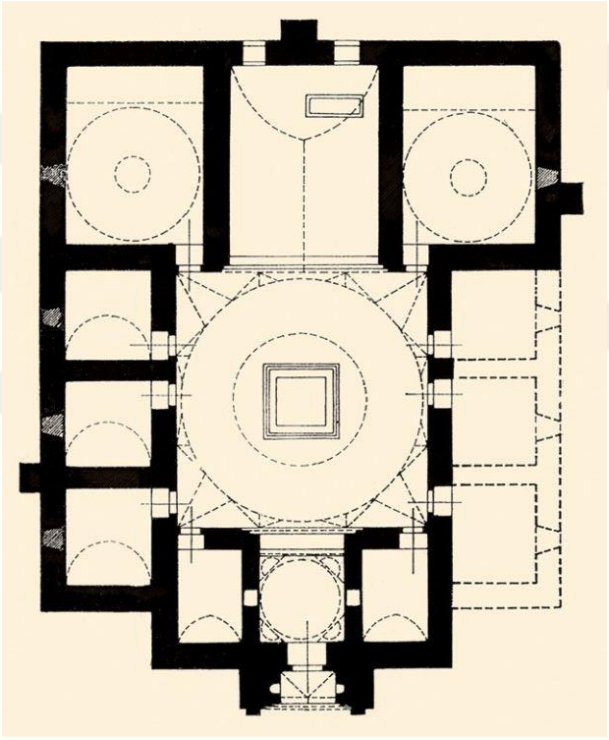
Şekil 6.16. Emir Sinanediin Medresesi zemin kat ve üst kat restorasyon planı (Binler ve Kılıcı, 1995)

1242 yılında inşası yapılan Konya Sırçalı Medresesi iki katlı açık avlulu yapıya sahip olup Karapaşa Medresesi'nde olduğu gibi simetriye yakın biçimde dengeli bir plan şemasına sahiptir. Ana eyvanın diğer mahallerden yüksekte tutulmuş olması, genel olarak moloz taş ile yapılan duvarların dikkat çeken yerlerinde kesme taş kaplama kullanılmış olması Karapaşa Medresesi ile Sırçalı Medresesi arasındaki ortak özelliklerdir (Şekil 6.17.).

Şekil 6.17. Konya Sırçalı Medresesi (www.sanatinyolculugu.com)

Kütahya Vacidiye Medresesi'de plan şeması olarak Karapaşa Medresesi ile benzer özelliklere sahip bir yapıdır. Giriş aksının karşısında yer alan ana eyvan, ana eyvanın iki yanındaki kışlık dershaneleri ve simetrik yapıdaki medresenin sağında ve solunda yer alan talebe hücreleri ile dikkati çekmektedir. Ana eyvan tıpkı Karapaşa Medresesi'nde olduğu gibi dışa doğru taşma yapmayarak yapı ana kütlesi ile birlikte çözülmüştür. Talebe hücrelerinin dış cepheye bakan beden duvarlarında mazgal pencere yer almaktadır. Dershaneye girişin yapıldığı kapı yerleri ile de benzerlik göstermektedir. Bunun dışında birçok noktada farklı özelliklere sahip Kütahya Vacidiye Medresesi, Karapaşa Medresesi gibi 14. yüzyılda inşa edilmiştir (Şekil 6.18.).

Şekil 6.18. Kütahya Vacidiye Medresesi Planı (www.islamansiklopedisi.org.tr)

6.1.6. Karapaşa Medresesi ile inşası yakın döneme denk gelen XIV. Yüzyıl medreselerinden birkaçı ile karşılaştırma yapılması

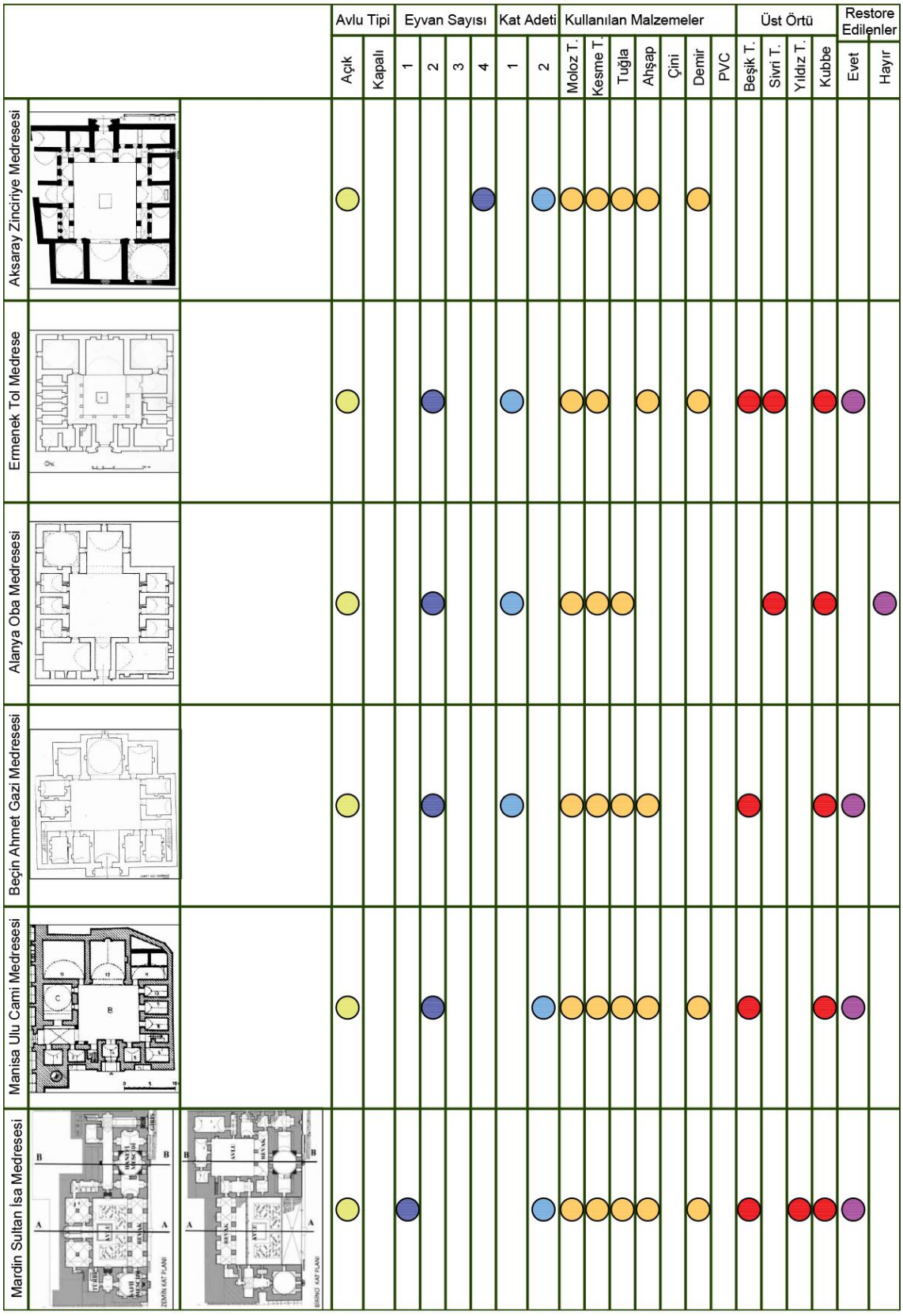
Karapaşa Medresesi'ne ait birçok bilgi yapıda oluşan yıkılmalar ile birlikte yok olmuştur. Ulaşılabilen en eski kaynakların bile yetersiz kaldığı medresede bir kaç karar bölgede bulunan yapılar dışında aynı dönemde inşa edilmiş medreselerin benzer özelliklerinden yola çıkılarak alınmıştır. Karapaşa Medresesi'nin 14. yüzyılın ikinci yarısında inşa edildiği düşünülerek 14. Yüzyılda inşa edilmiş medreseler incelenerek

tablo haline getirilmiştir (Ek-7). Ek-7 de incelenen medreseler tablo halinde özetlenmiştir (Şekil 6.19.- Şekil 6.20.).

.

Şekil 6.19. İncelenen 14. Yüzyılda inşa edilmiş medreselerin özet tablosu

Şekil 6.20. İncelenen 14. Yüzyılda inşa edilmiş medreselerin özet tablosunun devamı

Ek-7'de yer alan medreselerden neredeyse hepsinin ön cephesinde kesme taş kaplama kullanılmıştır. Ayrıca avlu ve ana eyvanda da kesme taş kaplamanın kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra sözlü kaynaklara göre Beçin bölge halkının Karapaşa Medresesi'ne ait kesme taşları sökerek başka yapılarda kullanmak üzere götürdükleri belirtilmiştir. 1984 yılında yapılan sondaj çalışmalarının sonuçları da göz önünde bulundurularak Karapaşa Medresesi'nin avlusu ve ana eyvanın da kesme taş kaplama önerilmiştir.

14. yüzyılda inşa edilen medreselerin yer aldığı tabloda (Ek-7) plan şemaları incelendiğinde taçkapıda nişler bulunduğu görülmektedir. Karapaşa Medresesi ile aynı bölgede yer alan Ahmet Gazi Medresesi'ne ait taçkapıda da karşılıklı birer niş olduğu görülmektedir. Bu verilerden yola çıkarak günümüzde taçkapısı tamamen ortadan kaybolmuş olan Karapaşa Medresesi taçkapısında da karşılıklı birer niş önerilmiştir.

Ek-7'de ki medrese planlarında genel olarak ana eyvan birkaç basamak ile avlu kotundan yükseltilmiştir. Bunun yanı sıra Karapaşa Medresesi ana eyvan başlangıç hizasında yerde görülen izler, 1984 yılında yapılan sondaj çalışmaları ve Remzi Duran'ın çizmiş olduğu plan (Ek-3) bir arada düşünüldüğünde Karapaşa Medresesi'ne ait ana eyvanın da bir iki basamak ile avlu kotundan yükseltildiği öngörülmektedir.

Karapaşa Medresesi ile aynı dönemde inşa edildiği tespit edilerek incelenen medreselerde (Ek-7) genel olarak devşirme malzemenin kullanıldığı görülmektedir. Karapaşa Medresesi'nin girişinde yapılan kazı sonucunda avlu zemininde ortaya çıkan düzgün blok taşların devşirme taş olduğuna dair düşünceler de bu doğrultuda olası bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır.

6.2. Yeniden İşlevlendirilmesi

Bir yapıyı ayağa kaldırmanın yanında ona yeni işlevler yükleyerek yaşamasını sağlamakta bir o kadar önemli bir mevzudur. Yaşaması sağlanmadığı sürece onarım görmesi tek başına yeterli olmayarak daha kısa süreli bir çözüm olmaktadır. Uzun yıllar tarih sahnesinde kültürel değerlerin taşınması adına günümüzde atıl durumda olan Karapaşa Medresesi'ne de yeni işlevler yüklenilmesi önerilmiştir.

6.2.1. Beçin Bölge Müzesi

İlk olarak Beçin bölge müzesi olarak kullanılması önerilen Karapaşa Medresesi bulunduğu konum itibariyle yol güzergâhı üzerinde bulunmayıp kullanıcının binaya gelmesi için özel bir niteliğe sahip olması gerekmektedir. Tarihi dokusu ile birçok yapıyı içerisinde bulunduran Beçin yapılarının neredeyse hepsi harap halde olup yapıya dair izler kaybolmuştur. Yapıya ait parçaların kimisi kazı sırasında toprak altından çıkmakta kimisi ise başka yapıya taşındığı yapılan araştırmalar neticesinde ortaya çıkmaktadır. Toplanılan hep bir nitelikli parça dönem, yaşayış, yapım tekniği ve daha birçok konu hakkında yeni bilgileri de bizlere kazandırmaktadır. Beçin bölgesinde çıkarılan her bir parça sergilenerek yalnız bölge hakkında değil birçok konuda da günümüz tarihi ve kültürel bilgilere de ışık tutacaktır.

Karapaşa Medresesi'nin uzun yıllar varlığını sürdürmesi, yapıya olan ilgi ve yönelimin artması, bölge hakkında ve tarihi kültürel değerlerimiz hakkında pek çok bilginin topluma kazandırılması adına Karapaşa Medresesi'nin Beçin Bölge Müzesi olması önerilmiştir.

6.2.2. Özel zanaat kurs yeri ve Beçin kütüphanesi

Milas bölgesi birçok alanda zanaat konusunda yetersiz kalmaktadır. Karapaşa Medresesi'ne olan yönelimin arttırılarak kullanımının sağlanması adına yazma eserler, hat sanatı gibi çeşitli zanaatların öğretildiği küçük özel derslikler olarak işlevlendirilmesi önerilmiştir. Bu sayede belirli saatlerde verilecek kurslar ile çeşitli yaş ve grupların toplanma yeri haline getirilebilecek bir eğitim yuvası halini alacaktır.

Yapıda bulunan diğer mahallerden daha geniş olan ana eyvan ise gerek Beçin hakkında gerekse çeşitli kültürel bilgilerin öğrenimi hakkında kütüphane olarak kullanılacaktır. Aynı zamanda bilgi paylaşımı ve çeşitli programların yapılması adına toplantı odası görevi de görebilecek nitelikte olacaktır.

6.3. Restorasyon Projesi

Karapaşa Medresesi'nin yaşatılmasına dair yeni bir işlev kazandırılması yolunda özel zanaat kurs yeri ve Beçin kütüphanesi niteliği taşıyan bir yapıya dönüştürülmesi ele

alınarak restorasyon projesi çizilmiştir. Yapı büyük bir tahribata uğramasından dolayı nitelikli elemanlarından geriye neredeyse hiçbir şey kalmamıştır. Bu durum Karapaşa Medresesi'nin büyük oranda yeniden yapım görmesini gerektirmektedir.

İlk olarak günümüzde toprak ve moloz yığınlarıyla dolu olan medresenin iç ve dış döşemesinin ortaya çıkarılması için kazı yapılması gerekmektedir. Yapılan kazı ile avlu ve dış cephe duvar dipleri temizlenmelidir. Bunun yanı sıra yapıda oluşan bitlkilenmeler ortadan kaldırılmalıdır.

Günümüzde yapının birçok yerinde duvar yıkılmaları gerçekleşmiştir. Üst örtü tamamen ortadan kalkmıştır. Doğramalardan geriye hiçbir şey kalmamıştır. Kaybolan unsurların yerine I. Dönem Restitüsyonu'na uygun olarak yenileri yapılmalıdır.

Duvarlarda görülen pembemsi sıvalar yenilenmelidir. Ocak ve nişler yeniden oluşturularak nielikli hale getirilmelidir.

Büyük oranda kayıpların olduğu medrese I. Dönem Restitüsyon çalışması doğrultusunda onarım görmelidir.

Karapaşa Medresesi kullanılabilir bir hale getirildikten sonra yapıya yüklenilen işlev doğrultusunda günümüze kazandırılmalıdır.

7. SONUÇ

Kültürel miras bir toplumun öz değerlerini ayakta tutan en önemli varlıktır. Kimi zaman geçmişten gelen bir malzeme, kimi zaman toplumsal inanışlar, kimi zaman da bir yapı, toplumun geçmişi hakkında bize bilgi vermektedir. Nesiller arasında köprü oluşturan, geleceğe ışık tutan her kültürel değerin korunması ve yaşatılması gerekmektedir.

Çalışma kapsamında yerinde yapılan incelemeler ve araştırmalar sonucunda Karapaşa Medresesi inşasının on dördüncü yüzyılın ortalarına dayandığı anlaşılmaktadır. Dönemsel etkilerin görüldüğü medrese büyük oranda yıkımlara uğramış, günümüzde atıl durumda bulunmakta olup yaşam mücadelesini vermektedir. Toplumsal değerimizin bir parçasını oluşturan Karapaşa Medresesi'nin koruma altına alınmamış olması ve yeni bir işlev kazandırılmaması sebebiyle kaybolmasının önüne geçilememektedir.

Karapaşa Medresesi Menteşeoğulları Beyliği Beçin'de yer alması ve kültürel değerimizin nesiller arasında aktarımını sağlayacak olmasıyla büyük önem taşımaktadır. Bulunduğu konum itibariyle Anadolu'da korunmuş en iyi Türk yerleşiminde yer alması yapının değerini arttırmaktadır. Bu medresenin korunarak bölgedeki diğer yapılara da örnek teşkil etmesi ve tarihi bu ören yerini en iyi şekilde korumamız gerekliliğini de gözler önüne sermektedir. Plan özellikleri olarak da örneğine pek sık rastlanılmayan biçimde giriş eyvanı ve giriş eyvanının her iki yanında bulunması gereken odaların olmaması Karapaşa Medresesinin önemini büyük ölçüde arttırmaktadır.

Çalışma kapsamında başta tarihi değerlerimizi taşıyan, Karapaşa Medresesi'nin onarılıp yeniden işlevlendirilmesi yoluyla yaşama kazandırılması, kültürel değerlerimizin korunarak nesiller arasındaki bağın ve Anadolu'da varlığını büyük oranda koruyan Türk yerleşimi, Menteşeoğulları Beyliği'nin başkenti olmasından dolayı büyük öneme sahip olan Beçin'in aynı şekilde varlığını koruyarak uzun yıllar tarih sahnesinde yer alması amaçlanmıştır.

KAYNAKLAR

Akarsu, F., 2004, Enderun: Üstün Yetenekliler İçin Saray Okulu. I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı. Şirin, M., R., Kulaksızoğlu, A. ve Bilgili, A., E.,. *İstanbul Çocuk Vakfı Yayınları*. 63**,** 97-103.

Akın, A., 2016, Tarihi Süreç İçerisinde Cami ve Fonksiyonları Üzerrine Bir Deneme, *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 15 (29), 179-211.

Akkutay, Ü., 1984, Enderun mektebi, 4, *Gazi Üniversitesi,* Ankara.

Aladağ, İ., 2018, Anadolu Selçukluları ve Beylikler Devrinde Dini Yapıların Toplum Hayatına Etkileri, *Akademik Matbuat / DergiPark,* 2 (2), 1-18.

Anonim, 1996, Osmanlı Ansiklopedisi Tarih Medeniyet Kültür, *İz Yayıncılık,* 9.

Arel, A., 1968, Menteşe Beyliği Devrinde Peçin Şehri, *İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Tarihi ve Rölöve Kürsüsü,* İstanbul.

Arık, O., 1985, Peçin Kenti 1984 Yılı Çalışmaları, *T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü,* Ankara, 657-660.

Arslan, S., 2015, Eğitim ve etik, *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic,* 10, 7.

Ateş, İ., 1994, Mescid-i Nebevî'nin Yapıldığı Günden Bu Yana Geçirdiği Genişletme Girişimleri, *Vakıflar Dergisi* (24), 5-50.

Atmaca, E., 2015, Memlüler Döneminde Halep İlmî Hayatında Ders Halakaları ve Ulemâ Tarafından Okutulan Ders Kitaplarının Tespiti, *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* 2 (3), 44-81.

Bağdatlı Çam, F., 2016, Eğitim Sisteminin Ortaya Çıkışı ve Antik Yunan Eğitim Anlayışının Temelleri, *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi,* 5 (2), 629-643.

Bayram, K., 2014, Klasik Medreselerin Kurumsal Yapısı: Tillo Medresesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Isparta, 169.

Binler, H. ve Kılıcı, A., 1995, Sinaneddin Medresesi, 165-197.

Birekul, M., 2018, Mecmua Anadolu Selçuklu Devleti'nde Eğitim ve Konya Medreseleri, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3 (5), 85-98.

Coşkun, S., 2019, Üsküdar Ahmediye Külliyesi ve Lale Devri Mimarisi İçindeki Yeri., *Sanat Dergii* (12), 163-192.

Çam, N., 1988, Erzurum'daki Yakutiye Medresesi İle İlgili Bazı Mülahazalar, *Vakıflr Dergisi*, 20, 289-310.

Çiftçioğlu, İ., 2006, Türkiye Sellçukluları ve Beylikler Döneminde İlmi Teşvik, İlim Adamlarını Himaye Etme Anlayışı, *Türk Dünyası İncelmeleri Dergisi*, 6 (1), 29-38.

Dikmen, Ç., B., ve Toruk, F., 2017, Sıbyan mekteplerinin mimarisi: Abdullah Paşa sıbyan mektebi örneği, *Vakıflar Dergisi* (48), 35-73.

Duran, R., 1995, Menteşe Beyliği Mimarisi, *Dokuz Eylül Üniversitesi*, İzmir, 208-213.

Eroğlu, b. ve Yaldız, E., 2006, Kültür Mirasının Sürekliliği İçin Anıtsal Binaların Yeniden Kullanılması Bağlamında Ermenek Tol Medrese, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (15), 318-325.

Gündoğdu, Y. B., 2016, Mescidlerin Ayrılmaz Bir Unsuru Olarak Eğitim, *The Journal of Academic Social Science* (45), 316.

Güvenç, S., 2013, Elhac Süleyman Halife Sıbyan Mektebi Restorasyon Projesi, *Fen Bilimleri Enstitüsü*.

Hazer, D., 2002, Osmanlı Medreselerinde Arapça Öğretimi ve Okutulan Ders Kitapları, *Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 277-283.

Hızlı, M., 1987, Kuruluşundan Osmanllılara Kadar Medreseler, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*, 2 (2), 273-281.

Kara, M., 2008, Tekke eğitimi ve literatürü, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* (12), 107-138.

Kazıcı, Z., 1983, Ana Hatlatı İle İslâm Eğitim Tarihi, *Bir Yayıncılık*, İstanbul.

Kılınç, M., 2012, Türkiye'de Mesleki Teknik Eğitimi Şekillendiren Eğitim Kurumlarından Ahilik, Gedik, Lonca, Enderun Mektebi'nin Tarihi Geliişmeleri, *Vocational Education, DergiPark*, 7 (4), 63-73.

Kökhan, C., A., 2011, Erken Dönem Osmanlı Sıbyan Mektepleri: Cerrahbaşı İshak Kazgani Sadi Sıbyan Mektebi ve Koruma Sorunları Üzerine Bir Değerlendirme, Yüksek lisans Tezi, *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.

Kömürcüoğlu, M. ve Kömürcüoğlu, Ş., 2009, Güç ve Adalet Arasında Bir Devlet Adamı: Nizamülmülk ve Siyasetname'si, *İLEM YILLIK* (4), 43.

Kuran, A., 1969, Anadolu Medreseleri, 9, *Ankara*, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, 41-148.

Özgül, O., 2011, Sümer Sosyal Hayatında Eğitimin Yeri ve Önemi, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (2), 401-414.

Özkan, Ş., 2007, Medrese Tabirinin İlk Defa Ortaya Çıkışı, Selçuklular Zamanında Medreselerin Kuruluş, Sebepleri ve Medrese Eğitimi *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Konya, 15-18.

Semerci, Ç., 2004, Ilköğretim Türkçe ve Matematik Ders Kitaplarini Genel Değerlendirme Ölçeği, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Mayıs*, 28 (1), 49-54.

Söylemez, H., 2015, Antik Roma'da Yaşam ve Roma Aİlesi'nin Bir Gün, Bitirme Tezi, *Akdeniz Üniversitesi,* Antalya, 51-58.

Sözen, M., 1970, Anadolu Medreseleri Selçuklu ve Beylikler Devri, *İstanbul*, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Tarihi ve Rölöve Kürsüsü, 220.

Taşkın, Ü., 2008, Klâsik Dönem Osmanlı Eğitim Kurumları, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 1 (3), 343-366.

Tekeli, İ., 2006, Tari İçinde Muğla, *Muğla*, Esin Basımevi, 1-113.

Tekin, O., 2016, Eski Yunan ve Roma Tarihine Giriş, *İstanbul*, İletişim Yayıncılık.

Yavaşlı, D. D., Masek, J. G. ve Franks, S., 2013, Muğla İlinde 2000-2010 Yılları Arasıdaki Orman Bozunum ve Geri Kazanımının Landsat Görüntüleri ile İzlenmesi, *Aegean Geographical Journal*, 22 (2), 91-102.

Yeğin, A., 1973, İslâmi- İlmi- Edebi- Felsefi Yeni Lügat, *İstanbul,* Yeni Asya Yayınları.

Yılmaz, E. M., 2017, Selçuklu Dönemi Medreselerinde Altın Oran-Estetik İlişkisi: Konya Örneği, Yüksek Lisans Tezi, *Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*.

Web Kaynakları

AA, 2018, 650 Yıllık Manisa Ulu Cami'yi Kurtarma Restorasyonu [online], TRT Haber, https://www.trthaber.com/haber/kultur-sanat/650-yillik-manisa-ulu-camiyi-kurtarma-restorasyonu-372028.html, [Ziyaret Tarihi: 23.10.2019]

Acun, H., 1985, Manisa İshak Çelebi Külliyesi [online], DCpace@FSM, http://acikerisim.fsm.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11352/1499/Acun.pdf?sequence=1&isAllowed=y, [Ziyaret Tarihi: 23.10.2019]

Anonim, Muğla İli [online], T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Muğla İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, https://mugla.tarimorman.gov.tr/Menu/57/Genel-Bilgi [Ziyaret Tarihi:10.21.2018]

Anonim, Süleyman Paşa Medresesi (İznik) [online], BGC (Bursa Gazeteciler Cemiyeti) http://bgc.org.tr/ansiklopedi/suleyman-pasa-medresesi-iznik-.html, [Ziyaret Tarihi: 20.10.2019]

Anonim, 2017, Ahmediye Medresesi Erzurum'da Bir Tarih [online] https://erzurumportali.com/shf/319/Ahmediye-Medresesi [Ziyaret Tarihi: 18.10.2019]

Anonim, 2018, Ahmediye Medresesi'nin Eski Hali, [online], Erzurum Haber, https://www.erzurumhaber.com.tr/foto/1524953/ahmediye-medresesinin-eski-hali [Ziyaret Tarihi: 18.10.2019]

Anonim, 2018, Korkuteli Belediyesi Sinaneddin Medresesi ile 'Mimari Koruma Ödülü'nü Kazandı [online], Milliyet, http://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/antalya/korkuteli-belediyesi-sinaneddin-medresesi-ile-mimari-koruma-odulunu-kazandi-13133202, [Ziyaret Tarihi: 19.10.2019]

Anonim, 2018, [online], Alanya Belediyesi, Alanya'nın Kültürel Mirası Ayağa Kaldırılıyor, http://www.mansetalanya.com/images/upload/541195136.jpg, [Ziyaret Tarihi: 22.10.2019]

Anonim, Zinciriye (Sultan İsa) Medresesi, [online], Gezi Notları, http://www.gezinotlari.net/yer.asp?id=59&yer=Zinciriye%20(Sultan%20%DDsa)%20Medresesi, [Ziyaret Tarihi: 25.10.2019]

Arvas, S., 2017, [online], https://i.ytimg.com/vi/LyJDaiS7orM/maxresdefault.jpg, [Ziyaret Tarihi: 22.10.2019]

Arvas, S., 2017, [online], Twitter, https://pbs.twimg.com/media/DMz0ow9WkAAcy0E.jpg [Ziyaret Tarihi: 22.10.2019]

Aslanapa, O., 1989, Mimar Sinan'ın Medreseleri [online], DCpace@FSM, http://acikerisim.fsm.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11352/808/Aslanapa.pdf?sequence=1 [Ziyaret Tarihi: 20.10.2019]

Bozkurt, N., 1993a, Dârül Kurrâ [online], Türkiye Diyanet Vaakfı İslâm Ansiklopedisi, https://islamansiklopedisi.org.tr/darulkurra, [Ziyaret Tarihi: 28.07.2019].

Bozkurt, N., 1993b, Dârülhadis [online], Türkiye Diyanet Vaakfı İslâm Ansiklopedisi, https://islamansiklopedisi.org.tr/darulhadis, [Ziyaret Tarihi: 28.07.2019].

Bozkurt, N., 2004, Mektep [online], Türkiye Diyanet Vaakfı İslâm Ansiklopedisi, https://islamansiklopedisi.org.tr/mektep, [Ziyaret Tarihi: 28.07.2019].

Cambaz, M., 2012, Manisa Ulu Cami Medresesi, [online], https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcS8m8Yq4NkdK5R1L3k2-pIhdsLYG8rpirwHWXwV5t8LyaZCo98C&s, [Ziyaret Tarihi: 23.10.2019]

Cambaz, M., 2013, Erzurum Ahmediye Medresesi, [online] http://www.mustafacambaz.com/details.php?image_id=38862 [Ziyaret Tarihi: 18.10.2019]

Celayir, M. S., 2019, Medeniyetlerin Gelişimi ve Eğitimin Medeniyetler Üzerindeki Etkisi [online], İgeder, http://blog.igeder.org.tr/medeniyetlerin-gelisimi-ve-egitimin-medeniyetler-uzerindeki-etkisi.html, [28.07.2019].

Çiftçi, M., 2016, Vacidiye Medresesi [online], Academia, https://www.academia.edu/33584512/V%C3%A2cidiye_Medresesi_V%C3%A2cidiye_Madrasah [Ziyaret Tarihi: 19.10.2019]

Denknalbant, A., 2013, Yakut Medresesi ve Kümbeti [online], Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, https://islamansiklopedisi.org.tr/yakutiye-medresesi-ve-kumbeti [Ziyaret Tarihi: 17.10.2019]

Doğan, N. Ş., 2010, Atabey Ertokuş Medresesi [online] http://www.ispartakulturturizm.gov.tr/Eklenti/9110,mimari3pdf.pdf?0 [Ziyaret Tarihi: 17.10.2019]

Doğan, S., Photostream [online], flickr, https://www.flickr.com/photos/sinandogan// [Ziyaret Tarihi: 17.10.2019]

Doğan, S., Photostream [online], flickr, https://www.flickr.com/photos/sinandogan/, [Ziyaret Tarihi: 21.10.2019]

Eliçalışkan, M., 2014, Muğla [online], Coğrafya Dünyası, http://www.cografya.gen.tr/tr/mugla/ [Ziyaret Tarihi: 10.21.2018]

İHA, Alanya'nın Kültürel Mirası Ayağa Kaldırılıyor, [online], Karar, https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcQUjKak3WUZ9HP27ulTMrdPtK5aDOKIWGuha4_coM17AvY9GG40&s

Kalfazade, S., 2012, Vâcidiye Medresesi [online] , Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, https://islamansiklopedisi.org.tr/vacidiye-medresesi, [Ziyaret Tarihi: 19.10.2019]

Karpuz, H., Erzurum Ahmediye Medresesinin Cephesi Üzerine [online], Academia, https://www.academia.edu/12509221/Erzurum_Ahmediye_Medresesinin_Cephesi_%C3%9Czerine [Ziyaret Tarihi: 18.10.2019]

Kokal, Ö., 2016, İç Ege'nin Çeyiz Sandığı Kütahya, [online], Mimarizm, http://www.mimarizm.com/gezi-mekan/ic-ege-nin-ceyiz-sandigi-kutahya_127647, [Ziyaret Tarihi: 19.10.2019]

Kutlu, İ., 2012, Aksaray Zinciriye Medresesi, [online], Dini Araştırmalar, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/52129, [Ziyaret Tarihi: 21.10.2019]

Mehmed Zahid Erkaya, Fotoğraflar [online] https://www.flickr.com/photos/151470164@N04/ [Ziyaret Tarihi: 17.10.2019]

Orçin, E., Photostream [online], flickr, https://www.flickr.com/photos/orcin70/, [Ziyaret Tarihi: 20.10.2019]

Ömerserez, 2014, Vacidiye Kubbe Geçiş, [online], Vikipedi, https://www.wikizeroo.org/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvRG9zeWE6VmFjaWRpeWVfa3ViYmVfZ2UlQzMlQTdpJUM1JTlGXyg0KS5KUEc, [Ziyaret Tarihi: 19.10.2019]

Ömerserez, 2014, Vacidiye Medresesi Dışardan (2).jpg [online], Vikipedi https://www.wikizeroo.org/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvRG9zeWE6VmFjaWRpeWVfbWVkcmVzZXNpX2QlQzQlQjElQzUlOUZhcmRhbl8oMikuSlBH, [Ziyaret Tarihi: 19.10.2019]

Richard, Photostream [online], flickr, https://www.flickr.com/photos/93476924@N03/, [Ziyaret Tarihi: 26.10.2019]

Sinan. E., Photostream [online], flickr, https://www.flickr.com/photos/efkansinan/, [Ziyaret Tarihi: 21.10.2019]

Yazdankalan.blogspot.com, [online], Pinterest, https://www.alanya.bel.tr/Photos/News/Big/189911600.jpg, [Ziyaret Tarihi: 22.10.2019]

Yılmaz, T., 2013, Alak Suresinin İlk 5 Ayetinin Meali [online], Bilgimanya, http://www.bilgimanya.com/alak-suresinin-ilk-5-ayetinin-meali/, [Ziyaret Tarihi: 22.07.2019]

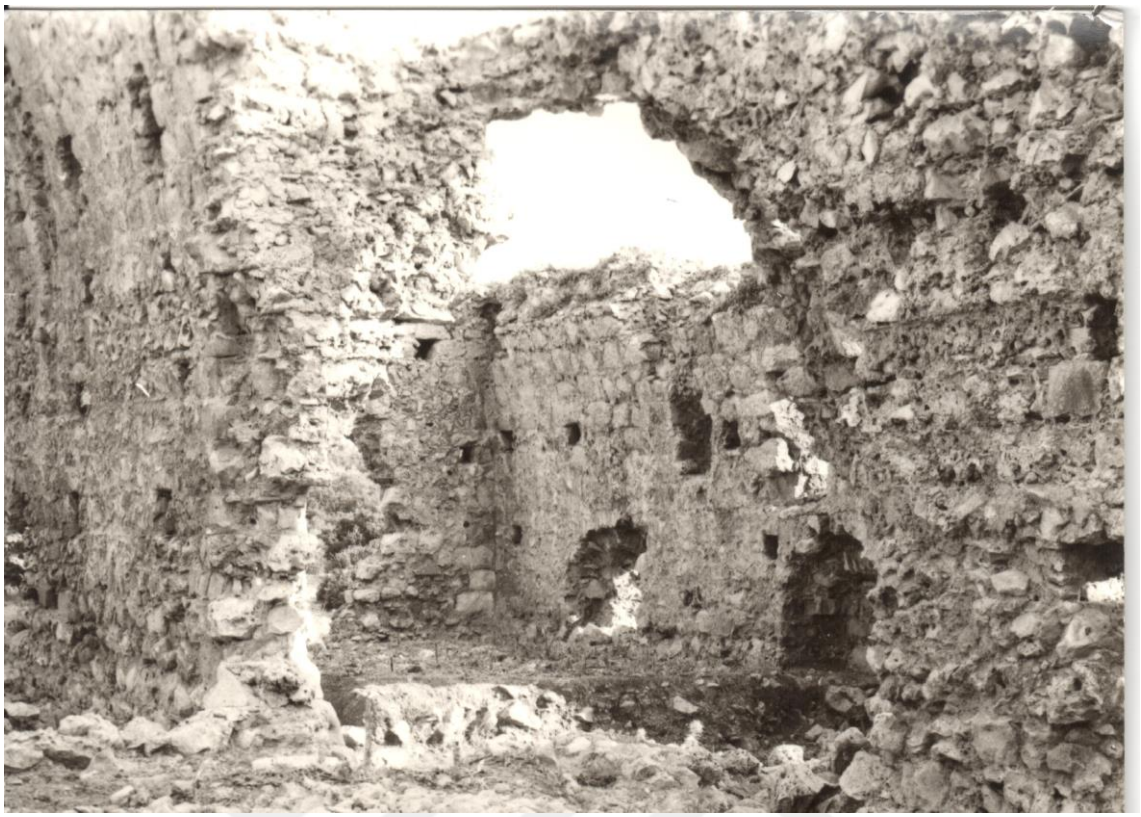
Yücel, D., M.,, 2014, Eğitim Nedir, DMY Felsefe, https://www.dmy.info/egitim-nedir/: [27 Temmuz 2019].

Yüksel, İ., A., 1989, Ahmediye Külliyesi [online], Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, https://islamansiklopedisi.org.tr/ahmediye-kulliyesi [Ziyaret Tarihi: 18.10.2019]

EKLER

EK-1. Karapaşa Medresesi'nin 1989 yılına ait fotoğrafları

Ek-1. Remzi Duran’dan alınan fotoğraflar (Bayraktar, 03.12.2018)

EK-2. Karapaşa Medresesi'nin 1992 Yılına Ait Fotoğrafları

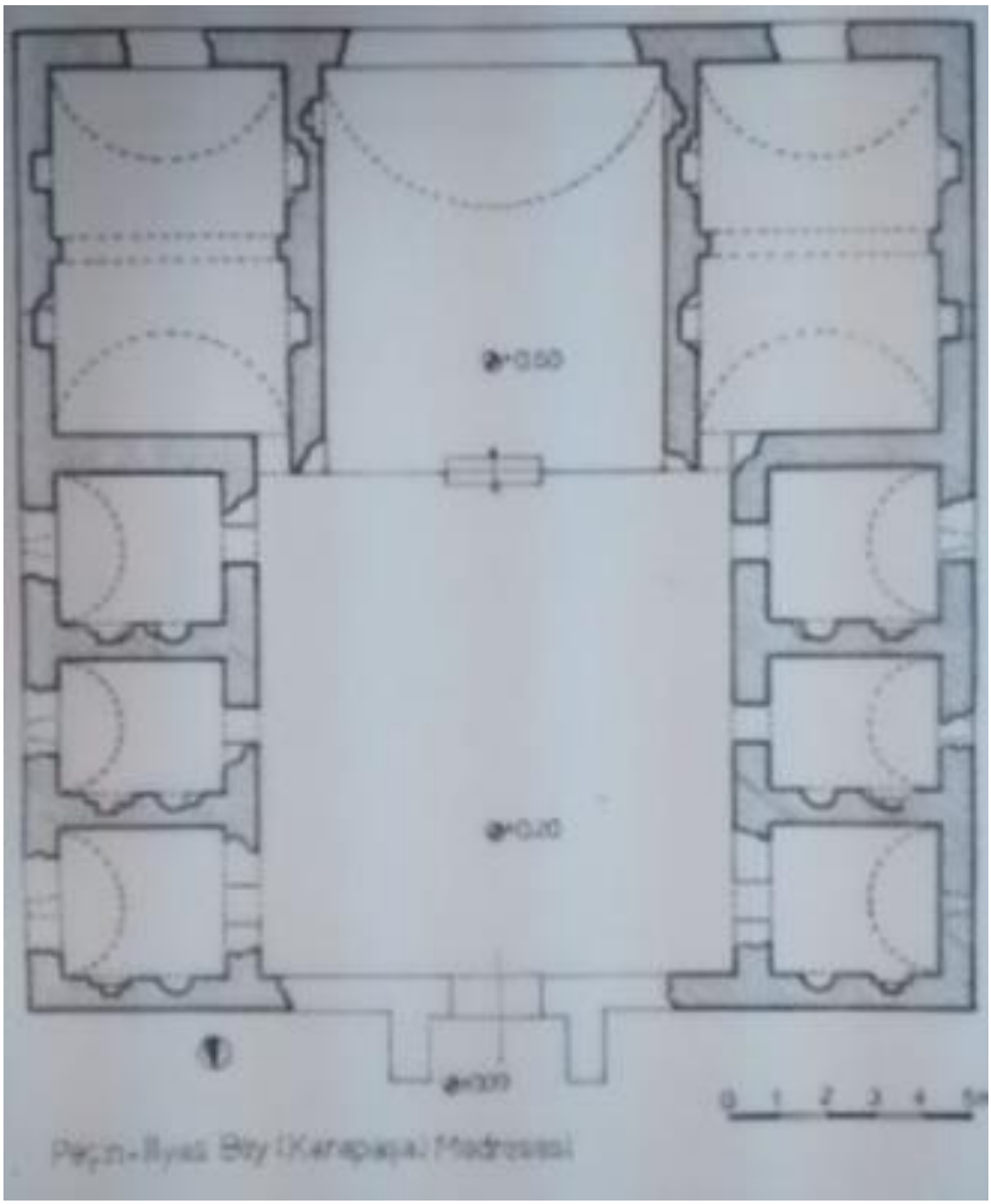

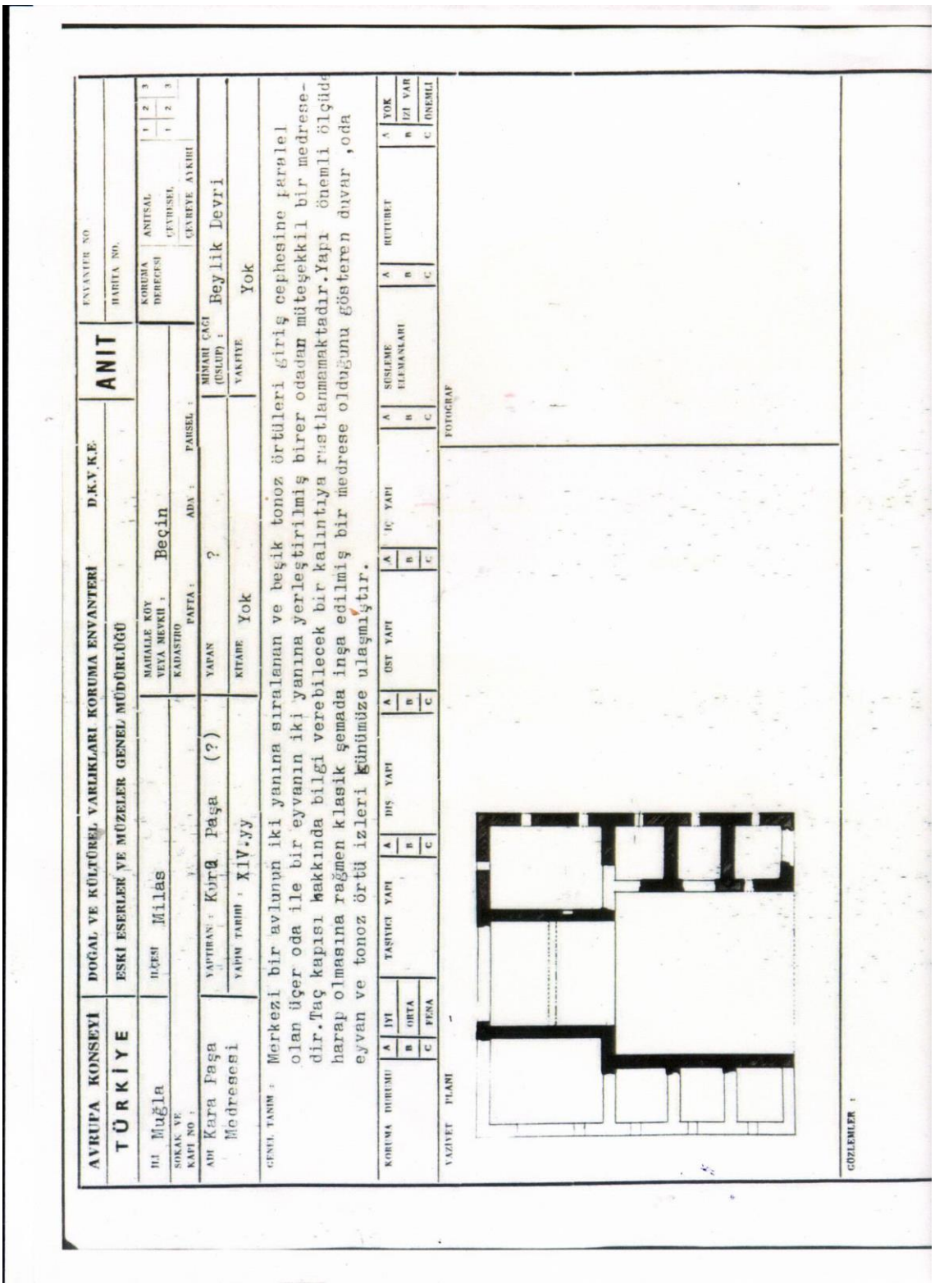

Ek-2. Remzi Duran’dan alınan fotoğraflar (Bayraktar, 03.12.2018)

EK-3. Remzi Duran'ın Karapaşa Medresesi'ne Ait Eskiz Çalışması

EK-4. Karapaşa Medresesi Tescil Fişi

AVRUPA KONSEYİ
TÜRKİYE

DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ D.K.V.K.E
ESKİ ESERLER VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ANIT

ENVANTER NO
HARİTA NO.

İLİ Muğla
İLÇESİ Milas
MAHALLE KÖY VEYA MEVKİİ : Beçin
KADASTRO PAFTA : ADA : PARSEL :
KORUMA DERECESİ ANITSAL 1 2 3
ÇEVRESEL 1 2 3
ÇEVREYE AYKIRI

SOKAK VE KAPI NO :
AD: Kara Paşa Medresesi
YAPTIRAN : Kara Paşa (?)
YAPIM TARİHİ : XIV.yy
YAPAN ? KİTABE Yok
MİMARİ ÇAĞI (ÜSLUP) : Beylik Levri
VAKFİYE Yok

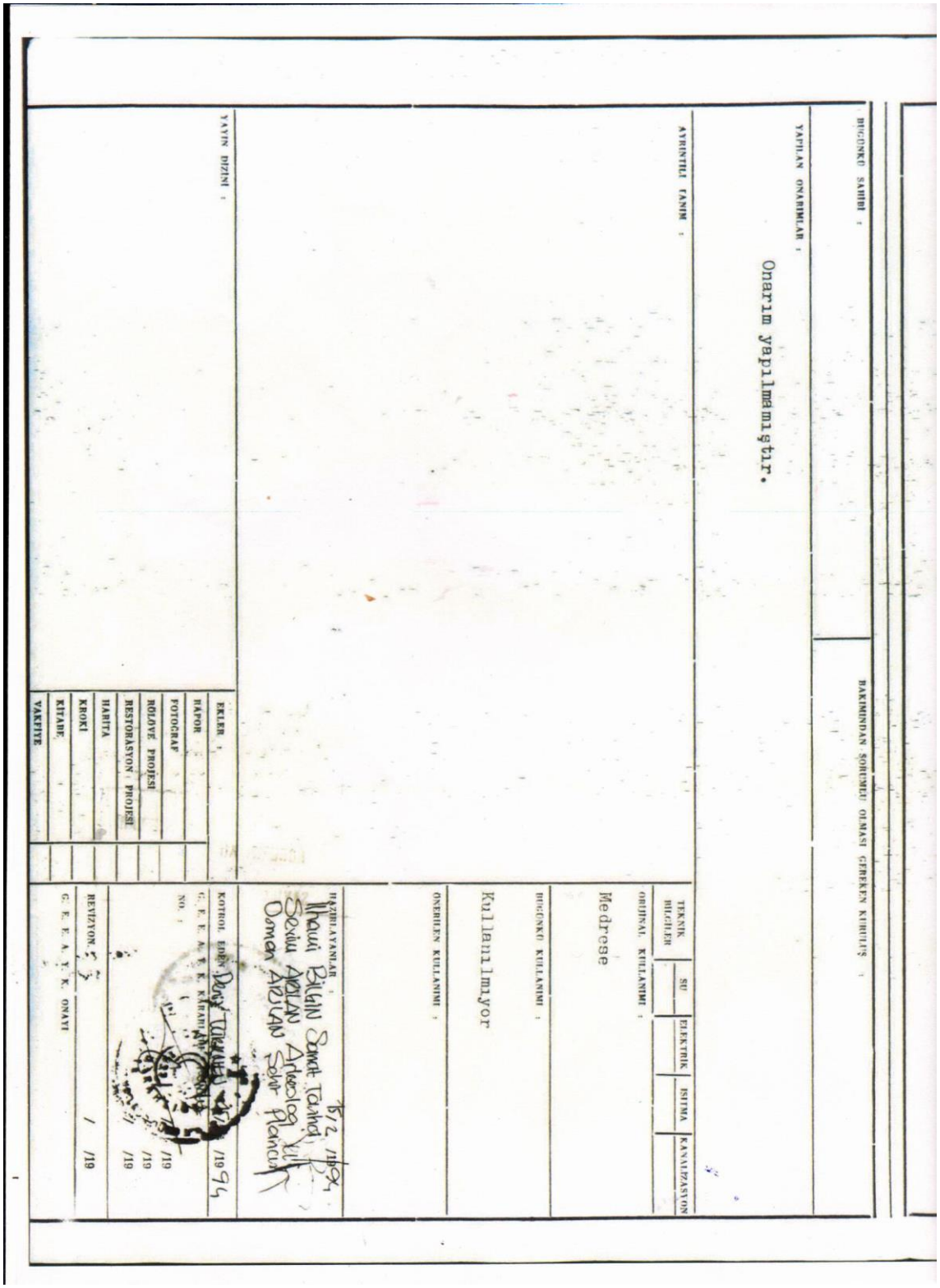
GENEL TANIM : Merkezi bir avlunun iki yanına sıralanan ve beşik tonoz örtüleri giriş cephesine paralel olan üçer oda ile bir eyvanın iki yanına yerleştirilmiş birer odadan müteşekkil bir medresedir.Taç kapısı hakkında bilgi verebilecek bir kalıntıya rastlanmamaktadır.Yapı önemli ölçüde harap olmasına rağmen klasik şemada inşa edilmiş bir medrese olduğunu gösteren duvar ,oda eyvan ve tonoz örtü izleri günümüze ulaşmıştır.

KORUMA DURUMU: A İYİ, B ORTA, C FENA
TASVİYE YAPI A B C
DIŞ YAPI A B C
ÖST YAPI A B C
İÇ YAPI A B C
SÜSLEME ELEMANLARI A B C
KİTÜBE A B C
A YOK, B İZİ VAR, C ÖNEMLİ

VAZİYET PLANI

FOTOĞRAF

GÖZLEMLER :

BUGÜNKÜ SAHİBİ :

HAKİMİNDEN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ :

YAPILAN ONARIMLAR :

Onarım yapılmamıştır.

AYRINTILI TANIM :

TEKNİK BİLGİLER | SU | ELEKTRİK | ISITMA | KANALİZASYON

ORİJİNAL KULLANIMI :

Medrese

BUGÜNKÜ KULLANIMI :

Kullanılmıyor

ÖNERİLEN KULLANIMI :

HAZIRLAYANLAR : İhsan Bilgin Sanat Tarihçi
Sevim Arslan Arkeolog
Osman Arslan Şehir Plancısı

5/2 /19

YAYIN DİZİNİ :

EKLER :

RAPOR

FOTOĞRAF

RÖLÖVE PROJESİ

RESTORASYON PROJESİ

HARİTA

KROKİ

KİTABE

VAKFİYE

KONTROL EDEN : Doç. Dr. [illegible]

/19 94

G. E. E. A. Y. K. KARARI TARİH :

NO :

/19

/19

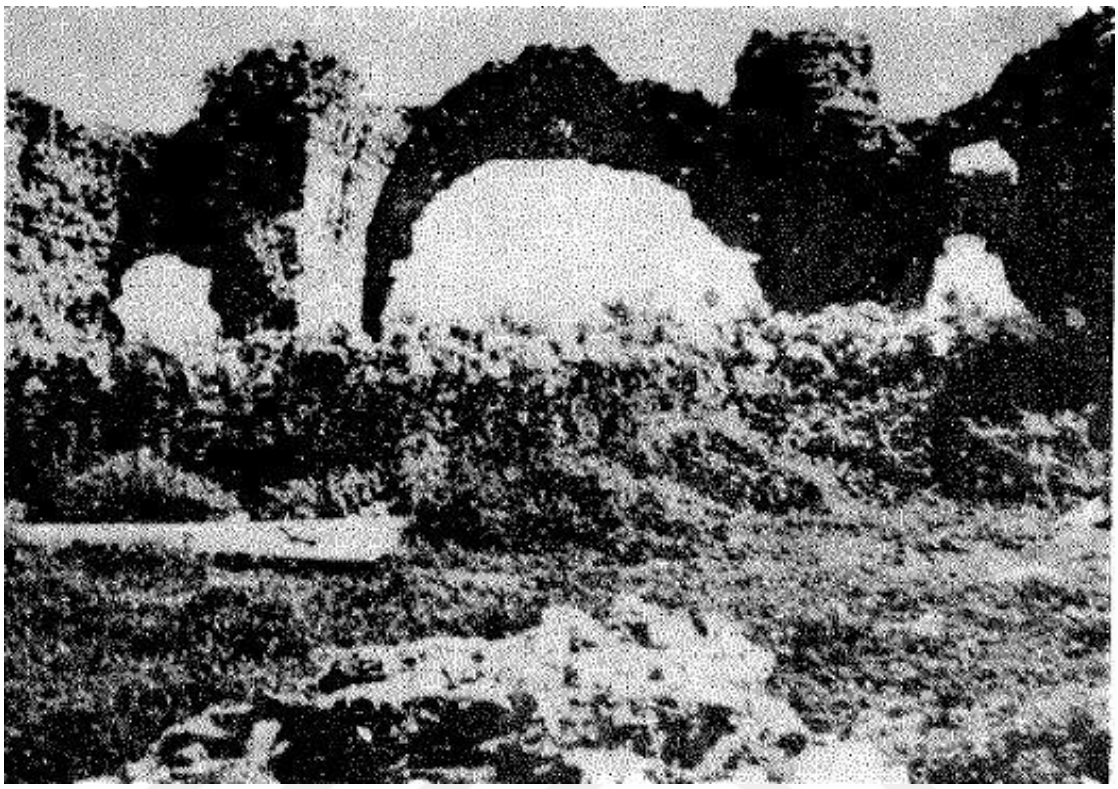
/19

REVİZYON :

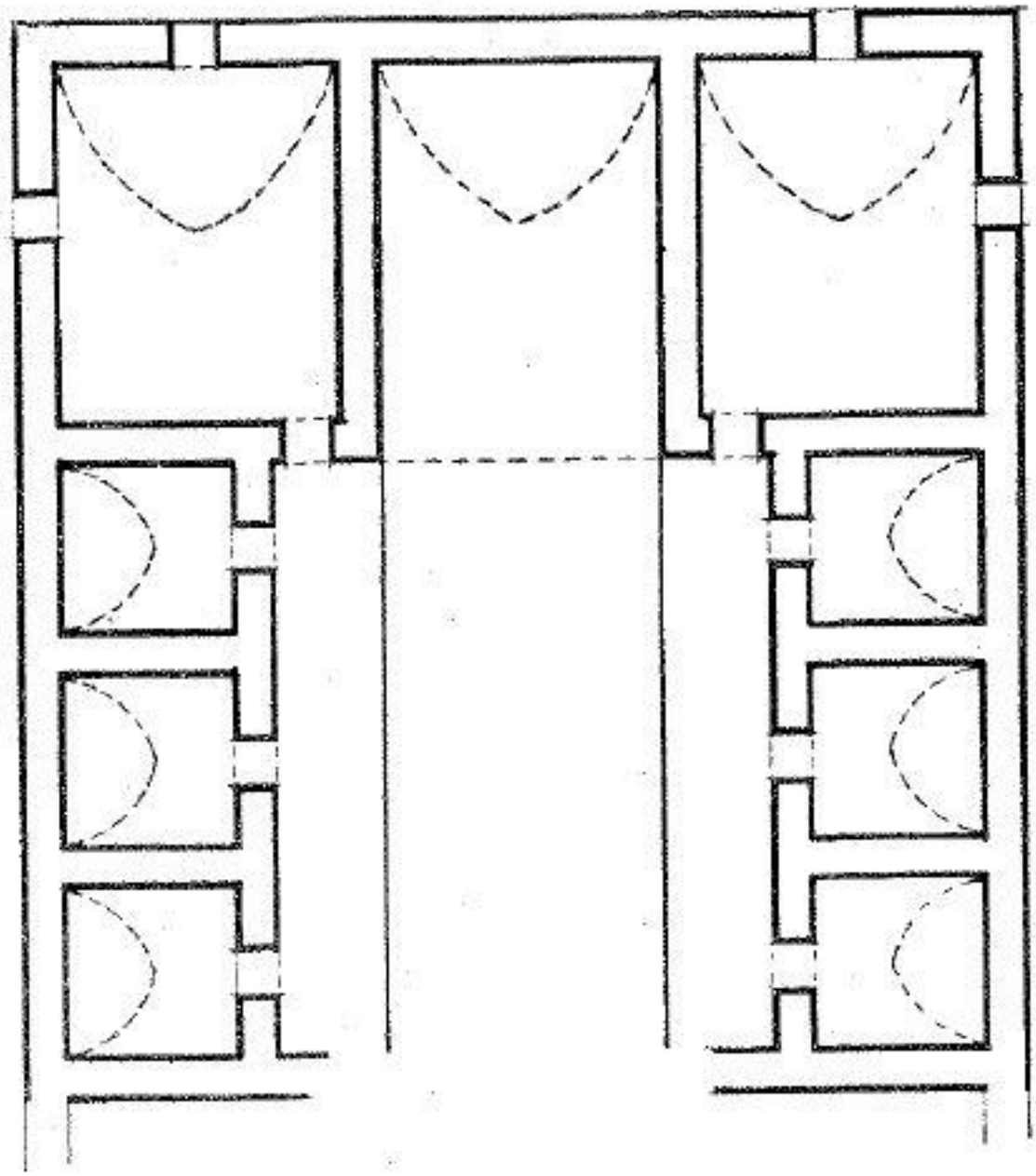
/ /19

G. E. E. A. Y. K. ONAYI

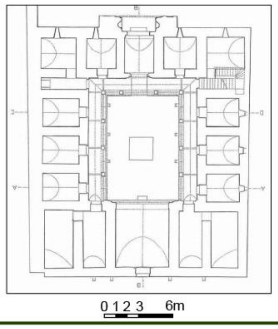
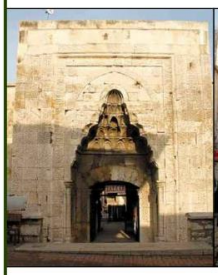
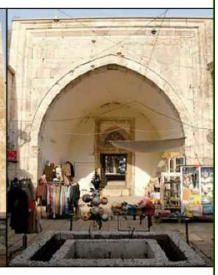
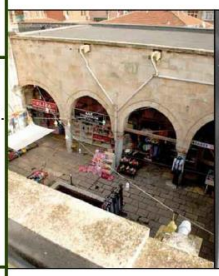
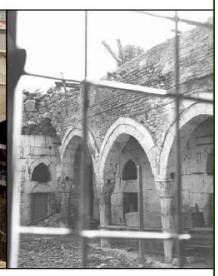
Ek-5. Metin Sözen'in 1970, "Anadolu Medreseleri Selçuklu ve Beylikler Dönemi" Adlı Kitabında Yer Alan Karapaşa Medresesi'ne Ait Bir Fotoğraf

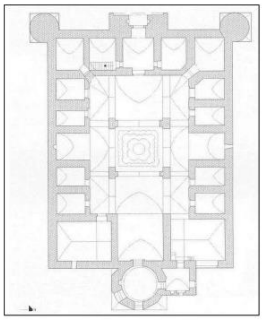
Ek-6. Metin Sözen'in 1970, "Anadolu Medreseleri Selçuklu ve Beylikler Dönemi" Adlı Kitabında Yer Alan Karapaşa Medresesi'ne Ait Plan Eskizi

EK-7. Karapaşa Medresesi İnşa Tarihi Göz Önüne Alınarak XIV. Yüzyılda İnşa Edilen Birkaç Medrese İncelenerek Tablo Haline Getirilmiştir

Eserin adı	Eğirdir Taş Medrese (Dündar Bey Medresesi)	
Yapım yılı	1301	
EK-7 / 1 Nolu Medrese Planı		
Avlu Tipi (Açık/Kapalı)	Açık avlulu, revaklı	
Yapıya Ait Eyvan Sayısı	Tek eyvanlı (Ana eyvan)	
Medresenin Kat Adeti	İki katlı (Medresenin üst katı sadece kuzey ve batı cephesinde yer almaktadır.)	
Mekan Özellikleri	Yapıya giriş kuzey cephesinde yer alan iki çeşme arasındaki taçkapıdan sağlanmaktadır.Girişin karşısında, mihrabı bulunan ana eyvan yer almaktadır.Ana eyvanın doğusundaki tek katlı mahal kışlık dershane, batısındaki iki katlı mekanın alt katı kışlık dershane iken üst katı ise müderris odasıdır.Yapının Ulu Cami ile bitişik duvarında bir adet türbe yer almaktadır.Aynı zamanda medresenin bir diğer girişi de bu duvar üzerinde bulunmaktadır.Zemin katta bu mahallerin dışında yedi adet hücre medresenin kuzey ve batı cephesinde yer almaktadır. Üst kata çıkışın sağlandığı iki taş merdivende hücreler arasına konumlandırılmıştır.Üst kat mekanları, alt kat hücreleri ile aynı konumdan daha küçük boyutta, koridor dış cephelere gelecek şekilde biçimlenmiştir.	
Mekanlara Ait Üst Örtü Özellikleri	Ana eyvanın iki kenarındaki hücreler ile revaklar beşik tonoz, bu hücrelerden kapı ile ulaşılan köşe mekanlar yarım sivri tonoz ve yapıda bulunan diğer bütün hücreler de sivri tonoz üst örtü ile kapatılmıştır.	
Yapının Örgü Sistemi ve Bezeme Özellikleri	Cephelerde kesme taş, kaba yonu taş, moloz taş ve tuğla malzemeler kullanılmıştır. Medrese avlu cephesini oluşturan duvarlarda devşirme malzemeler yer almaktadır. Yapıda akantus dalları, volütler, geometrik motif, taş oymacılığı ve zengin motifler kullanılmıştır.	
Yapının Günümüzdeki Durumu	Restorasyonu yapılan medrese günümüzde çarşı olarak kullanılmaktadır.	

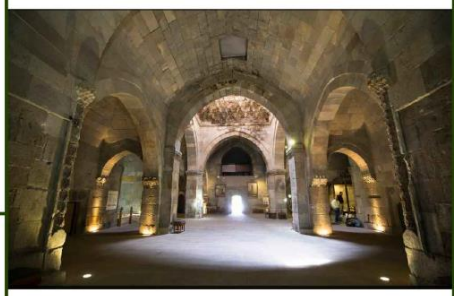
Ek-7 / 1 nolu tabloda (Bayraktar, Kasım 2019) kullanılan bilgiler; (www.ispartakulturturizm.gov.tr) (www.flickr.com)

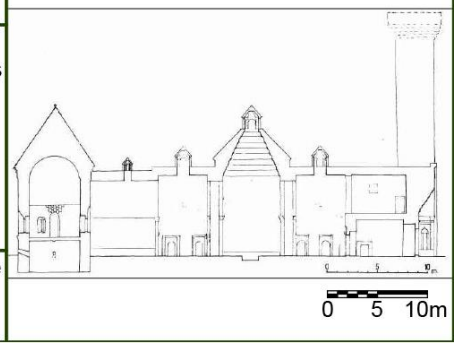
Eserin adı	Erzurum Yakutiye Medresesi
Yapım yılı	1310
EK-7 / 2 Nolu Medrese Planı	 K
Avlu Tipi (Açık/Kapalı)	Kapalı avlulu, revaklı
Yapıya Ait Eyvan Sayısı	Üç eyvanlı (Ana eyvan, biri mescid olarak kullanılan iki yan eyvan)
Medresenin Kat Adeti	Erzurum Yakutiye Medresesş tek katlı bir yapıya sahiptir.
Mekan Özellikleri	Yapıya bir minare, bir minare kaidesi ve taç kapının yer aldığı batı cephesinden girilmektedir.Girişin karşısında penceresi kümbet ile bağlantılı bir ana eyvan, ana eyvanın solunda kümbetin mumyalığı olarak kullanılan hazırlık mekanına geçişin sağlandığı bir oda ve sağında ise bir adet mazgal penceresi olan yapıya ait diğer büyük oda yer almaktadır.Yapıya ait eyvanlardan güneydeki mescid olarak kullanılmakta olup beden duvarında bir mihrap bulunmakta ve kuzey cephedeki yan eyvanda ise bir adet mazgal pencere yer almaktadır.Giriş mekanının üzerinde, içersinde niş bulunan bir eyvan daha yer almaktadır.Simetrik yapıdaki medresede bulunan diğer hücrelerde ise aydınlatma tepe ışıklıklıklardan sağlanmaktadır.
Mekanlara Ait Üst Örtü Özellikleri	Avlunun orta bölümü mukarnaslı çapraz tonoz, diğer kısımları ise sivri tonozlarla örtülüdür.Talebe Hücreleri beşik tonoz üst örtü ile kapatılmıştır.
Yapının Örgü Sistemi ve Bezeme Özellikleri	Büyük bir taş işçiliğine sahip medresenin, dış cephe ve avlu etrafı duvarları kesme taş ile kaplanmıştır.Medresenin yan cephelerinde yer alan boşaltma kemerleri yapıya hareket katmaktadır.Taçkapıda hayvan figürleri, bazı semboller ve motifler yer almakta olup tuğla minaresi ise kabartma kordonlar ve çini ile bezenmiştir.
Yapının Günümüzdeki Durumu	Restorasyonu yapılan medrese günümüzde Türk İslâm Eserleri ve Etnografya Müzesi olarak kullanılmaktadır.

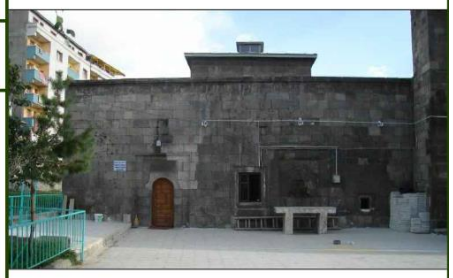
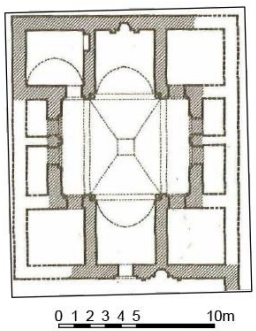
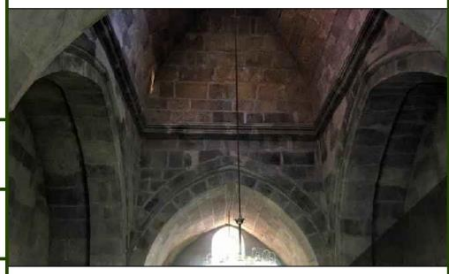

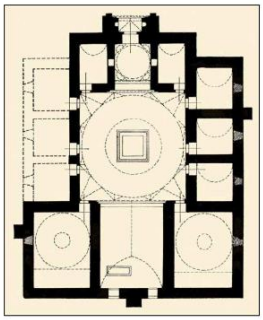

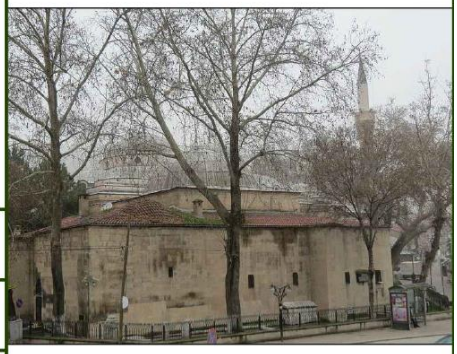
Ek-7 / 2 nolu tabloda (Bayraktar, Kasım 2019) kullanılan bilgiler; (https://islamansiklopedisi.org.tr), (Çam, 1988)

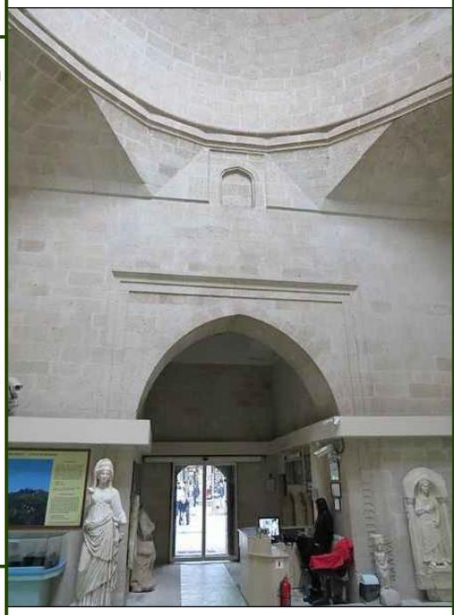
Eserin adı	Erzurum Ahmediye Medresesi	
Yapım yılı	1314	
EK-7 / 3 Nolu Medrese Planı		
Avlu Tipi (Açık/Kapalı)	Kapalı avlulu, revaksız	
Yapıya Ait Eyvan Sayısı	İki eyvanlı (Giriş eyvanı, ana eyvan)	
Medresenin Kat Adeti	Erzurum Ahmediye Medresesi tek katlı bir yapıya sahiptir.	
Mekan Özellikleri	Günümüzde kuzey doğu cephesinde yer alan hücreden giriş yapıldığı görülmesine karşın asıl yapı girişi kuzey cephedeki orta hücreden sağlanmaktadır. Taçkapısı dışarı doğru taşmamakta olup asıl yapıdan yüksekte tutulmuştur. Giriş eyvanının karşısında mihrabı bulunan mescid olarak kullanılmış ana eyvan yer almaktadır. İki eyvan arasında üstü çapraz tonoz ile nitelenmiş kapalı bir avlu ve bu mahalin diğer kenarlarında yapıda bulunan eyvan harici mekanlara girişin sağlandığı iki sahın yer alamaktadır. Simetrik yapıdaki medresede köşelerde dört büyük oda ve bu odalar arasında yapının doğu ve batı kanadında olmak üzere ikişer talebe hücresi bulunmaktadır. Hücrelerde bir ocak ve dolap nişi yer almaktadır.	
Mekanlara Ait Üst Örtü Özellikleri	Avlu üzeri dört sahınlı çapraz tonoz ile kapalı olup tepesinde ışıklık yer almaktadır.	
Yapının Örgü Sistemi ve Bezeme Özellikleri	Dış cephesi ve avlusu kesme taş ile kaplanan medrese sade bir mimariye sahiptir. Köşe sütunçelerinin gövdesinde bitkisel motifler yer almaktadır. Medresede bulunan doğramalarda ahşap malzeme kullanılmaktadır.	
Yapının Günümüzdeki Durumu	Restore edilen medresenin günümüzdeki kullanım amacına ulaşılamamıştır.	

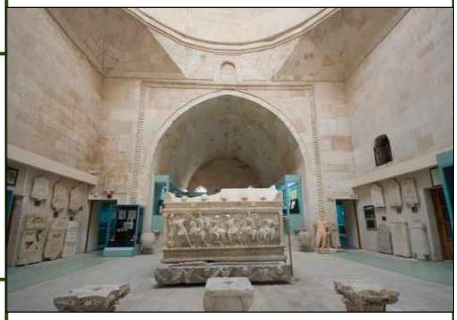
Ek-7 / 2 nolu tabloda (Bayraktar, Kasım 2019) kullanılan bilgiler; (www.academia.edu) , (www.erzurumhaber.com.tr) , (www.erzurumportali.com) , (www.flickr.com) , (www.mustafacambaz.com) , (www.mustafacambaz.com) , (Coşkun, 2019)

Eserin adı	Kütahya Vacidiye Medresesi (Tarih boyunca farklı isimlerle anılmıştır.)
Yapım yılı	1314
EK-7 / 4 Nolu Medrese Planı	
Avlu Tipi (Açık/Kapalı)	Revaksız olan kapalı avlunun üst örtüsü beden duvarlarına direkt oturmaktadır.
Yapıya Ait Eyvan Sayısı	İki eyvan (Giriş eyvanı ve ana eyvan)
Medresenin Kat Adeti	Kütahya Vacidiye Medresesi tek katlı bir yapıya sahiptir.
Mekan Özellikleri	Medreseye kuzey cephesindeki taçkapıdan giriş sağlanmaktadır.Girişte yer alan eyvanının her iki yanındaki odaya açılan kapılar son onarımlar sırasında yapılmıştır. Giriş eyvanı geniş bir kemer ile avluya açılmakta olup avlunun karşısında içerisinde, uzun bir dönem burada ders okutan müderris Molla Vacid'in sandukası bulunan ve yazlık dershane olarak kullanılan üç basamak ile yükseltilmiş ana eyvan yer almaktadır.Ana eyvanın da iki adet pencere bulunmaktadır.Bu eyvanın iki yanında içerisinde mazgal penceresi olan kışlık dershaneler yer almaktadır.Bu mekanlar dışında simetrik yapıdaki medresede her birinde bir adet mazgal penceresi olan altı talebe hücreleri bulunmaktadır.
Mekanlara Ait Üst Örtü Özellikleri	Giriş eyvanının üzeri kubbe ile kapatılmış olup, dershanelerin ve avlunun üzeri ortası açıklıklı kubbe ile örtülmüştür.Talebe hücreleri beşik tonoz ile kapatılırken ana eyvan sivri tonoz üst örtü ile kapatılmıştır.
Yapının Örgü Sistemi ve Bezeme Özellikleri	Kesme taş ile kaplanmış oldukça sade olan yapıda bugün taçkapının plastik silmeleriyle, giriş eyvanını kuşatan silmeler ve ana eyvanı çerçeveleyen mukarnaslı bordürden başka süsleme unsuru yoktur. Yalnız eskiden ana eyvandaki sandukanın üzerinin 1940 yılına gelinceye kadar çinilerle kaplı olduğu kabul edilmektedir.
Yapının Günümüzdeki Durumu	Tarih boyunca birçok kez onarım gören medrese günümüzde Arkeoloji Müzesi olarak kulllanılmaktadır.

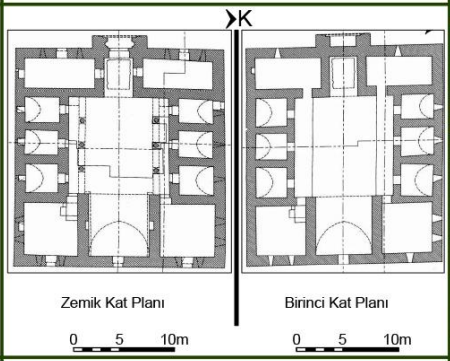
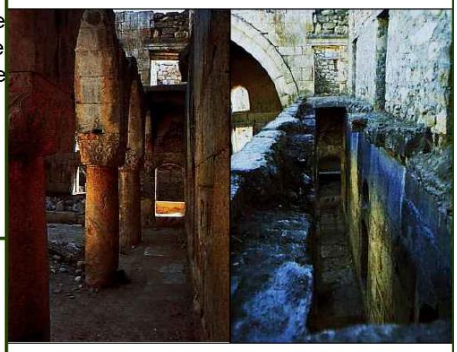

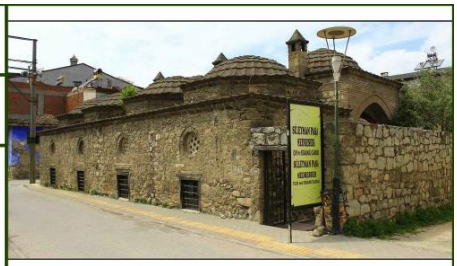
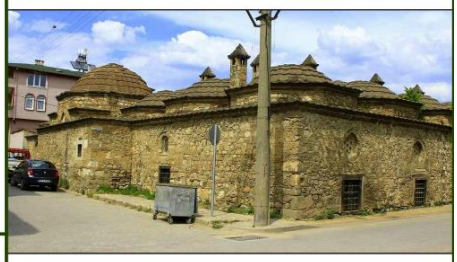
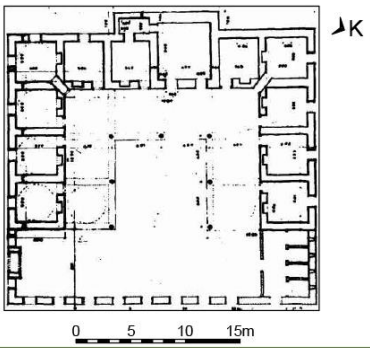
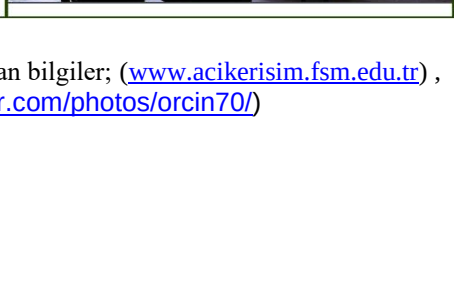

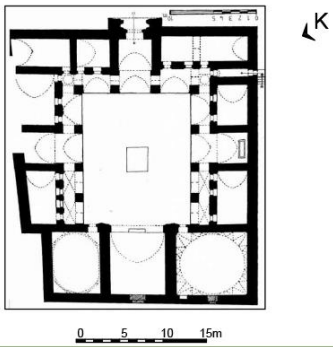
Ek-7 / 4 nolu tabloda (Bayraktar, Kasım 2019) kullanılan bilgiler; (www.academia.edu) , (www.islamansiklopedisi.org.tr/vacidiye-medresesi , (www.mimarizm.com/gezi-mekan) , (www.wikizeroo.org)

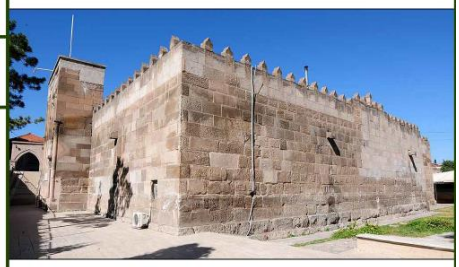
Eserin adı	Antalya Emir Sinaneddin Medresesi	Yapıya Ait Resimler
Yapım yılı	1319-1320	
EK-7/ 5 Nolu Medrese Planı		
Avlu Tipi (Açık/Kapalı)	Açık avlulu, revaklı	
Yapıya Ait Eyvan Sayısı	İki eyvanlı (Giriş eyvanı, ana eyvan)	
Medresenin Kat Adeti	İki katlı yapıya sahip medresenin her iki kat plan şemasıda birbirne çok yakındır.	
Mekan Özellikleri	Medreseye giriş batı cephesindeki taçkapıdan sağlanmaktadır.Zemin katta giriş eyvanının yan taraflarında birer oda karşısında mihrabı olan ana eyvan, ana eyvanın her iki tarafında birer büyük mahal ve avluya açılan karşılıklı üçer hücre yer almaktadır.Revak kemerleri ahşap gergilerle desteklenmiştir.Basık kemerli kapıların üstünde sivri kemerli pencere bulunmaktadır.Birinci kat planı zemin katın tekrarı şeklinde biçimlenmektedir.:Zemin katta güney cephesinde yer alan hücrelerde mazgal pencere görülürken, birinci katta ise kuzey ccephedeki odalarda mazgal pencere bulunmaktadır.Ana eyvanın yanında yer alan dershanelerde kerpiç ocaklar yer almaktadır.Üst kata çıkışı sağlayan merdivenler, restorasyonda daha önceden izlerin görüldüğü yerlere uyarlanmıştır.	
Mekanlara Ait Üst Örtü Özellikleri	Giriş eyvanının iki yanında yer alan dikdörtgen planlı odalar iki kat boyunca devam etmekte olup medresede bulunan mekanlar beşik tonoz üst örtü ile kapatılmıştır.	
Yapının Örgü Sistemi ve Bezeme Özellikleri	Bütün cepheleri ve avlusu kesme taş ile kaplanmış olan medresede çörtenler ahşap malzemeden yapılmıştır.Pencere çevresideki lento ve söveler ile alt kat oda kapı kemerleri yekpare taştan yapılmıştır. Çokça devşirme malzemenin kullanıldığı yapıda özellikle revaklar yaprak deseni, çeşitli motif, palmet ve rozet ile bezenmiştir.	
Yapının Günümüzdeki Durumu	Millet kıraathanesi olarak kullanıma sunma kararı alınarak restore edilmiştir.	

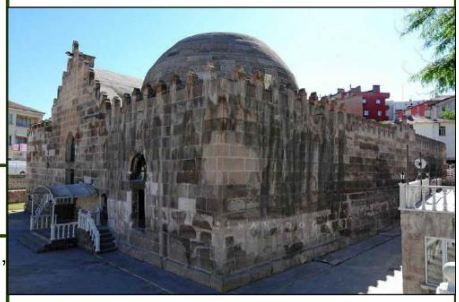
Ek-7 / 5 nolu tabloda (Bayraktar, Kasım 2019) kullanılan bilgiler; (www.milliyet.com.tr) , (Binler ve Kılıcı, 1995)

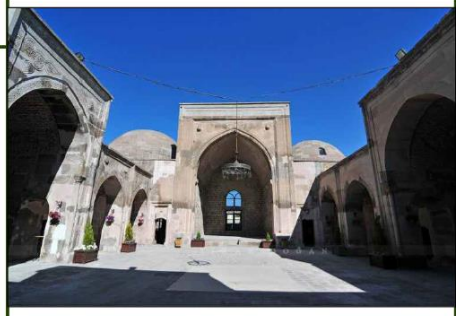
Eserin adı	İznik Süleyman Paşa Medresesi	
Yapım yılı	1335-1359	
EK-5 / 6 Nolu Medrese Planı		
Avlu Tipi (Açık/Kapalı)	Açık avlulu, revaklı	
Yapıya Ait Eyvan Sayısı	Yapıya ait bir eyvan bulunmamakla birlikte giriş aksında geniş bir sahın oluşturulmuştur	
Medresenin Kat Adeti	İznik Süleyman Paşa Medresesi tek bir kattan oluşmaktadır.	
Mekan Özellikleri	U şeklinde plan şemasına sahip medresede 11 talebe hücresi ve bir dershane yer almaktadır. Asal yapıdan dışarı taşmış olan dershane ile bu mahalin güneyinde yer alan hücre arasında geçişi sağlayan dikdörtgen planlı bir dehliz bulunmaktadır. Bunun dışında restore edilerek kullanıma açılan medresede muhtes bir hela olduğu da medrese plan şemasında görülmektedir. Avlunun 3 tarafı revak ile çevrili olup mekanlara giriş bu revaklardan sağlanmaktadır.Talebe hücrelerine ait kapılar mekanın avluya bakan duvarlarında ve odanın köşelerinde yer almaktadır. Ayrıca bu duvar üzerinde her talebe hücresinin bir de ocağı bulunmaktadır. Talebe hücrelerinin neredeyse hepsinde dış cepheye bakan beden duvarlarında bir dikdörtgen bir de fevkani yuvarlak pencere yer almaktadır.	
Mekanlara Ait Üst Örtü Özellikleri	Talebe hücreleri pandantif geçişli sekizgen kaideli kubbe, dershane ise tromp geçişli sekizgen kaideli kubbe ile kapatılmıştır. Revaklarların hücre önüne gelecek şekilde üzeri pandantifli kubbeler ile örtülmüştür.	
Yapının Örgü Sistemi ve Bezeme Özellikleri	Yapıda moloz taş ve tuğla kullanılmıştır. Bunun dışında devşirme malzemelere yer verilmiştir.Revak duvarları almaşık örgü sistemi ile bir sıra taş üç sıra tuğla ile örülü iken revak sütunları ise granit ve mermer ile örülmüştür. Fevkani pencereler ve revak kemerleri tuğladan olup bacalar keseme taştandır. Kubbeler oluklu kiremit kaplıdır.	
Yapının Günümüzdeki Durumu	Günümüzde İznik çini atölyelerinin eserlerinin sergilendiği bir alan olarak kullanılmaktadır.	

Ek-7 / 6 nolu tabloda (Bayraktar, Kasım 2019) kullanılan bilgiler; (www.acikerisim.fsm.edu.tr) , (www.bgc.org.tr) , (https://www.flickr.com/photos/orcin70/)

Eserin adı	Aksaray Zinciriye Medresesi
Yapım yılı	1336
EK-5 / 7 Nolu Medrese Planı	
Avlu Tipi (Açık/Kapalı)	Açık avlulu, revaklı
Yapıya Ait Eyvan Sayısı	Yapı dört eyvandan (Bir giriş, bir ana eyvan, iki yan eyvan) oluşmaktadır.
Medresenin Kat Adeti	Medrese tek katlıdır.
Mekan Özellikleri	Mukarnaslı taçkapıdan giriş eyvanına girilmektedir.Giriş eyvanı ile aynı akstaavlunun karşı tarafında ana eyvan ve ana eyvanın her iki tarafında da birer dershane yer alır.Medreseyi oluşturan iki yan eyvanın her iki tarafında da birer hücre bulunmaktadır. Mekansal olarak simetrik bir yapıya sahip medresenin iki yan tarafında da birer mahal bulunmaktadır. Bütün bu mekanların dışında bir de dışarıya açılan dar bir koridor olduğu görülmektedir. Avlunun giriş eyvanı ve yan eyvanlara bakan bölümünde bir sıra revak dolanmaktadır. Ana eyvanın üst örtüsü ve zemini diğer mekanlardan yüksek tutulmuştur. Bunun yanı sıra yan eyvanların önüne denk gelen revakların avluya bakan kısımlarında yukarı doğru taşma yaparak dikkat çekilmiştir.
Mekanlara Ait Üst Örtü Özellikleri	Ana eyvan sivri tonoz, ana eyvanın her iki tarafında yer alan mekanlar kubbe diğer mekânlar ise beşik tonoz üst örtüyle kapatılmıştır.
Yapının Örgü Sistemi ve Bezeme Özellikleri	Yapıda moloz taş örülen duvar mazlemesi kesme taş duvar kaplaması, tuğla örtü ve geçiş sistemi elemanı, demir ise kapı ve camekanda kullanılmıştır. Taçkapı taş işçiliği ile örgü motifler ve geometrik yıldızlarla bezenmiştir.Mozaik kakma çinilerin izleri görülmüştür.
Yapının Günümüzdeki Durumu	Sanat ve musiki derslerinin verildiği eğitim yapısı olarak kullanılmaktadır.

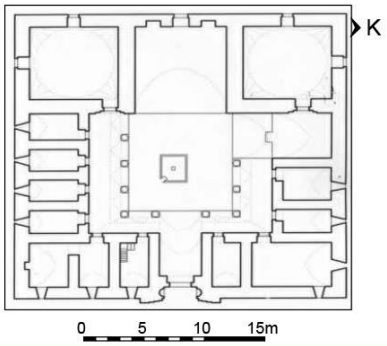
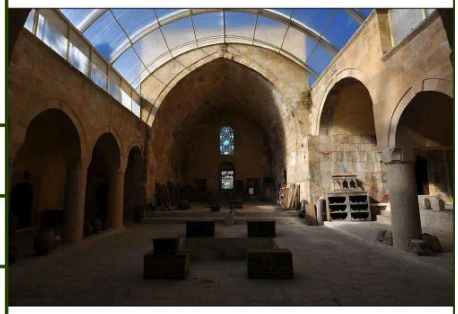
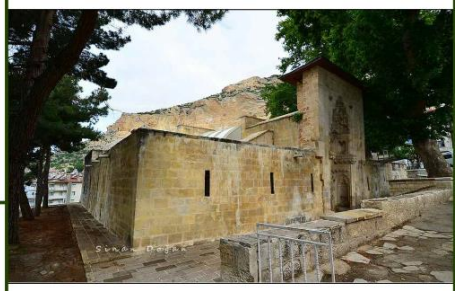
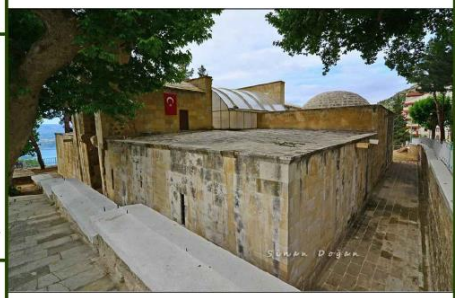

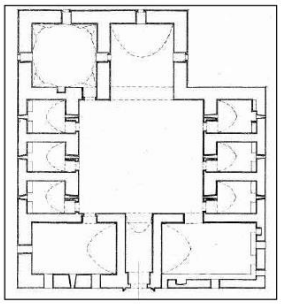
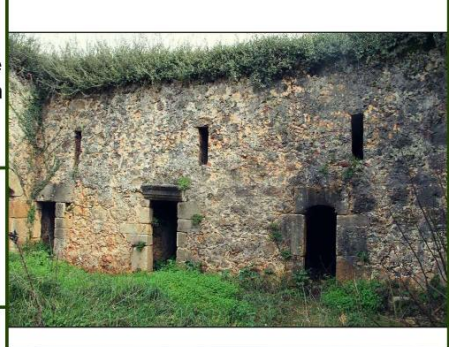
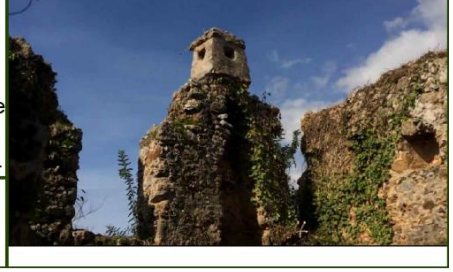

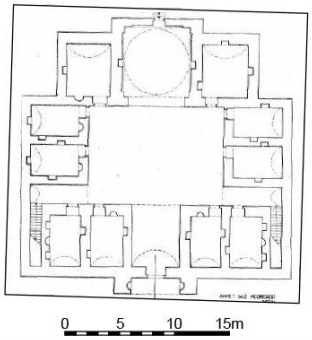
Ek-7 / 7 nolu tabloda (Bayraktar, Kasım 2019) kullanılan bilgiler; (www.dergipark.org.tr) , (www.flickr.com)

Eserin adı	Karaman Ermenek Tol Medrese	
Yapım yılı	1339	
EK-5 / 8 Nolu Medrese Planı		
Avlu Tipi (Açık/Kapalı)	Medrese açık avlulu plan şemasına dahip olup avlusunda revak bulunmaktadır.	
Yapıya Ait Eyvan Sayısı	Medrese üç eyvanlıdır. (Giriş eyvanı, ana evan, yan eyvan)	
Medresenin Kat Adeti	Medrese tek katlı bir yapıya sahiptir.	
Mekan Özellikleri	Asal yapıdan dışarı taşmayan bir taçkapı ile yapıya giriş yapılmaktadır.Giriş eyvanı avluya açılmakta ve aynı aks üzerinde avlunun karşısında ana eyvan yer almaktadır.Giriş eyvanından ana eyvanın yanındaki dershaneye kadarki sol kanatta daha küçük ve çok sayıda mekan bir araya getirilmiştir. Bu dershaneye gitiş revaklardan sağlanır iken ana eyvanın diğer tarafındaki dershaneye ise giriş ana eyvandan sağlanmaktadır. Ana eyvan birkaç basmak ile diğer mekânlardan daha üstte tutulduğu gibi üst örtüsü de asal yapıdan yüksek tutulmuştur.Yan eyvanda bir iki basamakla yükseltilmiştir.Giriş eyvanının solunda içinde dama çıkılan merdivenin olduğu bir mahal bulunmaktadır. En dipteki oda da ise orjinal alçı bir ocak yer almaktadır.	
Mekanlara Ait Üst Örtü Özellikleri	Kubbelerin üzeri kubbe ile örtülü iken diğer kapalı mekanlarda ise beşik tonoz üst örtü kullanılmıştır.	
Yapının Örgü Sistemi ve Bezeme Özellikleri	Yapının iç ve dış duvarları kesme taş ile kaplanmıştır. Üçgen bingilere sahip dershanede bu kubbeye geçiş elemanları tuğla, kubbe içlerinde ise kabayonu taş kullanılmıştır. Revaklarda kabartmalı yıldızlar, taçkapıda mukarnaslar ve piramit kabara gibi pek çok bezeme bulunmaktadır.	
Yapının Günümüzdeki Durumu	Günümüzde herhangi bir işlev yüklenilmeyen medrese ziyarete açık bir durumdadır.	

Ek-7 / 8 nolu tabloda (Bayraktar, Kasım 2019) kullanılan bilgiler; (www.flickr.com) , (Eroğlu ve Yaldız, 2006)

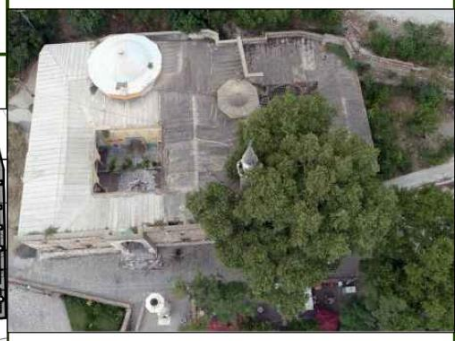
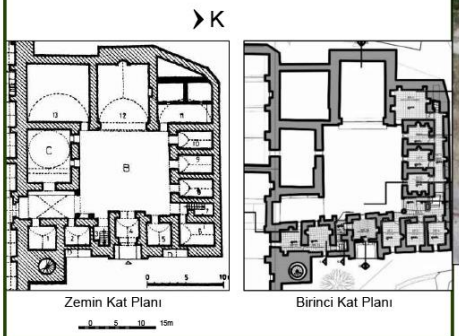
Eserin adı	Alanya Oba Medresesi	
Yapım yılı	1373	
EK-5 / 9 Nolu Medrese Planı		
Avlu Tipi (Açık/Kapalı)	Açık avlulu, Revaksız	
Yapıya Ait Eyvan Sayısı	İki eyvanlı (Giriş eyvanı, Ana eyvan)	
Medresenin Kat Adeti	Medrese tek bir kattan oluşmaktadır.	
Mekan Özellikleri	Sade bir taçkapıyla girişin yapıldığı medresede giriş eyvanından avluya ulaşılmaktadır.Simetriye yakın bir şemaya sahip medresede giriş eyvanının her iki tarafında bulunan mahallerden sağ tarafta kalan iki katlı olarak inşa edilmiştir.Avlunun doğu ve batısında üçerden toplam altı adet talebe hücresi bulunmakta olup her bir mahale giriş avluya bakan duvar üzerinde mekanın köşelerinde yer almaktadır.Bunun yanı sıra her bir talebe hücresine ait kapının sağ üst köşesinde olmak üzere mazgal pencereler bulunmaktadır.Mahallere ait ocaklar dış cephe beden duvarında yer almaktadır.Giriş eyvanının karşısında yer ana eyvanın üç duvarında da birer pencere yer almaktadır.Yine aynı şekilde ana eyvan yanında yer alan kışlık dershanede de üç pencere olup bir ocak yer almaktadır.	
Mekanlara Ait Üst Örtü Özellikleri	Kışlık dershane üzeri kubbe, diğer bütün üstü kapalı mekanlar ise sivri tonoz üst örtü ile kapatılmıştır.	
Yapının Örgü Sistemi ve Bezeme Özellikleri	Moloz taş ve devşirme malzemeler ile inşa edilen medresede, kapı kenarlarında ve yapı köşesinde kesme taş kaplama kullanıldığı görülmektedir. Başta taç kapı olmak üzere yapının çeşitli yerlerinde tuğla kullanıldığı görülmektedir.Genel olarak sade bir yapıya sahip medresede balık (bereket) ve ejder (koruyucu) motifleri bulunmaktadır.	
Yapının Günümüzdeki Durumu	Medrese çeşitli zararlara uğramış ve günümüzde kullanım dışı olarak atıl durumda yok olmaya devam etmektedir.	

Ek-7 / 9 nolu tabloda (Bayraktar, Kasım 2019) kullanılan bilgiler; (www.alanya.bel.tr) , (www.encrypted-tbn0.gstatic.com) , (www.mansetalanya.com) , (www.pbs.twimg.com) , (www.i.ytimg.com) , (Sözen, 1970)

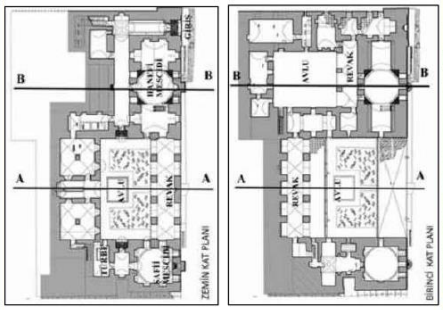
Eserin adı	Muğla Beçin Ahmet Gazi Medresesi
Yapım yılı	1375
EK-5 / 10 Nolu Medrese Planı	
Avlu Tipi (Açık/Kapalı)	Açık avlulu Ahmet Gazi Medresesi'nin avlusunda revak bulunmamaktadır.
Yapıya Ait Eyvan Sayısı	İki eyvanlı (Giriş eyvanı, ana eyvan)
Medresenin Kat Adeti	Beçin Ahmet Gazi Medresesi tek bir kattan oluşmaktadır.
Mekan Özellikleri	Simetrik yapıya sahip medreseye güneydoğu cephesindeki taçkapıdan giriş yapılmaktadır.Giriş eyvanından avluya ulaşılmaktadır.Avlunun karşısında Ahmet Gaziye ait hazirenin bulunduğu ana eyvan yer almaktadır.Ana eyvanın her iki tarafında da kışlık dershane bulunmaktadır. Talebe hücreleri ise ikişerden dördü giriş eyvanın iki yanında diğer dördü ise avlunun doğu ve batı cephesinde iki sıra halinde yer almaktadır. Yapıda bulunan diğer mahaller ise medrese üstüne çıkışın sağlandığı merdivenlere ulaşmak için oluşturulmuş giriş eyvanından avluya çıkınca sağ ve sol tarafta kalan koridorlardır.Yapı üzeri düz damdır.
Mekanlara Ait Üst Örtü Özellikleri	Avlu üzeri açık olan medresenin ana eyvan üzeri sivri tonoz, talebe hücreleri ile kışlık dershaneler ve koridorlar beşik tonoz üst örtü ile kapatılmıştır.
Yapının Örgü Sistemi ve Bezeme Özellikleri	Medresenin dış cephe duvar köşeleri, yapının ön cephesi, avlusu ve ana eyvanı kesme taş olan medrese moloz taş örgü ile inşa edilmiştir.Ana eyvan kubbesinin üst kısmında ve çatısında tuğla kullanılmıştır. Doğramalarda ise ahşap malzeme kullanılmıştır.
Yapının Günümüzdeki Durumu	Restore edilen Ahmet Gazi Medresesi günümüzde taş eserler müzesi olarak kullanılmaktadır.

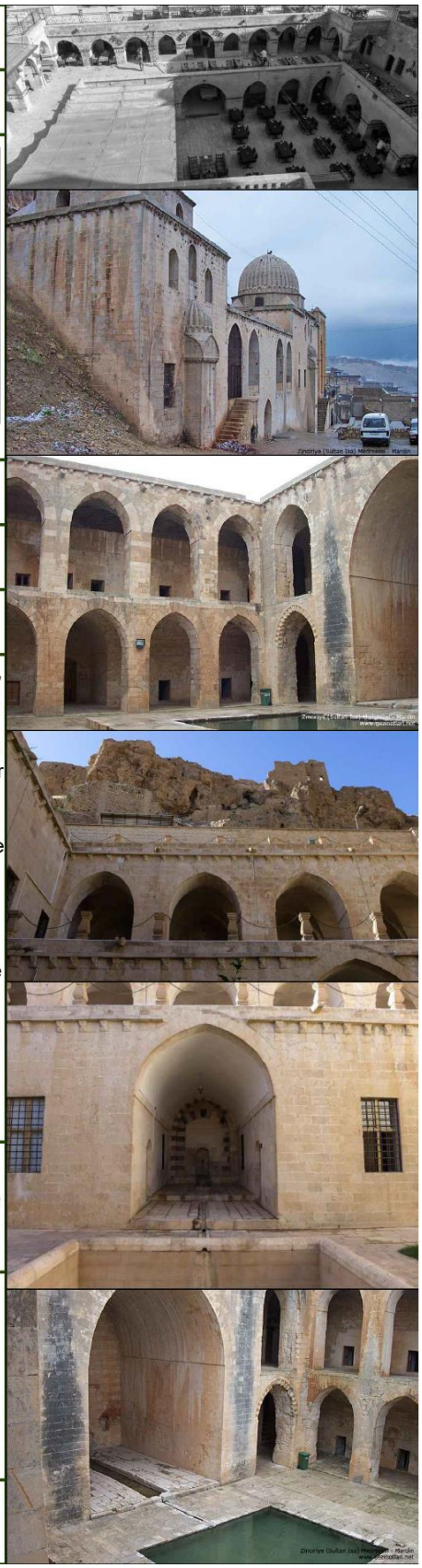

Ek-7 / 10 nolu tabloda (Bayraktar, Kasım 2019) kullanılan bilgiler; (Sözen, 1970)

Eserin adı	Manisa Ulu Cami Medresesi (Fethiye Medresesi)	
Yapım yılı	1378	
EK-5 / 11 Nolu Medrese Planı		
Avlu Tipi (Açık/Kapalı)	Açık Avlulu, Revaksız	
Yapıya Ait Eyvan Sayısı	İki Eyvanlı (Giriş eyvanı ve ana eyvan)	
Medresenin Kat Adeti	İki Katlı (Medresenin üst katı sadece kuzey ve batı cephesinde yer almaktadır.)	
Yapıya Ait Genel Plan Şeması	Yapıya giriş kuzey cephesinde yer alan iki çeşme arasındaki taçkapıdan sağlanmaktadır.Girişin karşısında, mihrabı bulunan ana eyvan yer almaktadır.Ana eyvanın doğusundaki tek katlı mahal kışlık dershane, batısındaki iki katlı mekanın alt katı kışlık dershane iken üst katı ise müderris odasıdır.Yapının Ulu Cami ile bitişik duvarında bir adet türbe yer almaktadır.Aynı zamanda medresenin bir diğer girişi de bu duvar üzerinde bulunmaktadır.Zemin katta bu mahallerin dışında yedi adet hücre medresenin kuzey ve batı cephesinde yer almaktadır. Üst kata çıkışın sağlandığı iki taş merdivende hücreler arasına konumlandırılmıştır.Üst kat mekanları, alt kat hücreleri ile aynı konumda daha küçük boyutta, koridor dış cephelere gelecek şekilde biçimlenmiştir.	
Mekanlara Ait Üst Örtü Özellikleri	Güneybatı köşesinde kayalık olmasından dolayı duvarı pahlanmış medresenin, camiye geçişin sağlandığı alan ve üst kat mahalleri çapraz tonoz, diğer bütün mekanlar ise beşik tonoz üst örtü ile kapatılmıştır.	
Yapının Örgü Sistemi ve Bezeme Özellikleri	Cephelerde kesme taş, kaba yonu taş, moloz taş ve tuğla malzemeler kullanılmıştır. Medrese avlu cephesini oluşturan duvarlarda devşirme malzemelere yer verilmiştir.Sade bir yapıya sahip medrese sonradan eklenen doğramalar ile çirkin bir görünüm almıştır.	
Yapının Günümüzdeki Durumu	Restore edilen medresenin günümüzdeki kullanım amacına ulaşılamamıştır.	

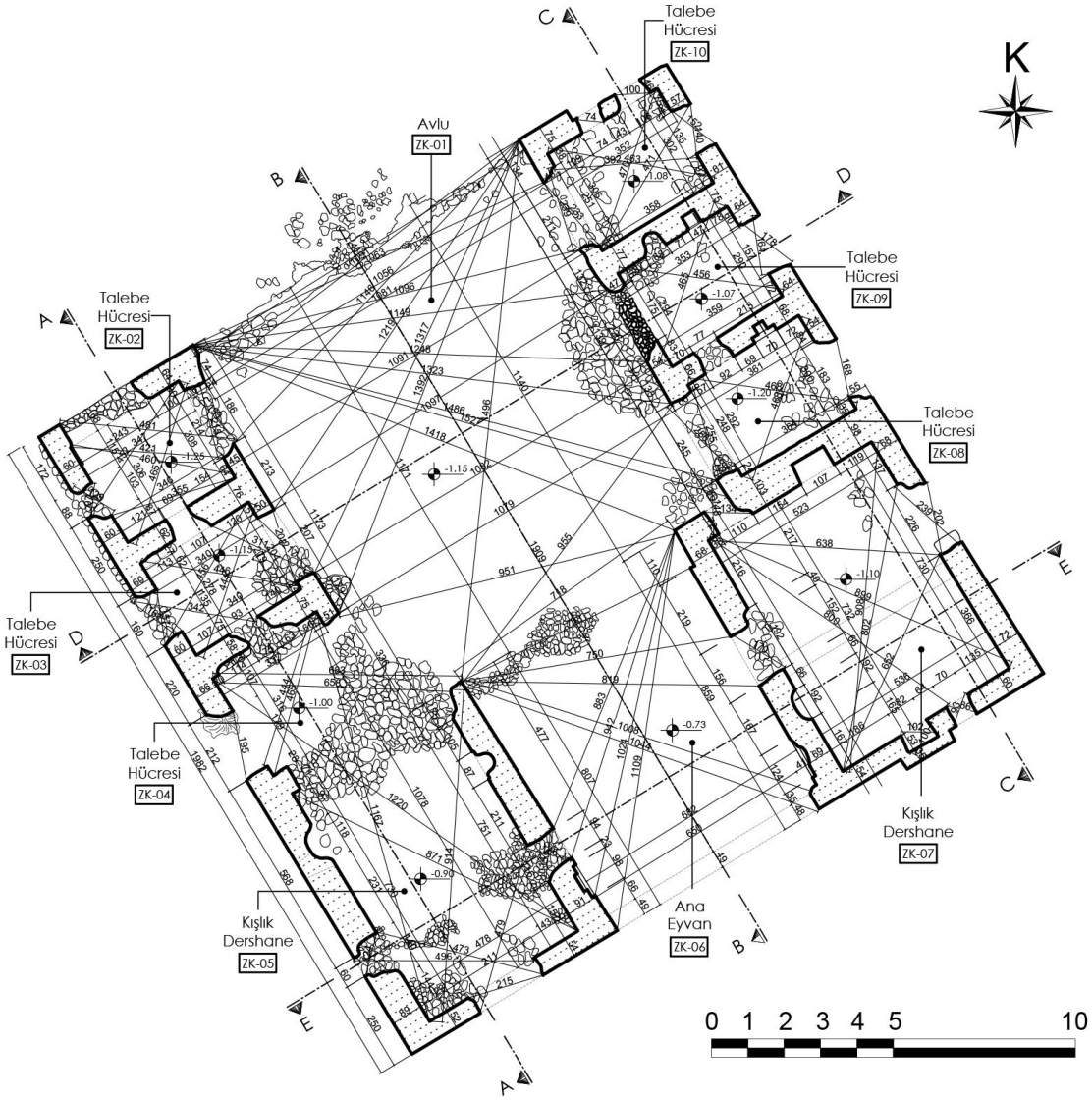
Ek-7 / 11 nolu tabloda (Bayraktar, Kasım 2019) kullanılan bilgiler; (www.acikerisim.fsm.edu.tr) , (www.encrypted-tbn0.gstatic.com) , (www.trthaber.com)

Eserin adı	Mardin Sultan İsa Medresesi
Yapım yılı	1389
EK-5 / 12 Nolu Medrese Planı	
Avlu Tipi (Açık/Kapalı)	Açık avlulu yapıya sahip medrese iki avlu etrafında gelişmiştir.
Yapıya Ait Eyvan Sayısı	Karışık yapıya sahip medresede selsebilli bir ana eyvan yer almaktadır.
Medresenin Kat Adeti	Medrese iki katlı bir yapıya sahiptir
Mekan Özellikleri	Diğer bir adıyla Mardin Zinciriye Medresesi, iki cami ve bir türbeyi de içinde bulunduran karma büyük bir yapıdır.Rasathane olarak inşa edilen medreseye giriş yapı köşesinde yer alan asal yapıdan dışarı taşırılmamış bir taçkapıdan sağlanmaktadır.Giriş dar bir koridora açılmaktadır.Giriş koridorunun karşısında bir merdiven solunda ise cami ve avluya açılan dar uzun bir koridor bulunmakta, koridorun sonunda havuzlu avluya ulaşılmaktadır.Avlunun solunda bir sıra revak iki cami arasında bağlantı kurmaktadır.Avlunun sağında ana eyvan ve iki büyük hücre karşıda ise türbe ile cami bulunmaktadır.Mekanların pencerleri genel olarak avluya bakmaktadır.Kimi pencereler geniş dikdörtgen formlu iken kimileri üzeri kemerli bir yapıya sahiptir.Mekanların arasında sıklıkla geçişler kullanılmıştır.
Mekanlara Ait Üst Örtü Özellikleri	Giriş koridorunun sonu yıldız tonoz, koridorlar beşik tonoz, camiler dilimli kubbe, türbe kubbe ve diğer mahaller ise genel olarak beşik tonoz üst örtüyle örtülmüştür.
Yapının Örgü Sistemi ve Bezeme Özellikleri	Açık mekanların kesme taş ile kaplandığı medresede başta taçkapı olmak üzere bitkisel ve geometrik motifler kullanılmıştır. Doğramalar ahşap, pencere lokmalarında ise demir malzeme kullanılmıştır. Kimi kemerlerde yivler kullanılarak görsel hareketlilik kazandırılmıştır.
Yapının Günümüzdeki Durumu	Günümüzde herhangi bir işlev yüklenilmeyen medrese ziyarete açık durumdadır.

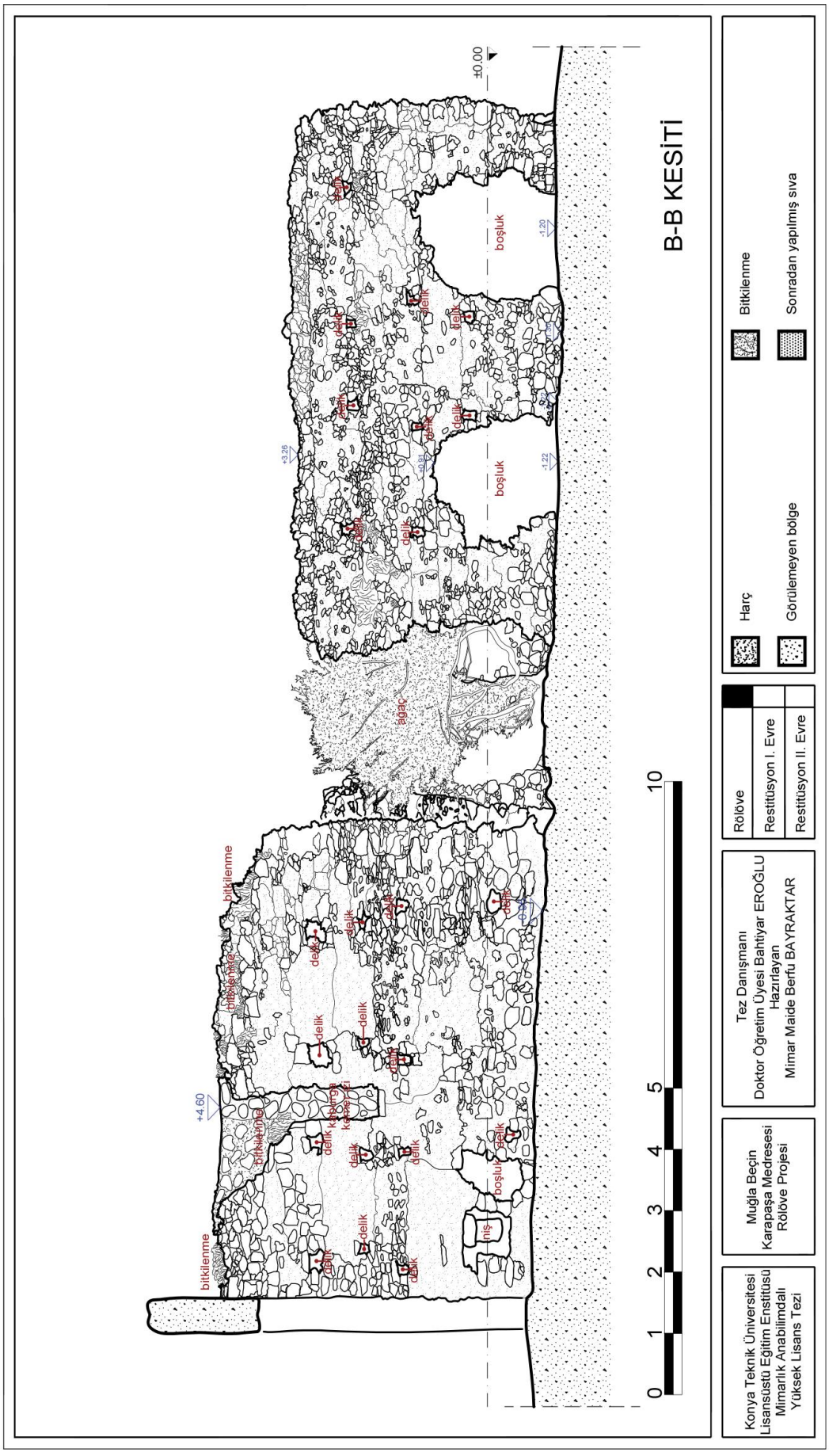
Ek-7 / 12 nolu tabloda (Bayraktar, Kasım 2019) kullanılan bilgiler; (www.flickr.com) , (www.gezinotlari.net)

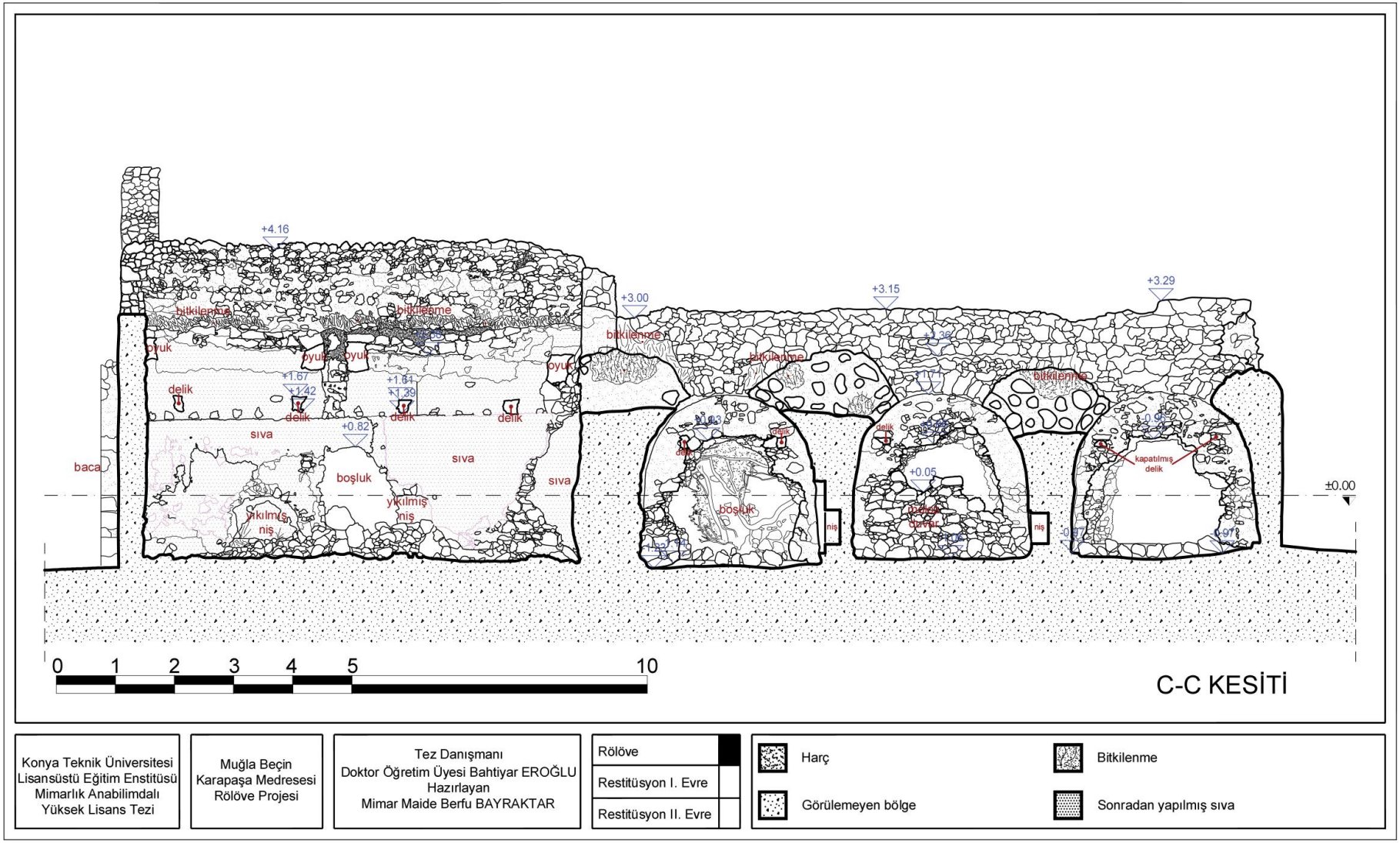
EK-8. Karapaşa Medresesi Rölöve Projesi Çizimleri

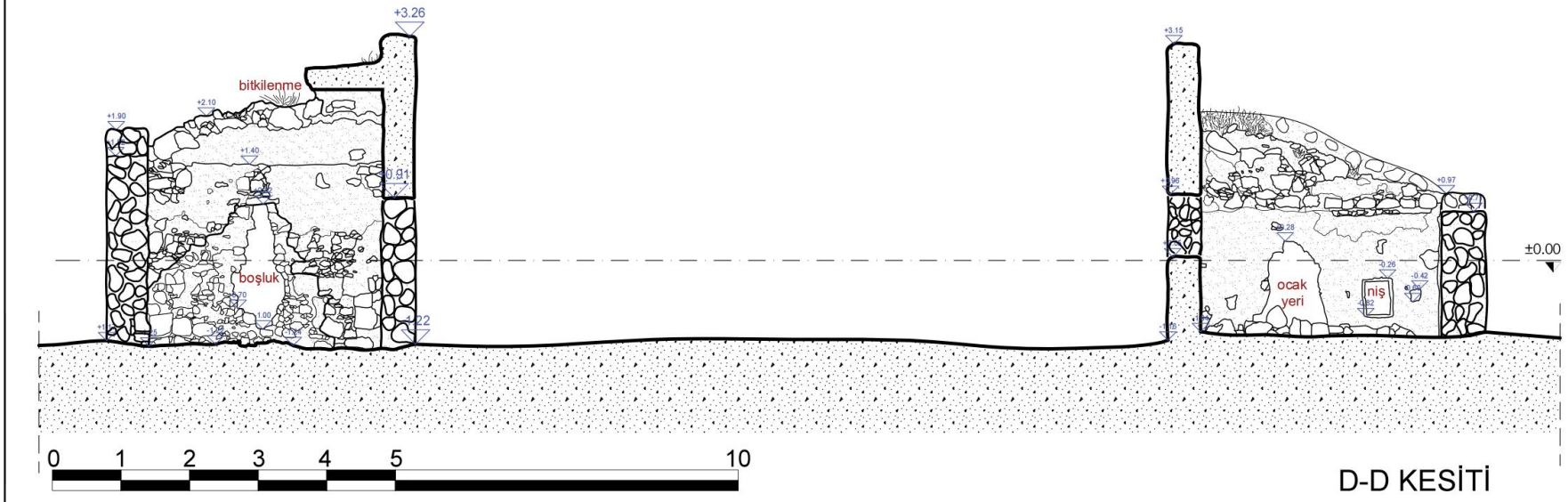

ZEMİN KAT PLANI

+3.44
+2.47
bitkilenme
delik
delik
delik

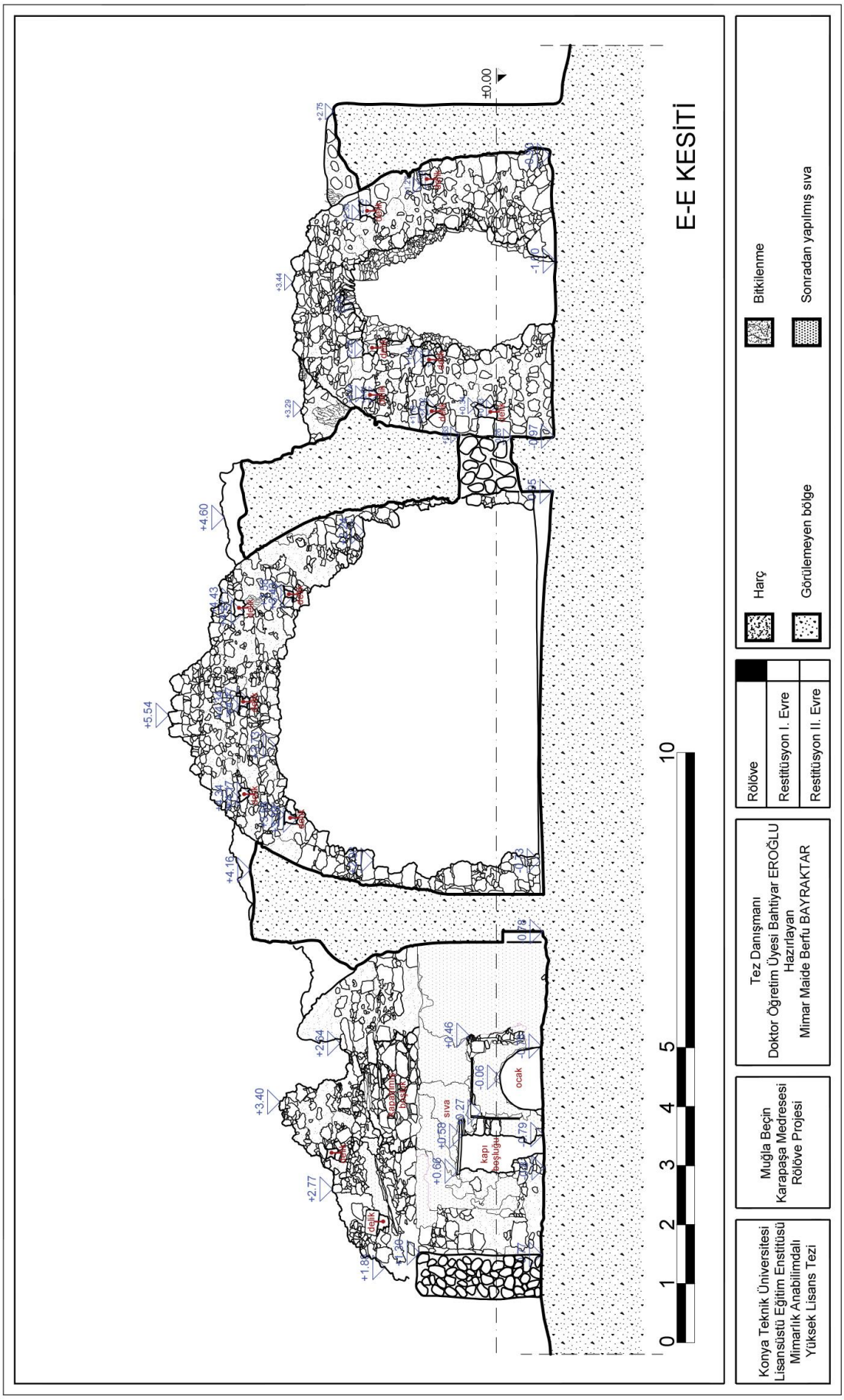

B-B KESİTİ
±0.00
+4.60
+3.28
-1.20
-1.22
bitkilenme
delik
boşluk
ağaç
iniş
kalorifer kaçağı
0 1 2 3 4 5 10
Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilimdalı
Yüksek Lisans Tezi
Muğla Beçin
Karapaşa Medresesi
Röl öve Projesi
Tez Danışmanı
Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU
Hazırlayan
Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR
Röl öve
Restitüsyon I. Evre
Restitüsyon II. Evre
Harç
Görülemeyen bölge
Bitkilenme
Sonradan yapılmış sıva

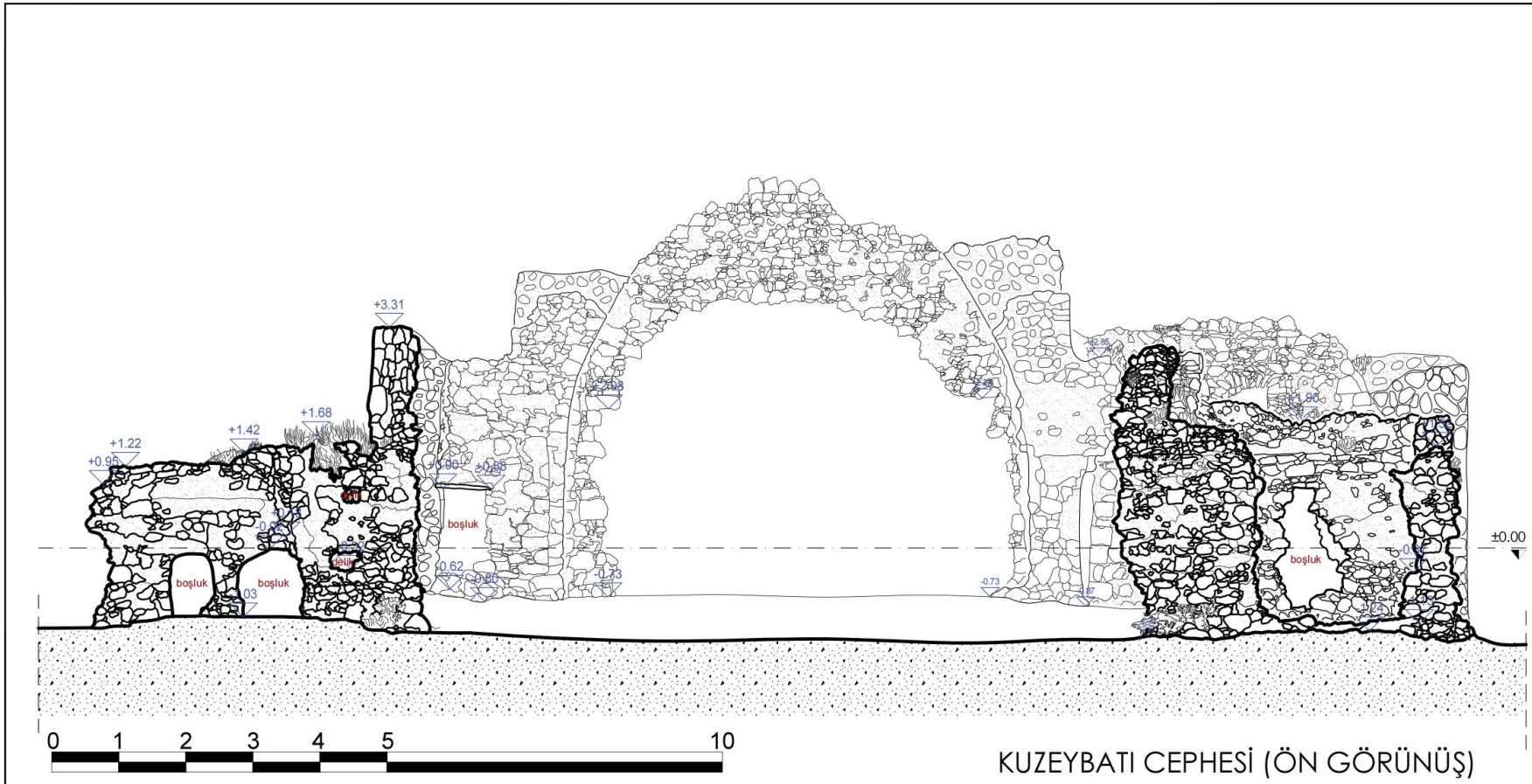

+4.16
+3.00
+3.15
+3.29
±0.00
bitkilenme
oyuk
delik
sıva
baca
boşluk
yıkılmış
niş
kapatılmış
delik
0 1 2 3 4 5 10
C-C KESİTİ
Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilimdalı
Yüksek Lisans Tezi
Muğla Beçin
Karapaşa Medresesi
Rölöve Projesi
Tez Danışmanı
Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU
Hazırlayan
Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR
Rölöve
Restitüsyon I. Evre
Restitüsyon II. Evre
Harç
Bitkilenme
Görülemeyen bölge
Sonradan yapılmış sıva

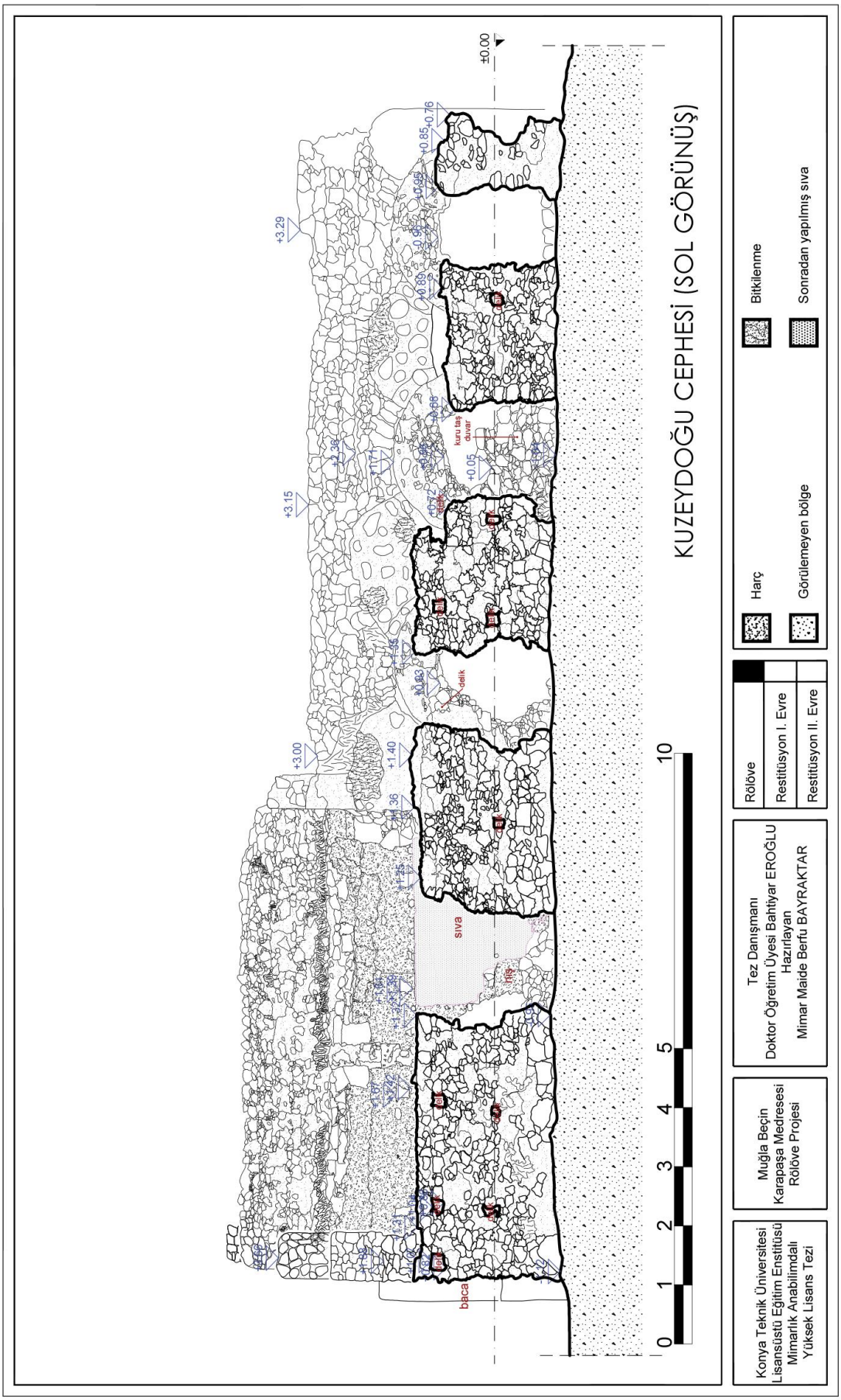
D-D KESİTİ

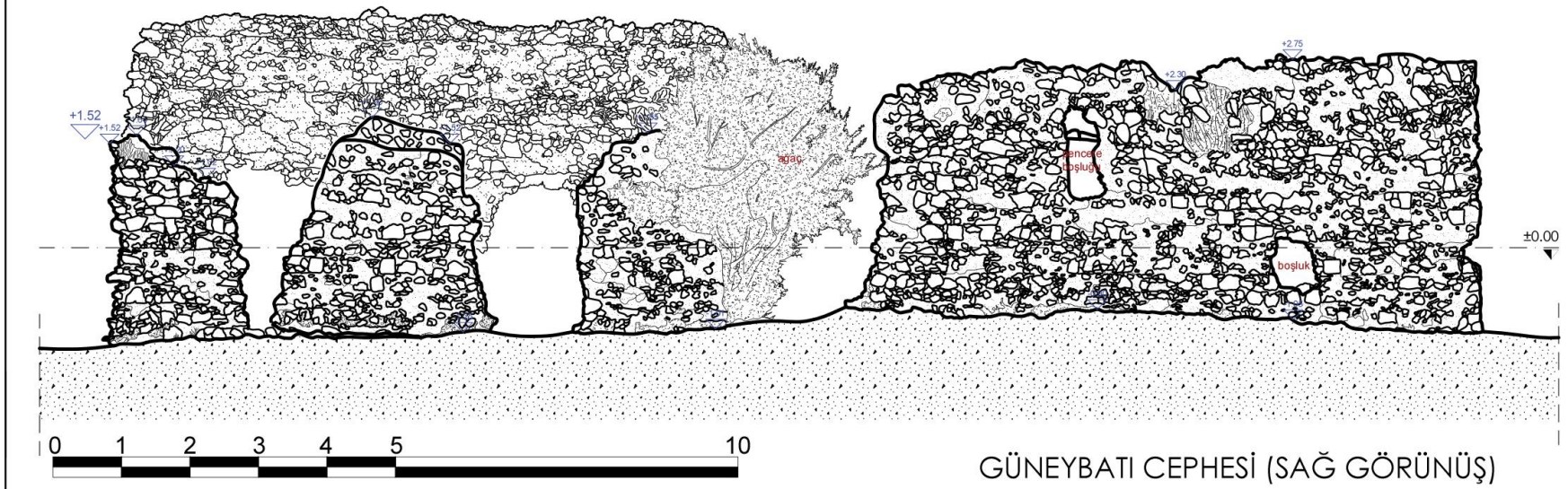
Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Anabilimdalı Yüksek Lisans Tezi	Muğla Beçin Karapaşa Medresesi Rölöve Projesi	Tez Danışmanı Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU Hazırlayan Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR	Rölöve Restitüsyon I. Evre Restitüsyon II. Evre	Harç Görülemeyen bölge	Bitkilenme Sonradan yapılmış sıva

E-E KESİTİ
±0.00
+5.54
+4.60
+4.16
+3.40
+3.44
+3.29
+2.75
+2.77
+2.24
+1.87
+0.46
+0.66
+0.58
-0.06
-0.27
-0.79
ocak
sıva
kapı eşiği
çeşme
0 1 2 3 4 5 10
Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilimdalı
Yüksek Lisans Tezi
Muğla Beçin
Karapaşa Medresesi
Röl öve Projesi
Tez Danışmanı
Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU
Hazırlayan
Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR
Röl öve
Restitüsyon I. Evre
Restitüsyon II. Evre
Harç
Görülemeyen bölge
Bitkilenme
Sonradan yapılmış sıva

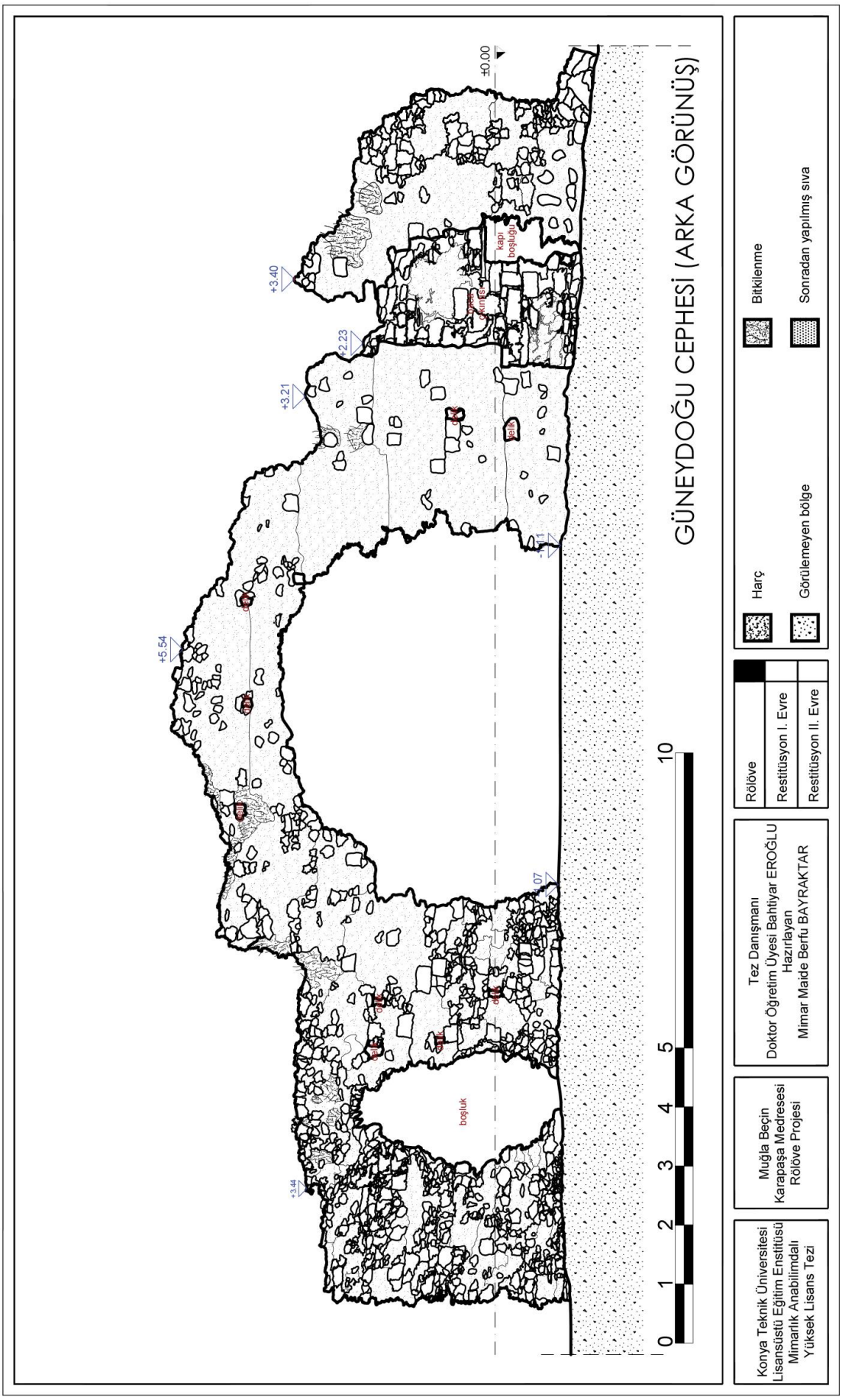
Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Anabilimdalı Yüksek Lisans Tezi	Muğla Beçin Karapaşa Medresesi Rölöve Projesi	Tez Danışmanı Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU Hazırlayan Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR	Rölöve Restitüsyon I. Evre Restitüsyon II. Evre	Harç Bitkilenme Görülemeyen bölge Sonradan yapılmış sıva

KUZEYDOĞU CEPHESİ (SOL GÖRÜNÜŞ)
±0.00
+3.29
+3.15
+3.00
+1.40
+0.85
+0.76
+0.89
+0.05
kuru taş duvar
delik
sıva
baca
0 1 2 3 4 5 10
Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilimdalı
Yüksek Lisans Tezi
Muğla Beçin
Karapaşa Medresesi
Rölöve Projesi
Tez Danışmanı
Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU
Hazırlayan
Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR
Rölöve
Restitüsyon I. Evre
Restitüsyon II. Evre
Harç
Görülemeyen bölge
Bitkilenme
Sonradan yapılmış sıva

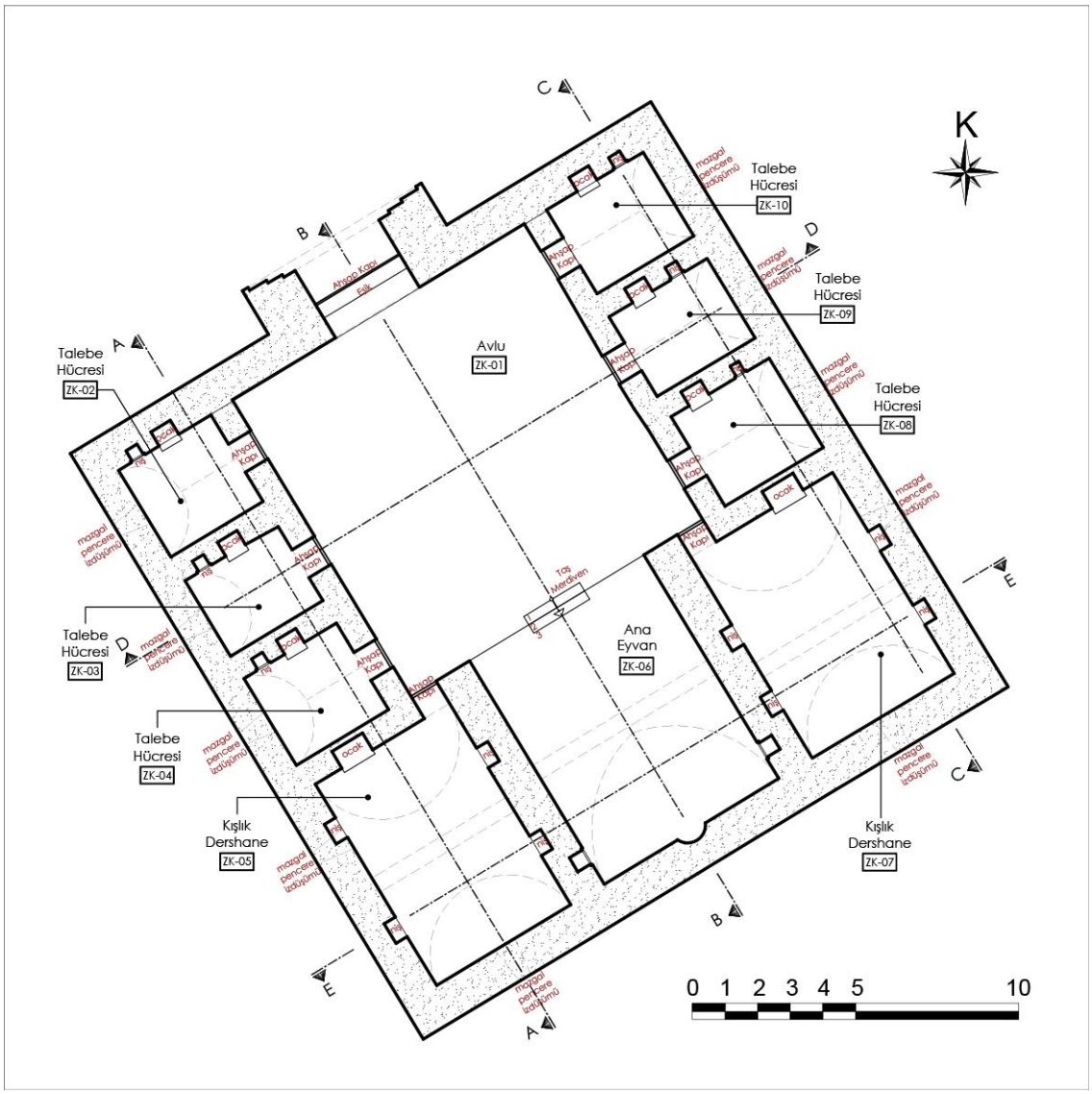

GÜNEYBATI CEPHESİ (SAĞ GÖRÜNÜŞ)

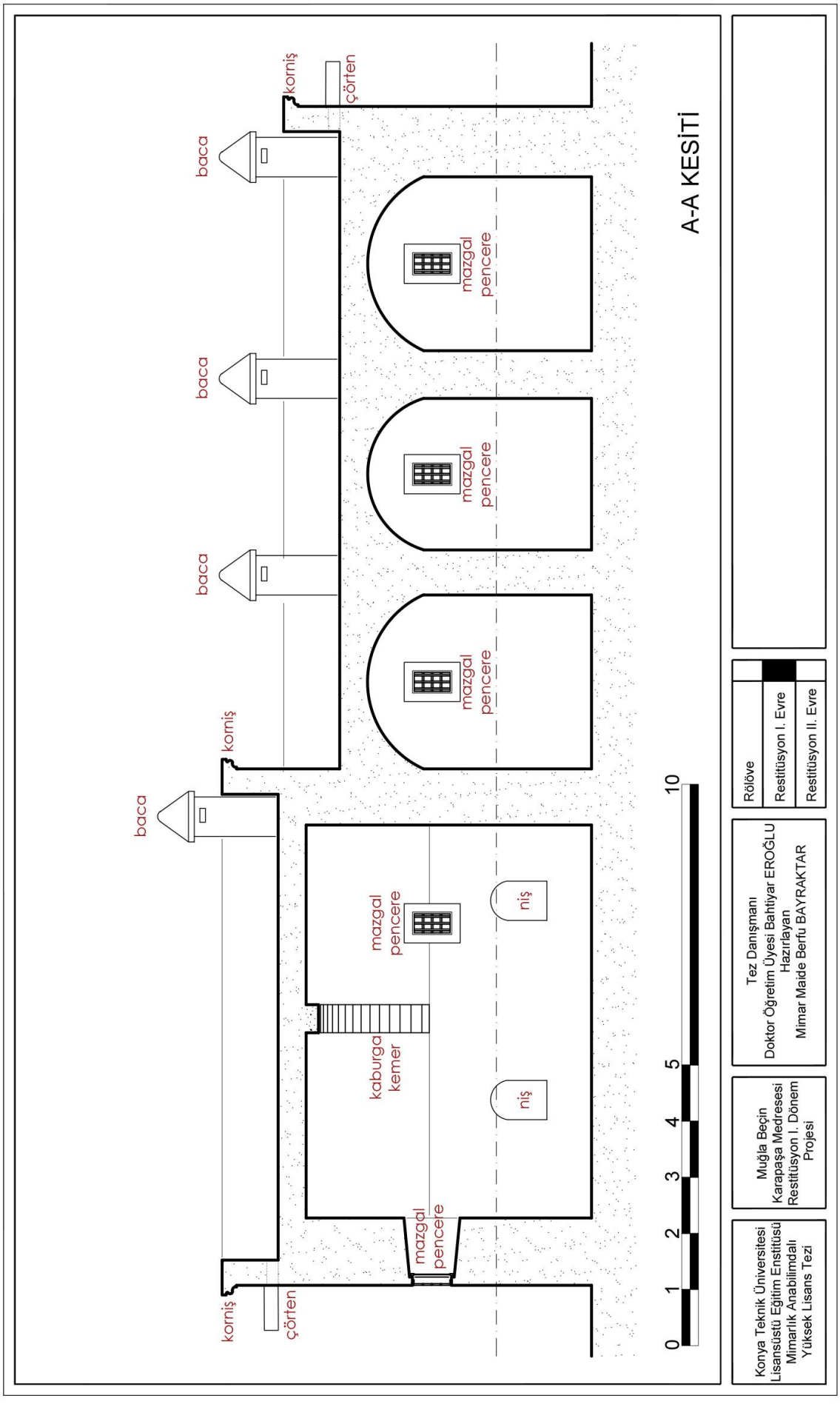
Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Anabilimdalı Yüksek Lisans Tezi	Muğla Beçin Karapaşa Medresesi Rölöve Projesi	Tez Danışmanı Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU Hazırlayan Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR	Rölöve	Harç	Bitkilenme
			Restitüsyon I. Evre	Görülemeyen bölge	Sonradan yapılmış sıva
			Restitüsyon II. Evre		

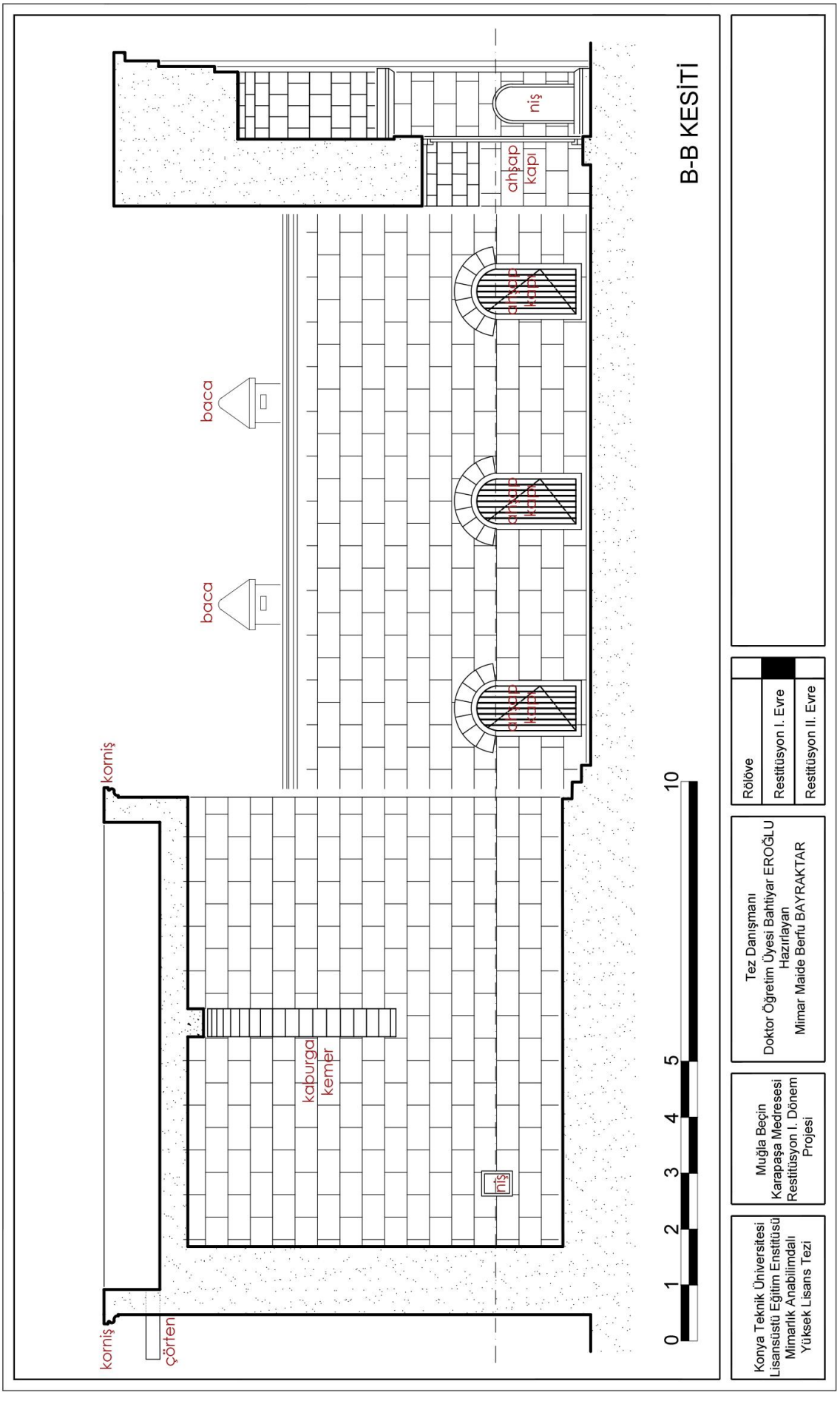

GÜNEYDOĞU CEPHESİ (ARKA GÖRÜNÜŞ)
±0.00
+3.40
+2.23
+3.21
+5.54
+3.44
+1.07
kapı boşluğu
boşluk
0 1 2 3 4 5 10
Harç
Bitkilenme
Görülemeyen bölge
Sonradan yapılmış sıva
Rölöve
Restitüsyon I. Evre
Restitüsyon II. Evre
Tez Danışmanı
Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU
Hazırlayan
Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR
Muğla Beçin
Karapaşa Medresesi
Rölöve Projesi
Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilimdalı
Yüksek Lisans Tezi

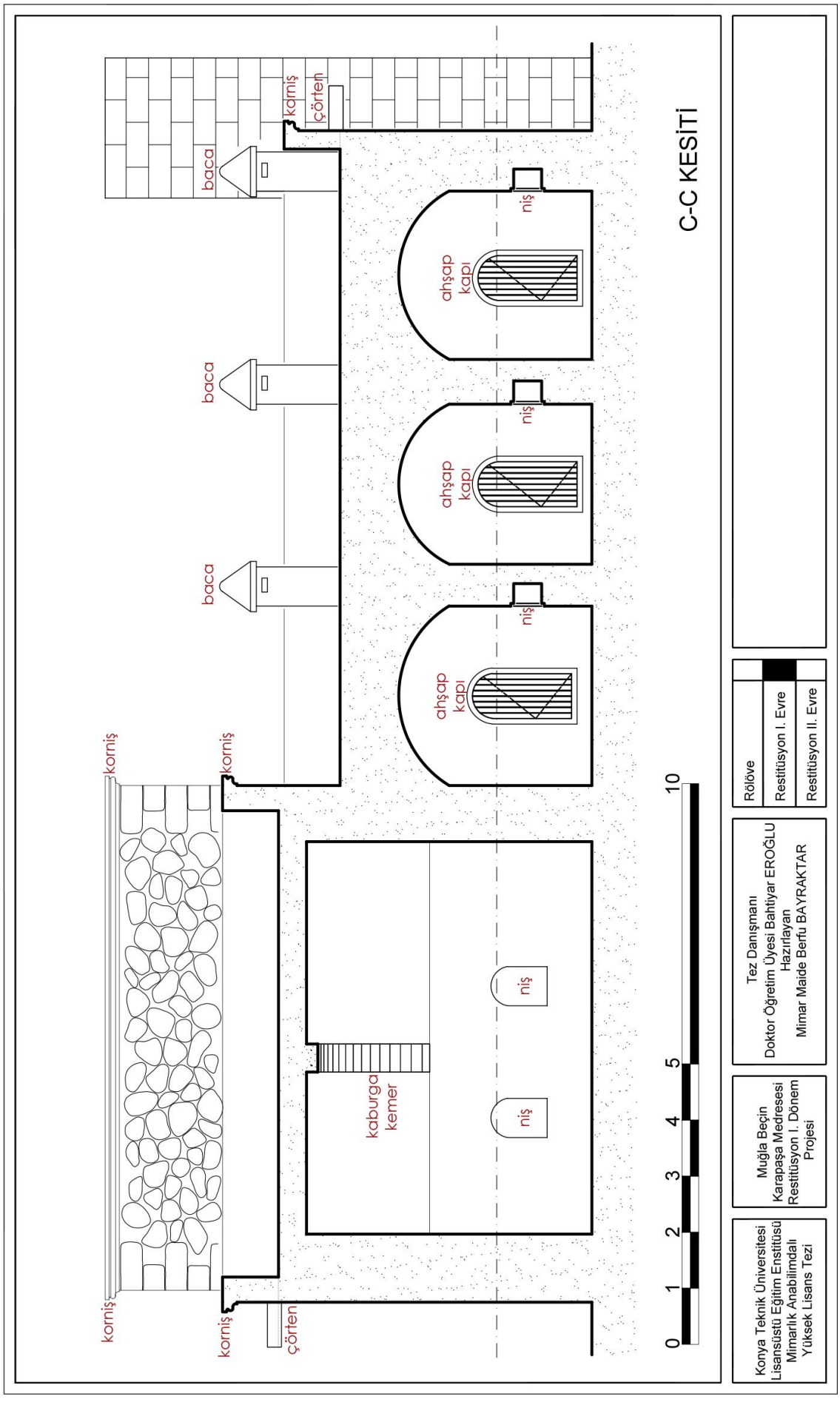
EK-9. Karapaşa Medresesi I. Dönem Restitüsyon Projesi Çizimleri

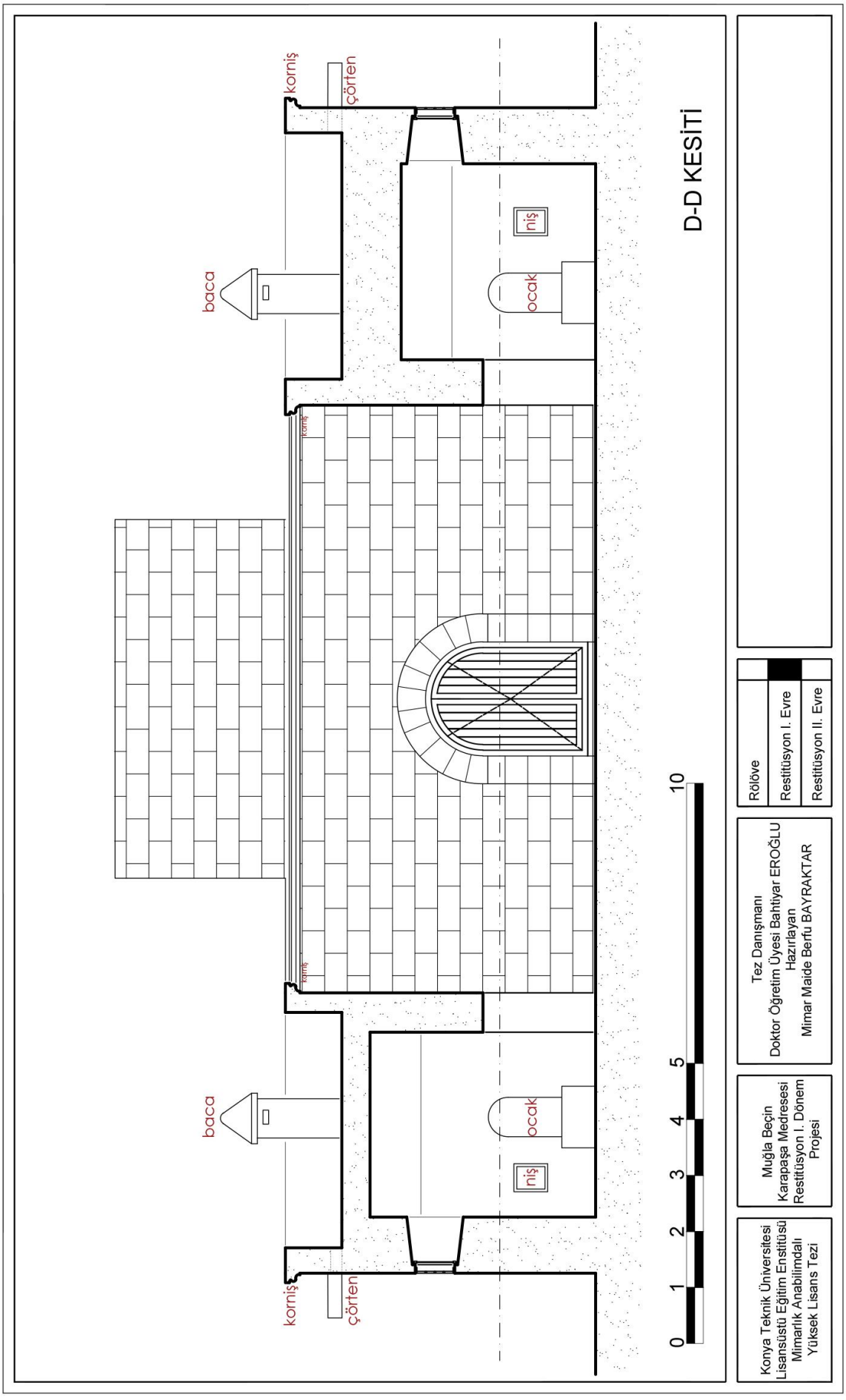

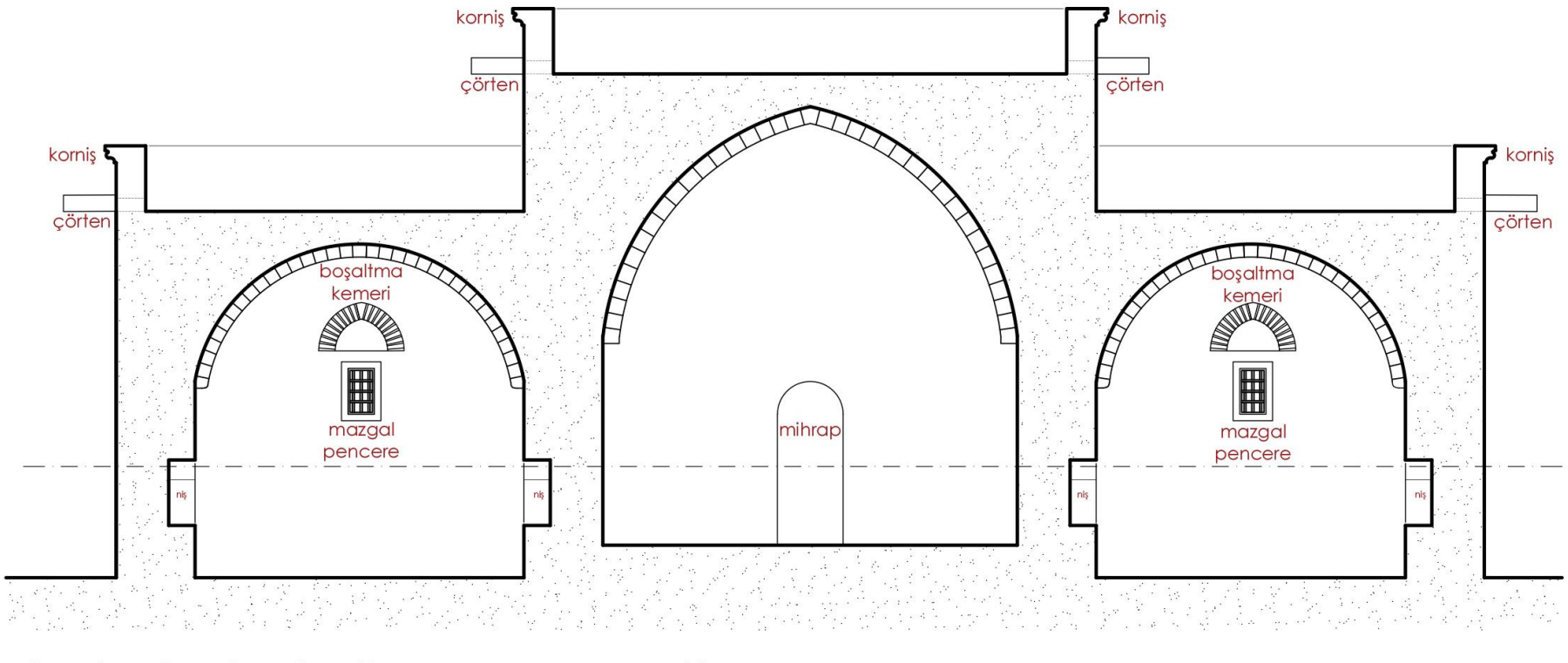
ZEMİN KAT PLANI

A-A KESİTİ
baca
korniş
çörten
mazgal pencere
kaburga kemer
niş
0 1 2 3 4 5 10
Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilimdalı
Yüksek Lisans Tezi
Muğla Beçin
Karapaşa Medresesi
Restitüsyon I. Dönem
Projesi
Tez Danışmanı
Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU
Hazırlayan
Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR
Rölöve
Restitüsyon I. Evre
Restitüsyon II. Evre

B-B KESİTİ
korniş
çörten
korniş
kaburga kemer
niş
baca
baca
ahşap kapı
ahşap kapı
ahşap kapı
ahşap kapı
niş
0 1 2 3 4 5 10
Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilimdalı
Yüksek Lisans Tezi
Muğla Beçin
Karapaşa Medresesi
Restitüsyon I. Dönem
Projesi
Tez Danışmanı
Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU
Hazırlayan
Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR
Röleve
Restitüsyon I. Evre
Restitüsyon II. Evre

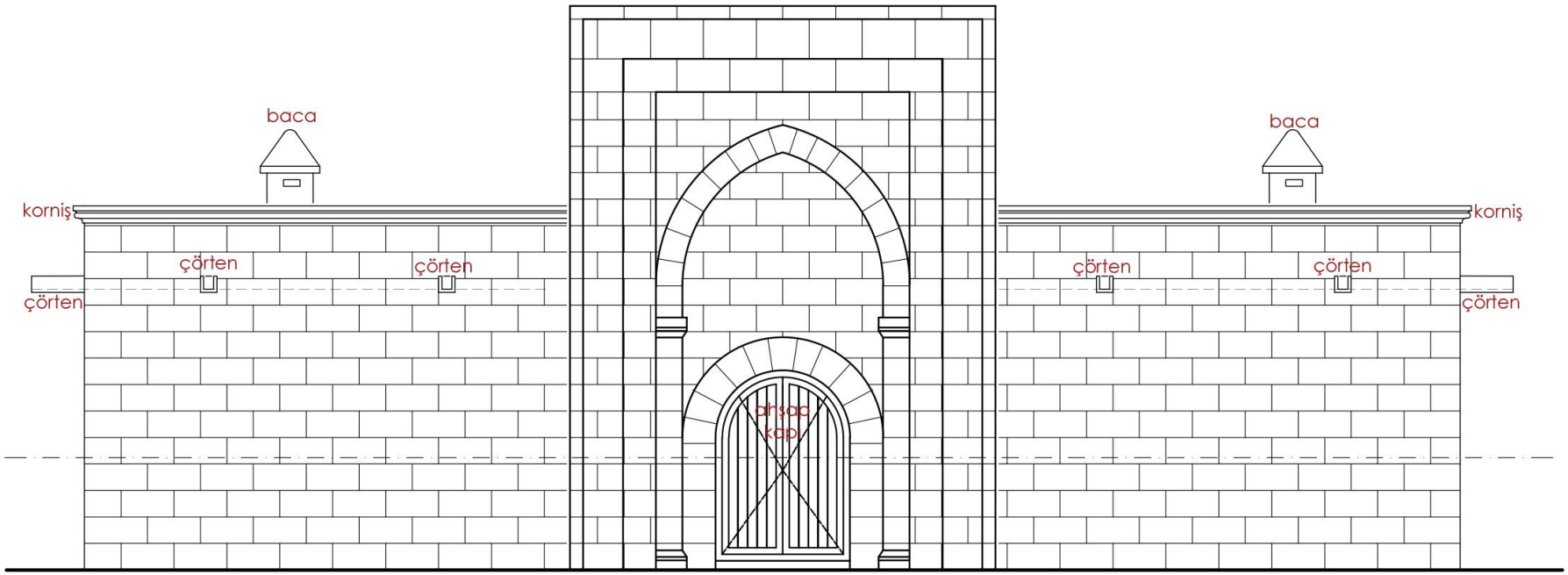

C-C KESİTİ
korniş
çörten
kaburga kemer
niş
ahşap kapı
baca
0 1 2 3 4 5 10
Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilimdalı
Yüksek Lisans Tezi
Muğla Beçin
Karapaşa Medresesi
Restitüsyon I. Dönem
Projesi
Tez Danışmanı
Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU
Hazırlayan
Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR
Röliöve
Restitüsyon I. Evre
Restitüsyon II. Evre

D-D KESİTİ
korniş
çörten
baca
ocak
niş
0
1
2
3
4
5
10
Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilimdalı
Yüksek Lisans Tezi
Muğla Beçin
Karapaşa Medresesi
Restitüsyon I. Dönem
Projesi
Tez Danışmanı
Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU
Hazırlayan
Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR
Röl öve
Restitüsyon I. Evre
Restitüsyon II. Evre

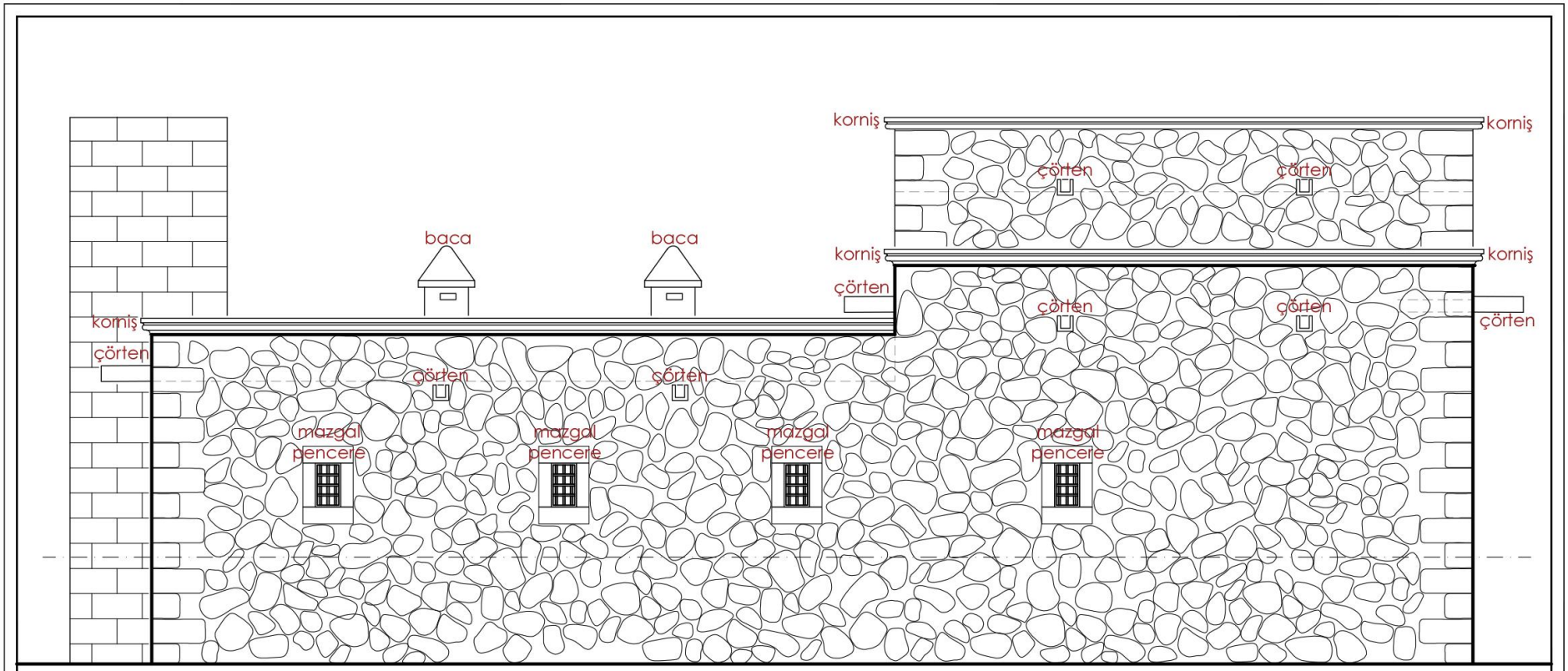
E-E KESİTİ

Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Anabilimdalı Yüksek Lisans Tezi	Muğla Beçin Karapaşa Medresesi Restitüsyon I. Dönem Projesi	Tez Danışmanı Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU Hazırlayan Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR	Rölöve Restitüsyon I. Evre Restitüsyon II. Evre	

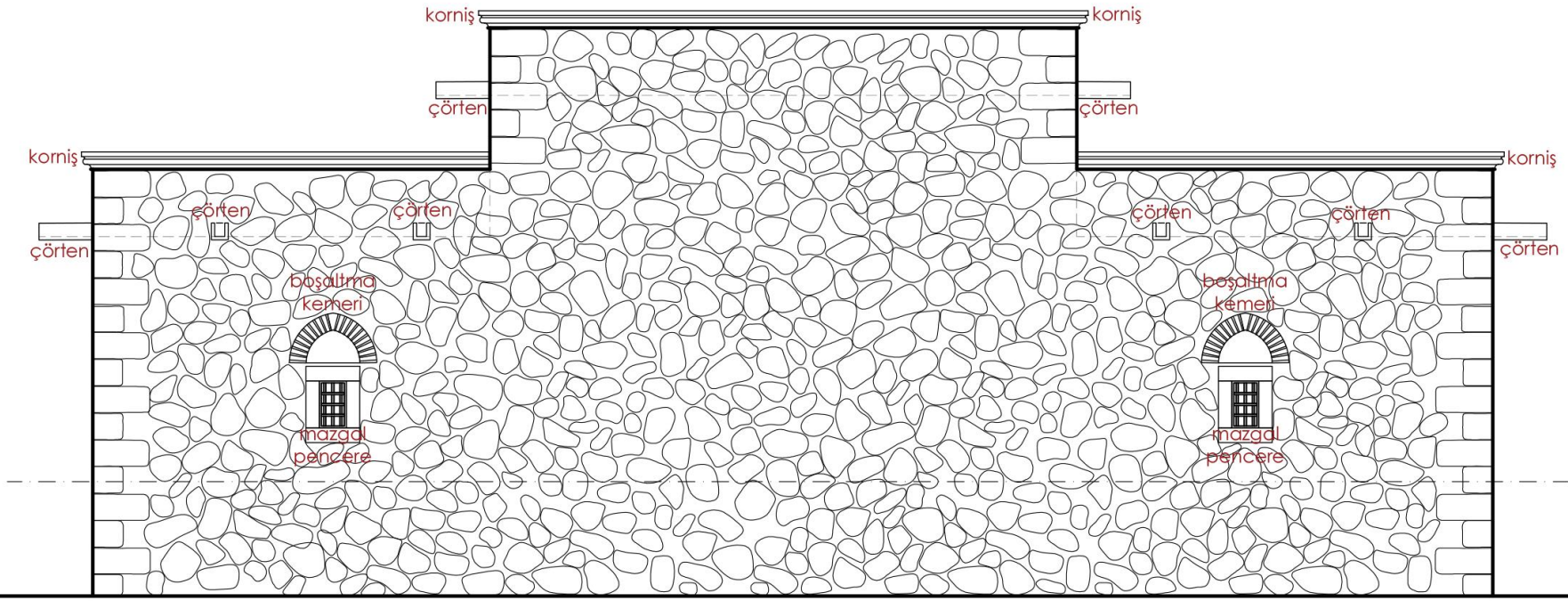
KUZEYBATI CEPHESİ (ÖN GÖRÜNÜŞ)

Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Anabilimdalı Yüksek Lisans Tezi	Muğla Beçin Karapaşa Medresesi Restitüsyon I. Dönem Projesi	Tez Danışmanı Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU Hazırlayan Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR	Rölöve Restitüsyon I. Evre Restitüsyon II. Evre	

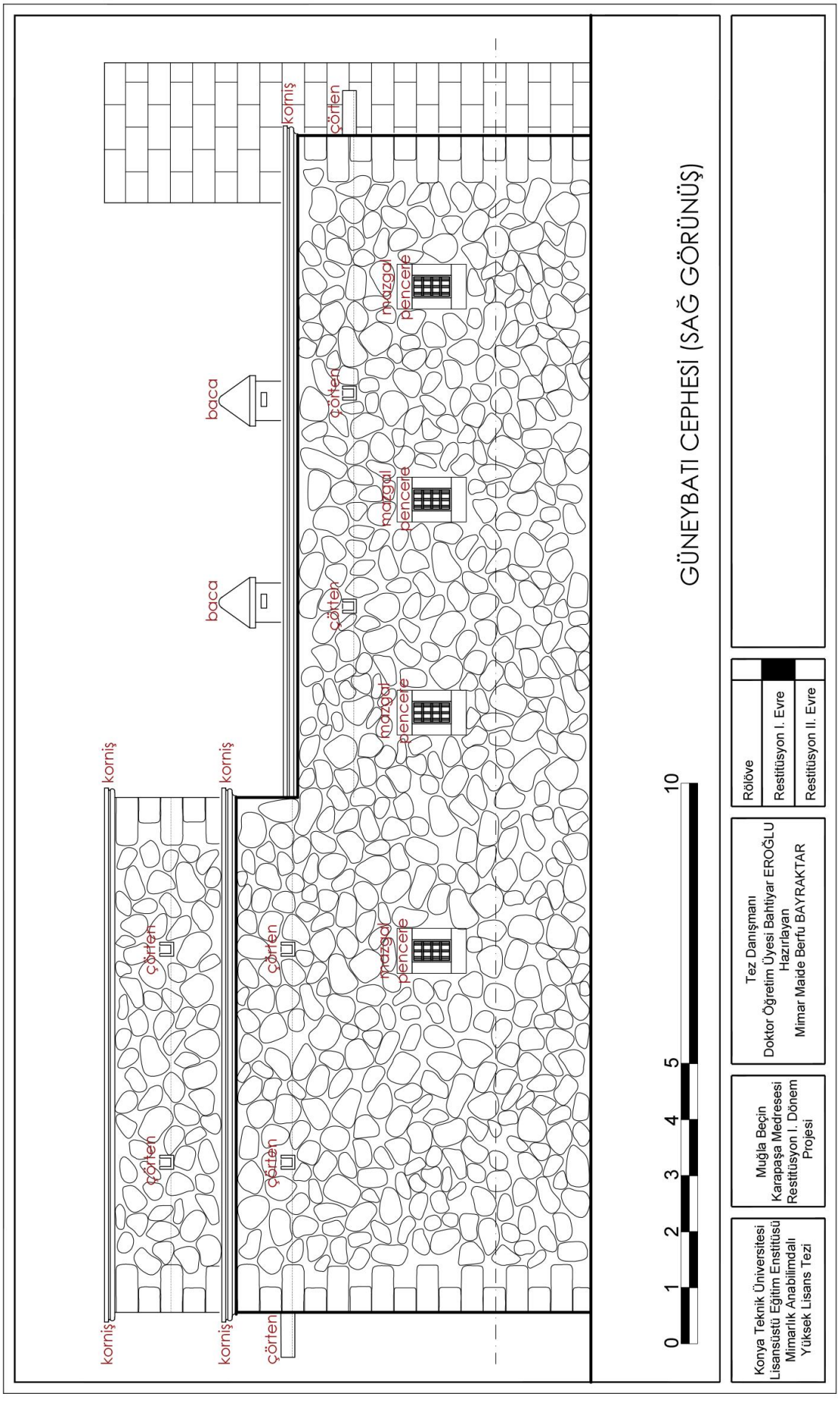
KUZEYBATI CEPHESİ (SAĞ GÖRÜNÜŞ)

Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Anabilimdalı Yüksek Lisans Tezi	Muğla Beçin Karapaşa Medresesi Restitüsyon I. Dönem Projesi	Tez Danışmanı Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU Hazırlayan Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR	Rölöve Restitüsyon I. Evre Restitüsyon II. Evre	

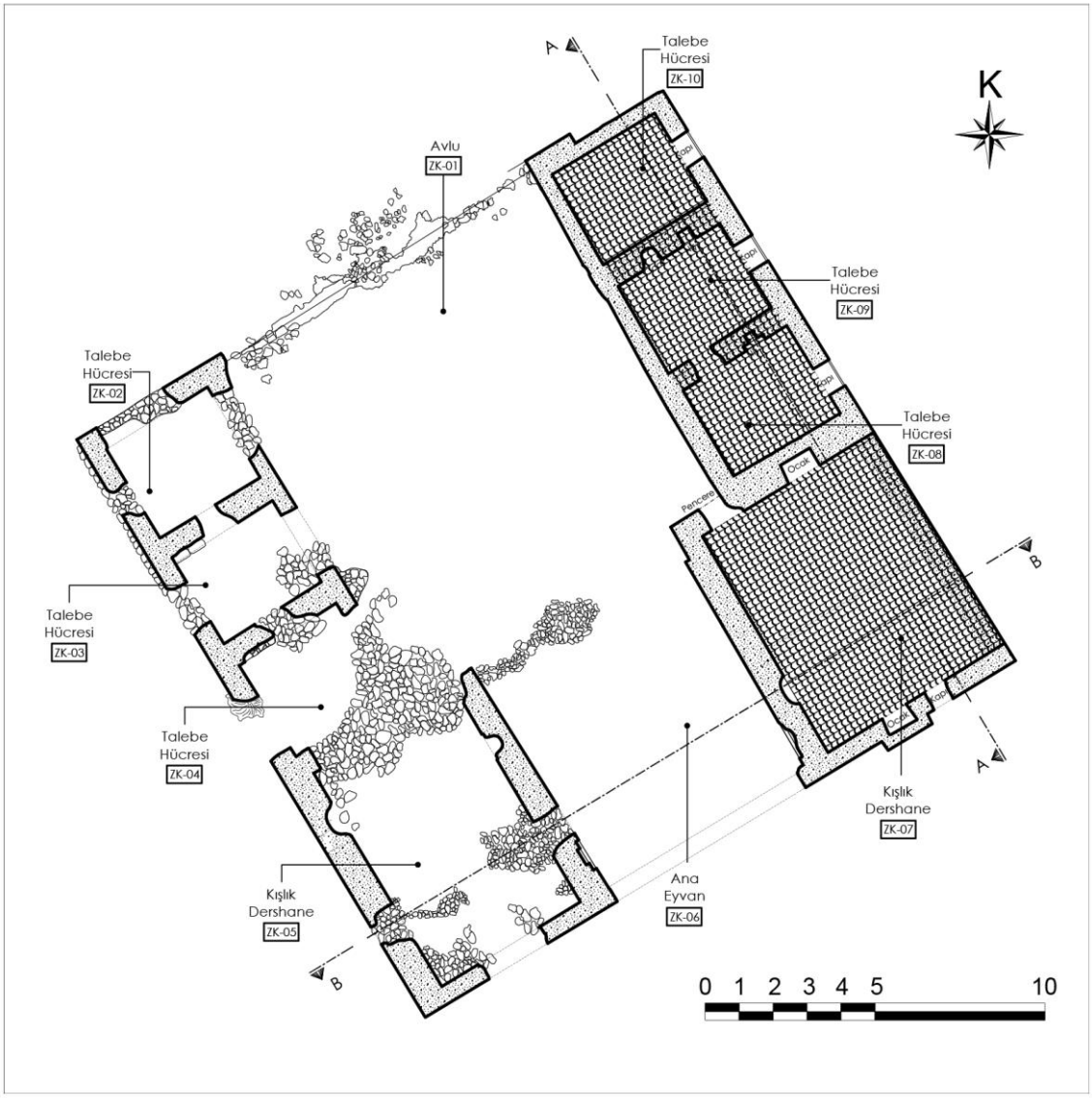

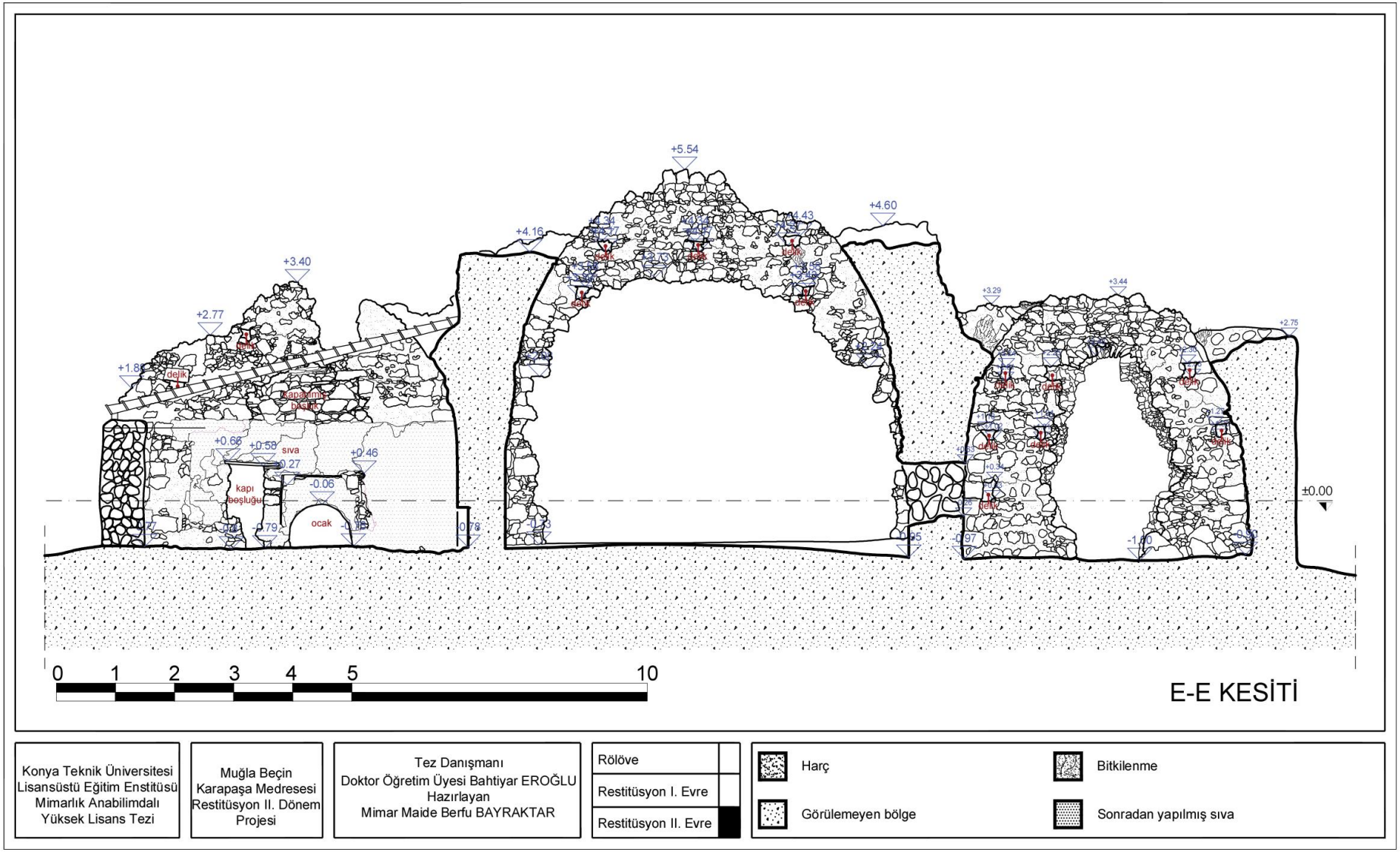
GÜNEYBATI CEPHESİ (ARKA GÖRÜNÜŞ)

Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Anabilimdalı Yüksek Lisans Tezi	Muğla Beçin Karapaşa Medresesi Restitüsyon I. Dönem Projesi	Tez Danışmanı Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU Hazırlayan Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR	Rölöve Restitüsyon I. Evre Restitüsyon II. Evre	

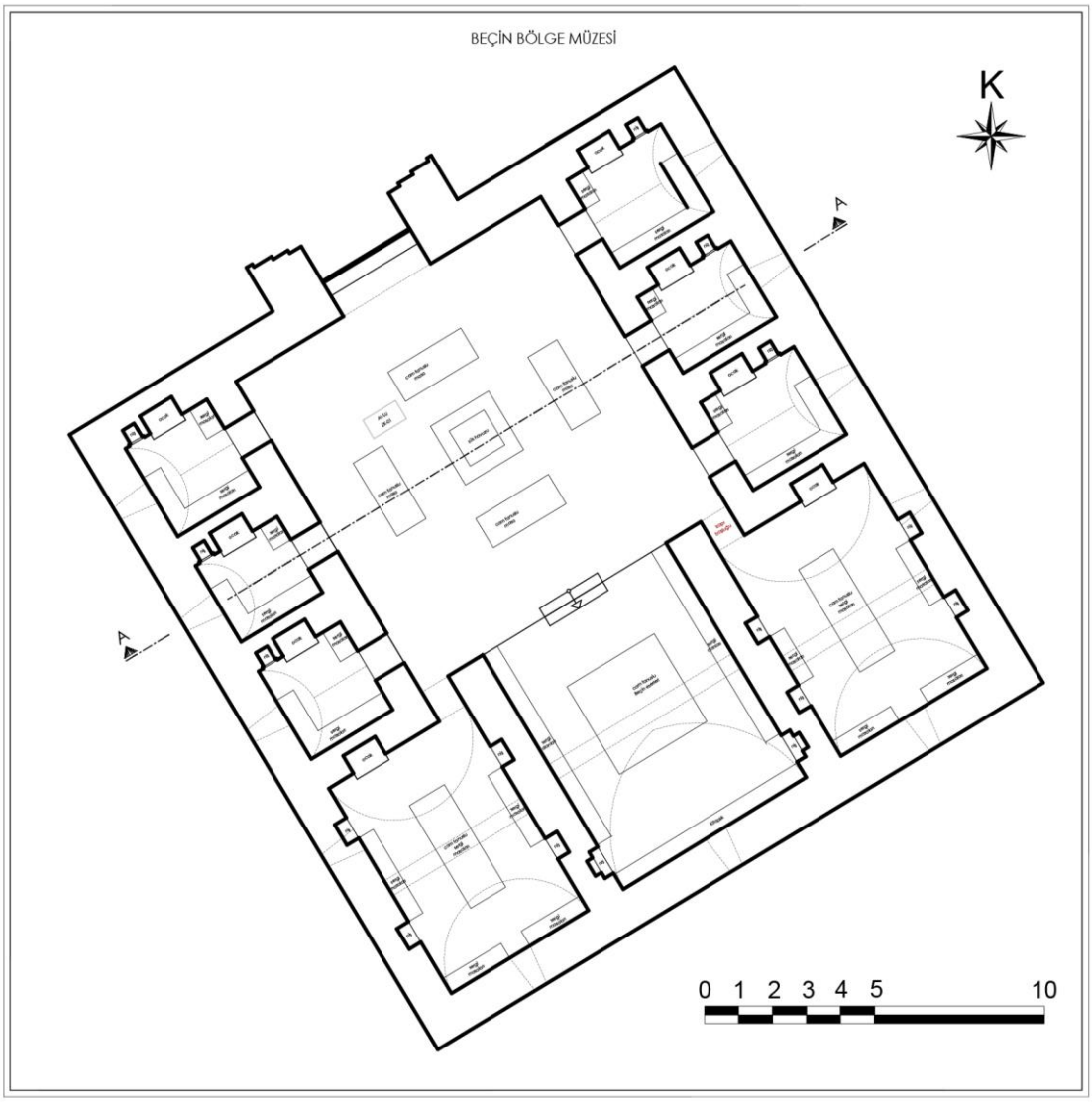

GÜNEYBATI CEPHESİ (SAĞ GÖRÜNÜŞ)
0 1 2 3 4 5 10
Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilimdalı
Yüksek Lisans Tezi
Muğla Beçin
Karapaşa Medresesi
Restitüsyon I. Dönem
Projesi
Tez Danışmanı
Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU
Hazırlayan
Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR
Röliöve
Restitüsyon I. Evre
Restitüsyon II. Evre
korniş
çörten
baca
mazgal
pencere

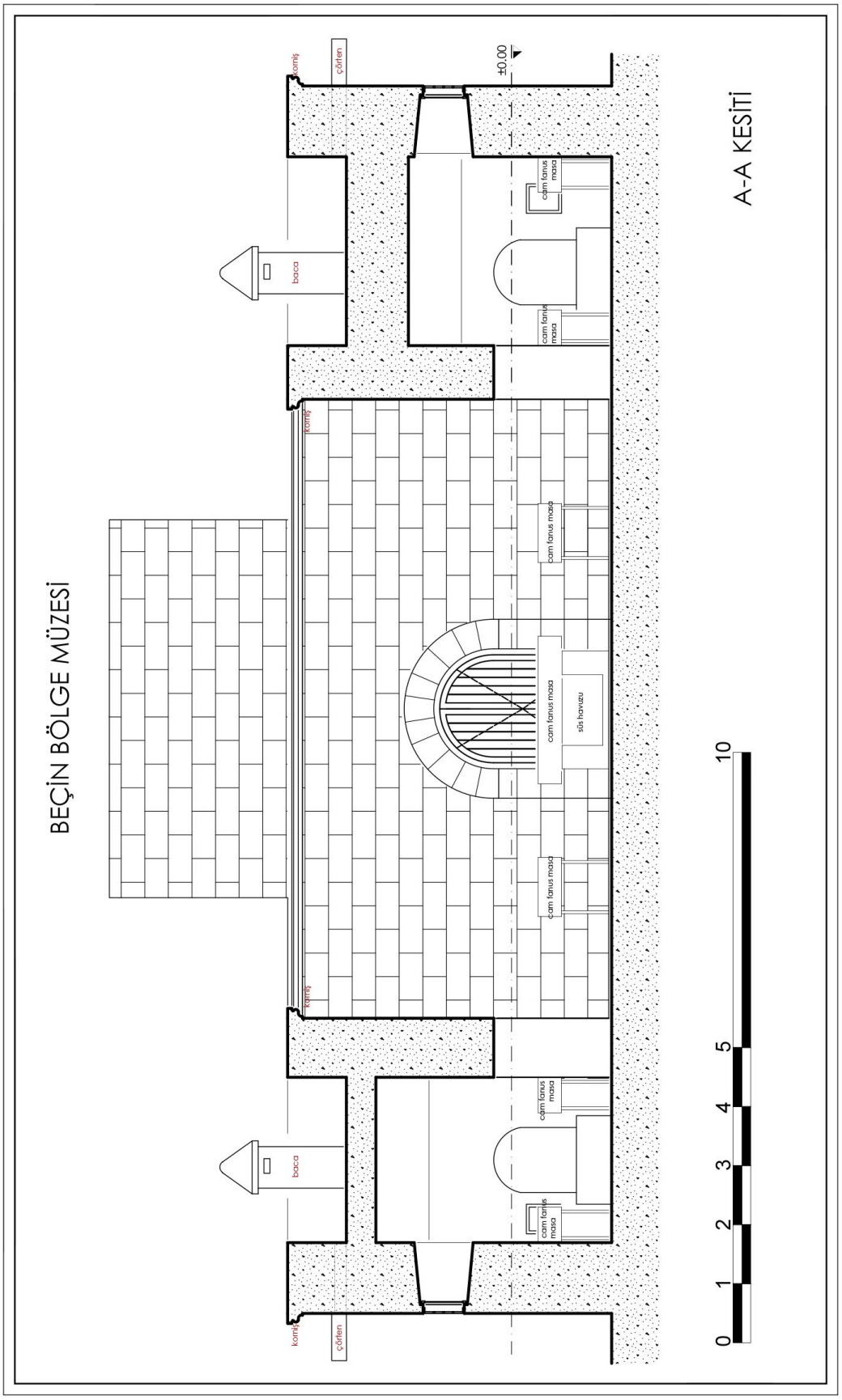
Ek-10. Karapaşa Medresesi II. Dönem Restitüsyon Projesi Çizimleri

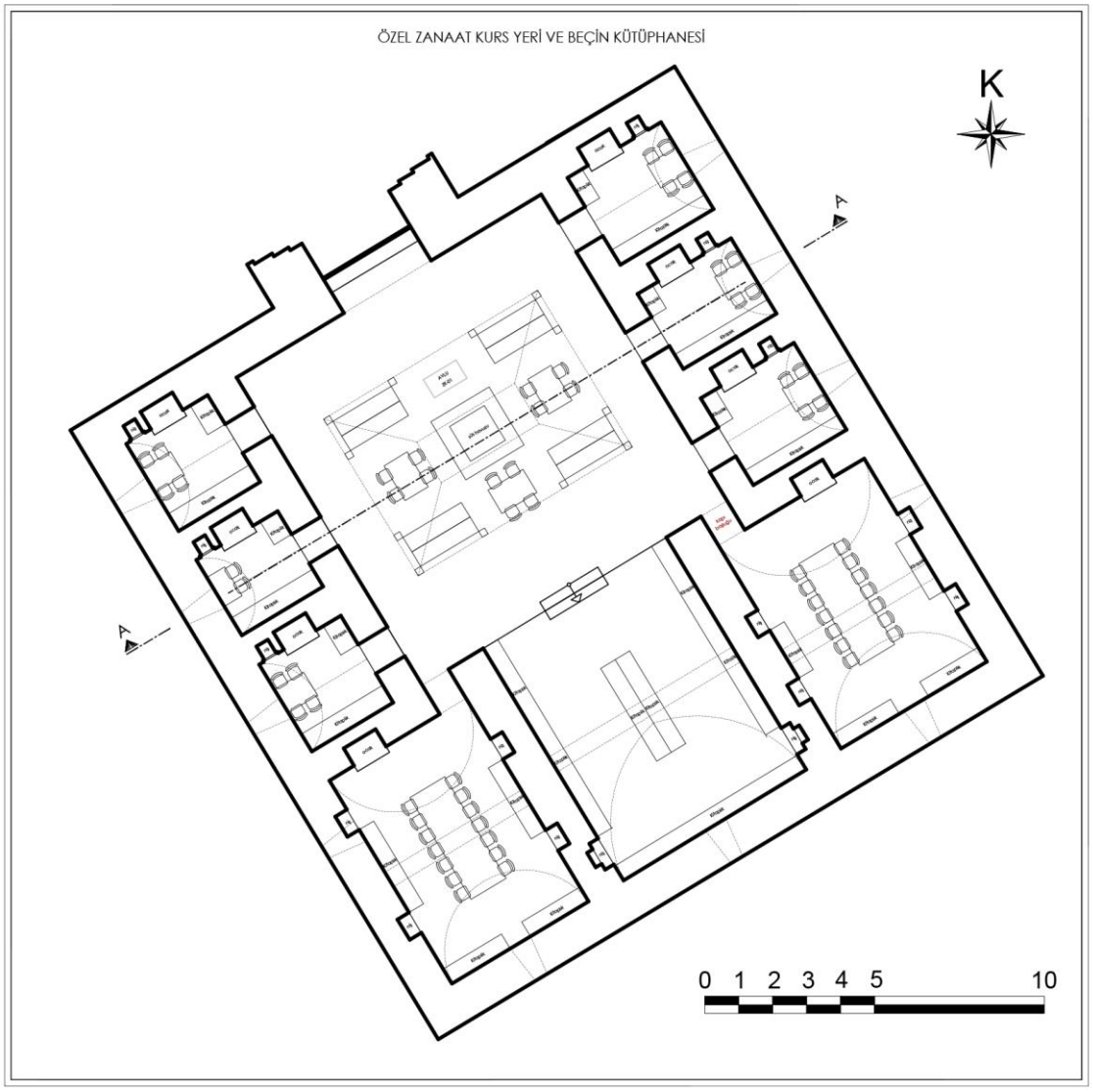

+5.54
+4.16
+4.43
+4.60
+3.40
+2.77
+1.80
+3.29
+3.44
+2.75
delik
kapakımın başlığı
+0.66
+0.58
sıva
+0.27
+0.46
-0.06
kapı beşluğu
ocak
±0.00
0 1 2 3 4 5 10
E-E KESİTİ
Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilimdalı
Yüksek Lisans Tezi
Muğla Beçin
Karapaşa Medresesi
Restitüsyon II. Dönem
Projesi
Tez Danışmanı
Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU
Hazırlayan
Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR
Rölöve
Restitüsyon I. Evre
Restitüsyon II. Evre
Harç
Görülemeyen bölge
Bitkilenme
Sonradan yapılmış sıva

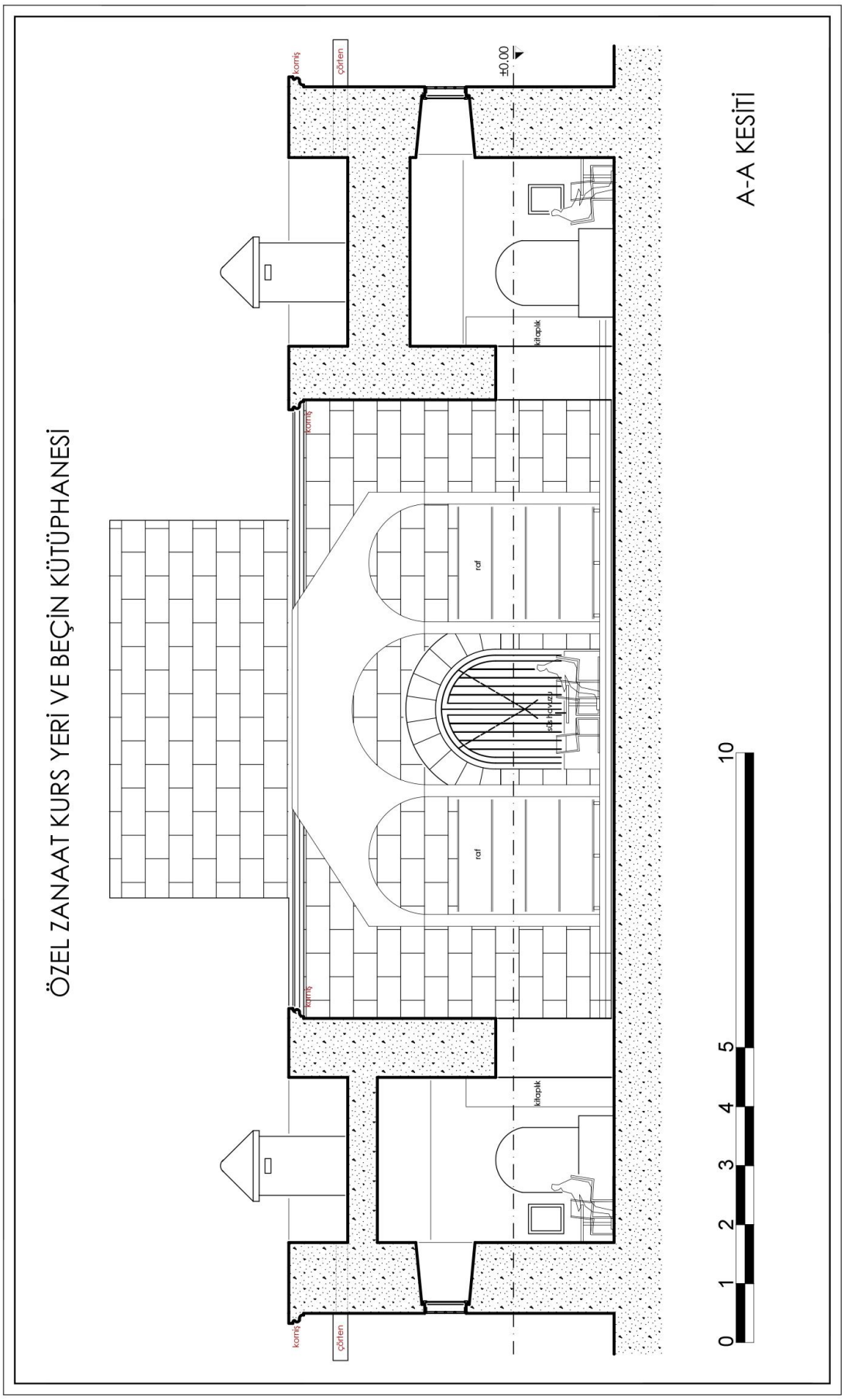
EK-10. Karapaşa Medresesi Restorasyonu Beçin Bölge Müzesi Önerisi

BEÇİN BÖLGE MÜZESİ
A-A KESİTİ
±0.00
kornis
çörten
baca
cam fanus masa
cam fanus masa
cam fanus masa
cam fanus masa
cam fanus masa
cam fanus masa
cam fanus masa
süs havuzu
0
1
2
3
4
5
10

EK-10. Karapaşa Medresesi Restorasyonu Beçin Bölge Müzesi Önerisi

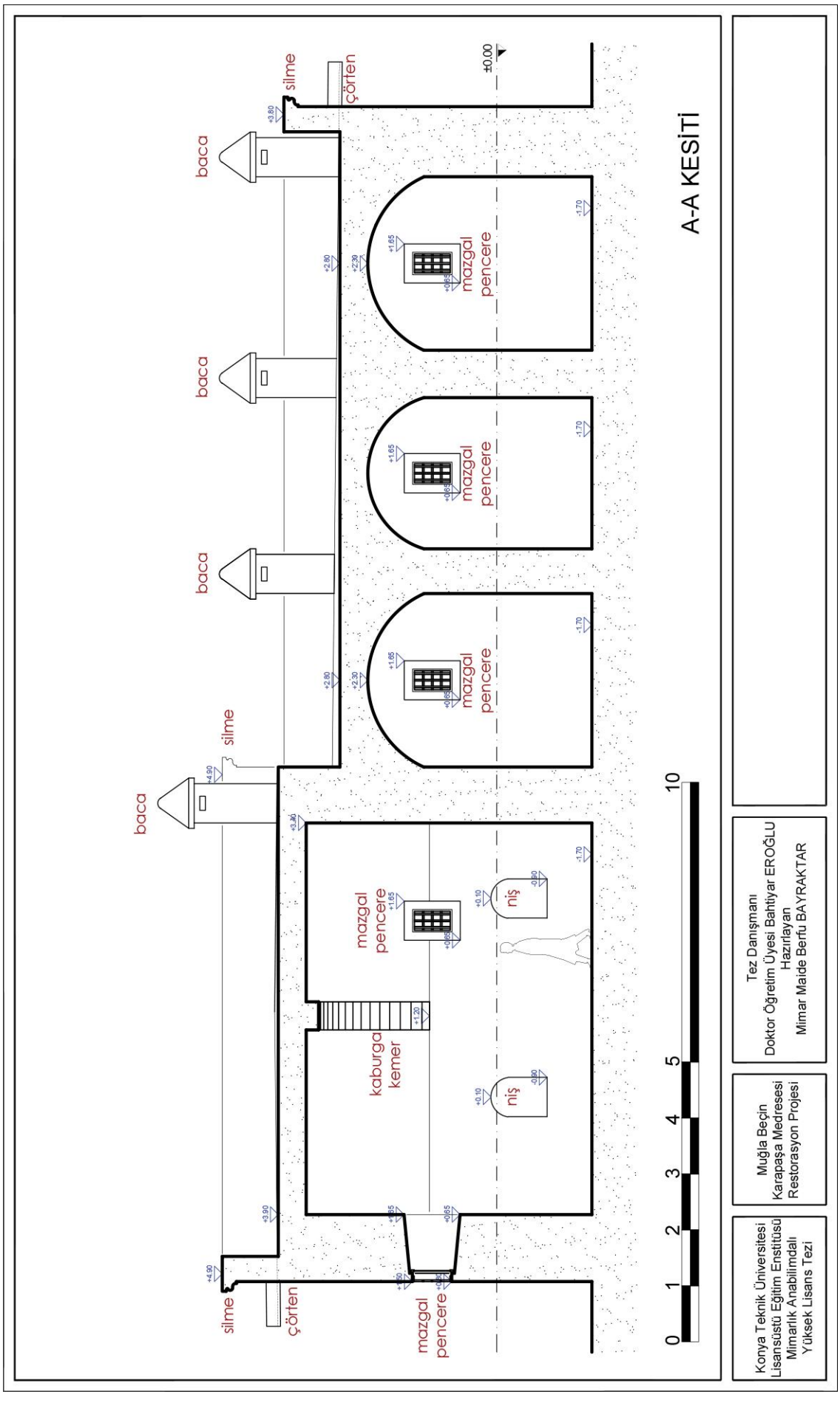

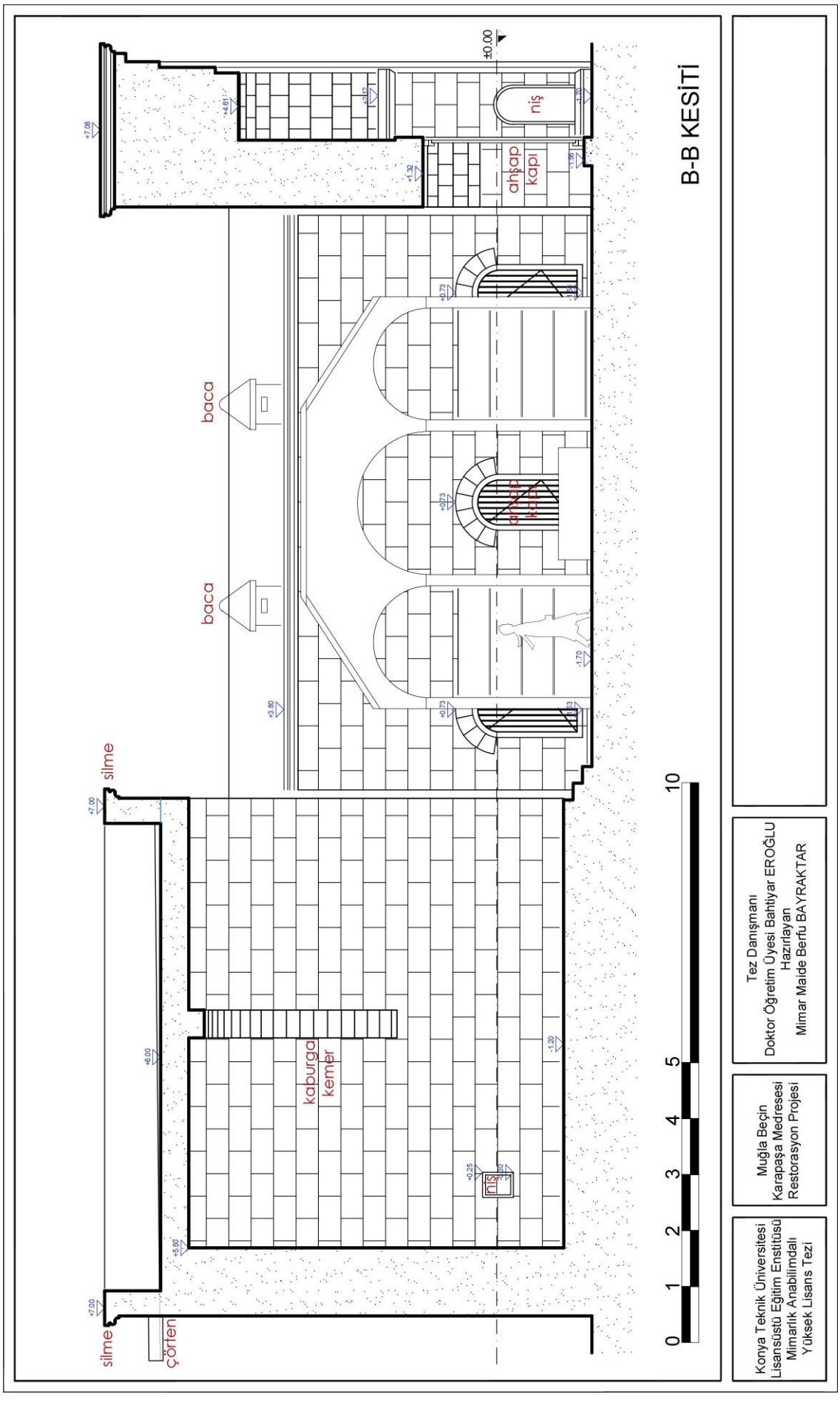

ÖZEL ZANAAT KURS YERİ VE BEÇİN KÜTÜPHANESİ
A-A KESİTİ
±0.00
komiş
çörten
kitaplık
raf
okuma masası
0
1
2
3
4
5
10

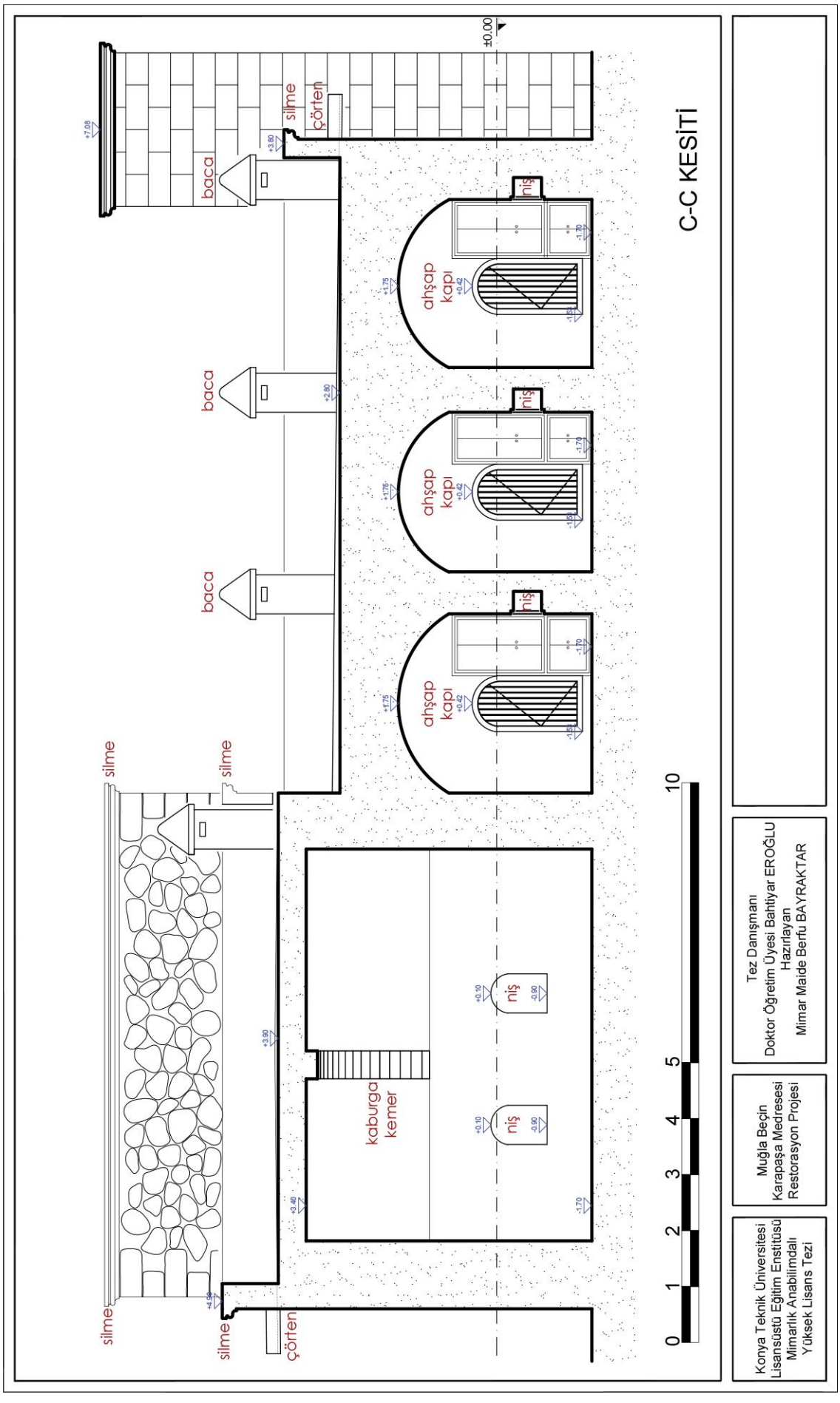
EK-11. Karapaşa Medresesi Restorasyon Projesi

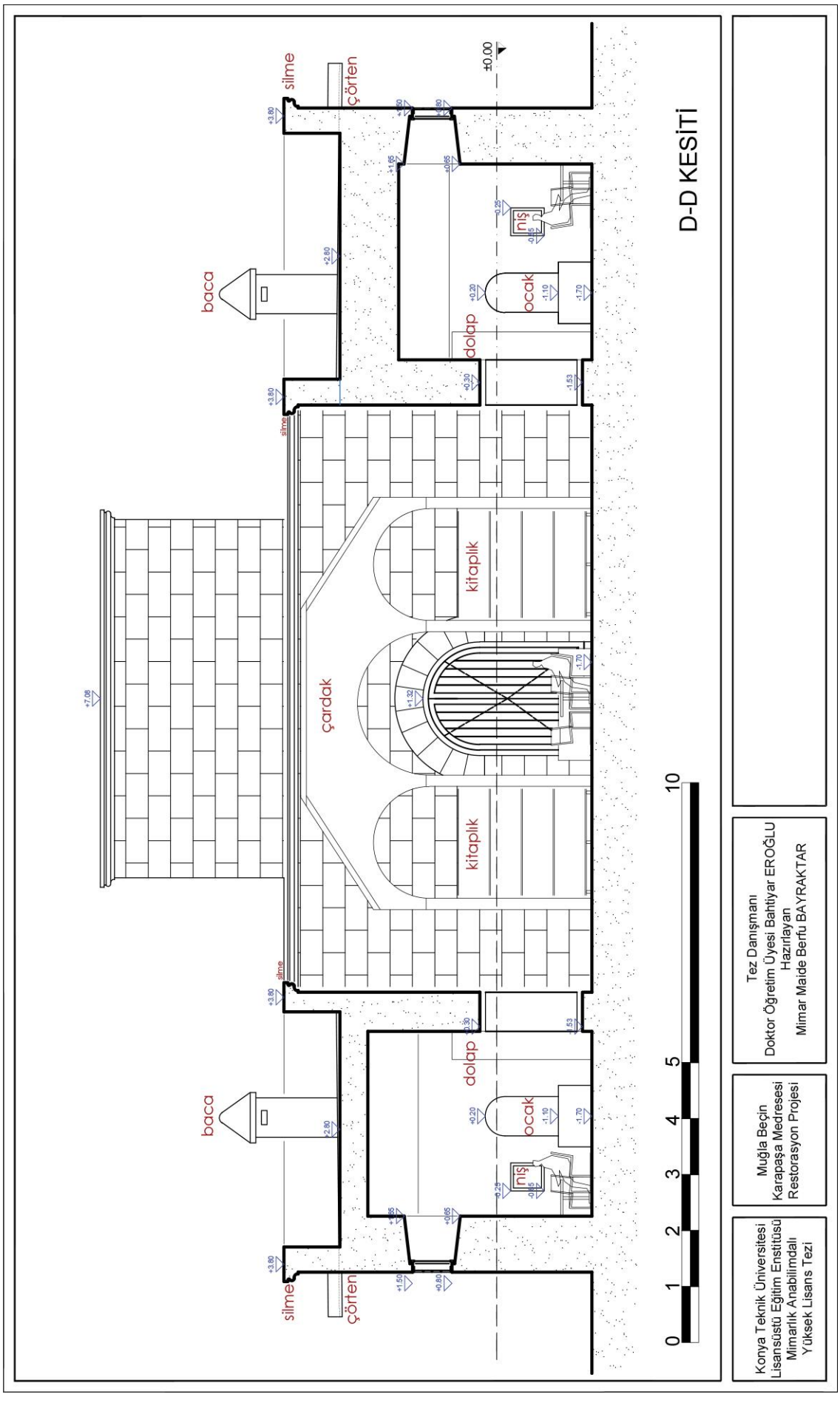

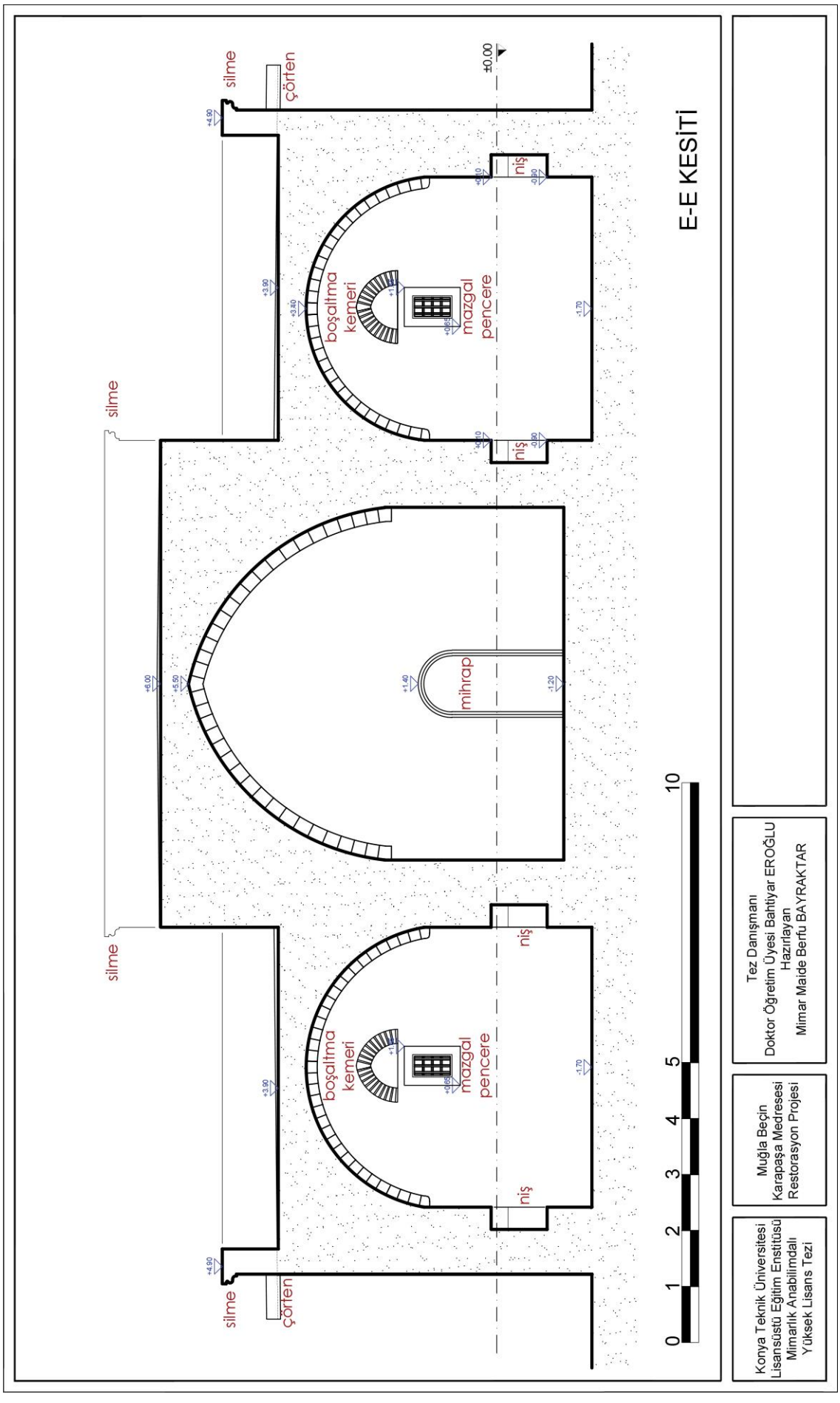
ZEMİN KAT PLANI

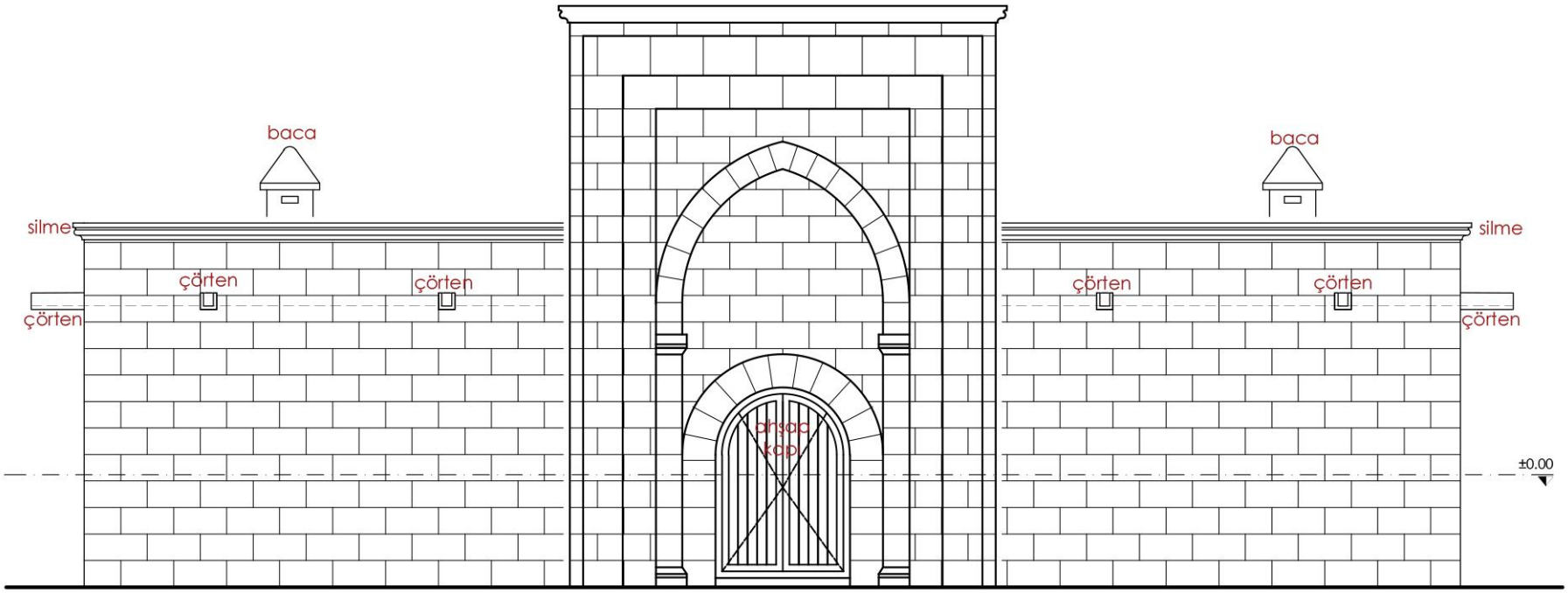

A-A KESİTİ
±0.00
baca
baca
baca
baca
silme
silme
çörten
çörten
mazgal pencere
mazgal pencere
mazgal pencere
mazgal pencere
mazgal pencere
mazgal pencere
kaburga kemer
niş
niş
0 1 2 3 4 5 10
Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilimdalı
Yüksek Lisans Tezi
Muğla Beçin
Karapaşa Medresesi
Restorasyon Projesi
Tez Danışmanı
Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU
Hazırlayan
Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR

B-B KESİTİ
±0.00
+7.08
+4.61
+1.32
+0.12
niş
ahşap kapı
baca
baca
+0.73
ahşap kapı
+3.80
+1.70
silme
+7.00
+6.00
+5.50
kaburga kemer
+0.25
niş
+1.20
silme
+7.00
çörten
0 1 2 3 4 5 10
Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilimdalı
Yüksek Lisans Tezi
Muğla Beçin
Karapaşa Medresesi
Restorasyon Projesi
Tez Danışmanı
Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU
Hazırlayan
Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR

C-C KESİTİ
±0.00
+7.08
+3.80
+2.80
+3.90
+3.40
-1.70
+1.75
+1.78
-1.50
-1.70
+0.10
-0.90
+0.6
baca
silme
çörten
ahşap kapı
niş
kaburga kemer
0 1 2 3 4 5 10
Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilimdalı
Yüksek Lisans Tezi
Muğla Beçin
Karapaşa Medresesi
Restorasyon Projesi
Tez Danışmanı
Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU
Hazırlayan
Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR

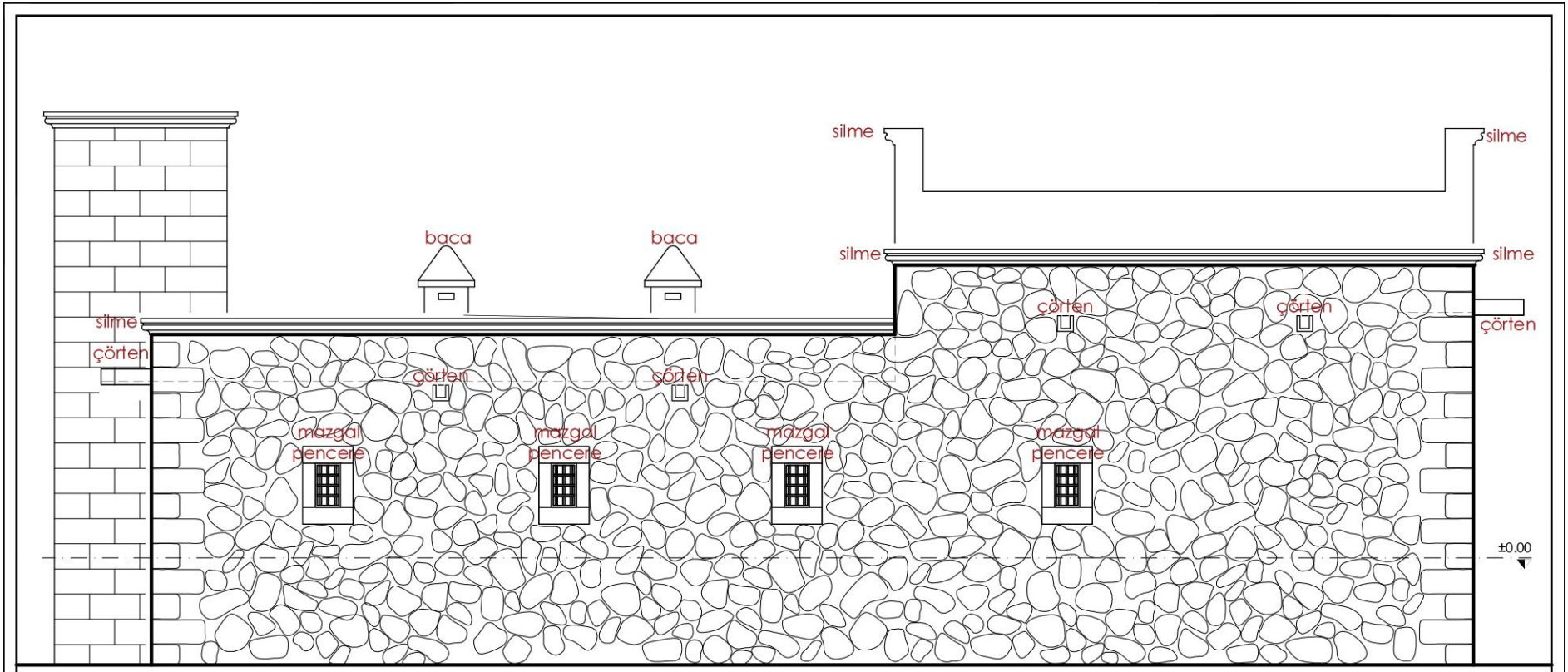

D-D KESİTİ
±0.00
silme
çörten
baca
dolap
ocak
mış
kitaplık
çardak
0 1 2 3 4 5 10
Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilimdalı
Yüksek Lisans Tezi
Muğla Beçin
Karapaşa Medresesi
Restorasyon Projesi
Tez Danışmanı
Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU
Hazırlayan
Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR

E-E KESİTİ
±0.00
silme
çörten
boşaltma kemeri
mazgal pencere
niş
mihrap
0 1 2 3 4 5 10
Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilimdalı
Yüksek Lisans Tezi
Muğla Beçin
Karapaşa Medresesi
Restorasyon Projesi
Tez Danışmanı
Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU
Hazırlayan
Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR

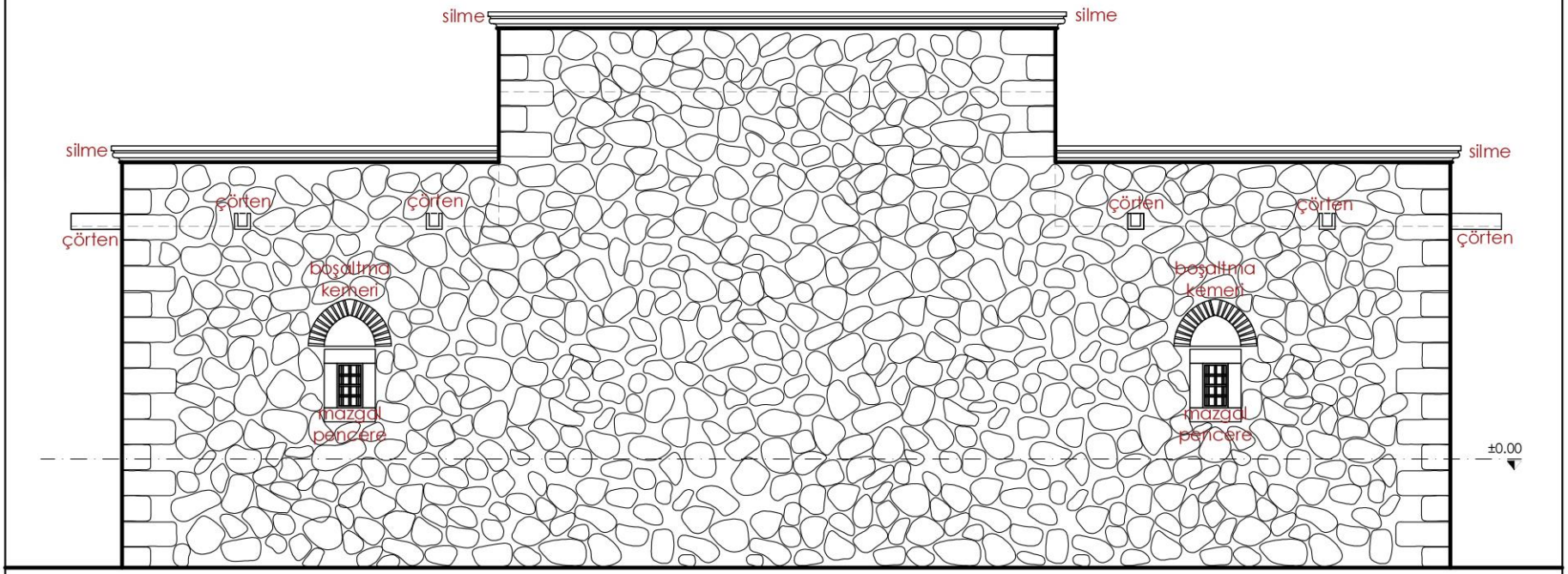
KUZEYBATI CEPHESİ (ÖN GÖRÜNÜŞ)

Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Anabilimdalı Yüksek Lisans Tezi	Muğla Beçin Karapaşa Medresesi Restorasyon Projesi	Tez Danışmanı Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU Hazırlayan Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR	

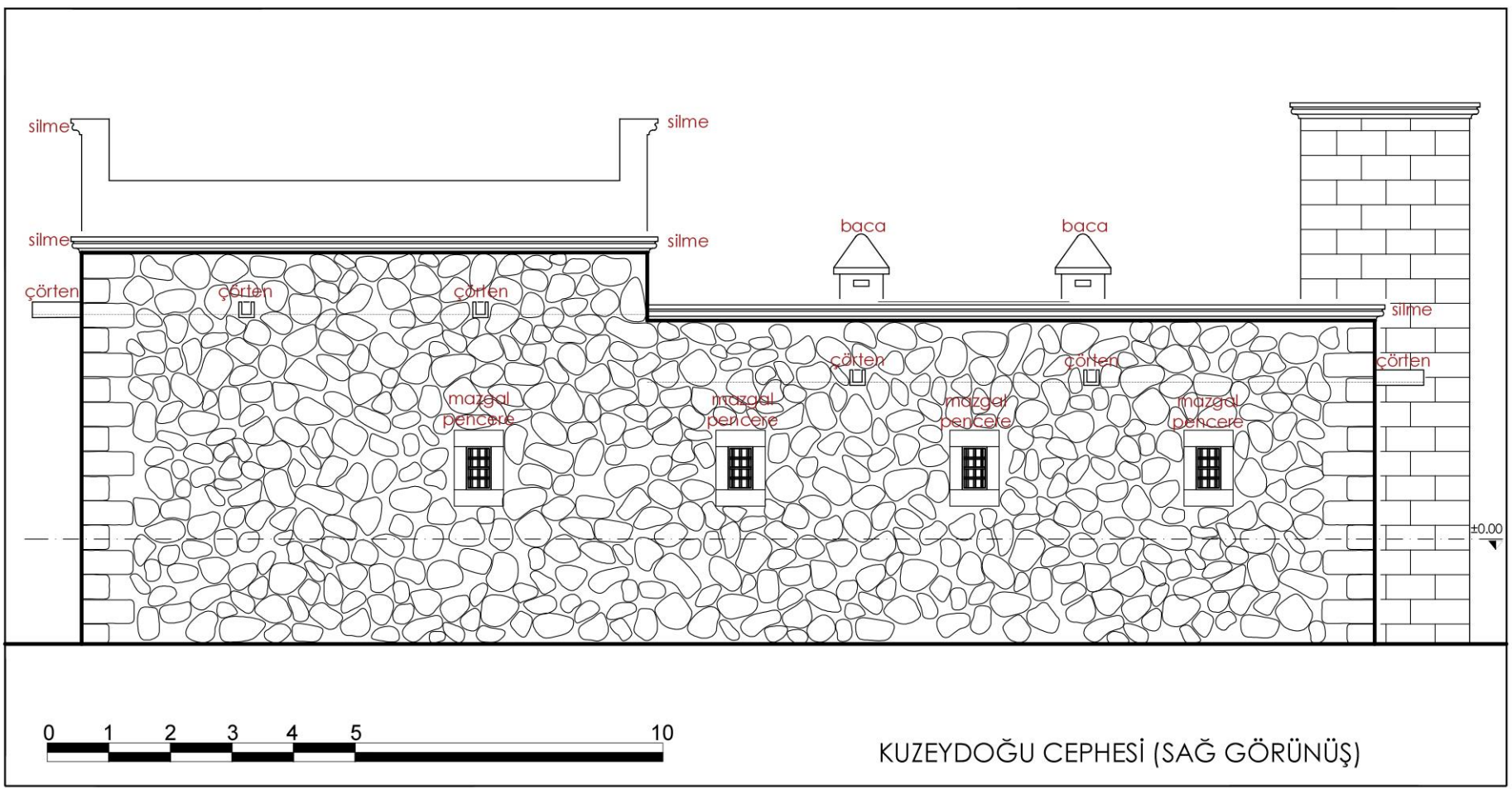
GÜNEYBATI CEPHESİ (SAĞ GÖRÜNÜŞ)

Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Anabilimdalı Yüksek Lisans Tezi	Muğla Beçin Karapaşa Medresesi Restorasyon Projesi	Tez Danışmanı Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU Hazırlayan Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR	

GÜNEYDOĞU CEPHESİ (ARKA GÖRÜNÜŞ)

Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Anabilimdalı Yüksek Lisans Tezi	Muğla Beçin Karapaşa Medresesi Restorasyon Projesi	Tez Danışmanı Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU Hazırlayan Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR	

Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Anabilimdalı Yüksek Lisans Tezi	Muğla Beçin Karapaşa Medresesi Restorasyon Projesi	Tez Danışmanı Doktor Öğretim Üyesi Bahtiyar EROĞLU Hazırlayan Mimar Maide Berfu BAYRAKTAR	

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	**:**	Maide Berfu BAYRAKTAR
Uyruğu	**:**	T.C.
Doğum Yeri ve Tarihi	**:**	Altındağ, 04.03.1995
Telefon	**:**	
Faks	**:**	
E-Posta	**:**	berfuberfu95@hotmail.com

EĞİTİM

Derece		**Adı**	**İlçe**	**İl**	**Bitirme Yılı**
Lise	:	Muğla Anadolu Lisesi,	Menteşe,	Muğla	2012
Üniversite	:	S.Ü. Mimarlık Fakültesi Mimarlık Böl.,	Selçuklu,	Konya	2016
Yüksek Lisans	:	Selçuk Üni.. FBE, Mimarlık ABD,	Selçuklu,	Konya	2019
Doktora	:				

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	**Kurum**	**Görevi**
2016 – Devam etmekte	Atriyum Mimarlık	Mimar

YABANCI DİLLER

İngilizce

BELİRTMEK İSTEĞİNİZ DİĞER ÖZELLİKLER

YAYINLAR

Bahtiyar, E., ve Bayraktar, M., B., 2019, Medreselerden Yeni Nesil İdeal Eğitim Yapılarına, Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi, DergiPark, 20 (44), 117-136